T.C.

MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Manisa, 2023

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

HORASAN TÜRKÇESİNİN KELAT-İ NADER AĞZI ÜZERİNE

Ghazale ESMAILABADI

Danışman
Doç. Dr. Serpil Ersöz

MANİSA–2023

Yemin Metni

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Horasan Türkçesinin Kelat-i Nader Ağzı Üzerine” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

28/09/2023

Ghazale Esmailabadi

İmza

ÖZET

HORASAN TÜRKÇESİNİN KELAT-İ NADER AĞZI ÜZERİNE

İran'da birbirinden dilbilimsel farklarla ayrılan çok sayıda Türk dili konuşulmaktadır. Bunların en bilinenleri arasında Azerbaycan Türkçesi, Kaşkay Türkçesi, Halaç Türkçesi ve kısmen Horasan Türkçesi sıralanabilir.

Bu çalışmanın odak noktasını teşkil eden Horasan Türkleri yüzyıllar boyunca bugünkü İran'da üç ayrı eyaletten meydana gelen Horasan bölgesinin Kuzey Horasan ve Rezevi Horasan eyaletlerinde dağınık biçimde ve genellikle Fars ve Kürt halklarıyla birlikte yaşamaktadırlar. Şu ana değin Güney Horasan'da konuşulan herhangi bir Türkçe değişkeye rastlanmamıştır.

Bu çalışmada Rezevi Horasan'ın kuzeyinde, Kelat şehrinde yaşayan Horasan Türklerinin konuştuğu ağızlar sesbilgisi, biçimbilgisi ve sözdizimi düzeylerinde ele alınmaktadır.

Kelat şehrinde Türkler, İrani dillerin konuşurları olan Kürtler, Lorlar ve Farslar ile iç içe yaşamaktadırlar. Farsçanın, İran'ın tek resmî ve dolayısıyla baskın ve prestijli dili olduğu için diğer dilleri etkilediği gibi bölgedeki Türkçe ağızlar üzerinde de bütün dilbilimsel düzeylerde etkileri bulunmaktadır.

2022 yılında yapılan alan çalışmamızda ve bu çalışmaya dayalı araştırma ve incelemeler sonucunda Horasan Türkçesinin Kelat ağzının iki alt ağız grubu bulunduğu saptanmıştır. Bu iki alt ağız grubunun oluşumunda farklı etkenler rol oynamıştır. Söz konusu etkenler şunlardır: Yerli halk olan Horasan Türkleri, bölgeye sonradan ve muhtemelen Azerbaycan'dan göç ettiği ileri sürülen Türkler, diğer birkaç köyde yaşayan Türk dışı etnik grupların konuştuğu değişkeler.

Yerli ve *göçmen* ağızları arasında leksikal, sesbilgisel ve biçim bilgisel düzeylerde önemli farklılıklar vardır. Bunlardan ilki söz başı /*b*/ sesinin korunması veya /*v*/'ye gelişmesi; ikincisi ise öğrenilen geçmiş zaman işlevinde *-Ib, -IbdIr* veya *-mIş* eklerinin kullanılmasıdır.

Göçmen ağzı konuşurlarının, kaynaklarda herhangi bir somut not ya da belge bulunmamakla birlikte, Azerbaycan'dan bölgeye göç ettiği ileri sürülmektedir. Horasan Türkçesinin yerli ağzında söz başı /*b*/ ünsüzü /*v*/ sesine

gelişmiş, göçmen ağzında ise /*b*/ ünsüzü korumuştur.

Horasan Türkçesinin yerli ağzında öğrenilen geçmiş zaman eki olarak *-Ib* eki, göçmen ağzında ise hem *-mIş* hem de *-Ib* eki kullanılmaktadır.

Bazı kelimeler iki ağızda farklı şekillerde kullanılmaktadır. Örneğin *kardeş* anlamındaki sözcük, yerli ağızda *äké,* göçmen ağzında *qardaş'*tır.

Çalışmada yararlanılan metin bölümü derlenen ses kayıtlarına dayanılarak oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Horasan Türkçesi, Kelat Ağzı, Kelat-i Nader, İran Türk Ağızları.

ABSTRACT

A STUDY OF THE TURKISH DIALECT OF KELAT-I NADER IN KHORASAN

Many Turkish languages are spoken in Iran, which differ from each other in linguistic differences. Azerbaijan Turkish, Kashkay Turkish, Halac Turkish and partly Khorasan Turkish can be listed among the best known of them. Khorasan Turks, who are the focus of this study, have been living in the North Khorasan and Rezevi Khorasan states of the Khorasan geography, which consists of three separate states in today's Iran, for centuries, in a scattered manner and generally with the Persian and Kurdish peoples. So far, no Turkish variant spoken in South Khorasan has been encountered. In this study, the dialects spoken by Khorasan Turks living in the city of Kelat, in the north of Rezevi Khorasan, are discussed at the levels of phonology, morphology and syntax.

In the city of Kelat, Turks live together with Kurds, Lors and Persians who are speakers of the Iranian language. Since Persian is the only official and therefore dominant and prestigious language of Iran, it has effects on Turkish dialects in the region at all linguistic levels, as well as other languages. As a result of our field study conducted in 2022 and our research and investigations based on this study, it was determined that the Kelat dialect of Khorasan Turkish has two sub-dialect groups. Different factors played a role in the formation of these two sub-dialect groups. The factors in question are: the indigenous people of Khorasan, the Turks who allegedly migrated to the region later and possibly from Azerbaijan, and the dialects spoken by non-Turkish ethnic groups living in a few other villages. There are significant differences between a native and immigrant variants at the lexical, phonological, and morphological levels. The first of these is the preservation of the initial /b/ sound or its development to /v/; The second is the use of -Ib, -IbdIr or -mIş suffixes in the learned past tense function.

The immigrant dialect is claimed to have migrated from Azerbaijan to the

region, although there are no concrete notes or documents in the sources. In the Khorasan Turkish variant, the initial /b/ consonant developed into /v/, and the immigrant variants preserved the /b/ consonant. The suffix -Ib is used as the past tense suffix learned in the native variants of Khorasan Turkish, and both -mIş and -Ib suffixes are used in the immigrant variants.

Some words are used in different ways in two dialects. For example, the word brother is äké in the local dialect and qardash in immigrant dialect.

The text parts used in the study were created based on the compiled audio recordings.

Keywords: Khorasan Turkish, Kelat Dialect, Kelat-i Nader, Iranian Turkish Dialects.

TEŞEKKÜR

Araştırma sırasında bölgedeki halk hiç bir maddi beklentisi olmadan bana yardımcı oldu. Araştırmanın her aşamasında bana yardımcı olan Taherabad, Hammam Kale, İdelik, Akdaş, Golle Zo, Heşt ve Kelat halkına, saha çalışması için bana eşlik eden annem ve babama, tez konumun seçilmesinden tezimin tamamlanmasına kadar geçen süreç içinde daima alçak gönüllülüğüyle ve güler yüzüyle bana yol gösteren, öğrencisi olmaktan gurur duyduğum danışman hocam Sayın Doç. Dr. Serpil Ersöz'e gönülden teşekkür ederim.

Ghazale ESMAİLABADİ

İçindekiler

Yemin Metni iv

ÖZET i

TEŞEKKÜR v

İçindekiler iv

Önsöz xi

Çalışmanın Konusu ve Amacı xii

Materyal ve Yöntem xii

Kapsam ve Sınırlılıkları xv

Simgeler ve Kısaltmalar Dizini xvi

Şekiller Dizini xvii

GİRİŞ 2

1. İran Türkleri 2

1.1. Azerbaycan Türkleri 3

1.2. Türkmen Türkleri 4

1.3. Kaşkay Türkleri 6

1.4. Halaç Türkleri 8

1.5. Horasan Türkleri 9

1.5.1. Kelat-i Nader 16

1.5.1.1. İklim 18

1.5.1.2. Kültür 18

1.5.1.3. Dil 19

İNCELEME 24

1. Ses Bilgisi 24

1.1.Ünlüler 24

1.1.1.Geniş Ünlüler 25

1.1.2. Dar Ünlüler 25
1.1.3. Kalın Ünlüler 25
1.1.4. İnce Ünlüler 26
1.1.5. Düz Ünlüler 26
1.1.6. Normal Süreli Ünlüler 26
1.1.7. Uzun Süreli Ünlüler 27
1.1.7.1. Birincil Uzun Ünlüler 27
1.1.7.1.1. Türkçe Kelimelerde Birincil Uzun Ünlüler 27
1.1.7.1.2.Alıntı kelimelerde Birincil Uzun Ünlüler 28
1.1.7.2. İkincil Uzun Ünlüler 28
1.1.7.2. 1. Türkçe Kelimelerde İkincil Uzun Ünlüler 28
1.1.7.2.2. Alıntı Kelimelerde İkincil Uzun Ünlüler 28
1.1.8. Ünlü Uyumu 29
1.1.8.1. Büyük Ünlü Uyumu 29
1.1.8.1.1. Kelime Kökünde Büyük Ünlü Uyumu: 29
1.1.8.1.2. Eklerde Büyük Ünlü Uyumu 29
1.1.1.8.1.2.1. İsim Çekimlerinde: 30
1.1.1.8.1.2.2. Fiil Çekimlerinde 30
1.1.8.2. Küçük Ünlü Uyumu 30
1.1.8.2.1. Kelime Kökünde Küçük Ünlü Uyumu 30
1.1.1.8.2.2. Eklerde Küçük Ünlü Uyumu 31
1.1.1.8.2.2.1. İsim Çekimlerinde 31
1.1.8.2.2.2. Fiil Çekimlerinde 31
1.1.9. Ünlü Değişimi 31
1.1.9.1.Kalın Ünlülerin İncelmesi 32
1.1.9.1.1. a>ä 32
1.1.9.2 İnce Ünlülerin Kalınlaşması 32

1.1.9.2.1. ä>a 32
1.1.9.2.2. ö>o 33
1.1.9.3. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması 33
1.1.9.3.1. *e>ö* 33
1.1.9.3.2. *ı>u* 33
1.1.9.4.1. *ö>é* 34
1.1.9.4.2. *u>ı* 34
1.1.9.4.3. *ü>i* 34
1.1.11. Ünlü Türemesi 35
1.1.11.1. */i/* Türemesi 35
1.2. Ünsüzler 36
1.2.1. Ünsüz- Ünlü Uyumu: 36
1.2.2. Ünsüz Korunması 37
1.2.2.1. Söz Başı /*b*/ Sesinin Korunması 37
1.2.2.2. Söz Başı /k/ Sesinin Korunması 37
1.2.2.3. Söz Başı /t/ Sesinin Korunması 37
1.2.3. Ünsüz Değişimleri 38
1.2.3.1. Tonlulaşma 38
1.2.3.1.1. ç>c 38
1.2.3.1.2. *p>b* 38
1.2.3.2. Tonsuzlaşma 39
1.2.3.2.1. *b>p* 39
1.2.3.2.2. *z>s* 39
1.2.3.3.Süreklileşme 40
1.2.3.3.1. Sızıcılaşma 40
1.2.3.3.1.1. b>v 40
1.2.3.3.1.2 c > j 40

1.2.3.3.1.3. *ç>ş* 40
1.2.3.3.1.2. *q>ḫ* 41
1.2.3.3.2. Akıcılaşma 41
1.2.3.3.2.1. *b>m* 41
1.2.3.3.2.2. d>y 41
1.2.3.3.2.3. k>y 42
1.2.3.3.2.4. ŋ>y 42
1.2.3.4. Süreksizleşme 43
1.2.3.4.1. *v>b* 43
1.2.3.5. Sürkli ünsüzler arasındaki değişmeler 43
1.2.3.5.1. *ŋ > ng* Değişimi 43
1.2.4. Ünsüz Benzeşmesi 44
1.2.4.1. İlerleyici benzeşme 44
1.2.4.1.1. *-td->-tt-* 44
1.2.4.2. Gerileyici 44
1.2.4.2.1. -pb->-bb- 45
1.2.4.2.2. -pd->-dd- 45
1.2.4.2.3. *rl > ll* 45
1.2.4.2.4. -ts->-ss- 45
1.2.5. Ünsüz İkizleşmesi 46
1.2.5.1. Türkçe Kelimelerde İkizleşme 46
1.2.5.2. Alıntı Kelimelerde İkizleşme 46
1.2.6. Ünsüz Düşmesi 46
1.2.6.1. /ḫ/ Düşmesi 47
1.2.6.2. /r/ Düşmesi 47
1.2.7. Ünsüz Türemesi 47
1.2.7.1. /*n*/ Türemesi 47

1.2.8. Ünsüz Göçüşmesi 48
1.2.8.1. -gr- > -rg- Göçüşmesi 48
2. Şekil Bilgisi 48
2.1.Yapım Ekleri 48
2.1.1. İsimden İsim Yapma Ekleri 48
2.1.2. Fiilden İsim Yapma Ekleri 50
2.1.3. İsimden Fiil Yapma Ekleri 50
2.1.4. Fiilden Fiil Yapma Ekleri 50
2.2 İsim 51
2.2.1. Çokluk Eki 51
2.2.2. İyelik Ekleri 52
2.2.3. İlgi Eki 54
2.2.4. Hâl 54
2.2.4.1. Yalın Hâl 55
2.2.4.2. Belirtme Hâli 55
2.2.4.3. Yönelme Hâli 55
2.2.4.4. Bulunma Hâli 56
2.2.4.5. Ayrılma Hâli 56
2.2.4.6. Vasıta Hâli 57
2.3. Fiil Çekimi 58
2.3.1. Bildirme Kipleri 58
2.3.1.1. Görülen Geçmiş Zaman 58
2.3.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman 60
1.2.3.1.3. Şimdiki Zaman 61
1.2.3.1.4. Geniş Zaman 62
1.2.3.1.5. Gelecek Zaman 63
1.2.3.2. Tasarlama Kipleri 63

1.2.3.2.1. Şart Kipi 63
1.2.3.2.2. İstek Kipi 64
1.2.3.2.3. Emir Kipi 65
1.2.3.2.4. Gereklilik Kipi 65
1.2.3.2.5. Yeterlilik Kipi 66
1.2.4. Ek Fiil 66
1.2.4.1. Şimdiki Zaman 66
1.2.4.2. Görülen Geçmiş Zaman 67
1.2.4.3. Ek Fiilinin Olumsuz 67
2.5. Fiillerin Birleşik Çekimleri 69
2.5.1. Hikâye 69
2.5.1.1. Geniş Zaman 69
2.5.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman 69
2.5.1.3. Şart Kipi 70
2.5.2. Rivâyet 70
2.5.2.1. Geniş Zaman 70
2.5.2.2. Şart Kipi 70
2.6. Fiilimsiler 70
2.6.1. İsim-fiiller 70
2.6.2. Sıfat-Fiiller 71
2.6.3. Zarf-Fiiler 71
2.8. Edatlar 72
2.8.1. Ünlem Edatları 72
2.8.1.1. Soru Edatları 72
2.8.1.2. Cevap Edatları 73
2.8.2. Bağlama Edatları 73
2.8.2.1. Karşılaştırma Edatları 73

2.8.2.2. Cümle Başı Edatları ... 73
2.8.2.3. Çekim Edatları ... 74
2.9. Sıfatlar ... 76
2.9.1. Nitelik Sıfatları ... 76
2.9.2. Belirtme Sıfaları ... 76
2.9.2.1. İşaret Sıfatları ... 76
2.9.2.2. Sayı Sıfatları ... 76
2.9.2.3. Soru sıfatları ... 76
2.10. Zamirler ... 77
2.10.1. Kişi Zamirleri ... 77
2.10.2. Dönüşlülük Zamirleri ... 78
3. Söz Dizimi ve Farsçanın Etkisi ... 78
SONUÇ ... 81
KAYNAKÇA ... 85
EKLER ... 89
Kaynak Kişi Dizini ... 89
Örnek Metinler ... 90
Dizin ... 174

Önsöz

İran coğrafyası nüfus olarak farklı kavimlerden oluşmaktadır. Bunlardan biri Türklerdir. Türkler, İran'ın farklı bölgelerinde yaşamaktadır. İran'ın kuzeydoğusunda Horasan Türkleri bulunmaktadır. Horasan bölgesi sadece Türklerden değil Farslardan ve Kürtlerden de oluşmaktadır.

Horasan bölgesi, geniş bir coğrafyaya sahip olduğu için üç bölüme ayrılmıştır: Kuzey Horasan, Rezevi Horasan ve Güney Horasan. Horasan Türkleri, Kuzey Horasan ve Rezevi Horasan'da yaşamaktadırlar. Bu Türklerin bir bölümü, Rezevi Horasan'ın kuzeyinde, Türkmenistan sınırında, Kelat ve ona bağlı köylerde yaşamaktadırlar. Söz konusu Türkler, bölgede Farslar, Lorlar ve Kürtlerle iç içe yaşamaktadırlar. 2010 yılındaki nüfus sayımına göre Kelat ve ona bağlı köylerin nüfusu 38.232'dir.[1] Ancak etnik grupların nüfusu ayrı ayrı sayılmadığından dolayı, bölgedeki Türklerin sayısı tam olarak bilinmemektedir.

Bölgenin resmî adı Kelat-i Nader'dir; ancak halk arasında yalnızca Kelat olarak kullanılmaktadır. Kelat şehrinde Türklerin ne zamandan beri bölgede var olduğu ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır.

Kelat'ta konuşulan Türkçenin, Horasan'daki diğer ağızlarından ayrılan bazı yönleri vardır. Bu bakımdan tezde Kelat ağzının bu karakteristik özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın giriş bölümü, Kelat Türklerinin yaşam yerleri, kültürü ve dili üzerinedir. Bir sonraki bölümde ayrıntılı dil incelemesi yapılmıştır. Bölgede yapılan derlemeler yazıya aktarılmıştır. Çalışmanın sonuna dizin eklenmiştir.

[1] نتایج سرشماری – جمعیت به تفکیک تقسیمات کشوری ۱۳۹۰» (درگاه ملی آمار). اکسل 2001 yılındaki nüfus sayımına göre)

Çalışmanın Konusu ve Amacı

Bu çalışmada, İran'daki Horasan bölgesinin Kelat-i Nader şehrinde yaşayan Türklerin ağzı incelenecektir. Söz konusu ağız, dil bilimsel açıdan karakteristik malzemeler barındırmaktadır. Tezin amacı Kelat-i Nader ağzı kaybolmadan önce onun özelliklerini ortaya çıkarmak, sözlü olarak aktarılan ve yok olma tehlikesi altındaki bilgi ve kültürü kayıt altına almaktır. Bu çalışmanın diğer bir amacı ise Kelat-i Nader ağzının bugünkü durumunu tespit etmektir. Kelat-i Nader ağzını çalışarak Horasan Türkçesinin sınıflandırması doğrultusunda bir ön hazırlık yapmak da çalışmanın amaçlarından biridir.

Materyal ve Yöntem

Bu çalışmada Kelat şehri ve ona bağlı köylere gidip oradaki yerli insanlarla konuşmalar yapılmıştır. Konuşmalar ses kayıt cihazıyla kayıt altına alınmıştır. Derleme yaparken kaynak kişilerin yaşı, eğitim seviyesi, konuşma organlarının sağlam olması ve yerleşim yeri dikkate alınmıştır. Kaynak kişilerin yaşı 10-80 arasındadır. Derleme yapmadan önce birtakım sorular hazırlanmıştır. Söz konusu sorular kaynak kişilerin konuşmalarında tüm zaman kiplerini kullanabilecekleri şekilde hazırlanmıştır. Buna göre kaynak kişinin geçmişteki hayatı, şu an hangi işle uğraştığı ve gelecekteki planları ile ilgili sorular sorulmuştur; ancak o soruların yanında konuşmanın akışına göre farklı sorular da sorulmuştur. Bazı kaynak kişiler, sorulan sorulardan bağımsız cevaplar vermiştir. Bu durumlarda konuşur bölünmemiş, konuşmaları kayıt altına alınmaya devam edilmiştir.

Gittiğimiz köylerde araştırma amacı söylendikten sonra genellikle insanlar bizi devlet memurlarına ve eğitimli insanlara yönlendirmiştir. Ancak hangi amaçla derleme yaptığımızı anlattıktan sonra, yöresel ağzı daha iyi yansıtan, konuşkan ve yardımsever insanlara yönlendirildik.

Derleme sırasında birtakım sorunlarla karşılaşılmıştır. Bunların başında, bazı kadınların ses kaydına izin vermemesi, köyler arasındaki mesafenin fazla olması ve ulaşımdaki zorluklar gelmektedir.

Derlenen ses kayıtları daha çok şu konuları içermektedir: Çocukluk anıları, gençlik anıları, askerlik, eğitim, ülkenin sorunları, köyün sorunları, geçim kaynakları, günlük yaşam, gelenek görenekler, dualar, beddualar, kişisel sorunlar vb.

Toplam 25 kişiden derleme yapılmıştır ancak 19 kişinin ses kayıtları deşifre edilmiştir. Geriye kalan altı kişinin ses kaydı derlemenin yapıldığı ortamdaki gürültü (etraftaki insanların konuşması, araba ve motosikletlerin sesleri vb.) sebebiyle deşifre edilememiştir. Bu yüzden araştırmaya dahil edilmemiştir.

Kelat, bir şehir merkezi ve 33 köyden oluşmaktadır. Köylerin adları şunlardır:

Abgerm, Ahmedabad, Erçengan, Aktaş, Emirabad, Ortokent, İdelik, Bağkent, Berde, Celilabad, Çorom, Eleng, Hamam Kale, Heşt, Zavin, Hezarmescit, Serrud, Sultanabad, Sirzar, Siney, Taherabad, Gabah, Karatiken, karasu, Golle Zo, Kalu, Kerimabad, Gero, Lain No, Kale No, Derbend, Jerf, Lain.

Türkçe konuşuru olan köyler şunlardır:

Aktaş, İdelik, Hammam Kale, Heşt, Siney, Taherabad, Karatiken, Golle Zo, Gero, Çorom, Derbend, Jerf, Kale No.

Ancak bunlar arasından sadece Kelat şehir merkezi ile *Taherabad, Hammam Kale, Akdaş, Gole Zo, Heşt, İdelik* köylerinden, derleme yapılmıştır. *Kelat'*tan üç, *Taherabad*'dan bir, *Hamam Kale*'den beş, *Akdaş*'dan bir, *Gole Zo*'dan dört, *Heşt*'ten beş, *İdelik*'ten ise üç kişiden yapılan derlemeler deşifre edilmiştir.

Türkçe konuşurları olan Çorum, Karatiken ve Derbend köylerinden kaynak kişi bulunamadığı için; Jerf ve Siney ve Gero köylerinden ise ulaşım zorluğu sebebiyle derleme yapılamadı.

Derleyicinin anadili[2] Farsçadır ancak anne ve babasından sürekli evde Horasan Türkçesinin Cüveyn ağzını[3] duyduğu için bu ağzı konuşabilmektedir. Derleyici kaynak kişilerle görüşmelerden beş sene önce Türkiye Türkçesini öğrenmeye başlamış ve bir sene Türkiye'de yaşamıştır. Bu nedenle kaynak kişilerden derleme yaparken Türkiye Türkçesinin kendi ağzını etkilediği görülmüştür. Bazı durumlarda konuşurlar derleyicinin konuşma tarzından etkilenip ona göre sorulan sorulara cevap vermiştir.

[2] Doğan Aksan'a göre, "Anadili, başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkili bulunulan çevrelerden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir."

[3] Daha fazla bilgi için bk. Rezaei, M., & Esmaeilabadi, G. (2018). Horasan Türkçesinin Cüveyn Ağzı Üzerine. Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi, 6(13), 13-27.

Derleyici sorusunu sorduktan sonra kaynak kişi konuşmaya başlar ve ilk birkaç cümlede derleyicinin konuştuğu şekilde kendini ifade etmeye çalışır.

Derleyicinin sorduğu sorular, parantez içinde kalın font ile yazılmıştır. Bazı durumlarda gereksiz olduğu düşünülen sorular yazılmayıp parantez içinde konuşmanın konusu yazılmıştır.

Derlenen sesler, sessiz bir ortamda kaliteli cihazlarla birkaç kez dinlenerek yazıya geçirilmiştir. Deşifre konusunda birçok ağız çalışmasında ortaklık gösteren işaretler[4] kullanılmıştır ancak gerektiğinde yeni işaretler de eklenmiştir: į, ĭ, ô gibi.

Metinleri yazma sırası derlemelerin yapılma sırasına göredir. Metinlerdeki numaralandırma, cümle esas alınarak yapılmıştır.

Sesler deşifre edildikten sonra dil özellikleri incelenmiştir. Dil incelemesi esnasında İran'ın diğer Türk ağızları üzerine yapılan çalışmalar ve konu ile ilgili kaynaklardan yararlanılmıştır. Yapılan dil incelemesi üç bölümden oluşmaktadır: Ses Bilgisi, Şekil Bilgisi ve Sözdizimi. Dilbilgisi incelemesinin yalnızca Ses Bilgisi bölümü art zamanlı yöntemle incelenmiş, diğer bölümler ise eş zamanlı, tasvirî bir çalışma niteliğindedir.

Dil incelemesi bölümünde verilen örneklerin sonunda ilgili ifadenin Metinler bölümündeki yeri parantez içinde yazılmıştır. Parantez içindeki ilk sayı metin, ikinci sayı ise cümle numarasını göstermektedir. Ayrıca buna ek olarak cümleyi söyleyen kaynak kişinin yerli mi yoksa göçmen mi olduğu cümle sonundaki parantezde belirtilmiştir. Aynı kelimenin veya cümlenin Türkiye Türkçesindeki karşılığı tırnak içinde verilmiştir. Yabancı kökenli kelimelerde ortaya çıkan ses olayları incelenirken kelimenin kaynak dildeki yazılışı parantez içinde gösterilmiştir.

Tezdeki son bölüm ise Dizin'dir. Bu bölümde sözcüklerin Metinler bölümünde geçtiği yerler belirtilmiştir. Kelimeler anlamıyla beraber yazılmış, alıntı kelimelerin kökenleri belirtilmiştir (ancak yabancı kökenli kelimeler bile Farsça yoluyla Kelat ağzına girmiştir). Dizindeki madde başlarının farklı varyantları varsa bunlar ilgili her madde başında birbirine gönderme yapılarak belirtilmiştir.

---

[4] Ercilasun, A. B. (1999). Ağız Araştırmalarında Kullanılacak Transkripsiyon İşaretleri. Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni, 9, 43-48.

Kapsam ve Sınırlılıkları

İran'daki Horasan Türkleri günümüzde İran'ın kuzeydoğusunda geniş bir coğrafyada ve dağınık bir şekilde yaşamaktadırlar. Bütün bu bölgeleri çalışmak, kapsamlı ve yıllar boyunca üzerine yapılan çalışmalar gerektirmektedir. Bu nedenle daha verimli bir inceleme yapabilmek için çalışma alanı daraltılıp İran'ın kuzeydoğusunda bulunan Rezevi Horasan'ın küçük bir şehri olan Kelat ile sınırlandırılmıştır.

Kelat Türkleri geniş bir coğrafyada yaşamamalarına rağmen iki alt ağza sahiptir. Kelat'taki Türk ağzı, etrafındaki İranî dillerden etkilenmiştir. Bundan dolayı Kelat ağzındaki bu etkilenmenin daha detaylı bir şekilde araştırılması gerekmektedir.

Simgeler ve Kısaltmalar Dizini

/	Bu işaret asıl konuşmacıdan başkasının söylediği sözleri ve metne dahil edilmesi gereksiz görülmüş bir sözün (soru veya bildirme cümlesi) kayıttaki varlığını göstermektedir.
//	Asıl konuşmacının gereksiz olduğunu düşünüp metne alınmamış konuşma kesiminin kayıttaki varlığının gösteren işarert.
///	Gereksiz görüldüğü için metne alınmamış ancak asıl konuşmacı ve diğerleri arasında karşılıklı konuşmanın kayıtlarda var olduğunu gösterir.
...	Kelimelereden ayrı yazıldıysa anlaşılamayan yerleri gösterir. Kelimeye bitişik ya da kelime içinde ise konuşucunun gevelediği veya anlaşılamamış olduğunun anlamına gelir.
‿	Ulama İşareti
Ar.	Arapça
Far.	Farsça
Fr.	Fransızca
s	Sayfa
G	Göçmen
Y	Yerli

Şekiller Dizini

İran'daki Türk Boyları 3
İran'da yaşayan Azerbaycan Türkleri 4
İran Türkmenlerinin halısı 5
İran'da yaşayan Türkmenler 6
İran'da yaşayan Kaşkay Türklri 8
İran'da yaşayan Halaç Türkleri 9
İran sınırları içerisinde Horasan İlleri 15
İdelik Köyü 17
Kelat Türklerinin geleneksel kıyafetleri ..... **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
Kelat'ta Türkçe konuşan köyler ve komşuları 21
Rezevi Horasan haritasında Kelat'ın konumu 22

GİRİŞ

1. İran Türkleri

İran, tarih boyunca farklı Türk kavimlerinin yaşam bölgesi olmuştur. Türklerin doğudan batıya doğru yaptıkları göçün izleri İran'da görülmektedir. Bu göçler sırasında Türklerin bir kısmı Anadolu'ya geçmeyip İran'a yerleşmişlerdir (Dolati Darabadi, 2021: 205).

"Yaklaşık bin yıldır Türkler, İran tarihi ve coğrafyasındaki sosyal ve siyasi gelişmelerin şekillenmesinde önemli rol oynamışlardır. Tarihte İran coğrafyasında birçok Türk hükümeti kurulmuş ve bu coğrafya üzerinde ticari, siyasi, eğitim gibi alanlarda pek çok faaliyet göstermişlerdir" (Moghanırahımı, 2021:213).

İran'ın farklı coğrafyalarında, birçok Türk kavmi yaşamaktadır. Bunlar, yoğunluk sırasına göre *Azerbaycan* Türkleri, *Türkmen* Türkleri, *Kaşkay* Türkleri, *Horasan* Türkleri ve *Halaç* Türkleri şeklindedir. Bu grupların yaşadıkları coğrafyalar bellidir. Ancak sadece kendi bölgelerinde yaşamayıp ülkedeki diğer eyaletlere de belli başlı sebeplerle dağılmışlardır. Bu durum bazı yerlerde onların asimile olmalarına neden olmuş, bazı yerlerde de kendi kültürlerini egemen kılmalarına vesile olmuştur. Ancak hakikat şu ki Türklerin yüzyıllar boyunca Farslarla iç içe yaşamasının bir neticesi olarak dilleri Farsçadan etkilenmiştir. Elbette ki tersi durum da vardır. Farsçaya da Türk dillerinin etkisi olmuştur lakin Farsçanın Türkçeye etkisi kadar değildir. "Özellikle tehlikedeki diller[5] arasında yer alan Halaç Türkçesi, Sungur Türkçesi ve Horasan Türkçesi, Farsçanın yoğun etkisi altında kalmaktadır" (Dolati Darabadi, 2021: 205).

Bu bölümde kısaca İran'da en çok bilinen Türk boylarından bahsedilecektir.

[5] Taşove tarafından bu eser çevirilmiştir: Woodbury'e göre Tehlikedeki dil, yakın gelecekte muhtemelen yok olacak dildir.(Taşova, 2017, 67)

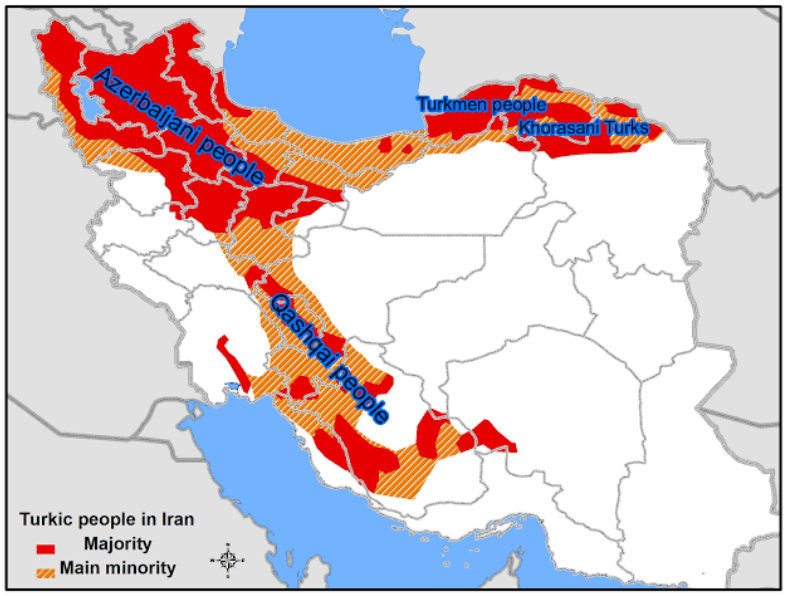

İran'daki Türk Boyları[6]

1.1. Azerbaycan Türkleri

İran'daki Azerbaycan Türkleri çoğunlukla *Doğu Azerbaycan, Batı Azerbaycan* ve *Erdebil* eyaletlerinde yaşamaktadır. Ayrıca *Zencan*, *Gazvin* ve *Hemedan* eyaletlerinde de bulunmaktadırlar. Ancak söz konusu Zencan, Gazvin ve Hemedan eyaletlerinde Türklerin yanı sıra Farslar da yaşamaktadır. Bütün bu eyaletlerin dışında Azerbaycan Türkleri genellikle çalışma amacıyla Tahran başta olmak üzere tüm İran coğrafyasına yayılmıştır. Hâlihazırda Azerbaycan Türkleri, İran'daki en büyük Türk topluluğudur.

İran'da yaşayan Türklerin nüfusu ile ilgili kesin bilgi bulunmamaktadır. Ancak Tüklerin nüfusunun en az 20 milyon, en çok ise 35 milyon olduğu düşünülmektedir.[7]

İran'daki Azerbaycan Türkçesiyle ilgili çalışmalara, 1960'larda başlanmıştır, günümüzde de bu çalışmalara devam edilmektedir. Yapılan çalışmalar hem edebiyat hem dil hem de folklor alanlarıyla ilgilidir.

Dil alanındaki çalışmalar daha çok Azerbaycan Türkçesinin Farsçayla etkileşimi ve şekil bilgisi üzerinedir.

---

[6] Moghanirshimi (2021:214)

[7] İran'da etnik grupların ayrıca nüfus sayımı yapılmamaktadır.

İran'da yaşayan Azerbaycan Türkleri[8]

1.2. Türkmen Türkleri

İran'da yaşayan diğer bir Türk grubu ise Türkmenlerdir. İran Türkmenleri çoğunlukla *Gülistan* eyaletinde yaşamaktadırlar, ancak *Horasan* bölgesinde ve *Mazenderan* eyaletinde de bulunmaktadırlar.

İran'da Türk nüfusu açısından Türkmenler, Azerbaycan Türklerinden sonra yer almaktadır. Türkmence hem Batı Türkçesinin hem de Doğu Türkçesinin özelliklerini taşımaktadır. İran'daki Türkmenler, Orta Asya'daki Türkmenlerin soydaşıdır. Kültür bakımından da Türkmenistan'la ve Anadolu Türklüğüyle ortak özelliklere sahiptir. Türkmenler Hazar Denizi kıyısından başlayarak Türkmenistan ve Afganistan sınırlarına kadar uzanmıştır (Annaberdiyev, 2006: XXVII).

Türkmen atları ve dutarı (bir tür ud) Türkmenlerin en ünlü simgeleridir. İran'ın en iyi atlarının Türkmensahra'da olduğu söylenebilir. Dutar sazı hem Türkmenler hem de Horasan Türkleri tarafından çalınmaktadır.

[8] https://fa.wikipedia.org/wiki/%D8%A2%D8%B0%D8%B1%D8%A8%D8%A7%DB%8C%D8%AC%D8%A7%D9%86

İran Türkmenlerinin halısı

El sanatlarına bakarsak Türklerin genelinde olduğu gibi Türkmenlerin de mahareti dokumacılıktadır. Türkmen halıları genelde kırmızı renkte olur ve kendilerine özgü tasarımları vardır.

İran'da yaşayan Türkmenler[9]

Türkmen Türkçesi üzerine, İran coğrafyasında konuşulan Azerbaycan Türkçesine göre daha az çalışma yapılmıştır.

Türkmen Türkçesiyle ilgili çalışmalar 1960'lardan itibaren başlamıştır ve hâlâ devam etmektedir. Söz konusu çalışmalar, hem edebiyat hem folklor hem de dil alanında yapılmıştır. Folklor çalışmaları daha çok düğün ve yas gelenekleri üzerinedir. Edebiyatla ilgili çalışmalarda Türkmenlerin şiirleri ve masalları incelenmiştir. Türkmenlerin tarihiyle ilgili eserler ortaya konmuştur. Dil alanında yapılan çalışmalar ise daha çok ses bilgisi, şekil bilgisi ve sözlük üzerinedir. Eserlerde, Farsçanın Türkmen Türkçesi üzerine etkisi de incelenmiştir.

Türkmen Türkçesi üzerine çalışan kişiler arasında Dordi Qazi'nin adı öne çıkmaktadır.

1.3. Kaşkay Türkleri

Kaşkay Türkleri çoğunlukla İran'ın güneyinde bulunan *Fars* eyaletinde yaşamaktadırlar.

[9] Kafkassam İran Türkmen basınında: Eýranda türkmenleriň köplük bolup ýaşaýan sebitinde 'çaknyşyk boldy' - KAFKASSAM - Kafkasya Stratejik Araştırmalar Merkez. Alındığı tarih: 10/08/2023.

“Bugün konargöçer hayat tarzından yerleşik hayata geçiş sürecini tamamlamak üzere olan Kaşkay Türkleri, Türk gelenek ve göreneklerini son zamanlara kadar en iyi şekilde devam ettirmiş olan bir Türk aşiretidir.” (Çelik ve Gökçe, 2021: 25).

Kaşkayların çoğu yerleşik hayata geçmiştir ancak hâlâ göçebe olarak yaşayanlar, kabileler hâlinde hayatlarına devam etmektedirler. Bu kabilelerin çoğu Fars eyaletinde yoğunlaşmaktadır. Ancak İran'ın batı şehirlerinde ve İsfahan'da da mevcutturlar. Kış mevsiminde Daştestan ve Larestan bölgelerinde bulunurlar, yaz mevsiminde ise Fars’ın kuzey bölgelerine göç ederler. Yerleşik kısım ise Şiraz ve Firuzabad şehirleri ve çevresine geçmişlerdir (Dolati, 2022: 6).

Göçebe şeklinde yaşayan Kaşkay Türkleri, şehirden ve köylerden uzak oldukları için, hayat şartları çok zordur. Onlar hayvancılık ve çiftçilik işleri ile uğraşmaktadırlar. Her işlerini kendileri yapmakta, kadınlar da erkekler kadar çalışmaktadırlar. Yazın serin bölgelere, kışın ise sıcak bölgelere geçerek çadırlarda hayatlarını sürdürmektedirler.

“Nüfuslarını kesin olarak söylemek mümkün değildir. Ancak I. Dünya savaşında yaklaşık 50.000 kişilik bir ordu çıkardıklarına göre sayıları bugünkü İran’ın nüfusuna oranlı olarak yaklaşık 1.5 ilâ 2 milyon civarında olmalıdır.’’ (Anavrıan Aghdam, 2009: VIII).

Göçebe olarak yaşayan Kaşkayların bir çoğu avlanmayı ve ata binmeyi bilir. Kadınları ise halıcılık işiyle uğraşır.

İran'da yaşayan Kaşkay Türkleri[10]

1.4. Halaç Türkleri

İran coğrafyasında yaşayan diğer bir Türk topluluğu ise Halaç Türkleridir. İran'daki en bilinen Türk toplulukları arasında yer alan Halaç Türkleri Tahran'a yakın dar bir bölgede yaşamaktadırlar. Halaç Türkleri, İran'ın merkezindeki Merkezi ve Kum eyaletlerinde yaşamaktadırlar. Halaçların yoğun olarak yaşadığı bölge, Kum eyaletinin küçük bir şehri olan Halacistan'dır.

"Halaç Türkçesi, 51.0002 kişi tarafından konuşulmaktadır. Dilin uğradığı tahripler, nesiller arası aktarmanın gittikçe azalması, üzerindeki Farsça ve Azerbaycan Türkçesinin yoğun etkisi, onu tehlikedeki diller arasına yerleştirmektedir. Halaç Türkçesi tehlikedeki diller arasında, savunmasız derecesinde yer almaktadır. Alman dilbilimcisi Gerhard Doerfer bu dilin ehemmiyetine varmış. Halaç Türkçesinin önemini vurgulayan Doerfer, gerçekleştirdiği saha çalışmaları sonucunda çok önemli derlemeler yapmıştır. Doerfer'in derlediği Halaç Türkçesi metinleri yıllarca araştırmacıların kaynakçası durumuna gelmiştir." (Dolati, 2021: 223).

[10]http://www.ashayerfars.ir/AutoPage.aspx?id=11&title=%D8%A2%D9%85%D8%A7%D8%B1%20%D9%88%20%D8%A7%D8%B7%D9%84%D8%A7%D8%B9%D8%A7%D8%AA 10/08/2023

Halaç Türkçesi üzerine ilk olarak Doerfer çalışmıştır. Doerfer Türk değişkelerini araştırmak amacıyla İran'a gelmiştir. Halaç Türkçesiyle ilgili çalışmalar, yurt dışında en çok Doerfer, İran'da ise Cemrasi tarafından yapılmıştır. Kendisi bizzat Halaç Türklerinden olan Cemrasi, hem dil, hem edebiyat hem de folklor alanlarında çalışmalar yapmıştır.

Türkiye'de Sultan Tulu, Fuat Bozkurt ve Talip Doğan'ın konuyla ilgili çalışmaları bulunmaktadır.

İran'da yaşayan Halaç Türkleri[11]

1.5. Horasan Türkleri

İran'da yaşayan Türk topluluklarından biri de Horasan Türkleridir. Horasan Türkleri ülkenin kuzeydoğusunda yer alan Rezevi Horasan ve Kuzey Horasan eyaletlerinde yaşamaktadırlar. Rezevi Horasan 33 şehirden oluşmaktadır ancak Türkler

[11] https://tr.wikipedia.org/wiki/Kum_%28eyalet%29 10/08/2023

sadece 10 şehrinde yaşamaktadırlar; söz konusu şehirler şunlardır: Cüveyn, Çağtay, Nişabur, Kelat, Dergez, Guçan, Huşap, Serehs, Çınaran ve Türbet-i Cam.[12]

Bu bölgelerde yaşayan Türk nüfusu hakkında kesin bir bilgi yoktur. Bölgedeki Türk nüfusu, Gerhard Doerfer'e göre 400.000, Cevat Heyet'e göre 1.000.000, Sultan Tulu'ya göre ise 1.500.000 kişidir.

"Horasan bölgesi, İran, Anadolu vb. ülkelerin fethi için önemli bir nokta olmuştur. Örneğin Gazneliler, Samanoğulları'nı yenmek için öncelikle Horasan'ı ele geçirdiler. Selçuklular da Gaznelilerden ilk önce Horasan'ı alıp daha sonra Anadolu'ya yöneldiler'' (Rahimi, 2013: 135).

Horasan Türklerinin tarihi ile ilgili kesin bilgi bulunmamakla birlikte Rahimi'ye göre günümüzde İran Horasan bölgesinde yaşayan Türklerin, Oğuz Selçukluları'nın torunları olduğu düşünülmektedir (Rahimi, 2013:136).

Horasan bölgesinin her yerinde iklim aynı değildir. Sıcak, kurak ve verimsiz olan eyaletin güney kesimlerinde çöl iklimi hâkimdir. Yüksek kesimlerde ise soğuk karasal bir iklim görülür. Eyaletin kuzeybatı tarafları Hazar Denizi'nin de etkisiyle daha ılıman ve yağışlı sayılabilir.

Horasan Türkleri genellikle kasaba ve köylerde yaşadıkları için çiftçilik ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. Kimileri de daha iyi hayat şartları elde etmek maksadıyla Meşhed başta olmak üzere Horasan'ın büyük şehirlerine göç etmişlerdir.

Horasan Türklerinin yemekleri İran'ın diğer bölgeleriyle hemen hemen aynıdır. Ancak kendine özgü *Kemejuş, Gelef, Kavurma Kurma, Şiredağ, Bulamağ* ve *Fetir Meske* gibi geleneksel yemeklere de sahiptir.

Son yıllarda Horasan Türklerinin kıyafetleri sosyal medyanın ve ulaşım araçlarının gelişmesiyle birlikte İran'ın diğer bölgelerindeki kıyafetlere benzemeye başlamıştır. Ancak kendilerine özgü geleneksel kıyafetlerini hâlâ korumaktadırlar, bunları düğünlerde ve özel merasimlerde giymektedirler.

[12] Burada saymadığımız ancak Türklerin yaşadığı başka ilçeler de olabilir. Öyle bir durum olursa hâlâ keşfedilmemiş durumdadır.

Horasan Türkçesiyle ilgili yapılan çalışmalar Farsça, Türkçe ve Almanca olmak üzere üç ayrı dilde yazılmıştır. Söz konusu çalışmalar hem folklor hem de dil üzerinde yapılmıştır. Aşağıda önce folklor sonra ise dil çalışmaları incelenecektir.

Türkiye'de folklor alanındaki çalışmalar, en çok Sultan Tulu tarafından yapılmış olup, söz konusu çalışmalar şu şekildedir:

Tulu, Sultan (2005). Bocnurd'dan Folklor Derlemeleri. Ankara: ÜrünYayınları.

Tulu, Sultan (2005). Horasandan Masalla ve Halk Hikâyeleri. Ankara: ÜrünYayınları.

Tulu, Sultan (2009). Şehzade Kerem ile Aslı Han (Horasan Türkçesi Varyantı). Konya: Kömen Yayınları.

Tulu, Sultan (2009). Horasan Türklerinden Folklor Derlemeleri (Bocnurd Ağzı). Konya: Kömen Yayınları.

Tulu, Sultan (2009). Horasan Türklerinden Masallar ve Halk Hikayeleri. Konya: KömenYayınları.

Bu konuyla ilgili çalışan diğer bir kişi ise Talip Doğan'dır:

Talip, Doğan (2017). Horasan Türkçesi Metinleri- İreyimiŋ Sézleri (Yüreğimin Sözleri). Konya: Palet Yayınları

Son yıllarda İran'da da Horasan Türkleri ile ilgili çalışmalar yapılmıştır:

Serac Ekberî, Ali Ekber. (2012) Temsîl zerbül-mesel hay-i Türki. Meşhed: Şamlu Yayınları.

Kâsım Âbâdî, Susan. (2015) İreyimiŋ Sézleri. Bocnurd: Darc-i suhan Yayınları.

Ghasemi, Abdullah. (2016) Ärqiyan Meselleri, Bojnurd: Şukuf-i Sib Yayınları.

Ghasemi, Abdullah. (2016) Tork hâ där Xett-iye Xorasan. Yas-i Bäxşayeş, Çap ve Neşr-i Behbud Yayınları.

Salaryân, İsmail. (2016) Temsîl u Mesel. Kum: Bexşayeş Yayınları.

Ghasemi, Abdullah. (2017) Miras-i Kayra, Bojnurd: Şukuf-i Sib Yayınları.

Hisârî, Muhammed. (2017) Çox İreye ğısme Yār. Bojnurd: Derc-ı Suhan Yayınları.

Salaryân, İsmail. (2017) Nağıllar Boxçası. Kum: Bexşayeş Yayınları.

Horasan Türkçesiyle ilgili yapılan çalışmalara 1969 yılında başlanmıştır (Tulu, 2005: 118). Çalışmalar ilk defa Doerfer ve ekibi tarafından yapılmaya başlandı. "1968 ve 1972 yıllarında Doerfer ve ekibi, Horasan Türkçesi üzerine çalışmak için iki kere İran'a gelir." (Esmailabadi, 2022: 144). Doerfer, 1972 yılında yaptığı derlemelere dayanarak şu eserleri yayımlamıştır:

Doerfer, G. (1993) Chorasanturkisch: Worterlisten, Kurzgrammatiken, Indices. Wiesbaden: Harrassowitz.

Doerfer, G. (1993). Turkische Folklore-Texte Aus Chorasan. Wiesbaden: Harrassowitz.

İlk eserde, Doerfer Horasan'ın Şeyẖ Teymur, Bojnurd, Asadlı, Çağtay, Hokmabad, Karabağ, Herv, Ruhabad, Kelat, Dergez, Pir-komaj, Şirvan, Şurak, Lotfabad, Mreşk, Jonk ve Lenger yerleşim yerlerinde derleme yapıp Horasan Türkçesi sözcük listesini oluşturmuştur. (Doerfer, 1993, a)

İkinci eserinde ise, topladığı derlemeleri folklorik metinler olarak aktarmıştır. Bu eserindeki metinler de yine aynı bölgelerden toplanan derlemelere dayanarak yapılmıştır. (Doerfer, 1993, b) Doerfer bu eserdeki metinlerin gramer özelliklerini inceledikten sonra Horasan Türkçesinin ağızlarını dört gruba ayırmıştır:

"Kuzey-Batı = Şeyh-Teymur, Bocnurd, Asadlı, Kalat

Kuzey = Zeyarat, Şirvan, Zourom, Kuçan, Şurak, Douga'ı, Nohur, Anau, Manış, Hasar

Kuzey-Doğu = Mareşk, Conk, Gucgı, Langar

Güney-Doğu = Harve 'Olya, Ruhabad, Çaram-Sarcam

Güney-Batı = Cogatay, Hokmabad, Soltanabad, Kara-Bag, Pır-Komac, Bam-Safiabad, Esferayen." (Tulu, 2006-120).

Ardından Fuat Bozkurt, aynı araştırma gezisinde yapılan derlemelere dayanarak, Bojnurd ağzıyla ilgili doktora tezi hazırlamıştır:

Bozkurt, M. (1975). Untersuchungen zum Bojnurd-Dialekt des Chorasantürkischen. Georg-August-Universität: Göttingen.

Bu eserde Kuzey Horasan'ın merkezi olan Bojnurd şehrin ağzı dilbilimsel olarak incelenmiştir.

Konuyla ilgili çalışan diğer bir kişi ise Talip Doğan'dır. Talip Doğan folklorik bir metnin gramatikal incelemesini yapmıştır:

Talip, Doğan (2017). Geşeng Ginle- Horasan Türkçesi Üzerine Bir İnceleme. Ankara: Akçağ Yayınları.

Geşeng Gelin, güzel gelin anlamına gelip Ali Akbar Seracakbari'nin şiirlerinden biridir. Talip Doğan şiiri metin olarak deşifre ettikten sonra dil özelliklerini incelemiştir.

Horasan Türkçesi farklı ağızlardan oluşmaktadır. Bunlardan biri Cüveyn ağzıdır. 2017 yılında Rezaei ve Esmaeilabadi, Kuzey Horasan'da bulunan Cüveyn ilçesinde derlenen ses kayıtlarına dayanarak, ağzın ses ve şekil özelliklerini ortaya koymuşlardır:

Rezaei, M ve Esmaileilabadi, G. (2017). "Horasan Türkçesinin Cüveyn Ağz Üzerine" Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi Yayınları. 6/13, p.13-27.

Esmailabadi, 2021 yılında Kuzey Horasan'da bulunan Gerivan bölgesinden derleme yaptıktan sonra, Gerivan ağzının ses ve şekil özelliklerini aşağıdaki eserde incelemiştir:

Esmailabadi, G. (2022) Horasan Türkçesinin Gerivan Ağzı Üzerine. Tehlikedeki Diller Dergisi, 12(21), 143-158.

İran'da da Horasan Türkçesi üzerine çalışmalar yapılmıştır. Ancak yapılan çalışmalar, ilgili alanda akademik olarak eğitim görmeyen insanlar tarafından yapıldığı için yeterince bilimsel değildir. Söz konusu çalışmalar şunlardır:

Salaryân, İ. (2019). Türk-i ve Qevae'd-ian. Bojnurd: Derci Suhen Yayınları.

Bu kitapta Büyük Horasan'ın Türk lehçesi üzerinde durularak İran'daki Türkçe dilbilgisi anlatılmıştır. Türkleri, Türk dilini ve dilbilgisini bu konuda meraklılara öğretmeyi ve tanıtmayı amaçlayan kitaplardan biridir.

Kulîzâde Merzcî, C. (2011). Āşināyî bā Zebān-i Turkî-yi Xorāsānî. Meshed: Damine Yayınları: Bu eserde Horasan Türkçesinin farklı ağızlarının grameri incelenmiştir.

Horasan Türkçesi hâlâ üzerine çalışılmayan birçok farklı ağzı kendi içinde barındırmaktadır. Horasan Türkçesi tehlikede olduğu için, kaybolmadan önce bugünkü

durumunu tespit edebilmek amacıyla üzerinde daha çok çalışılması gerektiği düşünülmektedir.

İran sınırları içerisinde Horasan Bölgesi ve Eyaletleri[13]

Horasan Türkçesinin İran'daki diğer Türk ağızlarından ayrılan yanı, Doğu Türkçesinin bazı özelliklerini taşımasıdır. Horasan bölgesindeki Türkler mesafe olarak birbirine uzak ve dağınık bir şekilde yaşamaktadır. Dolayısıyla ağızları da bazı noktalarda farklılık göstermektedir. Horasan Türkleri Horasan bölgesinin Bujnurt, Kuçan, Cüveyn, Çağtay, Nişabur, Kelat ve Dergez gibi şehirlerinde yaşamaktadır. Bunlar arasında sadece Çağtay ve Cüveyn birbirine komşudur.

"Horasan Türkçesi üzerine yapılan akademik çalışmalar 1968'de Doerfer'le başlar. 1968 ve 1972 yılında Doerfer ve ekibi, Horasan Türkçesi üzerine çalışmak için iki kere İran'a gelir. Ardından Fuat Bozkurt Bocnurd ağzı ile ilgili bir tez hazırlar. Bu konuda çalışan diğer bir kişi ise Sultan Tulu'dur; onun bu konuda hem Almanca hem de Türkçe eserleri vardır. Bizzat Horasan Türklerinin kendileri tarafından hazırlanan çalışmalar da vardır. Hem Türkçe hem Farsça olarak hazırlanmış dil ve folklor alanında çeşitli eserlere rastlanır'' (Esmailabadi, 2022: 144).

Kelat ağzı Horasan bölgesinde konuşulan Türk ağızlarından biridir. Bu tezin odak noktasını teşkil eden Kelat ağzı kendi içinde iki alt gruba ayrılmaktadır. Bu

[13] https://tr.wikipedia.org/wiki/Horasan_(%C4%B0ran) 10/08/2023

çalışmada önce bölge ile ilgili kısaca bilgi verilecek, sonra bu ağzın özellikleri incelenecektir.

1.5.1. Kelat-i Nader

Kelat-i Nader, *Rezevi Horasan* bölgesinin şehirlerinden biridir. Kelat'ın merkezi Kelat-i Nader olup, ona bağlı olan daha küçük şehirler Hasanabad, Lain No, Zavin ve Şahrezo'dur. 2010 yılında yapılan nüfus sayımına göre Kelat'ın nüfusu 38.232'dir.[14] Söz konusu şrhrin nüfusunun büyük bir kısmını Kürtler, Farslar ve Türkler oluşturmaktadır.[15] Azınlık olarak Lorlar da bulunmaktadır.

Kelat, Rezevi Horasan'ın kuzeydoğusundadır. Kuzeyde 180 kilometre uzunluğundaki nispeten alçak Mahor tepeleriyle Türkmenistan, güneyde Hezar Mescit Dağı ve Meşhed, doğuda Sarahs ve batıda ise Dergez ile çevrelenmiştir. Kelat ile Meşhed arasındaki mesafe dağ yolu ile 145 kilometredir. Kelat-i Nader'in doğu tarafından ve batı tarafından olmak üzere iki girişi vardır.

[14] نتایج سرشماری – جمعیت به تفکیک تقسیمات کشوری ۱۳۹۰» (درگاه ملی آمار .اکسل 2011 yılındaki yapılan nüfus sayımına göre. .

[15] A. Manafy. The Kurdish Political Struggles in Iran, Iraq, and Turkey: A Critical Analysis (illustrated ed.). University Press of America, 2005. p. 6.

İdelik Köyü

1.5.1.1. İklim

Kelat-i Nader, yarı ılıman dağlık bölgede yer alır ve kışları soğuktur. İlkbahar ve sonbaharda aralıksız devam eden yağmurlar, yamaçları ve etekleri yeşerterek bölgede tarımı canlandırır. Kelat, Erçengan ve İdelik Nehirleri ile Karasu Vadisi'nin arasındadır.

İran'ın en derin vadileri, Golle Zo köyü'nde yer almaktadır. Kelat'ta, toplam 140 köyü olan Layin, Kabud Gonbad, Pesakuh ve Zavin ilçeleri bulunmaktadır.[16] Şehirde yaklaşık 10.000, köylerde ise 40.000[17] kişi yaşamaktadır. Kelat'ın birer giriş ve çıkış kapısı vardır. Biri şehrin kuzeydoğusunda bulunan Nafta Kapısı'dır, diğeri ise güneybatıda Darband Argun Şah Kapısı'dır.

Kelat, kelimenin tam anlamıyla dağın tepesindeki yerleşim ve yaşam alanı anlamına gelir.[18]

Kelat'taki tarihî eserler şunlardır: İmaret-i Horşid, Kebut Günbet Camisi, Derbend-i Ergavan Şah, Hammam-ı Naderi, Bend-i Naderi, Ketibe Naderi.

Kelatlıların mesleği ağırlıklı olarak hayvancılık, tarım ve özellikle çeltik yetiştiriciliğidir. İpek dokuma, halı ve kilim dokumacılığı yörenin el sanatlarındandır.

Bu bölümdeki bilgiler Yöre haklından edilen bilgilere ve bölgenin yerlisi olan bir kızın yazdıklarına[19] göre yazılmıştır.

1.5.1.2. Kültür

Kelatlılar genelde hayvancılık ve çiftçilikle uğraşmaktadırlar. Kelat'ın iklim durumundan dolayı pirinçleri meşhurdur ve etrafındaki büyük şehirlerde

---

[16] https://kalat.razavichto.ir/kalat.aspx , 15/07/2023

[17] بر پایه ی سرشماری عمومی نفوس و مسکن ایران در سال 95.

(2016 yılında yapılan nüfus ve yerleşim sayımına göre.)

[18] Dehkhoda, A. (1993). Loghatnâme (Sözlük). Tahran: Tahran Üniversitesi Yayınları.

[19] https://www.irna.ir/news/85054772/%DA%A9%D9%84%D8%A7%D8%AA-%D9%86%D8%A7%D8%AF%D8%B1%DB%8C-%D8%B3%DA%A9%D9%88%DB%8C%DB%8C-%D8%A8%D8%B1%D8%A7%DB%8C-%D9%BE%D8%B1%D8%AA%D8%A7%D8%A8-%DA%AF%D8%B1%D8%AF%D8%B4%DA%AF%D8%B1%D8%A7%D9%86-%D8%A8%D9%87-%D8%AF%D9%88%D8%B1%D8%A7%D9%86-%D9%86%D8%A7%D8%AF%D8%B1%D8%B4%D8%A7%D9%87-%D8%A7%D9%81%D8%B4%D8%A7%D8%B1 12/10/2123

satılmaktadır. Kelatlıların yemekleri genelde İran'ın diğer bölgeleri gibidir ancak *fetir meske, omaç çorbası* gibi kendilerine özgü yemekleri de var. Kelat yöresindeki gelenekler, farklı boylar arasında hâlâ değerini korumaktadır. Evlilik töreni hâlâ eski zamanlarda yapıldığı gibi yapılmaktadır. Düğünlerde kına geleneğine çok önem verilmektedir. Kadın ve erkekler yörenin geleneksel kıyafetlerini farklı renklerde giyerler ve dehl, serna, qeşme gibi saz aletlerini çalarak kutlayıp eğlenirler. Kelat-i Nader'in yöresel kıyafetleri Türkmen boylarının kıyafetlerine benzemektedir. Bu benzerliğin sebebi, İran sınırındaki Türkmenlerin yaşadığı bölgelere olan yakınlık dolayısıyla ortaya çıkan kültürel etkileşimdir. Kelat-i Nader kadınları kıyafetleri için ipek kullanırlar. Kıyafetlerinde en çok görülen renk kırmızıdır.[20]

1.5.1.3. Dil

Kelat'ta Farsça, Kürtçe, Lorca ve Türkçe konuşulmaktadır. Heştliler, Jerfliler, Hammam Kaleliler, Golle Zolular, İdelikliler, Akdaşlılar ve Taherabadliler sadece Türkçe konuşmaktadırlar. Derbend, Siney, Çorum, Kale No halkları hem Türkçe hem Kürtçe hem de Farsça konuşmaktadırlar. Karatiken, ve. Gero halkı aslen Arap olup Türkçe konuşmaktadırlar.[21] Kelat'ın nüfusunun %50'sini Kürtler, %35'ini Türkler, geri kalan %15'ini ise Farslar'ın oluşturduğu söylenebilir. Heştlilerin Karabağ'dan geldikleri tahmin edilmektedir (Khosravi, 1988: 30).

Bölgedeki Türkçe konuşan köylerin birçoğu birbirine uzaktır. Rezevi Horasan'ın güneyinden kuzeyine doğru ilerlerken karşımıza çıkan Taherabad köyü ilk Türkçe konuşan köydür. Birkaç kilometre ilerisindeki köy Kale No'dur. Kale No'da Farslar, Kürtler ve Türkler birlikte yaşamaktadırlar. Kale No'nun doğusunda Karatikan köyü vardır. Kuzeye doğru gittiğimizde doğu tarafta Akdaş, Golle Zo, Darband, Çorom ve Gero Köyleri bulunmaktadır, batı tarafta ise Hamam Kale, Jerf ve Siney Köyleri karşımıza çıkmaktadır.

---

[20] Kelat şehri ve onun etrafındaki köylerle ilgili bilgiler yerli halka sorarak edinilmiştir.

[21] Yukarıdaki bilgiler, bölgelere gittiğimizde kaynak kişilere sorularak elde edilmiştir. Bölgede toplanan bilgilerin aynısı Khosravi'nin yazdığı kitapta da bulunmaktadır.

	Farsça	Türkçe	Kürtçe	Lorca
Akdaş		●		
Çorum	●	●	●	
Derbend	●	●	●	
İdelik		●		
Gero		●		
Golle Zo		●		
Heşt		●		
Hammam Kale		●		
Jerf		●		
Kelat	●	●	●	●
Kale No	●	●	●	
Karatiken		●		
Siney	●	●	●	
Taherabad		●		

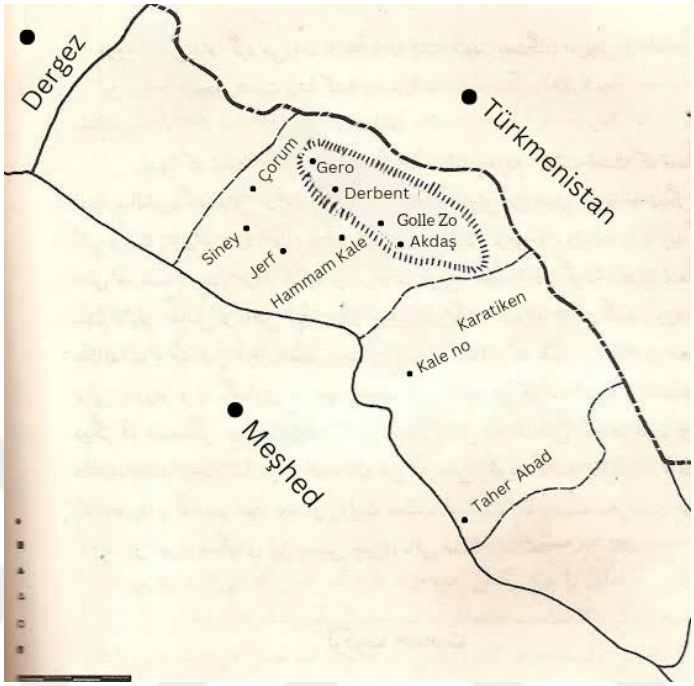

Kelat'ta Türkçe konuşan köyler ve komşuları [22]

Kelat ağzı yok olma tehlikesindedir. Köylerde kimi aileler, çocuklarıyla toplumda daha başarılı olmak adına Farsça konuşmaktadırlar. Ülkenin resmî dili Farsçadır. Kelat şrhrinde konuşulan Türkçe; Farsça, Kürtçe ve Lorca gibi dillerle aynı ortamda bulunduğu için aralarında bir etkileşim olmuştur. Söz konusu etkileşim; ses, sözcük ve cümle yapısında kendini göstermektedir.

Kelat ağzı iki alt gruba ayrılmaktadır. Bunlardan biri, bölgenin yerli Türkleri tarafından konuşulan ağızdır. Bu ağzı konuşan insanlar Taherabad, Hamam Kale, Golle Zo, Akdaş, Siney köylerinde yaşamaktadırlar.

Diğer alt grup ise göçmenlerin konuştuğu ağızdır. Bu grup ile ilgili bilgileri Cevat Heyet vermektedir. Ona göre son devirlerde Azerbaycan'dan Horasan'a göçen Türkler olmuştur ve şimdi onların torunları Horasan'da yaşamaktadırlar (Heyet, 2002: 442). Öte yandan da derleme sırasında kaynak kişiler atalarının Tebriz'den Kelat'a

[22] Khosravi, M. (1988). Kelat-i Nader. Meşhed: Astan-i Kuds-i Rezevi Yayınları. (Haritadaki Farsça harfler, tarafımızdan Latin harflerine dönüştürülmüştür.)

geldiklerini iddia etmişlerdir. Bu halk, Heşt, İdelik köylerinde ve Kelat şehrinde yaşamaktadır.

Rezevi Horasan haritasında Kelat'ın konumu[23]

Farsça İran'ın tek resmî dili olduğu için ülkedeki diğer dillere göre baskın konumdadır ve prestijli dildir. İnsanlar okulda, işte ve sosyal hayatlarında daha başarılı olabilmek için Farsçayı anadilleri gibi bilmek istemektedir. Bu durum yaklaşık son 20 yıldır Kelat-i Nader'de de kendini göstermektedir. Türk ailelerin bir kısmı artık çocuklarıyla Türkçe değil Farsça konuşmaya başlamıştır. Bölgede kendi kavminin dilini bilmeyen çocukların sayısı gittikçe artmaktadır. Gençlerin de bir çoğu anadillerini bilmelerine rağmen Farsça konuşmayı tercih etmektedir Yaşlılar da dahil herkes Farsça bilmektedir. Yaşlılar iki dillidirler.[24] Sayılan nedenlerden dolayı, Kelat ağzının tehlikede olduğu söylenebilir.

[23] https://fa.wikipedia.org/wiki/%D8%B4%D9%87%D8%B1%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86_%DA%A9%D9%84%D8%A7%D8%AA 10/08/2023

[24] Kaya, Palas ve Can, iki dillilik kavramını faklı kişilere göre şu şekilde açıklamaktadır: "Iki dillilik (bilingualism) için net bir tanım olmayıp farklı tanımları var. Bloom Filed (1933: 56) dilliliği her iki dili de ana dili gibi konuşup aktif bir şekilde kullanabilmek olarak tanımlarken Grosjean (2013), "İki dillilik, iki ya da daha fazla dilin (ya da lehçelerinin) düzenli olarak kullanımıdır ve günlük yaşantısında iki ya da daha fazla dil (ya da lehçelerini) kullanan kişiler iki dillidir." şeklinde tanımlamıştır. Lewandowski (1984: 184) "iki dile aynı oranda hâkim olma, ikinci dilde kendisini birinci dildeki veya ana dilindeki kadar iyi ifade etme, başkalarıyla anlaşabilme ve başkalarını anlayabilme yeteneği…" olarak iki dilliliği tanımlamasına karşın Haugen (1953: 7) kişinin iki dilli olabilmesi için iki dili de kusursuz bir şeklide konuşmasının gerekli olmadığını belirtmektedir. Diebold (1961) ise bireyin iki dilli olabilmesi için ikinci dili anlamasının bile kâfi olduğunu dile getirmektedir." (Kaya. Palas. Can, 2022: 605).

Ülkenin resmî dili Farsça ve dolayısıyla baskın dil olduğundan dolayı Kelat'ta ikidillilik ortaya çıkmıştır. İkidillilik de kendi içinde dengeli ve dengesiz ikidillilik olarak ikiye ayrılır. Ferguson bununla ilgili olarak "Dengeli ikidillilik"te ilişkideki dillerin her ikisi de her koşulda kullanılabilir. "Dengesiz ikidillilik"te ilişkideki dillerden birinin kullanımı her koşulda mümkün olmayabilir." açıklamasını yapmaktadır (Ersöz, 202:522) Buna göre bölgede "*dengesiz ikidillilik*" oluştuğu söylenebilir çünkü hâlihazırda İran'da Farsça dışında bir dili her yerde kullanmak mümkün değildir. Bölgede genelde mağazalar, bankalar, hastaneler, kurumlar ve okullar gibi yerlerde Farsça konuşulmaktadır ancak söz konusu yerlerde Türkçe konuşanlara da az da olsa rastlanmaktadır. Köy içerisinde insanlar birbirini tanıdıkları için karşılaşınca Türkçe konuşmaktadırlar. Yukarıda da ifade edildiği gibi bölgenin halkı artık yavaş yavaş çocukları ile Türkçe yerine Farsça konuşmaya başlamıştır. Aile içinde Farsça konuşan ebebeyinlerin çocukları, doğduklarından beri Farsça öğrenmektedir. Türkçeyi ise anne babasından duyduğu için öğrenir ancak akıcı bir şekilde konuşamaz. Ayrıca akrabadan, komşudan, televizyondan sürekli Farsça duymaktadır. Okula gitmeden önce, sokakta oynarken Farsça konuşan yaşıtları ile Farsçaya maruz kalır. Okula gittikten sonra ise daha kapsamlı bir şekilde Farsçayı öğrenmeye başlar. Etnik gruplar için İran genelinde olduğu gibi Kelat'ta da anadille eğitim yoktur. Eğitim dili Farsçadır.

İNCELEME

Kelat şehrinde iki alt ağız[25] grubu vardır. Bunlardan biri yerli ağız, diğeri ise göçmen ağzıdır. İki ağızda bir çok özellik aynıdır. Ancak birbirinden farklılaştıkları hususlar da vardır ve bunlar yeri geldikçe her bir başlık altında ayrıca belirtilmiştir.

1. Ses Bilgisi

Bu bölümde Kelat ağzında bulunan sesler ve ses olayları incelenecektir.

1.1.Ünlüler

Kelat ağzında bulunan ünlüler aşağıda verilmiştir. Türkiye Türkçesindeki ölçünlü sesler tabloda yer almamaktadır:

ā	Uzun a sesi	hāmélä
ä	Açık e sesi	äkä (Y/1-95) “erkek kardeş” , rūstadä (Y/1-66)” köyde”
ā	Uzun ä sesi	bā̈d (G/14-14) “sonra”
é	Kapalı e	édäsän (G/17-241)“ediyorsun” buläré (G/17-10) “bunları”
ḗ	Uzun é sesi	dḗmaĝä (Y/18-93) “demeye”
į	Uzun i sesi	*įnä* (G/7-19) “iğne”
ĭ	ı-e arası	oxéydĭmi (Y/1-11)“okuyordum” onĭ (Y/1-11)“onu”
ō	Uzun o sesi	ḫ̱ōş (Y/1-23) “hoş”
ô	o-ı arası	fôt (Y/7-7)
ū	Uzun u sesi	rūsta (G/12-38) “köy’’

[25] Bir ağız, birden fazla alt ağzı içerisinde barındırabilir. (Demir, 2002:114)

Kelat ağzında bulunan ünlüler bu şekilde sıralanır:

“a, ā, ä, ā̈, e, é, ḗ, ı, ĭ, i, î, o, ö, ō, ŏ, u, ü, ū”

Kelat ağzının ünlüleri kalınlık-incelik, düzlük-yuvarlaklık, genişlik-darlık ve kısa süreli- uzun süreli özelliklerine göre aşağıdaki gibi sınıflandırılır:

1.1.1.Geniş Ünlüler

Kelat ağzında, aşağıdaki geniş ünlüler bulunmaktadır:

a: alma (G/5-11) *“*almak*”.*

ā: *qalodé* (G/17-2)“kalmıştı”

é: értä (Y/4-22)“erte”

ḗ: dḗmaĝä (G/18-93) “deymeye”

o: ot (Y/18-73)“oda”

ö: ölämän (Y/8-140) *“*ölüyorum*”*

ō: ḫōş (Y/1-123) “hoş”

ŏ: hôz (G/17-238)“havuz”

1.1.2. Dar Ünlüler

Kelat ağzındaki dar ünlüler şu şekildedir:

ı: ḫatın (Y/8-43) “kadın”

ĭ: tonĭk (Y-1-36) “seyrek”

i: iş (Y/1-131) “iş”

į: įnä (G/7-19) “iğne”

u: un (Y/4-34) “un”

ü: üç (Y/1-15) “üç”

ū: rūz (Y/4-39) “gündüz”

1.1.3. Kalın Ünlüler

Kelat ağzındaki kalın ünlüler bu şekilde sıralanabilir:

a: alma (G/5-11) “elma”

ā: ābadi (G/5-35) “köy”

ı: qıl (Y/9-206) “kıl”

ĭ: tonĭk (y-1-36) “seyrek”

o: oĝlan (G/17-12)*“*oğlan*”*

ō: ōlad (Y/9-179) “evlat”

ô: fôt (Y/7-7) “ölüm”

u: uşaĝım (G/15-165) “çocuğum”

ū: rūsta (G/12-38) *“*köy*”*

1.1.4. İnce Ünlüler

Kelat ağzında, ince ünlüler şunlardır:

é: édäsän (g/17-241)“ediyorsun”

é́: dé́maĝä (y/18-93) “demeye”

i: iş (y/1-131) “iş”

į: įnä (G/7-19) “iğne”

*ö: öy (y/1-134)“*ev*”*

*ü: üstünä (y/4-50) “*üstüne*”*

1.1.5. Düz Ünlüler

Düz ünlüler, Kelat ağzında şunlardır:

*a: ay (G/12-20)“*ay*”*

*ā: āb (Y/1-22)“*su*”*

ä: äkä (Y/1-95) “erkek kardeş”

é: értélä (G/15-132) *“*götürürler*”*

é́: é́lizdä (G/17-258)“elinizde”

*ı: ızaq (Y/1-19) “*uzak*”*

*i: indé (G/15-136)“*şimdi*”*

į: įnä (G/7-19) “iğne”

1.1.6. Normal Süreli Ünlüler

Sesler, süre açısından Kelat ağzında normal süreli ve uzun süreli ünlüler olmak üzere iki gruba ayrılmaktadırlar, normal süreli ünlüler şunlardır:

“*a, e, é, ı, ĭ, i, o, ö, ŏ, u, ü*”

1.1.7. Uzun Süreli Ünlüler

Kelat ağzında 6 uzun süreli ünlü bulunmaktadır:

"*ā, ê, ḗ, į, ō, ū*"

Kelat ağzında bulunan uzun ünlüler iki gruba ayrılmaktadır:

1.1.7.1. Birincil Uzun Ünlüler

Kelat ağzında birincil uzun ünlüler, iki başlık altında incelenecektir

1.1.7.1.1. Türkçe Kelimelerde Birincil Uzun Ünlüler

"Ana Türkçedeki aslî uzun ünlüler kendilerini düzenli bir şekilde ancak Yakutça ile Türkmencede korumuş, öbür Türk dil ve lehçelerinde genel olarak kısalmış ve kısa ünlülerle karışmışlardır. Bununla birlikte, birincil uzun ünlüleri kısaldığı birçok dil, lehçe ve ağızda, düzensiz ve dağınık bir şekilde de olsa birincil uzunlukların kalıntılarına rastlamaktayız'' (Tekin, 1995: 38).

Ana Türkçedeki uzun ünlüyü korunan diğer bir lehçe de Halaç Türkçesidir. "Doerfer'in araştırmalarından önce Türkmence ve Yakutça Ana Türkçedeki birincil uzun ünlüleri düzenli olarak koruyan Türk dilleri sayılmaktaydı. Yapılan araştırmalardan sonra Halaççanın da Türk dilleri arasında uzun ünlüleri koruyan bir dil olduğu anlaşılmıştır." (Dolathi Darabadi, 2020:175).

Kelat ağzında tespit edilen birincil uzun ünlüler şunlardır:

soräddé ***ādıy*** *némädé* (Y/1-170) "adın nedir diye soruyor".

ḗlizdä *qalsén* (G/17-258) "elinizde kalsın".

déräẖtnän ***qān*** *çıḫıddé* (G/16-83) "ağaçtan kan çıkmış".

İsim anlamındaki *ad* sözcüğünün uzun ünlülü olup olmaması konusunda bir kesin bir kural yoktur. Farklı kaynak kişilerin, bu sözcükteki ünlüyü farklı uzunlukta söyleyebildiği tespit edilmiştir. Hatta tek bir konuşurun bile kimi yerde uzun (*ād*)**,** kimi yerde normal süreli (*ad*) olarak söylediği bile görülmüştür:

qäblän şahnamädä muniy ***adò*** *aq qälä* (G11-13) "eskiden Şehname'de bunun adı Akkale"

bu täräfdä bir qälä vardé gérowdé ***ādı*** (G11-87) “bu tarafta bir köy vardı adı Gerowde”.

1.1.7.1.2.Alıntı kelimelerde Birincil Uzun Ünlüler

Bu ünlüler, yabancı kökenli kelimelerin kökünde bulunmaktadır.

can ***āré*** (Y/1-1) *“*efendim*, evet”.*

ézdévac eddòm ***hāmélä*** *boldòm* (Y/1-6) *“evlendim* hamile oldum*”*

män oländä bu hozädä sädo bis parçä ***ābadidé*** (G5-32) “ben olduğumda bu bölümde yüz yirmi adet köy vardi”.

bír dänä ***rūsta*** *ba* (Y/8-103) “bir köy var”.

1.1.7.2. İkincil Uzun Ünlüler

Kelat ağzında ikincil uzun ünlüler iki başlık altında incelenecektir.

1.1.7.2. 1. Türkçe Kelimelerde İkincil Uzun Ünlüler

/g/ ünsüzünün düşmesinden dolayı ortaya çıkmıştır:

débdé ***yịrmé*** *dört béytdé* (G/13-81) “yirmi dört beyit olduğunu söylemiş”.

ịnä *vurdélän (G/7-19)* “iğne yaptılar”.

gédébdé ḥärmän ***dĕ́maĝä*** (Y/18-93) “harman değmeye gitmiş”.

Uzun ünlü soru sormak amacıyla tonlamadan dolayı ortaya çıkmıştır:

biziy ***toylämĕ́s****?* (G/5-10) “bizim düğünlerimiz mi?”

sändä ***bā*** ? (Y/2-14) “sende var mı?”.

1.1.7.2.2. Alıntı Kelimelerde İkincil Uzun Ünlüler

Uzun ünlü hece kaynaşmasından dolayı ortaya çıkmaktadır:

mäsān *(Ar.)* < مثلا: *mäsān bir öyde* (Y/1-141) “mesela bir evde”.

Uzun ünlü soru sormak amacıyla tonlamadan dolayı ortaya çıkmıştır:

qäzayé ***sonnätị***? (Y/9-38) “geleneksel yemek mi?”.

aşé ***dūĝ****?* (Y/19-8) “ayran çorbası mı?”.

1.1.8. Ünlü Uyumu

Kelat ağzında kurallı bir şekilde ünlü uyumu bulunmamaktadır ancak uyumlu olduğu örnekler de karşımıza çıkmaktadır. Ünlü uyumu, büyük ünlü uyumu ve küçük ünlü uyumu olarak iki başlık altında incelenecektir.

1.1.8.1. Büyük Ünlü Uyumu

Büyük ünlü uyumu konusu kelime kökünde ve ekinde olarak iki ayrı başlıkta ele alınacaktır::

1.1.8.1.1. Kelime Kökünde Büyük Ünlü Uyumu:

Kelat ağzında kelime kökünde büyük ünlü uyumu var ancak sağlam değildir:

qäza ***qäyérälä*** *(Y/1-189)* "yemek yaparlar".

gänäm ***qäyétdiy*** *burä* (G/12-4) "yine buraya döndük".

értä *saat şiş yoḫédän turämän* (Y/4-22) "sabah saat altıda uykudan kalkarım".

mén ***yürā̈imä*** *hol düşä* (Y/19-91) "yüreğime korku düşer".

mäniy ***qardaşom****, ādı mehrandı* (Y/2-12) " benim kardeşim, adı Mehran".

nahardä ***alma*** *ataydiy* (G/5-11) "öğle yemeğinde elma atardık".

bir rūstay-é ***daĝan*** *ba* (Y/1-38) "başka bir köy var".

palçıq ***édéydiy*** (Y/9-86) "çamur ederdik".

qoyéndarédélän (G/5-21) "koyun sahibiydiler".

aya ***yaĝış*** *gélsén? (Y/8-64)* "acaba yağmur yağar mı?".

yaĝın *äm géléydé (G/15-74)* "yağmur da yağardı".

zendégimi ***yéĝéştéräm*** (Y/1-128) "hayatımı toplayayım".

Büyük ünlü uyumuna girmeyenler:

gün ***ortäĝ*** *oléddé* (G/15-150) "gün ortası olmuş".

qardéşläm *ikkisiy äm barıdılän* (Y/1-162) "kardeşlerim ikisi de vardı".

1.1.8.1.2. Eklerde Büyük Ünlü Uyumu

Kelat ağzında büyük ünlü uyumu iki başlık altında incelenecektir.

1.1.1.8.1.2.1. İsim Çekimlerinde:

Büyük ünlü uyumu isim çekimlerinde sağlam değildir:

aşéq oldé mäniy ***qardaşomä*** (Y/9-1) “benim kardeşime aşık oldu”.

rūstadä *gédélän* (Y/1-66) “köyde giderler”.

koronadän *qäbl* (G/12-22)“Korona’dan önce”.

értädän ta ***ähşamäcän*** (Y/1-175) “sabahtan akşama kadar”.

qäynänä ***yaḫşısé*** *yoḫdé* (Y/9-23) “kayın annnenin iyisi yoktur”.

1.1.1.8.1.2.2. Fiil Çekimlerinde

Fiil çekimlerinde karışık bir şekilde hem uyuma girdiği hem de girmediği durumlar görülmektedir:

män buläré böhöy ***étdom*** *(G/17-10)* “ben bunları büyüttüm”.

öy ***qäyırıbbız*** *(Y/8-7)* “ev yapmışız”.

vägärnä yäkkä qäbrä gédär ***olärsän*** (G/15-210) “yoksa yalnız mezara gider olursun”.

1.1.8.2. Küçük Ünlü Uyumu

Küçük ünlü uyumu konusu kelime kökünde ve ekinde olmasına göre iki ayrı başlıkta ele alınmıştır:

1.1.8.2.1. Kelime Kökünde Küçük Ünlü Uyumu

Kelat ağzında kelime kökünde küçük ünlü uyumu sağlam değildir ancak uyumlu olduğu durumlar da bulunmaktadır:

mäniy ***böhöy*** *nänäm* (G/15-287) “benim büyük annem”.

bír ***qonşémez*** (G/15-191) “bir komşumuz ”.

értä saat şiş ***yoḫédän*** *turämän* (Y/4-22) “sabah saat altıda uykudan kalkarım”.

1.1.1.8.2.2. Eklerde Küçük Ünlü Uyumu

Küçük ünlü uyumu isim çekimleri ve fiil çekimleri olarak iki başlık altında incelenecektir:

1.1.1.8.2.2.1. İsim Çekimlerinde

Teklik 1. kişi iyelik eki genelde yuvarlak ünlü ile yapılmaktadır:

adom *märyämdé* ***tähsilatom*** *lisansdé* (G/13-119) "adım Meryem, eğitim seviyem de lisans".

Diğer kişilerde sözcüğün son hecesindeki ünlü yuvarlak olsa bile ek düz olur:

özbız *öz* ***äyäğıbızıy*** *üssénä otériy oḫiy (G/16-17)* "kendimiz kendi ayaklarımız üstüne otururuz okuruz".

1.1.8.2.2.2. Fiil Çekimlerinde

Görülen geçmiş zamanın teklik 1. şahsıta ek, genellikle yuvalak ünlü ile yapılmaktadır:

män muniy alté aydä ***yazdòm*** (G/15-71) "ben bunu altı ayda yazdım".

gäräg oniy ädéné ***qoyséydom*** (G/15-36) "onun adını koymam gerekirdi".

muniy étméydom ***sén*** *étdiy* (Y/18-67) "bunu yapmazdım, sen yaptın"

Diğer zaman ve şahıs eklerinde küçük ünlü uyumu sağlam değildir:

néméyçén bu ***oldé*** (G/15-155) "neden bu oldu".

ägär iş ***bolasä*** (Y/1-131) "eğer iş olsa".

ämäldan ***qorḫéymän*** (G/15-161) "ameliyattan korkuyorum".

1.1.9. Ünlü Değişimi

Ünlü değişimi Kelat ağzında Kalın ünlülerin incelmesi, İnce ünlülerin kalınlaşması, düz ünlülerin yuvarlaklaşması ve yuvarlak ünlülerin düzleşmesi başlıkları altında sınıflandırılmıştır:

1.1.9.1.Kalın Ünlülerin İncelmesi

Kelat ağzındaki ünlü incelmesi şu şekilde sıralananilir:

1.1.9.1.1. a>ä

Bu ses olayı çeşitli nedenlerden dolayı ortaya çıkmaktadır. Ünlü benzeşmesi ve kelime sonunda vurgusuzluk en önemli nedenlerindendir:

*öz **äyäq**läbıziy sinnä* (Y/8-151) "kendi ayaklarımızın üzerinde".

*oläyi ké tāzé öy **qäyérdélä*** (Y/1-134) "yeni ev yapanlar (onlar ki yeni ev yapmışlar)".

***qäymaĝı** coda bolädı* (Y/8-13) "kaymağı ayrı olurdu".

*éyté **qäynätäbéz*** (Y/3-4) "eti kaynatırız".

*ärçangannän **qäyétsä*** (G/12-45) "Erçengun'dan dönerse".

Bu ses olayı alıntı kelimelerde de görülmektedir:

***äynäniy** (Far.)<(آیینه) böhöylındä içi péréncdé* (G/17-156) "bu aynanın büyüklüğünde içinde pirinç vardı".

*ämmä **ẖälä*** (Far.) < (خاله) "teyze" *géssélän* (G/15-95) "hala teyze gitsinler".

täzä (Far.)< (تازه) "taze" *yolä düşübdé* (Y/4-31) "yeni yola çıkmış".

ẖänä** bé **ẖänä (Far.) < (خانه) "ev" *géélän* (G/16-84) "evden eve giderler".

1.1.9.2 İnce Ünlülerin Kalınlaşması

Kelat ağzında, iki farklı ünlü kalınlaşması tespit edilmiştir:

1.1.9.2.1. ä>a

Bu değişim Farsça ve Farsça aracılığıyla Horasan Türkçesine geçen diğer alıntı kelimelerde gerçekleşmiştir:

*toy bolä **tamaşa*** (Far.) < (تماشا) "izleme" *bolädı (Y/8-49)*"düğün olduğunda izleme de olurdu".

öyénä girdé ẖarab (Ar.) < (خراب) "bozuk" *boldélän* (Y/19-85) "evine girdi bozuldular".

sahab (Ar.) < (صاحب) “sahip” *pulé* (G/15-126) “para sahibi”.

1.1.9.2.2. ö>o

Bu değişim Farsça etkisinden dolayı ortaya çıkmıştır ve sadece bir örnekte tespit edilmiştir:

ozbäk (G/11-11) “özbek”.

1.1.9.3. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması

Kelat ağzında, ünlü yuvarlaklaşması şunlardır:

1.1.9.3.1. *e>ö*

Yalnızca *ev* ve *değil* kelimelerinde tespit edilmiştir.

öy *doléddé* (G/15-75) “ev dolmuş”.

öylän *bu* ***öylänméydé*** (G/17-40) “evlen o evlenmezdi”.

qäzaläré gändä ***döyél*** (Y/18-72) “yemekleri kötü değil”.

Ancak *ev* ve *değil* her zaman bu şekilde değil. Metinde *ev* kelimenin *év* biçimi, değil kelimenin ise *dägél* ve *däyél* biçimleri de görülmektedir:

bír ***év*** *yér alıbbız* (Y/8-7) “bir ev, yer almışız”.

montaha çéşmäséniy üssünä ***év*** *qäyértépdélä* (G/11-117) “ancak gölünün üstüne ev yapmışlar”.

yo tämirkaré dästgah hayé sänätimän maşin ***dägélmän*** (G/9-118) *“*hayır ben saayi makinelerin tzmircisiyim, otomobil(inki) değilim”.

iz torké täbriz̆ äm ké ***däyéliy*** (G/10-12) “biz Tebriz Türklerinden de değildik”.

1.1.9.3.2. *ı>u*

Bu değişim dudak sesi olan /*p*/ sesinden dolayı ortaya çıkmıştır ve yalnızca bir örnekte tespit edilmiştir:

olä déllän ***qapu*** (Y/1-93) “onlar kapı derler”.

1.1.9.4. Yuvarlak ünlülerin düzleşmesi

Kelat ağzında ö, u ve ü seslerinde düzleşme olayı gerçekleşmiştir:

1.1.9.4.1. *ö>é*

Bu değişim genellikle göçmenler arasında ve *öz* ile *öl-* kelimelerinde görülmektedir:

öz kelimesinin *éz* biçimi göçmenler tarafından kullanılmıştır ancak yerli bir kişinin tarafından kullanıldığı tespit edilmiştir:

*oğlan **éz** tävanéná görä* (Y/19-56) "erkek kendi yapabileceği kadar".

"*öl-"* fiilinin *el-* biçimi hep göçmenler tarafından kullanılmıştır:

***éz** ävaméléni élénä **éldé** (G/14-23)* "kendi etrafındakilerin tarafından".

1.1.9.4.2. *u>ı*

Bu değişimin en yaygın örneği *bu* ve *şu* kelimeleridir, söz konusu kelimelerin yuvarlak biçimin yanında düz biçimi de kullanılmaktadır:

***bıyérä** ẖéyli értébati yoẖdı (Y/4-*59) "Buraya çok alakası yok".

*Gélébbız **şıyırä*** (Y/19-2) "şuraya geliriz".

1.1.9.4.3. *ü>i*

Horasan Türkçesinin birçok ağzında Farsça ses sisteminde bulunmayan /*ö*/ ve /*ü*/ sesinin kullanımdan düşüp yerini /*é*/ ve /*i*/ sesine bıraktığı tespit edilmiştir.[26] Bu değişimler Horasan Türkçesinin en öne çıkan özelliklerindendir.

Söz konusu değişim Kelat ağzında sadece *üç* ve *gün* sözcüklerinde görülmektedir:

üç sözcüğünün *iç* biçimi, dört defa yerli grubu, bir defa ise göçmen grubu tarafından kullanılmıştır:

*bir ikk **iç** gündä* (Y/18-15) "bir iki üç günde".

***iç** qardaşom na morad oldé* (G/17-211) "üç kardeşim vefat etti".

"*gün"* kelimesinin "*gin"* biçimi dört defa yerli grubu tarafından kullanılmıştır:

*bír **gin** géäbbéz* (Y/2-1) "bir gün gideriz".

*üş **gindä*** (Y/19-17) "üç günde".

---

[26] Daha fazla bilgi için bk. Rezaei. ve Esmaeilabadi, 2018:16.

1.1.10. Ünlü Düşmesi

Kelat ağzında ünlü düşmesi orta hecenin vurgusuzluğundan dolayı ortaya çıkmmaktadır:

aşéqlıqbız ***nérdä*** (Y/9-12) “aşıklığımız nerede”.

qäynänä *yaḫşısé yoḫdé* (Y/9-23) “kayın annnenin iyisi yoktur”.

aĝzını *isléydé* (G/15-97) “ağzını kokuyordu”.

qäynänämiy yannä *otéréydiy* (G/17-92) “kaynanamın yanına oturduk”.

1.1.11. Ünlü Türemesi

Kelat ağzında yalnızca */i/* türemesi tespit edilmiştir:

1.1.11.1. */i/* Türemesi

Bazı durumlarda vurgulamak amacıyla çekim sonlarında kullanılmaktadır ve sadece yerli grup tarafından söylenmektedir:

bād̄ şabaş ***bérälläni*** (Y/1-11) “sonra harçlık verirler”.

bír ca zéndégi ***étkänsäni*** (Y/1-82) “bir yerde yaşa”.

ḫabgah ***rahäträgsäni*** (Y/1-120) “yurtta daha rahatsın”.

1.2. Ünsüzler

Kelat ağzındaki ünsüzler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. Türkiye Türkçesindeki ölçünlü sesler tabloda yer almamaktadır:

ĝ	Art damaktan çıkan sızıcı *ğ* sesi.	*çaĝaläm* "çocuklarım"
ẖ	Art damaktan çıkan sızıcı *h* sesi.	*ẖoda* "tanrı" *yaẖşı* "iyi"
q	Art damak *k* ünsüzü	*qız* "kız" *ocaq* "ocak"
ŋ	Damak *n* sesi	*gälsäŋ* "gelsen" *soŋki* "sonku"

Kelat ağzında bulunan ünsüzler şunlardır:

"*b, c, ç, d, f, g, ğ, ĝ, h, ẖ, j, q, l, m, n, ŋ, p, r, s, ş, t, v, y, z*".

1.2.1. Ünsüz- Ünlü Uyumu:

Kelat ağzında ünlü-ünsüz uyumunun olmadığı görülmektedir. Art damaktan çıkan /*q*/ sesinin ön damak ünlüleriyle gelmesi, ünsüz-ünlü uyumunu ortadan kaldırmıştır:

oläyi ké tāzé öy ***qäyérdélä*** *(Y/1-134)* "yeni ev yapanlar".

mänäm onı ***qäséläsé*** *boläm* (Y/1-164) "ben de onun görümcesi olayım".

éyté ***qäynätäbéz*** (Y/3-4) "eti kaynatırız".

qäynänämiy yannä *otéréydiy* (G/17-92) "kaynanamın yanına oturduk".

1.2.2. Ünsüz Korunması

Kelat ağzında Eski Türkçe şekilleriyle korunan ünsüzler şunlardır:

1.2.2.1. Söz Başı /*b*/ Sesinin Korunması

Kelat ağzında *bar*, *ber-* ve *bol-* kelimelerdeki söz başı /*b*/ sesi, yerli ağızda görülmektedir. Bu özellik Oğuz grubunda sadece Türkmen Türkçesi ve Horasan Türkçesinde görülmektedir:

ézdévaj eddém hâmélä ***boldém*** (Y/1-6) "evlenip hamile oldum*".*

cololägdä äsläп ***bérméylä*** (Y/1-13) "ilerilerde asla vermeyecekler".

täräfé dāmad ***bérädé*** (Y-4-61) "damat tarafı veriyor".

Göçmen ağzında /*v*/ sesine gelişmiştir:

gédélläп ***vérmélläп*** (G/16-70) "gittiler vermediler".

ḫoday mänä dört oĝlan ***vérdé*** (G/17-12) "Allah bana dört oğul verdi".

muniy bír çaĝası ***va*** (G/17-44) "bunun bir çocuğu var''.

1.2.2.2. Söz Başı /k/ Sesinin Korunması

Kelat ağzında Oğuz grubunda olduğu gibi söz başı */k/* sesi, /*g*/ sesine gelişmiştir ancak söz konusu sesi koruyan örneklere de raslanır:

o yırdäп ***köş*** *gét* (G/15-144) "o yerden göç git"

mäḫdūm qoliniŋ ***kimin*** *(G/15-61)* "Mahdum Koli gibi".

täsviréné ***kétärdis*** (G/14-76) "fotoğrafını çektiniz".

donyayä ***köçäy köç*** *olsäy* (G/15-208) "dünyaya göçsen".

qapıdäп ***kéçändä*** (G/15-46) "kapıdan geçince"

Söz başı /k/ sesinin /g/sesine değişiminin örnekleri, 1.2.3.1.3. *k>g* başlığında detaylı olarak açıklanmıştır.

1.2.2.3. Söz Başı /t/ Sesinin Korunması

Kelat ağzında söz başı */t/* sesi Oğuz grubunda olduğu gibi */d/* sesine değişmiştir ancak söz konusu sesi koruyan örneklere de rastlanır.

färş ***toḫéydiy*** (Y/9-149) "halı dikirdik".

toḫéz *aydé* (G/17-17) “dokuz aydır”.

kişmiş o qänd o ***tökéylän*** (Y/18-60) “üzüm ve şeker döküyorlar”.

Bazı durumlarda ise Oğuz grubunda olduğu gibi *t>d* değişimi gerçekleşmiştir, bu tonlulaşmanın örnekleri 1.2.3.1.4. *t>d* başlığında verilmiştir:

1.2.3. Ünsüz Değişimleri

Ünsüz değişimleri Kelat ağzında tonlulaşma, tonsuzlaşma, süreklileşme ve süreksizleşme başlıkları altında incelenmiştir:

1.2.3.1. Tonlulaşma

Kelat ağzında ç>c, p>b, k>g ve t>d tonlulaşmaları tespit edilmiştir.

1.2.3.1.1. ç>c

Sonu /ç/ sesi ile biten kelimelerden sonra ünlü ile başlayan bir ek geldiğinde /ç/ sesi /c/ sesine dönüşmektedir:

aconnän *ölämän* (Y/8-140) “açlıktan ölüyorum”.

1.2.3.1.2. *p>b*

Bu değişim, hem bir zarf-fiil eki hem de öğrenilen geçmiş zaman eki olan *-Ip/ -Ib* üzerinde tespit edilmiştir.

gélib *aläm* (Y/18-82) “gelip alayım”.

öy ***qäyırıbbız*** (Y/8-7) “ev yapmışız”.

1.2.3.1.3. k>g

Kelat ağzında bu tonlulaşmanın hem olduğu hem de olmadığı örnekler bulunmaktadır. Tonlulaşmanın olmadığı, söz başı /k/ ünsüzünün korunduğu örnekler *1.2.2.2. Söz Başı /k/ Sesinin Korunması* başlığında detaylı olarak açıklanmıştır. Burada sadece tonlulaşmanın görüldüğü örneklere yer verilecektir:

kälatdän **géç** (Y/8-2) “Kelat’tan geç’’.

/*g*/’li biçimleri:

gözüyn *üssénnän qaşiy va* (G/17-186) “gözünün üstünde kaşın var”

qoydän ***gélom*** (G/17-261)“koyundan gelmiştim’

çıḫdé ***gétdé*** (Y/18-52) “çıktı gitti”.

härkäs ***gönlü*** *istesä* (G/5-12) “herkes canı isterse”.

karévani ***göndärin*** *(G/17-20)* “kervanı gönderin”.

1.2.3.1.4. t>d

Kelat ağzında bu tonlulaşmanın hem olduğu hem de olmadığı örnekler bulunmaktadır. Tonlulaşmanın olmadığı, söz başı /t/ ünsüzünün korunduğu örnekler *1.2.2.3. Söz Başı /t/ Sesinin Korunması* başlığında detaylı olarak açıklanmıştı. Burada sadece tonlulaşmanın görüldüğü örneklere yer verilecektir:

robbäm ***dökäbéz*** (Y/3-4) “salça da dökeriz’’.

dalınä ***düşä*** (Y/18-38) “peşine düşüp”.

bu gécä ***diş*** *gördom* (G/17-102) “bu gece düş gördüm”.

dovärlä ***doġadı*** (Y/8-12) “koyunlar doğurdu”.

1.2.3.2. Tonsuzlaşma

Kelat ağzında tonsuzlaşma /b/ ve /z/ seslerinde gerçekleşmiştir:

1.2.3.2.1. *b>p*

Söz konusu değişim *balçık* ve *pişir-* kelimelerinde tespit edilmiştir.

şäḫä ***palçıq*** *édéydiy* (Y/9-86) “dal çamur yapardık (bir tür oyun)”.

atéşi üstünä ***pişirälä*** (Y/4-50) “ateşin üstüne pişirirler”.

tämamséné ***yazıbbän*** (G/15-126) “hepsini yazmışım”.

1.2.3.2.2. *z>s*

Söz konusu ses olayı tipik olarak çokluk 2. şahıs ekinde ve geniş zamanın teklik 3. şahıs çekiminde gerçekleşmektedir:

gänä ***gäldis*** (Y/4-85) “yine geldiniz”.

yo ***olmäs,*** *çoḫé kordélä* (G/12-49) “yok olmaz, çoğu Kürtler”.

kälatdän ké ***çıḫdiys*** (G/12-40) “Kelat’dan çıktığınızda’’.

1.2.3.3.Süreklileşme

Süreklileşme, sıcılaşma ve akıcılaşma başlıklar altında ayrı ayrı incelenmektedir:

1.2.3.3.1. Sızıcılaşma

Kelat ağzındaki sızıcılaşmalar şunlardır:

1.2.3.3.1.1. b>v

Bu değişim söz başı kelimelerde *(var, ver-) gerçekleşmektedir*:

*nä vardé biziy **qorré** qälädä* (G/10-2) "bizim kuru köyümüzde ne var?".

*hammé därsläré **vérérdiy*** (G/11-66) "bütün dersleri verirdik".

1.2.3.3.1.2 c>j

Alıntı kelimelerde görülmektedir:

ézdévaj (Ar. Far.) < (ازدواج) "evlilik": *ba häm **ézdévaj** éddiy* (Y/4-2) "birbirimiz ile evlendik".

jävanlä (Far.) < (جوان) "gençler": *bād **jävanlä** tutälläni* (Y/1-12) "sonra gençler tutuyorlar".

pänjah (Far.) < (پنجاه) "elli": *şayäd sädo **pänjah** tā ẖanévar* (Y/1-27) "belki yüz elli aile".

jowäri (Far.) < (جواری) "yaklaşık": *értä yıl jowäri éklän* (Y/3-13) "yaklaşık seneye ekerler".

1.2.3.3.1.3. *ç>ş*

Bu ses olayı Türk lehçelerinde gerçekleşen yaygın bir değişimdir.

*o yırdän **köş** gét* (G/15-144) "o yerden göç git" .

***üş** dört gün* (G/7-11) "üç dört gün".

***héş** yérdä yér tapmodé* (G/15-156) "hiç bir yerde, yer bulmadı".

*därbänddän **géştiyŋ** torkdélä* (G/5-28) "Derbend'den geçtin, Türkler".

*üş **gindä** (Y/19-17)* "üç günde".

Söz konusu değişim karakteristik olarak ***kiçi*** sözcüğünde görülmektedir, bu kelime sadece bir örnekte yerli kişinin tarafından tespit edilmiştir.

kişi *oğlum* (1-100) “küçük oğlum”.

1.2.3.3.1.2. *q>ẖ*

Kelat ağzında sıklıkla karşılaşılan bir ses olayıdır. “Bu değişim batı Türkçesinin gelişiminde yaygınlaşmıştır.” (Timurtaş, 2005: 65)

baẖ (G/16-23) “bak”.

öydän ***çıẖarıbbän*** (Y/8-8) “evden çıkarmışım”.

dört yüz o ***qırẖ*** *säfä* (G/15-64) “dört yüz kırk”.

héyvanatlärdän ***qorẖéydélän*** (G/15-11) “hayvanlardan korkarlardı”.

färşlayi ké bız **toẖéydiy** (G/17-252) “bizim dokuduğumuz halılar”.

sekkiz ***toẖéz*** *aydé bír* (G/17-17) “sekiz dokuz aydan bir”.

çaĝaläy bír bíré ***yaẖın*** *bolälä* (Y/1-87) “çocukların birbirine yakın olurlar”.

yaẖméydé (G/15-202) “yakmıyordu”

äslän ***yoẖdé*** (Y/1-17) “asla yoktu”.

1.2.3.3.2. Akıcılaşma

Kelat ağzındaki akıcılaşmalar, şu şekilde sıralanabilir:

1.2.3.3.2.1. *b>m*

Söz konusu değişim Türk lehçelerinde yaygın olan bir ses olayıdır:

mén *diplomom̆ äm alébbäni* (Y/1-64) “ben, diplomamı da almışım”.

altı ***min*** *tomänä* (G/15-257) “altı bin tümene”

éşşéyé ***mindiriy*** (Y/9-14) “eşeğe bindiriyor.

1.2.3.3.2.2. d>y

Kelat ağzında genelde iki ünlü arasında kalan /*d*/ sesi /*y*/ sesine değişmiştir. Bazı durumlarda ise /y/ sesinin düştüğü de görülmektedir. Söz konusu ses olayı *et-* ve *git-* fillerinde gerçekleşmiştir ancak bu durum kurall değildir. Söz konusu fillerin *é*d- “etmek” ve g*éd-* “gitmek” biçimi, bolca iki alt grupta da görülmektedir.

mén ***géyämän*** *äbbälä* (Y/2-3) “ben birinciye (sınıf) gidiyorum”.

fékr ***éyämmän*** (G/15-103) “düşünüyorum”.

géämän *özémé öldérämän* (G/17-63) “gidip kendimi öldürürüm”.

1.2.3.3.2.3. k>y

Kelat ağzında çokluk 1. şahıs çekiminde ek sonunda bulunan /*k*/ sesinin /*y*/ sesine değiştiği görülmektedir. Ek sonundaki /*k*/ sesi önce /*g*/, sonra /*y*/ sesine değişmiştir:

yérrénnän ***gotärdiy*** (G/15-58) “yerinden aldık”.

üsséné ***sépéréydiy*** (G/15-141) “üstünü süpürürdük”.

bu çaĝalärä ***déyäy*** (G/15-142) “bu çocuklara diyelim”.

täzzä ***qäyértoydiy*** (Y/19-41) “yeni yapmıştık”.

Söz konusu değişim /*k*/ sesi ile biten *gerek* sözcüğünde de görülmektedir:

gäräy “gerek”.

Diğer bir örnek ise *bugün* kelimesidir. Eski Türkçede olan *bukün* kelimesi göçmen bir konuşurun tarafından *buyin* diye talaffuz edildi:

buyin şomalédé tūfanédé “ bugün hava rüzgâr ve fırtınalıydı”

k>g değişimi, yerli bir konuşurun ağzında dört defa tespit edilmiştir:

dédig buyér kéné caddädé “burası yol üstündedir, dedik’’.

1.2.3.3.2.4. ŋ>y

En çok tartışılan konulardan biri /*ŋ*/ sesinin tarihî gelişimidir. KOnuyla ilgili, Horasan Türkçesinin değişik ağızlarında değişik durumlarla karşılaşırız, örneğin Bojnurd ağzında /*ŋ*/ sesinin korunduğu görülmektedir, Cüveyn ve Çağtay ağzılarında ise yerini /*y*/ sesine bırakmıştır.[27] Kelat ağzında ise genellikle /*y*/ sesine dönüşmüştür ancak korunduğu örnekler de nadiren bulunmaktadır:

Bu değişim 2. teklik ve çokluk şahıs ekinde görülmektedir:

başaräys gédäys (Y/4-46) “gidebilirsiniz”.

çıŋdiys *tūnéldän* (G/12-40) “tünelden çıktınız (tğnelden çıktığınızda)”.

märiz ***bolsäy*** (Y/8-26) “hasta olsan”.

mäsälän ***déyäy*** (Y/4-32) “örneğin söylesen”.

hammé därsläré ***vérérdiy*** (G/11-66) “bütün dersleri verirdik”.

säni ***ärzéşiydé*** (G/13-147) “senin değerindi”.

[27] Daha fazla bilgi için bk. (Rezaei. ve Esmaeilabadi, 2018:16)

siziy ***nänäyéz*** (G/17-235) “sizin anneniz”.

torkämänéstandäyäy (G/10-5) “Türkmenistan’dasın”.

Söz konusu değişim ilgi ekinde de görülmektedir:

biriniy *sähméné* (G/17-229) “birinin payını”.

käräniy *duĝénnän* (Y/19-9) “tereyağının ayranından”.

oniy *qızı* (Y/18-95) “onun kızı”.

séziy *şansiyzä* (G/17-261) “sizin şansınıza”.

rustaniy *yırıŋdä (Y/18-28) “köyün yerinde”.*

2. çokluk kişi emir kipinde de tespit edilmiştir:

Buyriy*, nänä bacım* (G/17-225) “buyrun, anne, ablam”.

häyvan ***bolmäyäy*** (Y/18-90) “hayvan olmayasın”.

Bir kelime kökünde /*ŋ*/ sesinin korunduğu görülmektedir:

odéŋ *gétéréylän* (G/17-239) “odun getirirler”.

1.2.3.4. Süreksizleşme

Süreklileşme olayı, yalnızca bir seste gerçekleşmektedir:

1.2.3.4.1. *v>b*

İki alıntı kelimede tespit edilmiştir:

äbbälä (Ar. Far.) <(اول) “birinci”: *mén géyämän äbbälä* (Y/2-3) “ben birinciye (sınıfa) gidiyorum”.

karéban (Far.) < (کاروان) “kervan”: *modiré karéban* (G/17-204) “kervan müdürü”.

1.2.3.5. Sürkli Ünsüzler Arasındaki Değişmeler

Söz konusu değişim /ŋ/ sesinde gerçekleşmiştir:

1.2.3.5.1. *ŋ>ng* Değişimi

songki *günü yäm* (G/5-11) “sonraki günü de”.

1.2.4. Ünsüz Benzeşmesi

"İç seste yan yana iki ünsüzün bulunduğu yerlerde veya söyleniş bakımından aynı durumda bulunan komşu kelimelerin son ve ön sesleri arasında, bazen iki ünsüzden birinin kendisine yakın boğumlanma niteliği taşıyanı büsbütün veya kısmen benzeştirmesine ünsüz benzeşmesi denir.'' (Korkmaz, 2010: 230). Kelat ağzında tespit edilen ses benzeşmeleri, ilerleyici benzeşme ve gerileyici benzeşme olarak iki gruba ayrılmaktadır:

1.2.4.1. İlerleyici benzeşme

"Bir kelime içinde yanyana bulunan ünsüzlerden öncekinin kendisinden sonrakini etkileyerek boğumlanma niteliği bakımından kısmen ya da tamamen kendisine benzetmesine ilerleyici benzeşme denir" (Korkmaz, 2010: 128).

1.2.4.1.1. *-td->-tt-*

Kelat ağzında, bu ses olayı ile nadiren karşılaşır. bu ses olayı, bulunma hâli eki, ayrılma hâli eki, geniş zamanın ek fiili ve görülen geçmiş zamanın ekinden sonra, /*d*/ sesi ile başlayan ekler geldiğinde gerçekleşmektedir:

kälattä *talardä* ***tuttiy*** (Y/9-125) "Kelat"ta salonda tuttuk".

doktoriy ***élttom*** (G/15-193)" doktoru götürdüm".

mäşättä (Y/8-154) "Meşhed'de".

indé pul ***tékétté*** (G/15-136) "şimdi para göndermiş".

rasttän, *yo obér méhranı déymän* (Y/2-13) "bu arada, hayır öteki Mehran'ı diyorum (bahsediyorum)".

1.2.4.2. Gerileyici

"Kelime içinde önce gelen sesin, sonraki sese, boğumlanma niteliği bakımından kısmen veya bütünüyle benzeşmesine gerileyici benzeşme denir." (Korkmaz, 2010: 105)

1.2.4.2.1. -pb->-bb-

Bu ses olayı öğrenilen geçmiş zaman çekiminde gerçekleşen bir olaydır, öğrenilen geçmiş zaman eki, Kelat ağzında *-Ip* şeklindedir ancak 1. teklik ve çokluk şahıslarda gerileyici bir ünsüz benzeşmesi sonucunda söz konusu ek -Ib şeklindedir:

yér ***alıbbız*** (Y/8-7) "arsa almışız".

gänä ***gélébbız*** *şıyırä* (Y/19-2) "yine şuraya gelmişiz".

bız äm ***görıbbız*** (Y/8-106) "biz de görmüşüz".

méçéddä ***qoyıbbän*** (G/17-254) "câmide koymuşum".

män kälatdä ***oḫébbän*** (Y/19-63) "men Kelat'ta okumuşum".

1.2.4.2.2. -pd->-dd-

Bu ses olayı /*p*/ ile biten bir kelimenin, öğrenilen geçmiş zamanın rivayetinin teklik ve çokluk 3. şahı eki aldığında gerçekleşmektedir:

öy ***doléddé*** *suwdän* (G/15-75) "ev sudan dolmuş".

başıbızä ***gätéréddé*** (G/15-83) "başımıza getirmiş".

bis ḫanévar ***bolléddé*** (Y/1-29) "yirmi aile olmuş''.

älan şayäd ***çoḫaléddé*** (G/5-32) "şimdi belki çoğalmış''.

1.2.4.2.3. *rl > ll*

Bu ses olayı, /*r*/ sesi ile biten bir kelimenin, geniş zamanın çokluk 3. şahıs eki aldığında gerçekleşmektedir:

bır cursınä ***danışällän*** (G/16-74) "böyle konuşuyorlar".

mänä ***gülällän*** (G/17-114) "bana gülüyorlar".

toy ***tutällän*** (G/16-3) "düğün yaparlar".

olä ***déllän*** *qapu* (Y/1-93) "onlar kapı derler''.

1.2.4.2.4. -ts->-ss-

Bu benzeşme, -t sesi ile biten kelimelerin s- ile başlayan ekler aldıkları durumlarda ortaya çıkmaktadır. Metinlerde genellikle teklik 3. şahıs emir kipi ekinin etkisiyle kelime tabanındaki -t sesinin benzeşmeye uğradığı görülmüştür:

zéndégi ***éssén*** (G/13-18) "yaşasın".

gélsén ***tussén*** (G/13-27) “gelsin tutsun”.

ämmä ḫälä ***géssélän*** (G/15-95) “hala teyze gitsinler”.

väli öziy ***éssén*** (Y/18-67) ama kendisi yapsın”.

1.2.5. Ünsüz İkizleşmesi

Ünsüz ikizleşmesi Türkçe kelimelerde ve alıntı kelimelerde olmak üzere iki başlık altında incelenecektir:

1.2.5.1. Türkçe Kelimelerde İkizleşme

“İkizleşme, genellikle ünsüz değişmesi, uzun ünlülerin kısalması ve açık heceyi kapalı heceye dönüştürme eğilimi sonucunda ortaya çıkmaktadır.” (Rezaei ve Esmaeilabadi, 2018). Kelat ağzında ikizleşme tipik olarak sayılarda görülmektedir:

ikki (G/15-43) “iki”, *ottéz* (G/13-95) “otuz”*, séqqız* (Y/8-5) “sekiz”, *toĝĝéz* (Y/17-159) “ dokuz”, *yéddi* (Y/8-5) “yedi”.

Söz konusu ses olayı *néççä, qıssä ve qorré* sözcüklerinde karakteristiktir:

néççä *yıl gétdiy kälatä* (Y/19-2) “birkaç sene Kelat’a gittik”.

bir ***qıssä*** *qälädé* (G/11-93)*“küçük bir köydür”.*

nä vardé biziy ***qorré*** *qälädä* (G/10-2) “bizim kuru köyümüzde ne var?”.

1.2.5.2. Alıntı Kelimelerde İkizleşme

İçinde uzun ünlü barındıran yabancı kökenli kelimeler, Türkçeye girdiğinde uzun ünlünün normal süreli ünlüye dönüşmesi sebebiyle ikizleşme gerçekleşmektedir.

hämméşä sözcüğü Farsçada *hāmişé* şeklindedir.

täzzä sözcüğü Farsçada *tâzé* şeklindedir.

hämméşä (Far.) < (همیشه) “her zaman, ”hämméşä gédérdélä “(G/11-113) her zaman giderlerdi”.

täzzä (Far.) < (تازه) “taze”, “*täzzä* ***qäyértoydiy*** (Y/19-41) “yeni yapmıştık”.

1.2.6. Ünsüz Düşmesi

Kelat ağzında ünsüz düşmesi şu şekildedir:

1.2.6.1. /ḫ/ Düşmesi

Bu ses olayı kelime sonunda gerçekleşmekte ve ünlü uzamasına sebep olmaktadır. Bu değişim sadece yoḫ kelikmesinde görülmüştür:

yo *rahät ké bérmérdélä* (G/11-79) "yok, o zamanlar rahat vermezlerdi".

rasttän, *yo obér méhranı déymän* (Y/2-13) "bu arada, hayır öteki Mehran'ı diyorum (bahsediyorum)".

1.2.6.2. /r/ Düşmesi

Bu ses olayı geniş zamanın teklik ve çokluk 3. şahıs eklerinde ve çokluk eki olan +*lAr* ekinde gerçekleşmektedir:

sib ***atälla*** (Y/1-11) "elma atarlar".

älbaté ***çoḫdé*** *däh bis ḫänévardélä* (G/11-104) "tabi çoktur, on yirmi aileler".

indi ***déllä*** *häftom häştom* (Y/1-110) "şimdi yedinci sekizinci derler".

bād ordän ***gäli*** *häsar* ***farsdé*** (G/5-27) "sonra ordan gelir, Hesar Fars'tı".

çay ***gété*** (G/17-43) "çay getir"

gä bıyırdä **oté** (Y/9-95) "gel buraya otur"

1.2.7. Ünsüz Türemesi

Kelat ağzında yalnızca bir ünsüz türemesi tespit edilmiştir:

1.2.7.1. /n/ Türemesi

Bu türeme; ile, kimi ve bile edatlarının sonunda görülür.

âténän *damad* (G/11-57) "damat, at ile".

älandéki ***kimin*** (G/11-40) "şimdiki gibi".

qäynänäm ***bılän*** (Y/8-38) "kayın annem ile".

Çokluk 3. şahıs ekinde /*r*/ sesi düştükten sonra /*n*/ sesi türemektedir, Horasan Türkçenin diğer ağızlarında görüldüğü gibi Kelat ağzında da örnekleri çoktur. Söz konusu değişim iki alt grupta da görülmektedir.

lébas ärus ***giydérälän*** (Y/3-2) "gelinlik giydiriyorlar"

1.2.8. Ünsüz Göçüşmesi

Ünsüz göçüşmesi Kelat ağzında yalnıca bir örnekte tespit edilmiştir:

1.2.8.1. -gr- > -rg- Göçüşmesi

Bu ses olayı yalnızca bir Türkçe ve bir alıntı kelimede tepit edilmiştir:

bıza ***örgätsén*** (G/15-40) “bize öğretsin”.

siqéyé ***märhämiyät*** *oḫıylän (G/13*-39) “mahremiyet nikahı kılırlar”.

2. Şekil Bilgisi

Bu bölümde yapım ve çekim ekleri incelenecektir:

2.1.Yapım Ekleri

Yapım ekleri Kelat ağzında dört ayrı başlık altında incelenmiştir:

2.1.1. İsimden İsim Yapma Ekleri

Isimlere eklenerek anlamlı kelimeler oluşturmaktadır:

+lıq, +lòḫ, +léq

Söz konusu ek hem Türkçe hem de Farsça isimlere eklenmektedir:

Türkçe kelimelere eklendiğinde:

déybız **qaranĝılòḫ** (Y/8-22) “karanlık, deriz”.

torki ***başlıq*** *déyérdélän (G/11-52)* “Türkçede başlık derler”.

Farsça kelimelere eklendiğinde:

canbazlıqdän *bändéyé hoda* (G/5-7) “gazilikten, Allah’ın kulu”.

häna ***bänlıq*** (Y/3-3) “kına gecesi”.

damdarlıq *(Y/8-5)* “hayvancılık”.

kéşavärzlıq *bolsä* (Y/8-55) “ziraatçılık”

ḫaségarlıq (G/15-244) “isteme”.

rast déy ***äslé*** *qäläsé ḫéştdé* (Y/9-194) “doğru diyor, asıl köyü Heşt’tir”.

biziy toyébız bélä ***bā̄dbäḫléqédé*** (Y/9-129) “bizim düğün böyle mutsuzluktu”.

+lI

Söz konusu ek Kelat ağzında genellikle şehir, ilçe, köy vb. sözcüklere eklenmektedir:

mäşädlıdé (G/10-17) “Meşhedlidir”.

qäräbaĝlıdé (G/11-4) “Karabağlıdır”.

şähzadänin gäräg başiy ***macérali*** *olsén* (G/15-184) “şehzadenin başı maceralı olmalı”.

+***dAş***

qardaşdéllä (Y/2-17) “kardeştirler”, *yoldaşım* (G/15-312)“yoldaşım”.

babamo o ämu rézam ***qardeş*** (Y/2-17) “babam ve Reza amcam, kaedeş”

+an

Kalıplaşmış bir ektir.

oĝlandé (Y/18-28) “oğlandır”.

+***qa***, +***ga***

azqa (Y/8-133) “azcık”, *başgasé* (G/15-166) “başkası”.

+***düz***

gündüz (G/11-55) “gündüz”.

+***ıl***

qızıl (G/15-107) ”kızıl”.

2.1.2. Fiilden İsim Yapma Ekleri

Bu ekler fiilere eklenerek isim yapmaktadır:

-maq:

némä ***danışmaq***? (G/16-50) “konuşmak nedir?”

bír bíri ké ***görmaq*** *hiç* (G/11-38) “bir birine görmek asla”.

-q

Izaq (Y/1-19) “uzak”, *taraq* (Y/9-61)“tarak”,.

-ı

ayrı (Y/8-46) “ayrı”.

-är

başärräy gédäy (Y/1-192) “gidebilirsin”.

2.1.3. İsimden Fiil Yapma Ekleri

*+**lä-***

baĝländé (G/17-159) “kapandı”, *baĝışlä* (G/17-58) “affet”, *işlär* (G/7-22) “çalışır”, *öylänıbdı* (Y/8-43) “evlenmiş”.

+***Al-***

çoḫaléddé (G/5-32) “çoğalmış”, *düzélmişdi* (G/7-4) “düzelmiştir”.

+ä-

nämä oynäsän déy? (Y/1-174) “ne oynuyorsun diye soruyor (söylüyor)?”.

+***ér-***

çaĝérädé (Y/9-204) “çağırıyor”.

+***l-***

qocäldé (G/15-175) “yaşlandı”.

2.1.4. Fiilden Fiil Yapma Ekleri

Bu ekler fiillere eklenerek fiillerden yeni fiiller yapmaktadırlar, Kelat ağzında fiilden fiil yapan ekler şu şekildedir:

-mA-

Olumsuz fiiller yapar:

başarmeydé (G/13-28) “yapamazdı”, *istämeräm* (Y/1-159) “istemiyorum”, *örgätmädé* (G/15-40) “öğretmedi”, *édmäbdé* (Y/1-27) “yapmamış”.

-(X)*n*-

gézinälä (Y/1-189) “geziniyorlar*”, göröni* (Y/1-167) “görünür”.

-(I)*l*-

giyilän (Y/6-15) “giyinirler”, *açıldé* (Y/9-104) “açıldı”, *yıḫıldım* (G/17-107) “yıkıldım”.

-(A)*ş*-

soréşdé (G/15-245) “sordu”, *yitişmäbsän* (Y/1-202) “yetişmemişsin”.

-(I)*r*-

bişiräm (G/16-30) “pişireyim”, *yatıréddé* (G/17-45) “yatırmış”.

-*d*(X)*r*-

dolandırdım (G/17-80) “dolaştırdım”, *doldérälä* (Y/4-28) “dolduruyorlar”

gäzdirälä (Y/1-186) “gezdiriyorlar”, *mindiriy* (Y/9-14) “bindirir”, *öldérdé* (G/17-208) “öldürdü”, *séndéréydélän* (Y/18-58), “kırıyorlardı”, *giydérälän* (Y/3-2) “giydiriyorlar”.

-ĝézdér: *-ĝéz-* ve *-dér-* şeklinde iki ayrı ettirgenlik ekinin üst üste gelmesinden oluşmuştur.

Turĝézdérdélän (G/15-148) “kaldırıyorlar”.

2.2 İsim

“İsim çekim ekleri, “Adların birbirleri veya fiillerle olan geçici ilişkilerini belirleyen, durum gösterme kavramını karşılamak üzere aldıkları eklerdir’’ (Korkmaz, 2010: 9).

2.2.1. Çokluk Eki

-lä: Çokluk eki Kelat ağzında Horasan Türkçesinin diğer ağzılarında olduğu gibi, ekin sonundaki /r/ sesinin düşmesi sonucunda *(-r>-Ø) -lä* şeklindedir, söz konusu ek sadece ince ünlü ile kullanılmaktadır:

indé ***häzinälä*** *yoḫar bolébdé* (Y/1-22) “şimdi masraflar arttı”.

jävanlä *tutälläni* (Y/1-12) “gençler tutuyorlar”

äyyamé éyd bu ***zadlä*** *ba* (Y/1-19) “bayram zamanında bu şeyler var”.

Ancak çokluk ekinden sonra herhangi bir hâl eki geldiğinde söz konusu ek *-lär* şeklinde kullanılmaktadır:

çaĝaläré *vardé* (G/13-143) “çocukları var”.

olärdän *tökäsäni* (Y/1-21) “onlardan dökersin”.

öylärä *girépdé* (Y/19-45) “evlere girmiş”.

şu ***qälälärdäydé*** (Y/9-125) “şu köylerdeydi”.

2.2.2. İyelik Ekleri

Kelat ağzında iyelik ekleri, her şahıs için ayrı olarak incelenmiştir. Aşağıdaki ekler genellikle her iki alt ağızda da aynı oranda kullanılmaktadır, farklı olan durumlarda, açıklama yapılmıştır:

1.Teklik Kişi: ***+(I)m, +(U)m, +(o)m, +(A)m***

mén ***özém inägém*** *ba* ***dovarém*** *äm* (Y/1-123) “benim kendi ineğim var, koyunum da var”.

adom *märyämdé* ***tähsilatom*** *lisansdé* (G/13-19) “adım Meryem eğitim seviyem de lisans”.

bazi vägtlä ***yüzüm*** *olméy déyém* (G/13-137) “bazen söylemeye çekiniyorum (yüzüm olmaz)”.

ikki ***oĝlım*** *va* (G/15-43) “iki oğlum var”.

öz ***gélonom*** *hätta hämçénan* (G/15-157) “kendi gelinim de aynı şekilde”.

2. Teklik Kişi: ***+(X)y, +(X)ŋ***

qomo mélliyät säniy ***hoviyyätiydé*** *säni* ***ärzéşiydé*** (G/13-147) “Kavim ve milliyet senin kimliğin ve değerindir”.

qorbaniŋ *géyém* (G/17-165) “Sana kurban olayım’.

çaĝaläy *bir biré yaḫın bolälä dä* (Y/1-87) “Çocukların bir birine yakın olurlar”.

bu ***nänäŋdé****?* (G/17-176) “Bu annen mi?”.

3. Teklik Kişi: ***+(s)é, +(s)ı***

män gälénmän o ḫahär şohärdé o͡ yäm ***qızıdé*** (Y/9-2) “Ben gelinim o baldız o da qızı”.

qäynänä ***yaḫşısé*** *yoḫdé* (Y/9-23) “kayın annnenin iyisi yoktur”.

gäräg oniy ***ädéné*** *qoyséydom* (G/15-36) “onun adını koymam gerekirdi”.

oniy ***täräfé****nnän biri* (G/11-30) “onun tarafından biri”.

här bírnı bír ***mänası*** *bardé* (Y/9-176) “her birinin bir anlamı var”.

1. Çokluk Kişi: ***+(I)bIz, +(I)mIz, +(é)méz***

özbız *öz* ***äyägıbız****iy üsséna otériy oḫiy* (G/16-17) “kendimiz kendi ayaklarımız üstünde oturup okurduk”.

çaĝaläbızé *hämmamä éltméydiy* (G/17-242) “Çocuklarımızı banyoya götürmüyorduk”.

qäläméz *ḫoşkdé* (G/10-4) “köyümüz kuru”.

mäḫsusän ké bizim ***vélayätımız*** *ba* (G/7-16) “özellikle velayetimiz olan biz”.

budé ***räsméméz*** (Y/1-11) “resmîmiz budur”.

1. çokluk kişinin ekindeki z>s değişimi Horasan Türkçesinin diğer ağızlarında yaygındır ancak Kelat ağzında sadece bir örnekte tespit edilmiştir. Bu örnek de göçmen ağzına aittir.

biziy ***toylämés?*** (G/5-10) “bizim düğünlerimiz mi?”.

2. Çokluk Kişi: ***+(I)yz, +(I)z***

sizi ***sävatiz*** *va gänä* (G/17-155) “sizin gene eğitiminiz var”.

älan qoydän gélom séziy ***şansiyzä*** (G/17-261) “sizin şansınıza ben şimdi koyundan gelmiştim”.

Édamäséné deyméymän ***väqtizé*** *tutmeymän* (G/14-88) “devamını söylemiyorum, vaktinizi almıyorum”.

+(y)éz **ve** ***+(y)ız*** ekleri sadece bir örnekte tespit edilmiştir:

siziy ***nänäyéz*** *madär bozorgiz şayäd sizçén̆ äm danışıddé qädimnän* (G/17-235) “sizin anneniz, nineniz belki size geçmiş zamanlardan bahsetmiştir”.

nadér̆ äm dédé här biriz öz ***ändazäyizä*** *yér tutin* (G/15-12) “ Nader, her biriniz istediğiniz kadar yer tutun diye söyledi”.

3. Çokluk Kişi: *+läré, +(s)I, +(s)é*

ḫéyli ***lebasläré*** *calébdé* (Y/1-200) “kıyafetleri çok ilginçtir”.

oläyi ***dili*** *bizimké bir méġdaré färġ édädé* (G/15-259) “onların dili biraz bizimkinden farklı”.

bucur ***lähcäläré*** *torkidé monteha biraz färġ éyälépdé* (G/11-23) “lehçeleri Türkçedir ancak biraz fark etmiş”.

buläy ***öyläsé*** *därädä biziy öyläbéz qäläddä* (Y/2-19) “onların evi derede bizim evimiz köyde”.

Şahıs	EK
Teklik 1.	*+(I)m, +(U)m, +om, +Am*
Teklik 2.	*+(I)y, +(I)ŋ*
Teklik 3.	*+(s)é, +(s)ı*
Çokluk 1.	*+(I)bIz, +(I)mIz, +(I)mIz, +(é)méz*
Çokluk 2.	*+(I)yz, +(I)z*
Çokluk 3.	*+(s)é, +(s)ı, +läré*

2.2.3. İlgi Eki

İlgi eki Kelat ağzında +(*n)Iy* ve +(*n)iŋ* biçimindedir, sonu /*n*/ ile biten kelimelere ekler, +Iy ve +Iŋ şeklindedir. Diğer seslerle biten kelimelere ise ekler, +nIy ve +nIŋ şeklindedir.

mérnésaniy babasıdı (Y/2-5) “Mehrnesa’nın babasıdır’’.

kordéstaniy *täräfindä* (G/5-30) “Kürdistan tarafında’’.

bunu män ***bacısınıy*** *öyındä gördüm* (Y/9-103) “bunu ben ablasının evinde gördüm”.

montaha ***çéşmäséniy*** *üssünä év qäyértépdélä* (G/11-117)“ancak gölünün üstüne ev yapmışlar”.

güliniy *öyi buyérdä* (Y/1-12) “gelinin evi burada”.

qorbaniŋ *géyém (G/17*-165) “ kurban olayım”.

qoliniŋ *kimin şäér fékr édmäm* (G/5-61) “Goli gibi bir şair sanıyorum” .

2.2.4. Hâl

Kelat ağzında hâl ekleri şunlardır:

2.2.4.1. Yalın Hâl

Yalın hâl eksizdir:

toy *tutéyläni* (Y/9-155) “düğün yapıyorlar”.

ikki gécä ***gündüz*** (G/11-55) “iki gece gündüz”

gäräg ***oğlan qız*** *özläré birbiré päsänd‿o éntéḫab étsélän* (G/16-94) “kız erkek kendileri birbirlerini beğenip seçmeli”.

2.2.4.2. Belirtme Hâli

Belirtme hâli eki Kelat ağzında hem *+é* hem de *+I* şeklindedir:

oğlaniy nänäsé gälodé ***muné*** *baḫsén* (Y/9-96) “erkeğin annesi bunu bakmaya gelmişti”.

dorané qädimnän bir ***zati*** *yadomä gäldé* (G/15-269) “eski zamanlardan bir şey aklıma geldi”.

mäyi *bu oğlım öylänmiy (G/17-39)* “benim bu oğlum evlenmiyor”.

bıziy taham ***zadbızı*** *éltdé* (Y/19-15) “bizim bütün her şeyimizi götürdü”.

gédäm mäsälän ***oläré*** *yéğämäni* (G/17-124) “gideyim mesela onları toplıyorum”.

koräkäné *értélä hämamä* (G/15-132) “damadı hamama götürüyorlar”.

mäniy tämam ***yérémé*** *baḫsén* (G/15-99) “benim her yerimi görsün”.

2.2.4.3. Yönelme Hâli

Yönelme hâli eki Kelat ağzında *+(y)ä* şeklindedir:

munä *abdälik häm déydélän* (G/15-32) “buna abdelik de diyorlardı”.

mal bılän éltilän ***kälatä*** (Y/8-113) “mal ile Kelat’a götürüyorlar”.

aşéq oldé mäniy ***qardaşomä*** (Y/9-1) “benim kardeşime aşık oldu”.

läşgärä *gäyétméy gäléy bu qälädä pänahändé olé* (G/11-19) “orduya dönmüyor, bu köye gelip sığınacak”.

bıyırä *déylän émaräté ḫorşid* (G/13-59) “buraya Emaret-i Khorşid derler”.

väḫti ***yımırtäyä*** *géländä* (G/15-23) “yumurtaya gelince”.

2.2.4.4. Bulunma Hâli

Bulunma hâli eki Kelat ağzında ünlü ve ünsüz uyumuna girmeden yalnızca +*dä* şeklinde tek varyantlı olarak kullanılmakatadır:

gäräg soŋki güné gänäm bu ***yandä*** *qoysélän* (G/15-31*)* *"*sonki gün yine bu tarafta koymaları gerek".

cävanlıĝdä *särätan tutdé* (G/15-131)"gençlikte kanser oldu".

tamamséné éltélän ḫatınläré ***araläréndä*** *paylädélän* (G/15-172) "hepsini götürdüler, kadınlar arasında paylaştışatr".

g*änäm obér* ***şéréndä*** *déydé* (G/15-201)"gene öteki şiirinde derdi".

idälikin bu qäläsé ***tariḫdä*** *yoḫédé* (G/15-266) "ideliğin bu köyü tarihte yoktu

sändä *bā?* (Y/2-14) "sende var mı?".

çaĝaläbéz tâ şişomäcä ké şu͡ yérdä ***rūstadä*** *gédélän* (Y/1-66) "çocuklarımız altıncı sınıfa kadar şurda köyde giderler".

Sonu /*n*/ ve /*m*/ ile biten kelimelerden sonra gelen bulunma hâli ekinin ünsüz benzeşmesinin etkisiyle +*nä* biçimine geliştiği de görülür:

nadér şah öládé ***quçannä*** (G/13-35) "Nadir Şah Ghuçan'da ölüyor".

görmördöm ***munnä*** *yaġış tutä ta bu sénnomä* (Y/19-37)

"bu yaşıma kadar burada yağmur yağmasını görmemiştim".

buläyiy ***yanınnä*** *durméydé* (Y/18-84) "bunların yanında durmuyordu".

hézar tomän dolandırdım͡ o qoydém ***dalannä*** (G/17-82) "bin tümen dolanrıp koridorda koydum".

qädimnä *şirini bardé* (Y/18-57) "eskiden tatlı vardı".

2.2.4.5. Ayrılma Hâli

Kelat ağzında ayrılma hâli eki ünlü ve ünsüz uyumuna girmeden yalnızca +*dän* şeklinde tek varyantlı olarak kullanılmakatadır:

értädän *ta ähşamäcän* (Y/1-175) "sabahtan akşama kadar".

méndän *kiçi* (Y/2-12) "benden küçük".

saat şiş ***yoḫédän*** *turämän* (Y/4-22) "saat altıda uykudan uyanıyorun".

ḫaténém͡ äm ***ḫéştdän*** (G/5-3) "karım da Kheşt'ten".

tébrisdän gälmişiz (G/7-2) “Tebriz”den gelmişiz”.

Sonu /*n*/ ve /*m*/ ile biten kelimelerden sonra gelen bulunma hâli ekinin ünsüz benzeşmesinin etkisiyle +nän biçimine geliştiği de görülür:

rūstadän çıḫsäm ***aconnän*** *ölämän* (Y/8-140) “köyden çıksam açlıktan ölürüm”.

onnän *démä* (Y/9-17) “ondan bahsetme”.

älan ***yadomnän*** *çıḫébdé* (G/15-104) “şimdi aklımdan çıkmış”.

on béş yaş kata **oğlımnän** böhöymän (G/17-34) “büyük oğlumdan 15 yaş büyüyüm”.

/*l*/ sesinden sonra da bir örnekte tespit edilmiştir:

häddéaqälnän *dém şayäd sädo häftad häştad saḫtoman cädid qäyérébdélä* (Y/8-98) “söyleyim belki en azından yüz yetmiş seksen yeni bina yapmışlar”.

2.2.4.6. Vasıta Hâli

Vasıta hâli eki Kelat ağzında hem *+bilän* şeklinde hem de *+nän* biçiminde kullanılmaktadır. İki ek, iki alt grupta da aynı oranda kullanılmaktadır:

-bılän

*rūsta däĝan****bılän*** (Y8-3) “bir başka köy ile”.

*ḫéşti lähcäsé torkmän****bılän*** *birdé* (Y/9-112) “Kheş lehçesi Türkmence ile aynıdır”.

älan mäniy ké ***sizibılän*** *bé éstélah torki danışämän* (G/14-116) “şimdi sizinle sözde Türkçe konuşan ben”.

télofonbilän *bir kätä zäng vuräbéz* (Y/2-9) “ telefon ile bir ... ararız”.

+nän

“Vasıta eki, fiilin nasıl, ne ile ve ne zaman yapıldığını göstermektedir. Bu ek, Türkçenin ilk yazılı metinlerinde *+(X)n* biçimindedir” (Tekin, 2003: 116). Ancak "Batı Türkçesinde *+(X)n* vasıta eki işlekliğini kaybederken vazifesini ile edatına devretmiştir.’’ (Ergin, 2009: 238).

tamam ***zatınnän*** *bérépbän* (Y/8-153) “herşey ile vermişim”.

punéyé mähällidé tökäbız piyaz ***daĝıbınän*** (Y/9-39) “yerli nane tökeriz sıcak soğan ile”.

här tayfädän bir sär guruhéné yéġärdélän ***oniynän*** *bésab ké näcıkınä bärgozar olsén* (G/12-14) “her taraftan bir temsilci toplarlar, onunla nasıl olacağını incelerler”.

ataynän *bız bu yéré gétméybız* (G/17-94) “babanla biz bu yere gitmeyiz”.

Bir kişinin aynı cümlede iki şekli birden kullandığı tespit edilmiştir: *qız oğlan bir* ***biribılän*** *äslän danışméydé bir* ***birinän*** *göréydé* (Y/9-138) “kız erkek bir biryle asla konuşmazdı, birbirini görürdü”.

Bir örnekte iki ekin de üst üste geldiği tespit edilmiştir:

älanäm guşinänbılän (Y/9-83) “şimdi de telefon ile”.

2.3. Fiil Çekimi

Fiil çekimleri, bildirme kipleri ve tasarlama kipleri olarak iki başlık altında incelenecektir:

2.3.1. Bildirme Kipleri

Bildirme kipleri Kelat ağzında gçrülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman, şimdiki zaman, geniş zaman ve gelecek zaman şeklindedir:

2.3.1.1. Görülen Geçmiş Zaman

Kelat ağzında görülen geçmiş zaman eki çeşitlilik göstermektedir. Bu farklılıklar belli bir kurala dayanmamaktadır. Aynı fiile ekin birden fazla varyantı gelebilmektedir:

Teklşk 1. kişi: *-dòm, -dom, -dım,* biçimindedir:

män muniy alté aydä ***yazdòm*** (G/15-71) “ben bunu altı ayda yazdım”.

män saät çar ***géddom*** (Y/9-131) “ben saat dörtte gittim”.

män buläré böhöy ***étdom*** (G/17-10) “ben bunları büyüttüm”.

män ***danışdım*** (G/17-191) “ben konuştum”.

İkinci teklik kişi: *-diy*

ard͡o gändomi ***aldiy*** (Y/1-185)“un ve buğday aldın”

bildiy *nomä déy* (G/16-191) “anladın mı ne dediğini?”.

Teklik 3. kişi: -dé

cävanlıĝdä särätan ***tutdé*** (G/15-131) “gençlikte kanser oldu”.

ärūsi ***tükändé*** (Y/2-3) “düğün bitti”.

1. çokluk kişi: *-diy, -dIg*

oné ***aldıg*** (Y/1-85) “onu aldık”.

bız ***gäldiy*** (G/16-60) “biz geldik”.

biz ***dédig*** *buyér kéné caddädé* (Y/1-54) “biz, burası yolun kenarındadır dedik”.

İkinci çokluk kişi: *-diyz, diys*

bulvarä géddiyz ***yétişdiyz*** (G/13-80) “gittiniz bulvara vardınız”.

siz molaqat ***édiys*** *mäné* (Y/4-24) “siz benimle görüştünüz”.

kälatdän ké ***çıḫdiys*** (G/12-40) “Kelat’dan çıktığınızda’’.

Üçüncü çokluk kişi: *-délä(n)*

taham furūşé ***satdélä bérdélä*** (Y/1-49) “hepsini sattılar verdiler”.

olä yäm ḫéylé ***qorḫdélän*** (Y/19-82) “onlar da çok korktular”.

Aşağıdaki tabloda en yaygın olan biçimler gösterilmektedir***:***

	Teklik	Çokluk
1.şahıs	yaz-dom	*gäl-diy*
2.şahıs	al-diy	*éd-iys*
3.şahıs	*tut-dé*	*qorḫ-délän*

Olumsuz

Görülen geçmiş zamanın olumsuz biçimi *-mä* eki ile yapılmaktadır:

şéérändä déydé ké ***bilmädom*** (G/15-201) “şiirinde söyledi ki bilmiyorum”.

öldé çon ***yétmädé*** (Y/8-115) “öldü çünkü varmadı”.

baḫmädiys *filmlänné* (Y/19-33) “filmlerini izlemediniz”.

kälatä ***gätérmädélän*** *éltélän baĝé nadériyé* (G/14-24) “Kelat’a getirmediler Nadir Bağı’na götürdüler”.

2.3.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Kelat ağzında öğrenilen geçmiş zaman, iki farklı ek ile yapılmaktadır. Bunlardan biri *-miş,* diğeri ise *-Ib/-Ip* şeklindedir. *-Ip/-Ib* biçimi iki ağızda da kullanılmaktadır, ancak *-miş* eki sadece göçmen ağzında kullanılmaktadır:

-miş

älan ***ayrılmişäm*** (Y/6-2) "şimdi ayrılmışım".

bé sūräté tabii ***işlémiş*** (G/14-46) "doğal olarak işlemiş".

saḫtémani ké älan ***äyläşmişiz*** (G/7-1) "sahip olduğumuz bina".

bärayé tähqiqato yék sėri mäsaél ***gälmişsiz*** (G/7-28) "araştırma ve bir sürü konular için gelmişsiniz".

qodrätlänné äldän ***vérmişlän*** (G/14-5) "güçlerini kaybetmişler".

	Teklik	Çokluk
1.şahıs	*ayrıl-mişäm*	*äyläş-mişiz*
2.şahıs	-	*gäl-mişsiz*
3.şahıs	*işlé-miş*	*vér-mişlän*

-Ip*/*-Ib

yäkkä mén ***qalıbbä*** (Y/1-161) "tek, ben kalmışım".

mäşhäddä ärus ***bolıbbılä*** (Y/1-161) "Meşhed'de gelim olmuşlar".

gidibbız *mäsälän* (Y/8-4) "örneğin gitmişiz".

oğlım ba öydän ***çıḫarıbbän*** (Y/8-8) "oğlum var evden çıkarmışım".

öy ***qäyırıbbız*** (Y/8-7) "ev yapmışız".

ḫoş ***gälibsiz*** (G/17-1) "hoş gelmişsiniz"

bı yırdä némä ***qoyıplän****?* (Y/8-106) "bu yere ne koymuşlar?".

ädéné ***işitibséz*** *ya ké yo* (G/15-60) "adını duydunuz mu?".

här yırdänäm ***gälipdélän*** (Y/8-106) "her yerden gelmişler".

	Teklik	Çokluk
1.şahıs	*çıḫar-ıbbän*	*qäyırı-bbız*
2.şahıs	-	*işitib-séz*
3.şahıs	*olıbdé*	*gälip-délän*

1.2.3.1.3. Şimdiki Zaman

Şimdiki zaman Kelat ağzında büyük ünlü uyumuna girmeksizin tek varyantlı *-ä* eki ile yapılmaktadır, şimdiki zaman çekiminde teklik 1. şahıs eki *-ämän*, teklik 2. şahıs *-äsän*, teklik 3. şahıs *-ädé*, çokluk 1. şahıs *-äbız*, çokluk 2. şahıs *-äsız* ve çokluk 3. şahıs ise *-ädélä(n)* şeklindedir:

älan tägribän yazdäh sâl ***bolädé*** (Y/1-6) "yaklaşık on bir sene oluyor".

özüm torki sohbät torki sohbät ***édämän*** (Y/1-99) "Kendim Türkçe konuşuyorum".

kélasdän ***gäläsän*** *qäzay amadä* (Y/1-118) "Dersten geliyorsun yemek hazır".

si saldı ba häm ézdévac ***édäbız*** (Y/8-4) "otuz yıldır evliyiz".

bu abrah hayi ké siz ***göräsız*** *bıyırdä* (G/13-48) "bu çaylar ki görüyorsunuz".

ämiran ̆äm torkläré bızdän äsiltär ***danéşädélä*** (G/13-108) **"**Amirhan Türkleri de bizden farklı konuşuyor"**.**

Çokluk üçüncü kişi ekinde *-ädélä* ekinin yanı sıra *-ädélän* biçimi de görülmektedir.

öz qardaşé oläddé ***öldéädélän*** (G/6-13) "kendi kardeşi olurdu, öldürdüler".

mäniy baḡımdä toy ***tutädélän*** (G/15-137) "benim bahçemde düğün yapıyorlar".

	Teklik	Çokluk
1.şahıs	édä-män	éd-äbız
2.şahıs	gäl-äsän	görä-sız
3.şahıs	bol-ädé	danéş-ädélä

Olumsuz

Kelat ağzında şimdiki zamanın olumsuz biçimi *-méy* eki ile yapılmaktadır:

män ké ***qorḫméymän*** (G/15-163) "ben kormuyorum ki".

biribılän äslän ***danışméydé*** (Y/9-138) “bir biriyle konuşmuyorlardı”.

ataynän bız bu yéré ***gétméybız*** (G/17-94) “babanla biz bu yere gitmiyoruz”.

äsäri äz nadér şah ***görméysız*** (G/13-72) “hiç bir yerde Nadir Şah”dan bir iz görmüyorsunuz”.

Diğer şahıslar için metinlerde herhangi bir örnek bulunmamaktadır.

1.2.3.1.4. Geniş Zaman

Kelat ağzında geniş zaman çekimi *-Ar* eki ile yapılmaktadır ancak Kelat’ta geniş zaman çekimi pek kullanılmamaktadır. Onun yerine şimdiki zaman eki kullanılır:

qızlämnän ***gédéräm*** (G/7-18) “kızlarım ile giderim”.

vägärnä yäkkä qäbrä gédär ***olärsän*** (G/15-210) “yalnız mezara gidersin”.

dağläre ***dā̈yär*** (G/12-49) “dağlara değer”.

diyräy *néşaburdän* (G/10-10)“nişaburdan deriz”.

gédärmän gälärmän *bu şékl danışälä* (G/6-6) “giderim, gelirim, bu tarz konuşurlar”.

	Teklik	Çokluk
1.şahıs	*géd-éräm*	-
2.şahıs	*ol-ärsän*	-
3.şahıs	*dā̈y-är*	-

Geniş zaman işlevinde şimdiki zaman eki:

omaç ***déybiz*** *āş démäbiz* (Y/1-19) “omaç demeyiz, aş deriz”.

Geniş zamanın olumsuz biçimi *-me* eki ile yapılmaktadır ancak geniş zaman ekindeki */r/* sesi, */y/* sesine gelişmiştir:

gönlü istämäsä ***giymé***y. (G/5-13) “canı istemezse giymez”.

rişäséné äslän ***déymédélän***. (G/15-154) “kökünü asla demezlerdi”.

Diğer şahıslar için metinlerde herhangi bir örnek bulunmamaktadır.

1.2.3.1.5. Gelecek Zaman

Kelat ağzında gelecek zaman ekinin çekimi için şimdiki zaman eki kullanılmaktadır:

oğlan olsén mohämmäd ***qoyämän*** (G/15-198) "erkek olursa adını Muhammet koyacağım".

kälatdän ***géçäsän*** *qollä zo déylän* (Y/8-2) "Kelat'tan geçeceksin, Golle Zo derler".

sabayäçän şäḫrdä yo ***gédäsän*** *bu nanvayi bolmädé* (Y/8-81) "yarına kadar şehire gidersen bu fırın olmaz".

qäyétäsız *vurūdiyé şähr* (G/14-72) "şehrin girşine döneceğizde".

biyabanän ***gällän*** (G/16-45) "çolden gelecekler".

cololägdä äslän ***bérméylä*** *(Y/1-13)* "ilerilerde asla vermeyecekler"

1.2.3.2. Tasarlama Kipleri

Kelat ağzında tasarlama kipleri şart kipi, istek kipi, emir kipi, gereklilik kipi ve yeterlilik kipi olarak incelenmiştir:

1.2.3.2.1. Şart Kipi

Şart kipi eki, Horasan Türkçesinin diğer ağızlarında kullanımdan kalkmışken Kelat ağzında -s***ä*** eki ile varlığını sürdürmektedir.:

ägär ***başärsäm*** *bír dänä bír qız gätéräm* (Y/1-159) "eğer yapabilsem bir kız getireyim".

ägär iş ***bolasä*** (Y/1-131) "eğer iş olsa".

ägär ḫéştdä siz yaḫşı bír adämiy yanınä ***gédsäys*** (G/9-211) "eğer Heşt'e siz iyi bir insanın yanına gitseniz".

biziy quzòbòzò säd tomän ***alsälän*** (Y/8-70) "bizim kuzumuzu yüz Tümen alsalar".

	Teklik	Çokluk
1.şahıs	*başär-säm*	-
2.şahıs	-	*géd-säys*
3.şahıs	*bol-sä*	-

Olumsuz

éstämäsä *ké gétsén ḫoday yari olsén* (G/17-115) “istemezse gitsin Allah yardımcısı olsun”.

härkäsiyn ké ***olmäsä*** *äslo näsäbé* (G/15-203) “herkesin asaleti, soyu olmazsa”.

Metinlerde diğer şahıslar için örnek bulunmamaktadır.

1.2.3.2.2. İstek Kipi

Kelat ağzında istek kipi teklik ve çokluk 1. ve 2. şahıslar için *-A* eki ile, teklik ve çokluk 3. şahıslar için ise *-sén* eki ile yapılmaktadır. Şahıs ekleri ünlü uyumuna girmeksizin hep aynı şekildedir:

	Teklik	Çokluk
1.şahıs	*élt-ém*	*qäyér-äg*
2.şahıs	*géd-äy*	*başar-äys*
3.şahıs	*étsén*	*éd-sélän*

bíri oliyayä ***éltém*** (G/17-254) “biri evliyaya götüreyim”.

bıyırdän ***gédäy*** *başka yérdä* (Y/18-11) “burdan başka bir yere gidelim”.

sälamälòqbılän töy ***étsén*** (Y/18-26) “sağlıkla düğün yapsın”.

yéĝäy gédäy qäyéräg (Y/1-134) “toplayalım gidelim yapalım”.

başaräys gédäys (Y/4-46) “oynayabilesiniz”

désélän *buyérdä qabélä ba* (Y/1-154) “burada ebeve var”.

1.2.3.2.3. Emir Kipi

Teklik 1.ve 2. şahıslar ve çokluk 1. ve 3. şahısları için emir kipi istek kipinde olduğu gibi *-A* eki ile yapılmaktadır.

Teklik 2. şahıs için 2 tip bulunmaktadır. Birincisi Oğuz grubunun genelinde olduğu gibi Ø ek ile yapılır:

o väḫ déyäbzı ***gä*** (G/16-66) "o zaman biz gel deriz".

sähärdän ***géd*** *oyırdä nobätdä* ***du*** (G/16-88) "sabahtan git oraya bekle".

balam ***tu*** (G/15-148) "balam kalk".

Yalnızca bir örnekte tespit edilen ikinci tip ise *-génä* eki ile yapılmaktadır:

täklifémé roşän ***étgénä*** (G/15-161) "benimle net ol (görevimi, belli et) ".

Çokluk 2.şahıs eki ise Kelat ağzında –(y)In eki ile yapılmaktadır:

gälin *yımırtä payızé* ***alın*** (G/15-21) "gelin yurumurta payınızı alın".

	Teklik	Çokluk
1.şahıs	*bah-ém*	*baḫ-äg/ baḫ-äy*
2.şahıs	*baḫ*	*baḫ-in*
3.şahıs	*baḫ-sén*	*baḫ-sélän*

Emir kipinin olumsuz biçimi *-mä* eki ile yapılmaktadır:

vérmä (G/17-98) "verme", *fékr* ***édmäyin*** (G/15-119) " düşünmeyin".

1.2.3.2.4. Gereklilik Kipi

Gereklilik kipi, *gäräk* sözcüğü ve istek kip eki ile yapılmaktadır. Bu biçim Farsça etkisi sonucunda ortaya çıkmıştır. Gerek kelimesi *k>g>y* değişimi sonucunda *gäräg* ve *gäräy* biçiminde görülmektedir:

gäräy *män sänä* ***déém*** (Y/8-82) "benim sana söylemem lazım".

gäräg farsi ***danışäy*** (G/11-107) "Farsça konuşman lazım"

sän gäräy bı qızı véräy (G/17-82) "senin bu kızı (bize) vermen lazım".

gäräy *mäsälän biziy̆ äm némäbız* ***éltsén*** (Y/8-72) "bizide şeyi götürmemiz lazım".

gäräg gédäy *mäşädä* (Y/1-17) "Meşhed'e gitmemiz lazım".

gäräg *buläyi başındä bét* ***qoyäys*** (G/15-19) "bunların başına ... koymanız lazım".

gäräy görsélä (G/11-46) “görmeleri lazım”.

1.2.3.2.5. Yeterlilik Kipi

Kelat ağzında yeterlik kipi iki biçimde yapılmaktadır. Birincisi *bil-* fiili ile yapılmaktadır:

turäybilmäm *yérémnän* (Y/19-70) “yerimden kalkamam”.

şagérd äziyät ***véräbilmäsédé*** (G/12-18) “öğrenci incitemezdi”.

özläré éntéḫab ***édäbilméydélän*** (G/15-90) “kendileri seçemezdi”

İkinci biçimi ise Farsçadan etkilenip ortaya çıkmıştır. Farsçada yeterlilik çekimi *tävanéstän* "başarmak" fiili ile yapılmaktadır. Fiilin Farsçası Türkçeye çevrilir ve istek kipiyle çekimlenmiş fiilden önce kullanılmaktadır: "(*başarmak)+ (fiil-istek kipi eki)*":

başarsä aläbĭlä (Y/1-15)“alabilse”.

başaräys gédäys (Y/4-46) “gidebilseniz”.

başarméydélän *räha édälä öz halénä* (G/13-45) “kendi haline bırakamazlardı”.

1.2.4. Ek Fiil

Ek fiil durumu, şimdiki zaman ve öğrenilen geçmiş zaman başlıklarında ayrı ayrı incelenecektir.

1.2.4.1. Şimdiki Zaman

Kelat ağzında şimdiki zamanın ek fiili şahıs ekleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

	Teklik	Çokluk
1.şahıs	*-män*	*-bız*
2.şahıs	*-sän*	*-sız*
3.şahıs	*-dé*	*-délä(n)*

déyém ***torkmän*** (G/13-137) “dedim Türküm”.

san ***fuzulbaşiysän*** (G/15-100) “sen meraklısın”.

béḫtäin ***béréncdé*** (G/15-297) “en iyi pirinçtir”.

siz älan ***torkiyälésız?*** (G/9-120) “siz şimdi Türkiyeli misiniz?”.

oğlandéllän (Y/1-3) “erkekler”.

1.2.4.2. Görülen Geçmiş Zaman

Öğrenilen geçmiş zamanın ek fiili *-I(y)dé* eki ile yapılmaktadır:

häf sal ***kälatdäydòm*** (Y/1-98) “yedi sene Kelat’taydım”.

işläri ***baridé*** (Y/1-107) “işleri vardı”.

bādvé tävälloddän ***rūstadänidiy*** (G/12-2) “doğduğumdan beri köydeydik”

olä mändän ***kiçidélän*** (Y/6-3) “onlar benden küçüktüler”

	Teklik	Çokluk
1.şahıs	*-(i)dim*	*-(i)diy*
2.şahıs	-	-
3.şahıs	*-(i)dé*	*-(i)délä/ -(i)délän*

Öğrenilen geçmiş zamanın ek fiil biçimi yalnız teklik ve çokluk üçüncü şahıslarda görülmektedir:

burä ***yaḫınimiş*** (G/11-103) “buraya yakınmış”.

şu mäntäğäniy ***çağasiymiş*** (G/14-7) “bu bölgenin çocuğuymuş”.

äslibız yäni ***türkläyimişlän*** (G/14-125) “atalarımız Türkmüşler”.

	Teklik	Çokluk
1.şahıs	-	-
2.şahıs	-	-
3.şahıs	*-(y)miş*	*-(y)mişlä/ -(y)mişlän*

1.2.4.3. Ek Fiilinin Olumsuz

Kelat ağzında ek fiilin olumsuz çekimi *döyél, däyél* ve *dägél* ile yapılmaktadır:

qädimdä qâlébdé béruz ***döyél*** (Y/4-57) “eski zamanlarda kalmış modern değil”.

yo kälatlı ***döyéldı*** (Y/8-44) “hayır Kelatlı değildi”.

razi ***döyélmän*** *rūstamnän* (Y/8-127) “köyümden memnun değilim”.

biz torké täbriz äm ké ***däyéliy*** (G/10-12) “biz Tebriz Türklerinden de değildik”.

tämirkaré dästgah hayé sänätimän maşin ***dägélmän*** (G/9-118) “ben sanayi makinelerin temircisiyim arabalarınki değilim”.

2.5. Fiillerin Birleşik Çekimleri

Hikâye ve rivaye olarak incelenecektir:

2.5.1. Hikâye

Kelat ağzında Geniş zaman, öğrenilen geçmiş zaman ve şart kipinin hikâye biçimi bulunmaktadır:

2.5.1.1. Geniş Zaman

Geniş zamanın hikayesi *-érdé/ -érdi* eki ile yapılır:

alérdé *qızıŋ täräfé* (G/11-49) "kızın tarafı alırdı".

o zaman biz yòḫardä ***otérérdiy*** *(Y/1-56) "*o zamanlar biz yukarıda otururduk*".*

torki başlıq ***déyérdélän*** *(G/11-52)* "Türkçesi başlık".

qäblän ***giyérdélän*** *älan çoḫ yo* (Y/6-15)"eskiden giyerdiler şimdi hayır".

İki örnekte ekin *-irdé* biçimi tespit edilmiştir:

gälini bir atä ***mindirirdélä*** (G/5-11) "gelini bi ata bindirirlerdi".

väli qäblän başlıq ***déyirdélän*** (G/11-52) "ama eskiden başlık derdiler".

2.5.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

Kelat ağzında öğrenilen geçmiş zamanın hikayesi için iki tip bulunmaktadır. Birinci tip *-mIş* eki ve görülen geçmiş zamanın eki *-dé/ -dI* eki ile yapılmaktadır. Metinlerde yalnızca bir örneğine rastlanmıştır:

gırḫ beş yılmış ***düzélmişdi*** (G/7-4) "kırk beş yıldı düzelmişti".

İkinci tip ise *-Ib* ve görülen geçmiş zamanın eki *-dé/ -dI* eki ile yapılmaktadır:

näzdik ***olodé*** (G/10-16) "yaklaşmıştım".

oğlaniy nänäsé ***gälodé*** (Y/9-96) "erkeğin annesi gelmişti".

héş yérdä yér ***tapmodé*** (G/15-156) "hiç bir yerde yer bulmamıştı".

märiz ***olodom*** (G/17-59) "hasta olmuştum".

2.5.1.3. Şart Kipi

Şart kipinin hikayesi -sA eki ve -dI eki ile yapılmaktadır:

oniy ädéné qoyséydom (G/15-36) “onun adını koysaydım”.

vérérdélä här käs éstäsäydé (G/11-60) “isteseydi herkes, ona verirlerdi”.

éşşéyıblän gédséydiy (Y/8-119) “eşek ile gelseydin”.

2.5.2. Rivâyet

Kelat ağzında Geniş zaman ve şart kipinin rivâyet biçimi bulunmaktadır:

2.5.2.1. Geniş Zaman

Geniş zamanın rivâyeti *-Armiş, -Irmiş* ekleri ile yapılmaktadır ancak bütün şahıslar için örnek tespit edilmemiştir:

män täḫässosi ***oḫırmişäm*** (G/6-17) “ben profesyonel okurmuşum”.

ata nänä éntéḫab ***éylirmiş*** (G/11-37) “anne baba seçermiş”.

qodrätlänné äldän ***vérmişlän*** (G/14-5) “güçlerini kaybetmişler”.

2.5.2.2. Şart Kipi

Sadece bir örnekte tespit edilmiştir:

ézdévac ***éläséymişlä*** (G/11-44) “evlenseymişler”.

2.6. Fiilimsiler

Fiilimsiler üç başlık altında ayrı ayrı incelenecektir:

2.6.1. İsim-fiiller

Kelat ağzında fiilimsiler şu şekildedir:

-mAĝ

gédorduḫ qälälärä där ***vérmaĝä*** (G/11-76) *“*köylere kapı çalmaya giderdik”

kétäro ***qoymaĝä*** (G/17-206) “alıp koymaya”

gédébdé ḫärmän ***dĕmaĝä*** (Y/18-93) “harman değmeye gitmiş”.

-är

vägärnä yäkkä qäbrä gédär ***olärsän*** (G/15-210) “yalnız mezara gidersin”

2.6.2. Sıfat-Fiiller

Kelat ağzında tespit edilen sıfat-fiiller şunlardır:

-än

Eski Türkçedeki *-ĝan, -gen* eki Oğuz grubunda -An biçiminde olduğu gibi Kelat ağzında da ünlü uyumuna girmeksizin -än şeklindedir:

ḫınä yaḫän (G/9-164) “kına yakan”, *dohol vurän* (Y/4-66) “davul çalan”.

-miş

şirini ḫori şu ***görmiş*** *déybız* (Y/9-141) “tatlı yemek, biz görmüş deriz”.

-mäli

démäli (G/15-187) “söylenecek”.

-är

gédär olärsän (G/15-210) “gidersin”

2.6.3. Zarf-Fiiler

Kelat ağzında tespit edilen zarf-fiiller şunlardır:

-ä

baḫä durä (Y/9-163) “bakarak durarak”.

béynnä gédä (G/13-42) “kaybola kaybola”.

pūl vérä (G/13-29) “para vererek”.

täḫrib olä (G/13-42) “yıkıla yıkıla”.

-ändä

män ***oländä*** (G/13-32) “merkez karakolda ben olduğumda”.

yımırtäné ké ***aländä*** (G/15-22) “yumurta aldığında”.

äqd ***tükändä*** (Y/9-154) “nikah bittiğinde”.

-ip/ -ib

nazr ***éyléyip*** *käséllä* “dilek tutup keserler”.

gélib *aläm* (Y/18-82) “gelip alayım”.

-u eki zarf olarak bir örnekte tespit edilmiştir, bu örnek yerli gruptan derlenmiştir:

bu çaĝam ***tikälu*** *baḫmék ké bu kımdé* (G/17-90) “bu çocuğun sinirlediğinde kim olduğuna balmaz”.

2.8. Edatlar

“Edatlar yalnız başına anlamları olmayan, ad ve so adlı kelime ve kelime gruplarından sonra gelerek anlam bakımından bunlarla sıkı sıkıya bağlı bulunan gramer bakımınan onlara hâkim olan ve eklendikleri kelimeler ile cümlenin öteki kelimeleri arasında çeşitli anlam ilişkileri kuran görevli sözlerdir.” (Korkmaz, 2009: 1052)

Buradaki sınıflandırma, edatların işlevlerine göre yapılmıştır.

Kelat ağzında edatlar, ünlem edatları ve bağlama edatları olarak iki gruba ayrılmaktadır:

2.8.1. Ünlem Edatları

Bunlar his ve heyecanları, sevinç, keder, ıztırap, nefret, hayıflanma, coşkunluk v.s. gibi ruh hallerini; tabiat seslerini, seslenmeleri; tasdik, ret, sorma gösterme gibi beyan şekillerini ifade eden edatlardır (Ergin, 2009: 349). Kelat ağzında ünlem edatları soru edatları ve cevap edatları olarak iki ayrı başlık altında incelenecektir:

2.8.1.1. Soru Edatları

aya “acaba”

aya *yaĝış gélsén*? *(Y/8-64)* “acaba yağmur yağar mı?”.

2.8.1.2. Cevap Edatları

hä (Y2-12) **"**evet**,** aynen**"**

hä *biziy némäbız rūstabız taham moşkélatdé* (Y/8-84) "evet bizim köyümüz tamamen sıkıntıdır".

bälé (14-50) "evet"

bälé *şu mäscéd* (G/14-50) "evet şu cami".

bälé *cozvé kälatdé* (G/11-94) "evet Kelat'in bir bölümüdür".

yo "hayır"

yo *olmäs* (G/12-49) "hayır olmaz".

2.8.2. Bağlama Edatları

Kelat ağzında bağlama edatları, dört ayrı başlık altında incelenmiştir:

2.8.2.1. Karşılaştırma Edatları

Kelat ağzındaki karşılaştırma edatları, şu şekilde sıralanabilir:

ya ... ya

ya *kälat* ***ya*** *zavin* (Y/1-68) "ya Kelat ya Zavin".

ya *bär āvärdä bolsén* ***ya*** *bolmäsın* (Y/4-58) "ya gerçekleşir ya olmaz".

häm (hem) … häm (hem)

häm *torké va* ***häm*** *kordé va* (G/5-29) "hem Türkü var hem Kürdü".

nä (ne)… nä (ne)

nä *boĝdéy bardı* ***nä*** *zärät bardı* ***nä*** *dovar* (Y/8-31) "ne buğday var ne tarım ne koyun".

2.8.2.2. Cümle Başı Edatları

Bu edatlar cümlenin başına gelip iki cümleyi birbirine bağlar. Kelat ağzında cümle başı edatları şu şekildedir:

ämma

Arapça olan bu edat Farsça aracılığıyla Horasan Türkçesine geçmiştir.

danéşgayä émtéhan vérébbän ***ämma*** *o zäman émkanat yoḫidiyä* (G/16-16) "Üniversite için sınava girdim ancak o zamanlar imkan yoktu".

väli

qort varédé bäbr varédé ***väli*** *älan qor‿t o päläng va (G/15-10)* "kurt ve kaplan vardı ama şimdi kurt ve leopar var".

ägär, äyär

mäsräf ét **ägär** olmädé gél (G/15-160) "tüket eğer olmadı gel".

äyä oĝlan olsén mohämmäd qoyämän (G/15-198) "anlamıştı, eğer erkek olursa adını Muhammet koyacağım".

çonké

biyabandädé, ***çonké*** *özü köp älaqäsi ba. (Y/8-131)* "çöldü çünkü kendi çok köyü var.".

2.8.2.3. Çekim Edatları

+(y)ACA, +(y)ACAn

çaĝaläbéz tâ ***şişomäcä*** *ké şu‿ yérdä rūstadä gédélän* (Y/1-66) "çocuklarımız altıncı sınıfa kadar şurada şu köyde okurlar".

értädän ta ***ähşamäcän*** (Y/1-175) "sabahtan akşama kadar".

äz şäbé häftomdän ta şäbé ***dähomäcän*** *ḫärc bérébdélä qäza qäyérälä* (Y/1-189) "yedinci geceden onuncu geceye kadar yemek yapıp verirler".

hättä ḫodé ***héndäcän*** *piş géddé* (G/14-19) "Hint'e kadar bile ilerledi".

sabayäçän *şäḫrdä yo gédäsän bu nanvayi bolmädé* (Y/8-81) "yarına kadar şehire gidersen bu fırın olmaz".

altı ayçän bizä örgätmädé (G/15-40) "altı aya kadar bize öğretmedi".

-çén "için"

İsimlerden sonra yalın, zamirlerden sonra ise ilgi eki ile kullanılır:

qäyérmaĝiné çén (Y/13-31) "yapılması için".

nadér şah ***ẖanumiy çén*** (G/13-69) "Nadir Şah eşi için".

siziy çén (G/13-89) "sizin için".

mänį çén (G/15-82)"benim için".

darū çén (15-126) "ilaç için eve düşmüş".

yér tutin ***özisçén*** (G/15-12) "kendiniz için yer tutun".

***görä* "göre"**

Bu edat, isimlerin yönelme durumu ile kullanılır.

özübızä ***görä*** (Y/8-148) "kendimize göre".

éz tävanénä ***görä*** (Y/19-56) "kendi becerisine göre".

yék séri mäsaélinä ***görä*** (G/7-26) "bir sürü konularına göre".

kimin "gibi"

Bu edat, kişi isimleri ve zamirlerin ilgi hâli çekimlerinden, diğer isimlerin ise yalın hallerinden sonra gelmektedir.

indikilä ***kimin*** (Y/9-80) "şimdikiler gibi".

tunél ***kimin*** (G/11-31) "tunel gibi".

şährlä ***kimin*** (G/11-40)"şehirler gibi".

zéynälabédiy ***kimin*** (15-186) "Zeynalabedin gibi".

***sora* "sonra"**

Söz konusu edat, ayrılma hâli eki ile kullanılmaktadur:

onnä sora *yol açıldé* (Y/9-104) "ondan sonra yol açıldı".

bir ikki ***günnän sora*** (G/15-39) "bir iki gün sonra".

fôt oliyändän ***sora*** " (G/7-7) vefat ettikten sonra".

*öläné*nnän ***sora*** *(G/15-158)* "öldükten sonra".

täbiid édännän ***sorä*** (G/14-114) "sürgünden sonra"

2.9. Sıfatlar

Kelat ağzında sıfatları, işlevlerine göre iki gruba ayrılmaktadırlar:

2.9.1. Nitelik Sıfatları

"Nitelik sıfatları canlı ve cansız varlıkların renk, şekil, biçim, tat, koku, mesafe, huy, alışkanlık, yetenek, beceri gibi türlü dış ve iç özelliklerini bildiren sıfatlardır" (Korkmaz, 2009: 361)

aq qälä "beyaz köy", *kata gälénmän* "büyük gelinim", *kiçi qäläde* "küçük köyde", qorré qäläda "kuru köyde"

2.9.2. Belirtme Sıfaları

Kelat ağzında belirtme sıfatları, işaret sıfatları, sayı sıfatları ve soru sıfatları olarak üç başlık altında sınıflandırmaktadır:

2.9.2.1. İşaret Sıfatları

İşaret zamirleri isimlerden önce geldiğinde işaret sıfatı olarak görev yapmaktadırlar. İşaret sıfatları Kelat ağzında *bu, şu* ve *o*'dur:

bu çaĝalärä (G/15-142) " bu çocuklar", *bu qälä* (Y/4-16) "bu köy", *o oĝlımnän* (G/17-34) "o oğlum ile", *o väḫ* (Y/9-15) " o zaman", *şu méhman (*G/16-30) "şu misafir".

2.9.2.2. Sayı Sıfatları

Sayılar isimlerden önce geldiğinde sıfat görevindedir:

altı sanı "altı tane", *beş yıl* "beş yıl", *bir dolät* "bir devlet", *iki réfiq* "iki dost".

2.9.2.3. Soru sıfatları

Kelat ağzında kullanılan soru sıfatları şunlardır: *né, némä, némänä, nécä, näcir, näcér, néçä, néççä, hay, hané*

hané görém (G/17-113) "hani göreyim", *hay qésmätdä* (G/13-14) "hangi kısımda", *né déém* (G/17-76) "ne deyim", *némä déysän* (15-167) " ne diyorsun?", *nécä bız gäldiy* (G16-60) "nasıl biz geldik", *néçä yıldé* (Y/8/146) "kaç yıldır".

2.10. Zamirler

Zamirler, kişi zamirleri ve dönüşlülük zamirleri olarak iki başlık altında incelenecektir:

2.10.1. Kişi Zamirleri

1. teklik şahıs zamiri Eski Türkçede *ben, men, min* şekillerindedir. "Batı Türkçesine gelince *min* şekli ortadan kalkmış ve *ben, men* şekilleri kalmıştır" (Ergin, 2009: 265). Kelat ağzında 1. teklik şahıs zamiri hem *mén* hem de *män* şeklindedir ancak *mén* biçimi daha çok kullanılmaktadır. 2. teklik şahıs zamiri Kelat ağzında *sän* ve *sén* biçimlerindedir ancak *sän* biçimi daha yaygındır. 1. çokluk şahıs zamiri hem *bız* hem de *biz* şeklindedir ancak daha çok *bız* biçimiyle kullanılmaktadır. 2. çokluk şahıs zamiri ise hem *sız* hem de *siz* şekillerinde kullanılır. 3. teklik kişi o şeklinde,3. çokluk eki ise olä şeklindedir. Aşağıdaki tabloda Kelat ağzındaki şahıs zamirleri gösterilmiştir:

	Teklik	Çokluk
1.şahıs	*mén/män*	*bız/ biz*
2.Şahıs	*sén/sän*	*sız/ siz*
3.Şahıs	*o*	*olä*

mén *kälätdä därs oxéydĭmi (Y/1-11)* "ben Kelat'ta ders okurdum".
män *öz nänamé déyéém* (Y/1-144) "ben kendi annemi derim".
sän *bir méydännä ocaĝ qäyéräsän* (G/16-32) "sen bir ortamda ocak koyarsın".
muniy étméydom ***sén*** *étdiy* (Y/18-67) "bunu yapmazdım, sen yaptın"
o *qäzalärdän* (G/16-36) "o yemeklerden".
bız *özébız éntéḫab éddiy* "biz kendimiz seçtik".
biz *torké täbriz̆ äm ké däyéliy* (G/10-12) "biz, tebriz Türkü değişdik".
siz *molaqat édiys* (Y/4-24) "siz görüştünüz".
sız *motéväcé oläsız* (G/13-62) "siz farkedeceksiniz".
olä délä qardaş (Y/1-95) "onlar kardeş der".

2.10.2. Dönüşlülük Zamirleri

Eski Türkçede *öz* ve *kentü* olarak bilinmektedir (Gabain, 2007: 73). Kelat ağzında ise dönüşlülük zamirinin *öz* biçimi kullanılmaktadır. Horasan Türkçesinde sık görülen bir ses değişimi ö>é değişimidir. Bu olay Kelat ağzında yeni yeni gerçekleşmeye başlamıştır. Bundan dolayı dönüşlülük eki ‘éz’ şeklinde de kullanılmaktadır, ancak ‘öz’ biçimi daha baskındır. Aşağıdaki tabloda Kelat ağzındaki dönüşlülük zamirlerin iyelik çekimi gösterilmiştir:

	Teklik	Çokluk
1.şahıs	*özüm/ ézom*	*özübız*
2.şhıs	*öziy/ éziy*	*öznüz/éziniz**
3.şahıs	*özü/ ézi*	*özläré/ ézläré*

özüm *ḫäyyätidämän* (Y/3-12) “kendim terzideyim”.
öziy *nané gäté* (Y/8-83) “kendin ekmeğini getir”.
özü *köp älaqäsi ba* (Y/8-131) “kendisi çok merakli”.
özübızä *görä* (Y/8-148) “kendimize göre”.
özläré *yazıddé* “kendileri yazmış”.

3. Söz Dizimi ve Farsçanın Etkisi

Thomason’a göre “Tarihin en eski dönemlerinden bu yana, yeryüzündeki bütün dil toplulukları, diğer dil topluluklarıyla az ya da çok, ama mutlaka temasta bulunmuşlardır. Dillerin birbirleriyle teması, dillerde veya dillerden birinde, farklı dilbilimsel düzeylerde daha önceden bulunmayan değişiklikler, yenilikler ortaya çıkarır. Temas sonucunda dillerin birbirlerini etkilemesi istisnaî durum değil, bir normdur” (Eker, 2010: 321).

Horasan Türkleri yıllar boyunca Farslarlar iç içe yaşadıkları için, dilleri ses bilgisinden söz dizimine kadar Farsçanın etkisinide kalmıştır. İnceleme bölümünde söz konusu etkiden bahsedildi. Örneğin ses bilgis açısından bazı Farsça ses sisteminde bulunmayan sesler, diğer seslere gelişti:

ö>é
ü>i

Şekil bilgisi açısından ise, gereklilik ve yeterlilik kiplerinin de tamamen Farsçanın etkisinde kaldığını açıktır. Farsçada gereklilik kipi, gerek anlamında olan, "bayed'' kelimesi ve istek kipi ile yapılmaktadır, Kelat ağzında aynı şekil çevirelerek yapılmaktadır:

gäräy görsélä (11-46) "görmeleri lazım".

Yetelilik kipi Farsçada *başarabilmek* anlamında olan "tevanesten'' sözcüğü ve istek kipi ile yapılmaktadır. Kelat ağzında yeterlilik kipi iki tipe sahipti. Bunlardan biri Farsça şeklinden çevirelerek yapılmaktadır:

başaräys gédäys (Y/4-46) "gidebilseniz".

Farsça, Horasan Türkçesinin ağızlarının en çok söz dizimi açısından etkilemiştir. Kelat ağzındaki söz dizimi Türkçe söz diziminden daha ziyade Farsça söz dizimine benzemektedir. Farsçadaki bazı brileşik fiiller Farsçaya çevirelerek kullanılmaktadır:

hättä ḫodé héndäcän ***piş géddé*** (G/14-19) "Hint'e kadar bile ilerledi".

Farsçada"*piş* reften'' sözcüğü, Türkçeye çevirelerek ilerlemek anlamında kullanılmaktadır. *piş* "ileri'', reften "gitmek'' anlamındadır. Bu örnekte sadece ikinci kelime Türkçeye çevirilmiştir, birinci kelime Farsçada olduğu gibi kullanılmıştır.

yüzüm olméy *déyém* (G/13-37) "söylemekten çekiniyorum''

bu cümlede yine yukarıda bahsettiğimiz olay, gerçekleşmiştir. Farsçadaki birleşik bir fiil Türkçeye çevirelerek, Kelat ağzında kullanılmıştır.

Farsçada "*ru neşoden"* sözcüğü çekinmek anlamındadır. Ru "yüz'', *neşoden* "olmamak''. Bu örnekte iki kelime de Türkçeye çevilmiştir.

indé pul tékétté (G/15-136) "şimdi para göndermiş".

Farsçada, Önce isim sonra sıfat gelmektedir. Farsçanın bu özelliği Kelat ağzında kendini göstermektedir:

bir ***rūstay-é daĝan*** *ba* (Y/1-38) "başka bir köy de var".

qomiyäté äsliyäm *kälatdä türko korddé* (G/14-124) "Kelat'ta yaşayan boyların temelini Türkler ve Kürtler oluşturmaktadır.''.

Yukarıdaki örnekte Farsçada olduğu gibi, önce isim sonra sıfat kullanılmıştır. Ayrıca iki kelime alıntı kelimeler ve Türkçe karşılıkları artık kullanılmamaktadır.

Farsçada yaygın olan *ki* bağlacı sıklıkla Kelat ağzında kullanılmaktadır.

oläyi ***ké*** *tāzé öy qäyérdélä* (Y/1-134) “yeni ev yapanlar”.

ävvälin näfäré ***ké*** *mén lébasé ärūs giydom* (Y/4-6) “ben, gelinlik giyen ilk kişi isim’’.

saḫtémani ***ké*** *älan äyläşmişiz* (G/7-1) “şimdi, sahip olduğumuz bu bina’’.

Yukaradaki örneklerde *ké* “ki’’ bağlacı kullanarak, sıfat fiilin kullanılmaması görülmektedir.

Cümle yapısı birçok durumda Farsçanın cümle yapısına benzemektedir. Aşağıdaki örneklerde bu durumu görmek mümkündür:

Kelat ağzı: *bād äz inké ésféhané azad éddé* (G/14-14).

Farsça: *bād äz inké ésféhan ra azad kärd.*

Türkçe: İfahan’ı kurtardıktan sonra.

Kelat ağzı: *çahar pänc mah bézä tälim vérdélä göndärdélän rūstayä älan där suräti ké moällém tutélän.* (G/12-27)

Farsça: *çahar pänc mah bé ma tälim dadän féréstadän be rūsta, älan där suräti ké moällém migirän.*

Türkçe: dört beş ay bize eğitim verdip köye gönderdiler, oysaki şimdi öğretmen olarak atanırlar.

SONUÇ

Bu araştırmanın sonucunda Kelat'ta iki alt ağız olduğu tespit edilmiştir. Tarafımdan *göçmen* ve *yerli* olarak adlandırılan bu iki alt ağzı birbirinden ayıran özellikler şunlardır:

1. Yerli ağızda söz başı /b/ sesi korunmuştur: ba "var", ber- "vermek", bol- "olmak". Ancak göçmen ağzında /v/ sesine gelişmiştir: var "var", ver- "vermek ", ol- "olmak".

Bu iki ağzın, iç içe yaşamanın bir sonucu olarak birbirini etkilediği görülmektedir. Yerli grubun konuşma sırasında az da olsa söz konusu fiillerin /v/'li versiyonunu da kullandıkları görülmüştür. Aynı şekilde bu durumun tersi de söz konusudur. Göçmen grubun da nadiren fiilerin /b/'li biçimini kullandıkları tespit edilmiştir.

2. Göçmen grubu öğrenilen geçmiş zaman eki olarak hem -mIş hem de -Ib eklerini kullanmaktayken yerli grubu ise yalnız -Ib biçimini kullanmaktadır.

3. *Ben* ve *sen* zamirlerini göçmen grubu açık /*e*/ ile kullanmaktadır: män "ben", *sän* "sen". Ancak yerli grubu söz konusu zamirleri kapalı /*e*/ ile kullanır: mén "ben", sén "sen".

4. Bu iki grubun *çok, baba, kardeş*, *kapı* gibi sözcükleri farklı şekillerde kullandıkları görülmektedir. Göçmen grubu *çoḫ* "çok", *ata* "baba", *qardaş* "erkek kardeş", *bacı* "kız kardeş", *qapu* "kapı", *uşaq* "çocuk" kelimelerini kullanmaktayken yerli grubu *köp* "çok", *baba* "baba", *äkė* "erkek kardeş", *dädä* "kız kardeş", *eşig* "kapı", *çaĝa* "çocuk" kelimelerini kullanmaktadırlar.

Kelat ağzının karakteristik özellikleri şunlardır:

1. Söz başı /*b*/ sesi korunmuştur.

2. /*ŋ*/ sesinin hem korunduğu hem /*y*/ sesine dönüştüğü hem de /*n*/ sesine dönüştüğü görülmektedir. /n/ sesine değişimi daha çok göçmen grubu tarafında görülmektedir.
3. Uzun ünlünün, normal süre hâline gelme sebebi ile ikizleşme *néççé* "kaç'' ve *qorré* "kuru'' kelimelerinde görülmektedir.
4. Şimdiki zaman eki *-ä* eki ile yapılmaktadır.
5. Öğrenilen geçmiş zamanın *-mIş, -Ib* ve *-Ibdé* olmak üzere üç şekli vardır.
6. Gelecek zaman eki kullanılmamaktadır.
7. Yeterlilik kipinin iki şekli vardır: Biri bil- fiili biri ise başar- fiili ile yapılmaktadır.

Kelat ağzının şimdiki durumu ile ilgili olarak şunlar söylenebilir:

Bölgede iki ağız da hâlâ yaşamaktadır. Bu ağız genelde aile ve dostlar arasında konuşulmaya devam etmektedir. Bölgede dört farklı dil olmasına rağmen ortak iletişim dili Farsça olduğu için halk, sosyal hayatlarında Farsça konuşmaktadır. Yine aynı nedenden dolayı Kelat'taki diğer dillerin (Kürtçe, Lorca, Farsça) özellikle de Farsçanın etkisinde kaldığı görülmektedir. Söz konusu etki Kelat ağzının hem ses hem şekil, hem de cümle yapısını etkilemiştir. Söz konusu etkiyi 3 başlık altında özetleyebiliriz:

Ses sistemi: Horasan Türkçesinin *Cüveyn, Çağtay, Bojnurd, Nişabur* gibi ağızlarında artık /*ö*/ ve /*ü*/ seslerinin kullanılmadığı görülmektedir. Bu seslerin olmamasının bir sebebi ise Farsça ses sisteminde /ö/ ve /ü/ sesinin olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Zira Kelat ağzı Farsçadan etkilenmiştir. Farsçada art damak /*k*/ ve art damak /*l*/ sesleri yoktur. Farsçanın bu ses özelliği, Horasan ağzılarını da etkileyerek bu iki sesi inceltmiştir. Bahsettiğimiz konular Kelat ağzı için de geçerlidir

ancak söz konusu ağızda bu etki hızı daha az olup söz konusu seslerin korunduğu durumlar daha çok görülmektedir.

Şekil sistemi: Kelat ağzında çokluk 3. şahıs ekinin *-län* biçimi yaygındır, bunun nedeninin Farsça olduğu düşünülebilir. Farsçada çokluk 3. şahsın eki *-än* şeklindedir.

Yeterlilik kipinin *başar-* fiili ile yapılmasının nedeni de Farsçanın etkisidir. Farsçada yeterlilik kipi *tävanéstan* fiili + fiil + istek kipinin eki olarak yapılmaktadır. Bölgenin Türkleri bu yapıyı çevirerek yeterlilik kipi olarak kullanmaktadırlar.

Cümle yapısı: Farsça, İran'da konuşulan Türk değişkelerini en çok bu konuda etkilemiştir. İnsanlar cümle kurarken, söz dizimi açısından, cümleleri Farsçada olduğu gibi çevirmektedirler. Bu durum, tüm Türk değişkelerinde yaygın olarak görülmektedir. Özellikle Horasan ağzılarında Türkçe cümle yapısı neredeyse tamamen değişmiştir:

bir rūstay-é **daĝan** ba (Y/1-38) "başka bir köy de var"

bu örnekte sıfatın isimden sonra geldiği görülmektedir.

oläyi ké tāzé öy ***qäyérdélä*** *(Y/1-134)* "yeni ev yapanlar".

Farsçada yaygın olan *ki* bağlacı Kelat ağzında sıklıkla kullanılmaktadır.

Özet olarak Kelat şehrinde özellikle göçmen grubunda artık çocuklar Farsça konuşmaya başlamıştır. Yaşlı insanlar iki dillidirler ve gençler Farsça konuşmayı tercih etmektedirler. Bu sebeple, Horasan Türkçesinin diğer ağzıları gibi Kelat ağzının da tehlikede olduğu söylenebilir.

İran'da konuşulan Türk ağızları şimdiye kadar kapsamlı bir şekilde araştırılmamıştır. İran coğrafyası Türk dilinin lehçeleri ve ağızları açısından oldukça önemlidir. İran'da hâlâ üzerinde çalışma yapılmamış birçok farklı Türk boyu ve Türk lehçesi vardır. İran'daki bütün Türk ağızları farklı aşamalarda ölüm tehlikesiyle karşı karşıyadır. Horasan Türkçesi de aynı durumdadır.

Horasan Türkçesi ağızlarının farklılıkları, benzerlikleri ve birbirinden nasıl etkilendiği üzerine daha çok araştırma yapılması ve Horasan Türkçesinde hâlâ korunan Eski Türkçe izlerinin detaylı bir şekilde araştırılması gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Akkuş, M. (2021). İran'da Tehlike Altındaki Bir Türk Dili Değişkesi: Halaççça ve Halaç dil topluluğu. *İran ve Turan Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 4(7): 55-77.

Aksan, D, (1990). *Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim 1*, Ankara: TDK Basımevi.

Annaberdiyev, A. (2006). *İran Türkmenleri*. (Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Universitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

Anavrıan Aghdam, A. (2009). *Kaşkay Türklerinde Atasözleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bozkurt, M. (1975). *Untersuchungen zum Bojnurd-Dialekt des Chorasantürkischen.* Göttingen: Georg-August-Universität.

Crystal, D. (2000). *Language Death*. London: Cambridge University Press.

Çağın, Ş, Nemutlu, Özlem. (2021) *Çingeneler Edebiyata Girince*. Şstanbul: Dergâh Yayınları.

Çelik, M, Gökçe, H. (2021). Kaşkaylarin Türk Kültürü İçerisindeki Yeri. *Oğuz Türkçesi Araştırmaları Dergisi*, 3(1): 24-34.

Çelik, M, Yılmaz, M. (2020). Türkiye'de Yayımlanan Çalışmalar Işığında Kaşkay Türkçesinde İkilemeler. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*, (50): 47-76.

Dmir, N. (2002). Ağız Terimleri Üzerine. *Türkbilig*. (4): 105-116.

Dieji, A. (2010). İran Türkmenlerinin Dil ve Edebiyatına Genel Bir Bakış. *Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi*. (29): 35-42.

Doerfer, G. (1993, a) *Chorasanturkisch: Worterlisten, Kurzgrammatiken, Indices*. Wiesbaden: Harrassowitz.

Doerfer, G. (1993b). *Turkische Folklore-Texte Aus Chorasan*. Wiesbaden: Harrassowitz.

Doğan, T, (2017). *Horasan Türkçesi Metinleri- İreyimiŋ Sézleri (Yüreğimin Sözleri)*. Konya: Palet Yayınları.

Dolati Darabadi, M. (2022). İran Türk Ağızlarının Konuşulduğu Bölgelerdeki Saha Çalışmaları Üzerine. *Tehlikedeki Diller Dergisi*. (Genç Araştırmacılar): 98-200.

Dolati Darabadi, M. (2021). İran Türk Lehçeleri Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi. *Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi*. 5 (1), 204-228.

Ercilasun, A. B. (1999). *Ağız Araştırmalarında Kullanılacak Transkripsiyon İşaretleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Esmailabadi, G. (2022) Horasan Türkçesinin Gerivan Ağzı Üzerine. *Tehlikedeki Diller Dergisi*, 12(21): 143-158.

Gabain, A. V. (2007). *Eski Türkçenin Grameri*. (Çev. Mehmet Akalın). Ankara:Türk Dil Kurumu Yayınları.

Heyet, C. (2008). *Türk Dilinin ve Lehçelerinin Tarihî Seyri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayımları.

Kaya, M, Palas, R, Can, F. (2022). İki Dillilik ve Çok Dillilik Üzerine Yapılan Araştırmalara İlişkin Kaynakça Denemesi. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*. (31): 605-634 .

Korkmaz, Z. (2010). *Gramer Terimleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Moghanirahimi, S. (2021). Tarihten Günümüze İran'daki Türkler ve Türk-İran İlişkileri . *Asya Araştırmaları Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*. 5(2): 213-220.

Mustafayeva, V. (2022). Kaşkay Folklorunda Demonik Varlıklar. *Journal of Turkology.* 32(2): 751-769 .

Rahimi, M. (2013). Dil Hayâtiyeti Bağlamında Horasan Türklerinin Bugünkü Durumu . *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*. 13(2): 131-141.

Tekin, T. (1995). Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Tekin, T. (2003). *Orhon Türkçesi Grameri*. İstanbul: Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi.

Tulu, S. (2005). *Bocnurd'dan Folklor Derlemeleri*. Ankara: ÜrünYayınları.

Rezaei, M, Esmaeilabadi, G. (2018). Horasan Türkçesinin Cüveyn Ağzı Üzerine. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 6(13), 13-27.

Schmitt, N, Schmitt, D. (2020). *Vocabulary in Language* Teaching. London: Cambridge university press.

Woodbury, A. (2017). What İs Endangered Language? (Çev. Tuğba Taşova). *Tehlikedeki Diller Dergisi*. 7(11), 67-70.

خسروی, محمد رضا (1367) کلات نادری. مشهد: انتشارات آستان قدس رضوی.

(Khosravi, M. (1988). Kelat-i Nader. Meşhed: Astan-i Kuds-i Rezevi Yayınları.)

EKLER

Kaynak Kişi Dizini

Numara	İsim	Cinsiyet	Yaş	Köy	Göçmen veya Yerli
1	H.T.	Kadın	30	Taherabad	Yerli
2	S.A.	Erkek	8	Hammam Kale	Yerli
3	M.R.	Kadın	15	Hammam Kale	Yerli
4	Z.T.	Kadın	30	Hammam Kale	Yerli
5	R.A.	Erkek	50	Heşt	Göçmen
6	M.S.	Kadın	40	Akdaş	Yerli
7	A.E.	Erkek	50	Heşt	Göçmen
8	M.M.	Kadın	40	Gole Zo	Yerli
9/1	M.G.	Kadın	26	Gole Zo	Yerli
9/2	Z.G.	Kadın	40	Gole Zo	Yerli
9/3	F.G.	Kadın	20	Gole Zo	Yerli
9/4	Y.D.	Erkek	30	Kelat	Göçmen
10	M.I.	Erkek	45	Heşt	Göçmen
11	A.S.	Erkek	50	Heşt	Göçmen
12	H.K.	Erkek	50	Heşt	Göçmen
13	M.M.	Kadın	30	Kelat	Göçmen
14	A.A.	Erkek	40	Kelat	Göçmen
15	G.A.	Erkek	80	İdelik	Göçmen
16	F.İ.	Kadın	40	İdelik	Göçmen
17	M.İ.	Kadın	70	İdelik	Göçmen
18	M.İ.	Erkek	50	Hammam Kale	Yerli
19	Z.H.	Kadın	35	Hammam Kale	Yerli

Örnek Metinler

1. Metin- Yerli

Kaynak Kişi	H. T. (Kadın)
Yaşı	30
Doğum Yeri	Taherabad, Kelat
Eğitim	Lise Mezunu
Yaşadığı Yer	Taherabad, Kelat
Mesleği	Ev Hanımı

(Siz Ézdévac Édebdérāys?) (1) can āré. **(Çaĝays‿Äm Ba?)** (2) se ta çaĝam ba. **(Sé Ta Çaĝa? Qızdéllän? Oğlandéllän?)** (3) oğlandéllän. **(İçi Dé Oğlān?)** (4) içi dé oğlan. **(Hää Néça Yaşında)** (5) kåtā̆ onbírdä, bā̆d dovvomkē noh salädé; äḫérkí‿yäm çar salädé. **(Néçä Yıldé Ézdévac Édébdéräys?)** (6) mén älan täğribän yazdäh sāl bolädé; bélafāsélä ké ézdévac eddòm, hāmélä boldòm. / (7) sé çar mādän bā̆d hāmélä‿boldòm. **(Äriysnän Familäys? Näcérdé?)** (8) nā̆ codabız biganädé. **(Näcér Tanédiys?)** (10) şu rūstadä rūsta kūçiḱdé tanéysä dä. / // / (11) mén kälätdä därs oxéydĭmi, héç‿onĭ görmäbdĭm. (12) / näzdikdé dä gäliniy öyi buyérdä ärusléḫ o yérdä piyadä gätéllän. bā̆d kòräkän täşléy gäléniy başénnän. bā̆d jävanlä tutälläni onnäḫ gédälläni. mäsälän bélä bír räsmé calébi ba mäsälän déllän här kém ké nār tutsén ārésusé néştädé muné déllän.(13**) (Konu: Çeyiz Hakkında)** bizi rustabız ḫéyli sādä tutällä indi tāzégilärdä; mäsälän bíraz gälin sämté dä béréllä väli cololägdä äslän bérméylä, fäqäd kòräkän sämté aliy. / (14) tamam zadi buläré tamam kòräkän sämti aliy, fäqäd gälén bír lahaf doşäg béri. / (15) älanäm şu räsm hänéz bardé, väli mäsälän där häddé üç tävan härkäs här nämä başarsä aläbĭlä. (16) bĭlä dögél ké mäcbūr bolläg, mäsälän cahāz rézé gälén al… cahāzé doroşté dāmad ali … dögél. // (17) **(Burdä Bimaréstan Yoḫdé? Mäsälän Zayiman? Näcérdé?)** älan bu yérdä némä yoḫdé, mäsälän béhyārį yoḫdé ḫanéyé béhdaşt äslän yoḫdé ḫané bégdaşt

yoḫdé, bā̆d bé ḫatéré hämin gédällä bír rūsta colorägdé bé name çénār o yérä géddéllä o kollän kordéllän orä gédéllä bā̆d yo dä zayiman här kim bolsén gäräg gédäy mäşädä (18) o͡ yäm mäsälän därmangadé bimaréstan ké dögél (19) / hä dä ızaq ké ızaqdé, ḫo nämédkäsä mäcbūrsä dä. // **(siziy gäzalariys näcérdé? Yäni ézénä ḫas ba?)** ĝäzayé ḫas fäqad där äyyamé éyddé olä͡ mämäsälän biyabanlärdän çéḫädé bé name āşé … omaç déybiz āş démäbiz omaç … … ba ésfénac ba mäsälän bu zadlä dä äyyamé éyd bu zadlä bardé(20) väli mäsälän obur moĝälä yo éyné obérlä… bír éşkénä͡ m barébızdé. (21) éşkénä sädädé, bír piyaz dāĝé mämūli édäsä bā̆d gorcä tökäsä içinä, gorcä riz édäsä tökäsä, sibzämini tökäsä içinä, bā̆d qormä bé mäni gūşt gūşté ägä bari bolsä olärdän tökäsäni. / (22) väĝti āb suw tökdį yaḫşĭ boläbdä o loab beri yaḫşı bolä. (23) / özi ké mäsälän säbzisé biyabannän çĭḫıbdé där äyyamé éyd yéĝéllä gätérällä oni ḫord édällä bā̆d réştäblän tökällän ädäs tökäsän içinä ädäs dä äksärän ädäs tökälläni ḫéyli ḫōş rängo ḫōş loab bolädı bír rängé calébi bérädi … / // (24) bu͡ yérdä biri ḫā bā̆d bir därbän ba; bu mäsälän nò͡ mäsé ba … (25) Kūh kämär ba bír kālé bozorg bä, o͡ yérdän gédäsän. (26) bir rūsta däĝénäm ba o͡ yäm Taherabaddé torké kohnädé, mäsälän ĝädim zäman zämani ké äşrar (27) hänéz hämlä édmäbdé o rūsta ḫéylé bozorgédé, xééylé bozorgédé (28) täĝr'ibän şayäd sädo pänjah tā ḫanévar bolgéykändé; äşrar ké hämle edädé ḫéylé béhäm dégäddé. (29) älan där häddé bis ḫanévar bolléddé, mäsälän köpso gédälän mäşätä birbirlä gédällä qäläyä. (30) bōrä gälälän hä dä taham mäsälän motärakém bolällä dä orä borä gédélä. (31) äşrar ké hämlé édädé, äfĝan hämlä édébdé, älan bizi rūstabızä bír näfär. (32) kollé täräfé kälaté tutubòdĭ rūstalärä köp hämlä édéylän. (33) bélä bolébdòò sépah mäsälän här bozorgä bír sélah bérébdé sängär vurubolläni . (34) movazéb bolä ké mäsälän hämlé étmédéydäni; ĝārät édilä dä zat mat aliläni. (35) mäsälän cävanläri értélläni mäcbūr édéllän déylä mäsälän bozorgé ḫändāni pūl bé értäyg. (36) äfĝaniydélän mäsälän äfĝānilä tonĭk boléblän rūstalärä bu işläni édéuläni. (37) indi o rūsta ké bolébdé bis ḫanévär bu rūsta bolébdé hūdūdän şäs häftad ḫanévar. (38) gänä bir rūstay-é bir daĝan ba b͡ yérdä tahérābadé miyāne olä. (39) farsdéllän montaha bír lähçä… barlärédé, bír tahérābad däĝänäm gänä yòḫardä … do rahi ba. (40) şu tāhér äbaddän o dorahiyé gédäy yoxarä ozé tāhér ābadé bärbäriya. (41) gözläré … bé ḫater hämo déléän bär bäri, olä farsdélän o do tā rūsta farsdélän (42) bu do ta rūsta ké déyémän torkdéélän déyémän tork äḫérländä bardé. // (43) **(Siziy Burda İşiys Nämädé?)** işiméz damdariyo

kéşavärzidé; indé dé bu téyé çän säl-é äḫir ké ḫoşk säli bolébdéni. (44) do säl sé säl ké ḫoş saléĝdé, bänné ḫodalä häm damdarléĝläré ba häm kéşavärzléĝläré. (45) kéşavärzléĝ bé ḫatéré bu ké äb‿o bäran bu zadlä yoḫdé dä (46) äbizar ké dögéllä taham äz täriĝé bärandé dä ḫo bulä. (47) zäminläre taham yoḫarlärdädé bäran ké yoḫdéni ḫoşksalıĝ ké éédé taham béhäm béhäm dägéb. (48) kéşavarziläré damdariläré häm ké bé ḫatéré ké mähsūlaté kéşavärzi yoḫdé. (49) taham furūşé sattélä bérdélä furuşä, ĝäblän baran köpédé, baran täĝribän älan yoaḫşé ilé ké gälébdäni. (50) täĝribän däh sal piş. // **(Konu: Köyün İnşa Edilmesi İle İlgili)** (51) ävvälin näfär ké şu özbéz ké mäsälän hänéz biz mén özémnän tutim (52) öz babamnän tutim (53) öz kataläbézdän tutimi, hänéz o äşrar hämlé édmäbdi. (54) biz dédig buyér kéné caddädé mäsälän béhtär émkanaté bardò. (55) o rūstayi ké déymäni ḫéylé rahò ḫärabdé bā̄d mäsälän émkanaté ḫéylé käm édé (56) o zaman biz yòḫardä otérérdiy, täh äslän bärġ‿äm yoḫodò. (57) äslän bärĝ yoḫédò mäsälän lūlé kéşiyé äb öylärä yoḫédò. (58) ḫéylé äzābédé; bā̄d dédig mäsälän bír näfärédé özébézdänédé mäsälän bír bozorgtarédé (59) bézi ḫandané‿çénnä väli géliy bu kéné caddédä zéndégi édiy. (60) biz ké gäldiyg bā̄dé çän sal gänäm äşrar hämlé éddé. (61) bäĝiyä gäldélän mäsälän bir dolät burä nämä edmäbdé. (62) burä ézbéz ĝäyerbéz väli hänéz gaz yoḫbıuzdò, nunvayi yoḫbıuzdò. (63) bu zadlä yoḫobıuzdò häné. / (**Siz Néçä Kélas Där Oḫédis? Daneşgahä Gétdis?)** (64) mén diplomom‿äm alébbäni, piş daneşgahim‿äm ké oḫodum. (65) säbté nam éddom konkūrä ké başärmädom gédäm ézdévac éddom. / (66) çaĝaläbız tā şişomäcä ké şu‿yérdä rūstadä gédélän. (67) o divārlä ké göröni mädrésädé ta ébtédayi. (68) bā̄d äz unäm gäräg gédélä kälatä ya kälat ya zavin. (69) / indé älan ké yaḫşı bolébdé dä, älan mäsälän sävari barlärédé (70) härkim özéni béläḫärä rūstadä där häddé sé çar ta pän şiş ta sävari bardé. (71) o zämani ké män gédéydom äslän sävari yoḫédé. (72) yazdäh salé piş, däh salé piş mäsälän maşin yoḫédé. (73) gédéydim kéné caddéyä; älan häm indé otobusläré yéĝébdélän. (74) otobuslä mäsälän hämlo näĝlé häméganiydé dä indé yéĝébdéllä. (75) korona ké gälébdé oläré yéĝébdélä. / (76) oläblän gédiydém, älan yo dä älan sävari bardé. (77) sérvis tutällä gédällä härkim ké sävari rustadä bardé délän aḫäré häfté bir puli yéĝéllän. (78) kérayäsini bérélläni, här ruzi ké mäsälän mädrésä bolsén bu çaĝaläré éltsén sävaréddé. (79) **(konu: yaşam tarzı)** zämané ĝädimlén dögöllä dä indé coda edälä. (80) mäsälän mén ki bizlä ké sé ta caribız sé ta yäyıräbıziy coda coda zéndégi edäbız (81)

ĝäynänäbızdän mäsälän här ... coda kollän zéndégi kollän zéndégibız bardé dä. / (82) zämané ĝädiméblän dögél ké qaynänäm ... bír ca zéndégi étkänsäni, codabéz. (83) // bizlä bír curbéz ké ézdévac éddom, bā̆d äz çar sal pänc sal. (84) mén mäsälän o ḫanédadädän bír qız aldı äkém, qardoşum, érom dädäsını istädé. (85) oné aldıg, yän biz dä, ḫéyli yaḫşı bäräks béhtäräm bolébdé. (86) bírbíri istéybézi biştäräm mäsälän sämimiräg boläsäni hä dä bu curä. (87) çaĝaläy bír bíré yaḫın bolälä dä ... . / (88) yo häm doḫtär dayi pésär dayilä. (89) doḫtär ämmé pésär ämmä, onnäḫ bolälä näzdik bolä. (90) / carilärebız dä yaḫşıdé éyné ḫahär déybız, éyné dädä bi déybéz. (91) biz ḫahäré rūstadä déybéz dädä, dädä déybèz väli öbıyıllä déylän mäsälän kälatdä déylä bacu mäsälän. (92) / // **(Konu: Ağızlar Arasındaki Farkler)** (93) bizlä mäsälän bunä déybéz éşik, ḫa olä déllän qapu gänäm yadémnän çéḫébdé mén. (94) häf sal kälatdä, aha! mäsälän babné biz déybiz baba olä délä atä atä. (95) déllä biz dadaşé déybiz, äkä, olä délä qardaş. (96) génémäm häf sal kälatdäydòm väli ḫob yadımnän çıḫıbdı dä, ḫéyli gäplä bolébdé. (97**) (Siz Älan Çaĝaysnän Torki Danéşäräys?) (98)** bästégi ba bu rūstadä mäsälän bäzilä farsi sōbät édéllä, déllä mäsälän çaĝabız béhtär boli (99) rävantär boli, mén özüm torki sohbät torki sohbät édämän béḫatéri ké. (100) indé zäman qädimlén dögöldé ké télvézyon bolmädé, çaĝalä älan méni kişi oĝlum ké çar salädé. (101) ḫééyli‿yäm qäşäng farsi sōbät édädé; mäsälän bir iki kéré farsi danışdägi (102) o cuvabéné bérébélä bélädé, nämä déydé örgänébdé dä mäsälän şu télzezyonnä. (103) mén özüm şäḫsän torki sōbät édämän; farsini härnämä édméyäy örgänädé onu örgänädé. (104) olä ké farsi sōbät édéblän, torki çaĝaläré bilméddé, şayäd hali bolä. (105) sōbät édäb... mén yo çaĝalämnän torki sōbät édämén. (106) **(Çaĝaläys İndé Närdé?)** // (107) biri älan öydädé iki däĝan babaläblän géddélä biyabanä, işläri baridé. / (108) ḫécalät çekdi goman édäm üzi bolmädé. (109) **(Konu: Okul ve Yurt Hayatı)** (110) mén älan mäsälän älan indi déllä häftom häştom. (111) o zäman déllä ävväl rahnämayi dovvom rahnämayi sévvom rahnämayi, mäsälän mén räfto āmäd édéydòm. (112) här do häfté yék bar géléydim qäläyä, aḫäré häftälä ḫabgah barıdı. (113) mén ḫabgahdäydòm bā̆d salé ävvälé däbíréstan dovvomé däbíréstan sévvomé däbíréstanäm ḫabgahdäydom. (114) dolätilä ḫabgah béréblä ḫééyli‿yäm häzinäläre payinédé yaḫşiydé (115) ḫéyli yaḫşıydini, bā̆d piş daneşgahi yo öy tutgeysey ḫabgah yoḫudo. (116) mostäqél édébız sé näfär dä iki réfiq däĝän barémdé, onuŋlä év tutubdom (117) oŋä dä özöbızdäg dä qäza gäräg özöbız

qäygédégi tamam zad. (118) özbız färahäm édgéydig dä, ḫabgah mälumé ké rahätédé g... kélasdän gäläsän qäzay amadä. (119) taham zad ba fäḱäd yéyséno éstérahät͡o därs oḫıbız (120) vali öy häm ḱäza gid ... mostäqéllräg boläsädé. (121) işi köpräg boládé väli ordä yo dä ḫabgah rahäträgsäni. **(Siz Saba Sähardän Aḫşamä͡ Cän Nämédéräys?) (122)** män mäsälän értä ké ...nämäni yäni äksäré bu rūsta şunä értä ké... nämaz oḫélläni. (123) gédéllä mäsälän dovardı dovar inäy mäsälän mén özém inägém ba dovarémäm ba. (124) gédäm oläré mäsälän oläré yéĝämäni, saĝämäni, inägém saĝämä dovar ké älan sütü yoḫédé (125) qorotobdoni yinägim saĝämä gétérémäni gétérdém bā̄d mäsälän bulärié bişirämäni bäzilä. (126) satäläni väli mén bişirämä pänir édämä bişirämä, pänir édämäni buläré ... bişirdom. (127) saf édämä pänir édämäni bā̄d caném sänä désén taa mäsälän bu çaĝaläri yoḫodän yéĝandérämä (128) ... sobanä bérämä bulärä gänä zor boläbdé, gänä zor͡ äm gédäy buläré yéĝéştéräm malläré yéĝéştéräm. (129) gälim gänä zendégimi yéĝéştéräm buläré nan su bérim. (130) gänä aḫşamäm saĝäbézi şu dä şu işi héy tékrar bolä. **(Äris Némä İş Édi?)** (131) éròm félän ké ägär iş bolsä méniy éròm élénnän mäsälän där häddė bärq kéşi. (132) gélädé lūlé kéşiyé āb gélädé montaha mäsälän rūsradä kuçiḱdé. (133) şähr däglén dögél, hämméşä͡ é ḫoda iş boldé némäy mäsälän oläyi ké tāzé öy qäyérdélä (134) şayäd géddä qäyérdä mäsälän yéĝäy gédäy qäyéräg. (135) älan iş yoédé, indi͡yäm hämişé här salé mäsälän salé ké salé vaqéän färavandé. (136) äslän kişilä békar dögéllä tama gédélä mäsälän zärä tiĝilläni ḫärmän dögéyläni. (137) älan yo dä älan do saldé bu kişilä kollän békar öydälä. (138) iş bolsä ké bā̄dbäḫlä gédélä ägäräm iş bolmäsä mäcburlä şu öydä (139) ik͡ üş dovarnän dä zéndégiläni gozäran édäläni. (140) vaqéän säḫt bolébdé ḫéyli säḫt bolébdé. **(Bu Ḫälĝin Néçä Dänä Çaĝasé Oliy?)** (141) mäsälän séndé äksäranné tutkénäni häf ta äksäriyäti häftadé mäsā̄n bir öydé çaĝa éé äksäriyäti. (142) mén déy äla indi ké cävanlä ké käm gätérélä dä. (143) délä mäsälän häzibälä köpdé kämtär gätérälä där häddé şu do ta qäbūl barlärédé. (144) älan mäsälän o qädimliläglä mäsälän män öz nänamé déyéém mäsälän şiş ta çaĝa gätérébdé. (145) häné némä ké öldérébdé, mäsälän hä dä mäsälän rūsta hayé dūr oftadé. (146) ḫodé rūstayi ké män näql édéydòm o rūstayi ké orūsta bír maşiné barikän. (147) bír néysan barikän bir néysan barikändé. / (148) o zäman motor yoḫiké, älan mäsän motornänäm hali ḫärab bolsé. (149) foĝeş gällé motordä gétérä kénaré caddé, bir néysanikändé älanäm hänuz şu néysané ba. (150) bänné ḫoda şu néysani ba méniy érím ämusu boládé,

o néysané bardé. (151) färĝ édébdé, şayädäm mäsälän bir iki sävariy äm boldı, méniy nänäm o zäman mäsälän émkanatı yoḫıkändégé. (152) buĝäd bilméydélä, doktor némädé äksärän çaĝaläréné évdä dünyayä gätiräkänläni. (153) qabélä barikändédé zänané pir ké başärikändé çaĝanė nä ... väli älan yo älan. (154) tazä désélän buyérdä qabélä ba corät édméysän där cayi ké doktor ba sérom ba. (155) bu işlä ba rustadä, çaĝa donyayä gätéräy färĝédä mäsälän déräm. (156) ḫatınlä çaĝaläré köpékän häf ta häş ta hätta noh tayäm barké bír ḫatén ba. (157) noh ta çaĝasé baréké o zäman baréké väli älan yo, älan där häddé sé ta çar ta ḫéylä ké bolsa çar tadı mäsälan özüm sé. (158) ... bi däĝan gätérdom qız boldä ḫälas oläm ké doré bäré. (159) özüm istäméräm mén dém ägär başärsäm bír dänä bír qız gätéräm ḫälas (160) / bizlä dört qızbız ikki äké ikki dadaş. (161) / altı çaĝabız, mén älan bu rustadä dädälärdän yäkkä mén qalıbbå obérlä taham mäşhäddä ärus bolıbbılä. (162) qardéşläm ikkis äm barıdılän bíri ké mäsälän coda yaḫın. (163) déymän bolıbbızı ḫatını mäsälän méniy qäyséläm bolämén ma ḫahär şohäro migim. (164) qäysélé mänäm onı qäséläsé boläm obír qardéşimäm. (165) ... sämtdä zéndégii édädé o... katarägdéni çaĝası çaĝaläri katarägdéni väli bu yo. (166) munı çaĝaläré öz çaĝalämnän häm sénno saldı, öz oĝlı bír oĝlımı bír oĝlum. (167) mén oĝlumnän häm sénndı hänı o ikki çaĝa gätérébdé färĝ édädé. (168) / äksärän rusta qomo ḫişdélä äksärän doḫtär ämu pésär ämu. (169) doḫtär dayi pésär dayi väli mén oĝlumı ké dédom öydé. (170) soräddé ādıy némädé? pakizä cévabını béräl! ... (171) soräddé ādıy némädé? (173) bu ortänkéddé bu mäsälän bolädı ba éstéy sévvomä géddé (174) mamay yoḫdé. (175) értädän ta ähşamäcän. (**Nämä Oynéräys?)** (176) nemä oyniysän? (177) bir bíri vurällä şö... (178) istäméylä köp kotäk yédélä munnän. **(Konu: Kutlama ve Yas Adetleri)** (179) älan mäsälän çän väqt piş äzadari barıdı, mäsälän parsal ké äslän yoḫıdı. (180) émsal gänäm äm ḫodaroşokr baròdı, mäsälän bé ḫatéré korona şädidédé yoḫòdé. (181) bu yıl mäsälän baròdı bír räsméméz ba tasunanı günü älämé aléllä. (182) öy be öy gézinälä härkim här nämä barıbolsın, ard barıbolsın, bérädäni gändom barıbolsın bérädäni (183) pul barıbolsın bérädäni, roĝan buläri yéĝäläni, mäsälän ard o gändomi ké yéĝélébdäni (184) bír näfär rustadän muni satın alädı buläré alä bā̄d pul édädé. (185) ard o gändomi aldiy mäcbursäy pul etkéysäy dä, pul édädé béräbdı. (186) hoséyniyäyä bír qäzayé béräbéläni o älämi ké gäzdirälä rūstadä. (187) min bu ḫatérädé hoséyniyaniy özüni ké mäsälän yoḫédé yéĝiygiysäy rustadän yéĝéştérälä. (188) bír näfäré ké väzé bír az yaḫşırägdé

oläré aliyädéni (189) salé bā̆d mäsälän bír ḫärji bérädé hoseyniyädä älan biziy rūstadä äz şäbé häftomdän ta şäbé dähomäcän ḫärc bérébdélä qäza qäyérälä. (190) / déymän rūsta kuçigdé éyné şährayé bozorgéblén dögeldé äla intérnét̆äm hätta bu (191) rūstadä yoḫdé vaĝéän éstäsén bír käsé ké intérnétä gétsén gäräg gétsén bír boländiyä (192) ta intérnét mäsälän antén bérérdé ke başärräy gédäy intérnétä. (193) rūstalärdä bu räsmlä yoḫdo … älan hätta räsmi ké mäsälän ärūsi ki rūstadä tutälläni (194) ḫééyli mäsälän där häddé lébasi ké lébas mäclési ké rūstadä giyällä. (195) sär sängin oté diläḫ edmä mäsälän ḫéyli puşidälä mäsälän ... dögél şähr… on... dögéllä. / (196) kälat lébas mähälli giyälla mén tosiyä édäm géd kälatä kälat ḫéyli qäşängdé. (197) ḫéyli mäclésläyi ké tutälä calébdéni, lébas mähäli giyälä mäsälän bizi rūstabézä géyméylän. (198) kişiläyĭçinä oynä... väli olä gédélä lébas mähälli giyälä tanınméylä. (199) rūstdé bé namé läyén o ḫéylé olä kollän korddélä hätta géddi. (200) şayäd lébaslännänäm sänä hédiyä bérdängiy al giynäni ḫéyli lebasläré calébdé täĝribän torkmän lébasläréb (201) pulbéläbdélä olaré lébasläré gét olärä olä ḫéylé / (202) bír dorahiyä gédäduyälä qäbl äz tūnélé kälat ŏyärlärä hätmän géd, olä ḫéylé caléb yérlälä.

2.Metin- Yerli

Kaynak Kişi	S.A. (Erkek)
Yaşı	8
Doğum Yeri	Hammam Kale, Kelat
Yaşadığı Yer	Hammam Kale
Eğitim	İlkokul 2. Sınıf
Mesleği	Öğrenci

(1) mén häftommän, mén ... gälläm mädräsäyä biz bír gin géäbbéz äbbälä. (2) mén o bu géäbéz äbbälä, bu géäb dovvomä bu yäm géäb äbbälä. / (3) mén géyämän äbbälä géyämän mädrésäyä mäno bu géyäbbéz äbbälä, bu hänuz géyäb. (4) dovvomä bu yäm géyäb äbbälä, yo därs oḫéybéz, moälléméz aĝayé räşidiyé. (5) mérnésaniy babasıdı, hä qız äm ba, älan män häftommän, äbbälä géyämän häftomäm bäli. /// (6) män häftommän géyämmän äbbälä, ḫo män äm géyämän dä. (7) ämindän katamän, ämin bundän katadı ba bundän män bulä işisiländän katamän. (8) källäsé kişidé ḫorde/ top oynéybéz, tüffäng tüffäng oynéybéz, mén lulä tüffängém ba. (9) vuräm moḫi dişilädé ménki bombdé, télofonbilän bir kätä zäng vuräbéz, kor boläbéz ...béz. / (10) älan muniy kata nänäsénnä bíri... méşétdä ... méşét muniy kata nänäsé qälädädé (11) méniy kata nänäm qälädä, méndé ikké üş kata nänäm ba///... bír nänäsé qälädä. /// (12) hä /// méndän kiçi, mundä hiç yoḫdé bír dänä kiçi ba, méniy qardaşom ādı mehrandı. / (13) ... ... yatäbéz, yogälläy saĝélä yandä oynéybéz bā̄d, bu mänim qardaşomdı, rasttän yo obér méhranı déymän. /// (14) yo obiziy räféqlärébéz sändä bä? guşi? Kişkinädé mäşätdä amu rézam alébdé. (15) alébdé mäşäddä ... märizdé, kor boläbéz téléfon yo käm ba ḫo némäy ba? (16) sändä baci ba? Muniy nänäsé oniy nänäsé o méniy änäm baci bolä. (17) méniy buam o ba, buniy babası qardaşdéllä, bā̄d méniy babamo o ämu rézam qardeş. (18) mäsälän äminäm ba méniy nänäm ba oniy nänäsé bacidélä /// (19) ämin ḫälä oĝlém olä, hämam qälädä, yo buläy öyläsé därädä. (20) öyläbéz qälädä, buläy därädä öyläsé buläyäm oyläré qälädä, biz uçäläbéz nänäläméz. /// (21) méniy nänäm ādı sämanädé muniy nänäsé ādı ruqiyädе, hämidä ké kişidé, hämid kişidé nä ké hämidä.

3.Metin -Yerli

Kaynak Kişi	M. R. (Kadın)
Yaşı	15
Doğum Yeri	Hammam Kale, Kelat
Yaşadığı Yer	Hammam Kale, Kelat
Eğitim	Lise Öğrencisi
Mesleği	Öğrenci

(Néçä Yaşin Bä?) (1) mén punzdäh salämän. **(Bu Yérdä Néçä Yaşlärındä Ézdévac Éddélän Qızlä?) (Toylär Nächér Oliy?)** (2) mäsälän kòräkäné értélä hämamä bā̆d nār atälän o bā̆d aḫşam äm lébas ärus giydérälän gédälän arayéşgahä értälän. (3) bír dur oynélläno tükänä, häna bänlıq mäsälän aḫşamiy mäsälän ärūsi tükändé gänä tutélän. (4) / **(Konu: Yemek)** béz bérencdé makarani ābguştde bā̆d şudedä, ābguşté ävväl éyté qäynätäbéz, sébzéméni yäm tékäybéz. (5) bā̆déş ...çinä yaĝ tékäbéz robbäm dökäbéz bā̆d qoyäbéz qäşäng loäb bérsén, gänä bā̆d amadä bolädé. (6) / **(Konu: Günlük İşler)** értälä ké turämängénäy bā̆d nan çayémé yéyämän bā̆d gélämän kargahä. (7) bā̆déş ta saäté dävazdäo nim işläbézé édäbéz bā̆d géyäbéz öyä mäsälän ta saäté do o nim. (8) sé naharébézé éstérahätébézé edäbez gänä gédäbéz kargahä ta saäté haştä, bā̆d ta saäté haştä. (9) gänä şamobézé yéyäbézgénä väĝti ké ... gänä yatäbéz dä. /// (10) béz täĝribän bisto yék bisto do ikki dänä çaĝabéz ba, hécdäh sālä. (11) / béz ämo qızı ämu oĝlıbız, biz bir yérdä kata boldig, yo yoḫde märhum oldé. (12) /yaḫşiyde hä, béz ké älan özüm ḫäyyätidämän kişimäm kéşavärzdı. (13) értä yıl jowäri éklän bā̆d bu yıläm şali ékébdélä/ sāle bā̆d digé ḫoda bilädé.

4.Metin -Yerli

Kaynak Kişi	Z. T. (Kadın)
Yaşı	30
Doğum Yeri	Hammam Kale
Yaşadığı Yer	Hammam Kale
Eğitim	Lisans
Mesleği	Terzi

(Näcér Ézdévac Diys?) (1) mén hämsäräm dūsté sämimiyé qardäşlämidé, bā̄d aşnayiyäté qäbliyäm barémizidé. (2) ba şénaḫté kaméli barimedi vä ba häm ézdévaj éddiy. / **(Konu: Düğün)** béz toyébéz sonnätidé, yäni do vächidé. (3) häm sonnätidé häm béruzidé, häm mén ävvälin ärūsé bu hämmäm qäläydòm ké lébas ärūs giydòm. (4) lébas kordiyäm giydòm ké do rızédé mäclésbéz. (5) yék rūzé bé éstélah béruzidé, yék ruz̆äm sonnäti, täĝribän ta o taymä yo. (6) ävvälin näfäré ké mén lébasé ärūs giydom, hāla män ḫéyliyäm torki dögéldé. (7) väli ḫob där hālé hāzér häm sāloné ārayéşi barımdé, häm tolidiyé pūşak barımdı. / (8) özümkédé vä in ké tolidiyäm şérakätibız çän näfärbız, bälé män çaĝalémnän. (9) şu hämam qäladä kata olébdéräm, mén lisansé modiriyät barımdı, lisans kälatdä oḫıbbän. (10) kälaté nadéri, daneşgası ba bälé, do sal fäqät kälatdä zéndégani édébbän. (11) älbaqisiyäm şu yérdä zéndégi édébbän, bälé bír çaĝabéz ba. / **(Konu: Köyün Geçim Tarzı)** éddéi kéşavärzdéllän éddéi damdardéllän. (12) ḫob éddéiy̆yäm dégä şoĝlé azad barläridé, kargäri édéllä, biştär gändomdé dä. (13) cŏo gändom. / béra zéndégi édéllän väli ḫob fôt ébtéllän. (14) rabétéyé familibız ḫob ḫodaro şokr yaḫşıdé, méniy näzäromä härkäs özénnän şuru bolädé. (15) här zad özi yaḫşı bolsın bäqiyä̆äm yaḫşıdilän. / **(Konu: Köyün Yapımı)** (16) bu qälä äksäriyät mäsälän béyné järfo hämam qälé täĝribän vabästégi köpté. (17) ändazéi ké mén éttélaatém bardé, väli inké ävval éstéqsudéydé, bā̄d käm käm gälébdélän hämam qälä. (18) täşkil bolébd, ävväl tämam baĝdä zéndégi édélä, mäsälän baĝé néşinidélä ordä. (19) rūstabéz äsiliyäté yäni

kataläbéz, kollän estéqsu dä kata bolébdélä. (20) ha gälébdélä hämam qäläyä. Dégä bírdä öy işläbdélän‿o bírdä gänä zéndégi ébdélä. (21) ké éstéqsu häm kollän gälébdé bírä, fäqät tabéstan göçälä gänä baĝä. (22) baĝläriy üstündä bolsın., özüm bé şaḫsé män értä saat şiş yoḫédän turämän. (23) bā̆d öyimiy işläné édämän. Bā̆déş gédämän tolidiyä ké saäté dävazdä. (24) siz molaqat édiys mäné tolididän gäléydom. ta saätayé sé gänä mocäddäd tolidi ta häşté şäb. (25) bā̆d karayé ruz märré, özüm häm işléymän häm örgätämän. (26) täĝribän häm şagérdébéz bardé, häm ostakarbéz, arayéşgah özümkédé, are där häddé moväqät. (27) moştäri yoläsalämän, oyäm ké dégä ḫéyli gozäri dégä äz moqéi ké tolidi gebté tähä. (28) saätayé pérti ké barémdé bu väsätdä doldérälä, här ikkisinnänäm halım yaḫşıdé. (29) ikkisi ... işléymän, väli ḫob arayéşgäri bi şoĝlé azadidé dégä. (30) härkäs här ḫanumii älaĝé mändé, väli ḫob tolidi‿yäm héyli köp éstéymän, mäsälän ḫäyyati. / (31) gärdéşgäri o ändaz mäsälän täzä yolä düşübdé, täbliĝati äncam bolébdé. (32) hala turayé gärdéşgäri gälellä äksäriyät, väli ḫob éstéfadéi ké mäsälän déyäy rūstayi munnän éstéfadem édä... motéässéfané yo. (33) hänéz mäsälän o ändazä ca düşmäbdé ké gärdéşgär gälsén. (34) däramädzayi bolsın, äz un täriq yo hämçin éqdami bolmäbdé. (35) rävabété dustané yaḫşıdé, äksäriyät qomläré ba, häm értébatläré bardé yäni samimiyät köpté rūstaniy‿çéndä. / (36) ävväl ké täväkkol bé ḫoda édäbézo turäbézo bā̆d öyimiy işimé édämän. (37) . gédämän kargahäo gälämän, däĝiĝän mişé soalé qäblidé, ha män ruzom kollän şu... sépäri bolädé ta pänj şänbé (38) bu väsätdä baĝibéz‿äm ké bardé. (39) işlänné äncam béräbéz, yäni där téyé rūz baĝ‿äm gedäbéz. (40) yäni saba értä turdım gédäm şayäd baĝä şayäd gédäm tolidiyä, moşäḫäs döyéldé digä. (41) dégä fäsl bé fäsl mivä yétädé, mivé çinisi bardé o bā̆d gorcé. (42) ḫiyäro käşté gorjé ḫiyaro kaşto buläyäm bardé, tämam säbzi, gérdu biştärin mähsūlé hämam qäladé. (43) sib vä golabi biştärin, mähsūlao aluçä‿äm älbäté ba. / (44) pänc şiş ta qälä torkdé, älbaqi korddélä, älan ḫodé kälatäm do şaḫädé. (45) järf‿äm torkdé qälä mäsälän torko korddé, ḫodé kälatäm kordo torkdé. (46) loräm barébézdé, sirzar lordé, tänhä rūstayé lor zäban sirzardé, başaräys gédäys. (47) sirzaro bā̆d qollézudé, aqdaş kollän bir mäsirdélä... (48) **(Konu: Yemek)** bā̆däm ké çäkdé bā̆d némä édälä, roqändä sorḫ édälä, bäĝişläyén. (49) ozr ḫahi édämän, o ḫéyli konckavde, bā̆d do modél qäyérälä. (50) bír modél mäsälän taşi üstünä qoyällän ocaq atéş édällä. atéşi üstünä pişirälä, béduné hiç roqäni. (51) bír modéläm mäsälän gaziy üstündä qäyértälän, maytabäyä roqän tökéylän ké déllä çözmä.

(52) qäyértällä bād käré içindä qoyällä, nunvayi älan nunvayidé vä bardéllän. (53) éddéi‿äm bardélä özläré nan qäyértällän ḫanumlä tändırdä ḫanumlä. **(Konu: Dua Ve Beddua)** (54) o näzro niyaz bardé, étéqadāté qädimi éddéi äz mäsälän qädimiläbéz hänéz étéqado. (55) paybändo bulä bardélän, mäsälän do ta déräḫté çénar bardé qäläbézdä ké sämté éstéqsudé. (56) gälän näḫi baĝléllän, bir zati baĝléllän ké hacäti mäsälän bérsén. (57) ḫob bulä taham ... qädimdä qālébdé. béruz döyél, bézlä mämulän şu nämazi üstündä bé zūr doa édäbéz. (58) ya bär āvärdä bolsén ya bolmäsın. (59) délän ḫoday säni zälil étsén. **/ (Konu: Konum)** säddé kardé sämté mäşhäddé. bıyérä ḫéyli értébati yoḫdı. (60) bızlä‿äm säd éstélä vursélän väli hänuz vurmäbdé. **(Konu: Çeyiz)** cähāz béyné mäsälän pänc tikké şiş tikké. (61) täräfé dāmad bérädé, älbaqiyé väsāyél där vosé ärūs özläré bérélä. (62) sämté ärūs, ḫéyli écbāri döyéldé bıyérdä ké mäsälan ḫéyli säḫt tutméylän ḫodaroşokr. (63) bardélä éddéi äz cävanlä säḫt tutsélä. väli äksäriyät ... ./ (**Toylärä Näcér Dävät Édéllän?)** (64) älan ké mämulän bír list yazälän dävät éélän, éddéi bästégi bardé färhängé o ḫanévadéyä. (65) bir éddä kart yollélän päḫş édällä, bi éddä mäsälän lis yazälä päḫş édälä. (66) bír éddä‿äm mäsälän dohol vurän bardé, o gälä... mäsälän qäläniy‿çinä qıçlä. (67) ay cämaät félan mäsälän félani félani félani bıgın bıyérdä mäsälän mäclés ba gélin. (68) do rūzdé mäcalésläbéz, hänabändun bír baräm ärūsdé dar āvärdäné ärusdé. (69) do ta märasémbéz ba, rūzé mäsälän hämam bäriyé damaddé rūzé bād ärūs çıḫärlä. / (70) bälé néşanäm édälän äbbäl bír märāsémé bälé burundé ké täräfé damad tutä. (71) bı yérdä, bād täräfé damad tutälä, mäsälän räsmi boläläno bulä bādéşäm mäclésé ärūsidi dégä. (72) şiriniyo ärūsi mämūlän yékidé dégä, märasém şu o ta märasém. (73) bälé buruno ärūsi, bızi toybız bi şirini ḫorébéz barédé. bi mäclésébéz äväz bolébdé. (74) räsm älan bolébdé bälé burun ärūsi. bizki şirini ḫori ärūsiiydi. (75) hifdäh saläydom ézdévac éddom, moqéi ké diplomim aléy... därsémäm oḫıdém. (76) mélsablän därsém oḫıdém, mäsälän melisa häm barédé bād lisansomäm fareqottähsilé salé piş. (77) faréqotähsil boldom, yäni bír borhéi tärké tähsil éddém, dobarädän därs oḫıdém. / (78) ḫéyli säḫt döyéldé, mäcazibélän ḫéyli rahätäm, päyamé nur oḫıdém. / (**Bu Yaḫınlärdä Bimaréstan Ba?)** (79) bälé kälatdä bimaréstan ba, éntéhayé kälat ké bé sämté şu qollé zar sirzu gédä mäsir bimaréstan häm o yérdä. / (80) (**Nänä Babays Näcér Ézdévac Éddélä?)** mén, olä bé écbar ézdévac édébdélän, olä mäsälän bírbíriné éstärdé éşqé päs äz ézdévac roḫ bérébdé. (81) vä ḫéyliyäm ba häm ḫodaro şokr ḫoşo ḫorrämdélä. (82)

älan mén ḫéyli ḫoşhal boldém sizi gördom vä aşna boldom. (83) ozr ḫahi édämän babäté inké özümdän räd éddém, väli ḫob vaĝéän forsätom yoḫédé. (84) o lähzä cävabizé ... äcäläm baridé, bā̈déş dedém ké şayäd bír kéysé monaséb tär äz män hac aqa pişnéhad bérsén, ké hala qésmätdé gänä gäldis.

5.Metin- Göçmen

Kaynak Kişi	P.R. (Erkek)
Yaşı	50
Doğum yeri	Heşt
Yaşadığı yer	Meşhed
Eğitim	Lise Mezunu
Mesleği	Jandarma Emeklisi

(Nérdä Ottéräys?) (1) ḫob män mäşäddä otérräm, hä kälatiy torkläréndänäm. **(Çaĝays?)**

(2) bälé säkkéz dänä béş qızım ba üç oĝlum, oläyäm mäşäddädélä, oläyäm torki danéşälä bälé häm torki danéşälä häm farsi. / (3) ḫaténém‿äm ḫéştdän qäläméz ḫéştdé rūstamız burdän ta ḫéşta bír rob yoldé. (4) mäşäddä zéndéganli väli äsliyätéméz ḫéştdändé, qäléyé ḫéştdän, bız hämsayäydiy bír bírini‿äm éstérdiy. (5) älanäm näzdiké çélo do saldé bírbírdän ézdévac édébız, täĝribän çélo do saldé. (6) älan bizi ézdévacım... sale pänca o panc män nämä éddom. (7) dayimin uşaĝıdı bälé bu canbazédé, canbazlıqdän bändéyé hoda ayäĝıné qät élädélä. (8) hä dä källäsındä tärkéş barédé, bälé bändéye ḫoda ölde; bu saḫtéman‿äm oninkédé. (9) mäyi qızım yòḫardä kérayäsinä oteré, bír qızı ba bír oĝlı. (10) ḫanumiy äm bu täydä otériy, biziy toylämés? biziy barémizidé qädim çélä häşt saätédé. (11) ävväl gécä hänа bändiyo bu zadläyidé, songki günü‿yäm nahardä alma ataydiy, gälini bir atä mindirirdélä. (12) koräkäni‿yäm bir atä oväḫ başınnän alma atäydiy, mäḫsūs räḫtäm härkäs gönlü istesä giyärdä. (13) här käs‿äm gönlü istämäsä giymey, o zäman? o zäman biz kot şälvar giyärdiy dä. (14) öz rämimizä o zäman bu torkémäni paltolä bulä yoḫédé. (15) älan täzä mod olébdé dä, bälé oläyäm mäniy nänäm kälatdändé äsliyäté çénanlıdé. (16) aĝam ḫéştdändé, bā̄d bírbíriniy görüb buzä aşéq olélä, kälatdä oläyäm ézdévac édalä. (17) bälé nänäm där zémn séyyéddéyäm, älan vardı nävädo do salédé, ḫéştdädé. (18) mäniy bír särbazom vardı, qolam patängidé familo dérdé covéynä gälsäŋ déy qolam. (19) mékanik déy qolam täraktor ... ham mäni tanıylä, kat olıbdé dä hä. **(İşiys Nädädé?)** (20) män qäblän jandarmaridäydım, tärajdarédémä, o ḫanédardé bälé, bura kéşavärziyo çoḫo damdariydé kéşavärziyo damdaridé. (21) tamam qoyéndarédélän mäḫsusän kordayé därbän ävvälé kälat varéd

oldiy tunéldän olä därbände olä. (22) tamam kord néşin délä, gäldiy çélraĝä ovaḫ kälatiyké olä ḫorasmänlä qädim bulä. (23) ḫorasamänlä dérdélä, indé démélä, kälatiy‿çénä bı yändä‿yäm sirzardé qolläzudé aqdaşdé. (24) saĝ qoldä gänäm bizim rūstamızdı, ḫéşdė nadéridé dı ḫéştdé, (25) o çäp qoldäyäm gérowdé, rūstayé gérowdé, tamam torko loro éyné ḫorrämabaddä görsän, loré danışılän burdä. (26) o diläyäm adäm va, kordéstaniyäm vardı burdä ké bu kälatiy hozäsindä türk çoḫdé. (27) irmi értungan torkdı, sängivan korddé, bā̄d ordän gäli häsar farsdé. (28) şäräm korddé, gänäm gäli därbändiy ävvälé korddé, bā̄d därbänddän géştiyŋ torkdélä. (29) kälat öziyäm häm torké va häm koedé va, ovaḫ sirzar lordé qollä zu ärdälandé. (30) ki häsab o kordéstaniy täräfindä buläriy rägo rişäsı va, bā̄d räzidé aqdaş gänäm torkdé. (31) sädo bis parçäyäm ābadisi va, muni burä pasga märkäzidä. (32) män oländä bu hozädä sädo bis parçä ābadidé, älan şayäd çoḫaléddé. (33) här näsldän nadér buläré gätértté burdä, o zäman täbid édé ... étdé. (34) här näsldän burdä varédé, nä bír ... ... mäsälän äräbdélän dorost indé torki danışälä ... oläyin näticäsé äräbdé (35) bu ābadi täräfi äqbländändé nadér şah buläré gätértté bura ... rūstäniy öz ... o ḫäläc.

6. Metin- Göçmen

Kaynak Kişi	M. S. (Kadın)
Yaşı	40
Doğum Yeri	Akdaş, Kelat
Yaşadığı Yer	Akdaş
Eğitim	Lise Mezunu
Mesleği	Ev hanımı

(1) iki qızım va, bír on altıdı bíriyäm on ikki yo sonnäti. / (2) älan ayrılmişäm, yo olmädé, yaẖşıdélän ẖanévadéyé şahiddélän yo yaẖşıdılän, olä üş dänä qardaşom va béş baci. (3) olä mändän kiçiydélän, qäzayé sonnäti mägä ké bumgärdilärdä olsén. (4) résturané mäẖsus yoẖédé yo. **(Konu: Kelat ile İlgili)** (5) väli ẖob kaẖ ké nadér şahinkédé nadér şahé äfşar här qäbilé o ildän‿äm gätértte biz özémézké alan şäcärä namämälärimiz täbrizinkédé. (6) ẖob lähcé hayé moẖtäléfé torki bu yérdä vardı, mäsälän siniy torkısı. (7) bizimnän färĝédiyä aqdaş hämin jur hämam qälé, qälé no mäsälän zavidä. (8) gänäm zärgär va farsdélä väli gero mäsälän tärkibi äz kordi‿yo torki‿yo inglisi‿yo farsidé lähcäläré / (9) lähcé hayé moẖtäléfi burdä zéndégi édéllän, danışmaqläro. (10) çoẖ käsré edäsuz gä olä gé gédärmän gälärmän bu şékl danışälä, gédériẖ. (11) biştär azärilärä şäbih olär, yo yo fäqät ẖéşt bu şékl danışır oburlä. (12) şabih hämdé danışmaqları, kordäm çoẖdı burdä torkäm çoẖdı digé loräm ba. // (13) tänha şähréstani ké çän ta qäbilé vardı kälattı digé mäsälän bäẖşé layén. (14) kollän korddé torkiyäm va korddé väli buları märasémläré ẖéyli qäşäng sonnäti lébasayé mähälli dästé cämi giyilän. / (15) qäblän giyérdélän älan çoẖ yo väli ordä kollän hammı ẖanumlä giyälän (16) burdä fäqät mäsälän äqvam giyir famil giyir olä yo. (17) olä hammısı giylän dégé, män morräbiyé valibaläm, män täẖässosi oẖırmişäm. // (18) gédéräm salonä qızlämnän gédéräm.

7.Metin -Göçmen

Kaynak Kişi	A.E. (Erkek)
Yaşı	50
Doğum Yeri	Heşt, Kelat
Yaşadığı Yer	Heşt
Eğitim	Ön lisans
Mesleği	Öğretmen

(1) ärz olsın ḫedmäté sizä ké bu saḫtémani ké älan äyläşmişiz (2) bu bizim böyüy babamız biz beş yıl mından qabaḫ ké azärbaycan tébrisdän gälmişiz gälmişäm. (3) gälipdiräm burä bu otaĝi ké älan otırmışo bé ézaféyé o dalam… . (4) obér otaĝé bulä amadé saḫté şodä ké o zäman hududän mäsälän gırḫ beş yılmış düzélmişdi aldıḫ. (5) där näticė bunun tariḫé saḫté yüz älli yıl mundän gabaḫ olur. (6) bäqiyäänı häm özi éngar ké düzältirdi, böyüh babamız hududän bundan. (7) gırḫ béş yıl munnän gabaḫ fôt édiyé bu fôt oliyändän sora. (8) mäsuliyäté négäh dari bu otaĝlä‿yo bu täşkilat bé nähvi mänä mohvväl oldı. (9) mänäm ru älaqéi ké bänahayé qädimiyä varımmış varımdı çoḫé väḫtdı azäri danışmamışam. (10) bír az bälé säy éylämişäm ké ta cayi ké émkanı vardı, bulärdän négähdari édiyäm. (11) üş dört gün mundan gabaḫ salé nävädo häft, doslärdän bíri pişnahad vérdi. (12) péygiri éylädé o vä mocävvéz aldıq, ki buränı bé surätė éqamätgahé bumgärdı düzäq. (13) o zämannänäm ké düzältmışuq räfto amäd varıdı yaz maz gälıb gédélä. (14) bälé älanäm mäşquluḫ väli ḫob bād äz bu dastané korona. (15) sänät bír az oft élädı räfto amäd‿äm ké yoḫòdò, mäḫsusän. (16) bizim vélayätımız ba täväccoh bé qėdmäti ké varıdı vä āsaré bastani. (17) nadér şaho qäbl äz o varıdı räfto amäd çoḫòdò ḫarecilä‿äm gällélä mäḫsusän. (18) salé nävädo häşt qäbl äz inkékorona gälsın räfto amäd çoḫòdı. (19) kė bé tori ké iki ayın içindä biz on üş moréd méhmanımız varıdı. (20) hududän fänlan, danmark, niyuzländ, alman, färansé vä ärzäm bé huzur. (21) älan hūzuré zéhnim yoḫdı... väli bād äz inké korona gäldi. (22) işlär moteässéfanä käsad oldı, bíraz älanäm varuḫ burdä gähän doslärnän vä méhmanäm. (23) az maz gälir vä ruyé älaqé éi ké män éngar kälatä varımd,ı burdä durmuşäm. (24) väélla ḫanévadä mäşäddä sakéndé bizäm ké félän varuḫ, män özüm zémnän (25) baz néşästéyé banké kéşavärziyäm on üş on dört yıl mundän gabaḫ baz (26) néşästé olırmişäm ... araméşiyo

vä yék séri mäsaélinä görä päsänlämişäm‿o vä burdä yaşıräm. (27) sizä dä ḫoş gäldin diyéräm çoḫ ḫoş gälmişsiz bizim qäläyä éhtémalän sériyé ävvälizdi. (28) gälipsiz burä, bu séri ké bärayé tähqiqato yék sèri mäsaél gälmişsiz bu bírisi. (29) bärayé täfrih gäli... sämavärin altınä bír baḫ qardaş.

8.Metin -Yerli

Kaynak Kişi	M. M. (kadın)
Yaşı	40
Doğum Yeri	Gole Zo
Yaşadığı Yer	Kelat
Eğitim	Lise Mezunu
Mesleği	Müze rehberi

(1) ẖoş gälibsiz biziy rūstabızä qollä zodò. (2) bu yér dégä bā̄dé kälatdän géçäsän qollä zo déylän (3) män salé şäst şästo häşt ézdévac édébbän, bír rūsta däĝänbılän mäsälän kişim ẖäläcdändé özüm qollézolumén. (4) gidibbız mäsälän indé älan si saldı ba häm ézdévac édäbız gälibbız gänä qäläbızä. (5) qälädä älan bız yéddi séqqız yıldı qälädä otırabız; dovarıbız ba mäsälän damdarlıq édäbız. (6) kéşavärzlıq édäbız bā̄d tamam zato bulä älan gälıbbız gänä bír év yér alıbbız (7) öy qäyırıbbız, éşiy qäyırıbbız, çaĝalärım ikki çaĝam ba bír qızım ba bír oĝlım ba (8) öydän çıẖarıbbän gédébdéllän moväffäqbız, mäsälän otız yıldı zéndégi édäbız (9) zéndégibız movväfäqbız ẖodaya şükr, dégä dört dänä nävaräm ba dörtısı‿yäm qızdı. (10) bé qolé nämälä néççä yıldı altı yéddi yıldé qälädä, bıyırı‿yäm fäqäd işi damdarlıqo kéşavärzlıqdı. (11) bizi dovarıbız bardı dovaré értälä çölä , bu älan çöldädé. (12) dovar äyddän dovärlä doĝadı gälällä mäsälän süt saĝäbız, maşina vurabız muniy käräsını (13) coda édäbız mäskäsé coda bolädı qäymaĝı coda bolädı buläyiy tamāamsı coda coda. (14) sarı yaĝ coda qäyıräbız, çokäli coda qäyéräbız, çokäli saläbız pustä. (15) sarı yaĝı şucur némäy pustä saläbız, gänäm munı o maskänı qäynätäbız bunı. (16) yaĝ édäbız yaĝ édäbız, bı yırın fäaliyyätlärı şulädé ägar nä … gäliy o‿yérdä. (17) otırı nan alı özübız qäblän bı yérdä nan bişiriyälä indé rūstayı nanvayı vardı. (18) nan alasän, gäléydiy ävväl ẖob bı yıräm … bız näqädä gänäm bız otırıy. (19) / bi nobätäm bı yırdä säẖtdı bı yır mäsälän şärayétı ẖéyli zéndégiläré säẖtdı. / (20) zéndégilä mäsälän ẖéyli säẖtdı mäsälän näft gäräry aléy, su gétériy bu zatlä. (21) ẖob qäblän ké älan ké gänäm yaẖşıdı bärq ba su ba (22) qäblän héç bulä‿yäm yoẖıdı, hättä gédéydi köynälärı déybız qaranĝılòẖ gédéydiy ordä köynäläbızı yuyéydiy. (23) géléydiy, értäblän saäté mäsälän päncé sob päncé şişé sob gédéydiy ordä. (24) qızlä cäm

oléydiy gédéydiy köynäläbızı yuyıydı, géléydi ḫéyli şärayét zéndégi bı yırdä säḫtdı. (25) mäsälän … şähr néşindä… mäsälän älan rūsta hayé ayrı rūstalä älan gédäsän. (26) näĝäd gänäm pişräftädı, väli bı yır älan bír märiz bolsäy, nä doktor ba nä némä ba. (27) héç zat yoḫdò bu yırdä, bír ḫanéyé béhdaştdı ké oyäm ḫanéyé béhdaştdı. (28) ḫanéyé béhdaşt‿äm aya mäsälän doktor ké héç. (29) ḫanéyé béhdaşt‿äm gédäsän nä qorsi nä zadı héç zat yoḫdı, indé älan ikki yıldıy‿äm ké ḫoşksali gälädi. (30) bı yırdä héç zat ämäl étméy, nä cävanlä ké gédébdé qälädän. (31) hééç nä boĝdéy bardı nä zärät bardı nä dovar. (32) dovaräm bızdä oqädr qéymätı ké néméydä dé alméylä çon biziy mäsälän bıqädr. (33) cénslä gérandı älan bız alabız bızıy dovarbız‿äm o qädr alméylän gänä cénslä. (34) ... mäcburbız, dégä älan mäsälän gälıbbız bı yırä gäray ḫob gäräy némä édiy. (35) säzéş édä bı‿yırdä bı yır bi ... mundän bı‿yandä bír danä rūstayé. (36) qol némädé aḫdaşdı onnän ... läbé märzdı, gänäm. (37) bu yırdä fäĝät şu dovar darlıqdı, bız on béş yıl‿äm ... (38) män qäynanämbılän zéndégi déymän, qäynänämbılän rafto amäd édéydi zéndégi. (39) ba häm zéndégi édıbbız onnän soŋ‿äm géddiy gänä şährä şährdänäm géléydiy. (40) ḫodaylıq yaḫşıydı mäsälän zéndégibız déyém nä davabız bardı, nä bäräkäbız bardı. (41) kata gälénmän bız yéddé qardaşlä, bulä tamamsınıyäm katası mänmän, gälénlärını. (42) néççä yıldı älan‿äm néççä yıldı mäsälan déymän ölübdı, ölübdı béz héç moşkélbız yoḫdı. (43) qäynätäm gänä dobarätän öylänıbdı, ḫatın alıbdı, mäsälän zéndégiläri‿yäm oläriyäm doros tamambızäm /// (44) nänäsıdı yo kälatlı, döyéldı, bā̄d tahambız‿äm moväfäq, mäsälan oĝlanlä çıḫıbdı öydän. (45) qızlä çıḫıbdılän tamambız, qän... näqal.. héç molşkélémızäm älhämdoléllah ḫudaya şokur yoḫdı. (46) tamamsını zéndégi ayrı, néməsı ayrı, ḫudaya şokur özübıze göre malıbız‿äm ba. (47) deméybız yoḫdò, väli bé qolé ... mäsälän déymän ḫab ḫéylé dūr oftadädé. (48) bé qolé ... ḫéylé mäsälän héç zat muniy tämin ... muniy tämin döyéldé. (49) älan bı yır mäsäl déymän, bír toy bolä tamaşa bolädı yéré yoḫdò. (50) yeré yoḫdò mäsälän éltélä kälatä toylarınò väli ḫob bı yırdä öz émkanatı bolsa. (51) vaqéän ḫob moşkéllä bír para moşkéllä häl bolädé. (52) şoralä déhyarlä hämkarlıq éysév taham bız‿äm oläblän éysév olä biziblän hämkarlıq éssén, dégä dizälädé. (53) väli ḫob mäsälän hämkarlıq gäräy édiy, çon bı yır némäyi ké dur oftadäde. (54) héç zat ayrı däramädébız yoḫdò bizi, bizi fäĝät däramädıbız dovardu kéşavärzlıq (55) ägä kéşavärz yāıyŋ gäldı, kéşavärz bolädé gélmädé bolméydé, mäsälän bı yırdä kéşavärzlıq bolsä. (56) ḫälqdä zat ba bolmäsä‿m, ké yoḫdò dä dovar… dovar‿

äm. (57) göräsän tamam az qabägädé bé qädér géran boĝdéy géran, saman géran. (58) taham zat géran, väli ...sén dovar o qädr yoḫarı gétmäbdé. (59) dovardä mäsälän bír éstéfadéi götäri... fäĝät şu qädr bılädı, älan ikki yıldı. (60) ḫoşksalidé bız dovarra ... şu öz hätta némäbız̆ äm béräbız dovar yésén. (61) däramätıbız yoḫdo, yoḫdo mäsälän mäşäddä... döyéldé şähr... döyéldé ké bírzä däramäd bolsén. (62) bız gédiy mäsälän déy... hä bugün mäsälän biziy sät tomän ya pänca tomän däramädıbız ba. (63) çon däramäd yoḫdò biz fäġät bu yıldän o yılä bahäbız. (64) aya yaĝış gélsén, zärät étsén, dovar mäsälän qoy doĝsın bír dänä quzu bérsén bızä. (65) quzuniy satiy pul édéy o̱ yäm aya gälä mäsälän quziyŋ sämärä yétädé (66) gänä göräsän azqä älan boĝdéy bolıbdı kilo punzdäh tomän. (67) saman kilo häft tomän mäsälän, konsantérä ké bu ävvälllä ärzandé béréylä çar tomänä. (68) älan bolébdé şu konsanträ mäsälän häfto punsäd ḫob bulä säḫté géläd. (69) biziy quzubızı mägä naqaddä alällä ḫéyli az hala bizi quzubızòò/ (70) kilo ya şäst tomän allä ya häftad tomän alallä mäsälan biziy quzòbòzò säd tomän. (71) alsälän biziyäm däramädıbız boläde, väli ḫob dolät héç zäman bu işi édméydé (72) çon taham zat éltädé yoḫarä, ḫob gäräy mäsälän biziy̆ äm némäbız éltsén yòḫarä. (73) gédméydé yòḫarä gédméydé yoḫarä. (74) bír némäyé dur oftadä héç pişräftébız yoḫdo. (75) si pänca̱ o do salom... bozorg şodéyé şu̱ yırmän şu̱ yırıy çaĝasımän, çon şu̱ yırdä ämäl édémän. (76) mäsäl déymän némä taham şu̱ yırdädé, özüm şundä hala dorostdé. (77) ézdévac édébbän gédébbän gänä qäyété gälébbän şu̱ yırä, väli ḫob bı̱ yırdä bír néméyi yoḫdé (78) däramädé yoḫdé, ké édäramäd bolsén bız déy hä mäsälän bugün buqädr däramädıbız ba. (79) yo däramäd, mäsälän ikki yılbız bı̱ yırdä gäläy ikki yıl ... . (80) bérälä ḫo ikki yıl on o ... bugün éltäbız. (81) sabayäçän, şäḫrdä yo gédäsän bu nanvayi bolmädé obur nanvayidän aläsän aläsän. (82) méhmani ké gälä sän ki mäniy méhmanim bolsän bolgéysän, gäräy män sänä déém. (83) öziy nané gäté ḫo çon nan yoḫdò, yoḫdò ḫo bu näqäd dur. (84) älan biziy hä biziy némäbız rūstabız taham moşkélatdé. (85) ḫob saḫtä bolgéysän bı̱ yırä älan mäsälän nä intérnétébız ba bı̱ yırdä. (86) guşila intérnét héç bulä äslän bulä héç açméy dä älan. (87) éstéysän bír yırä pūli tökéysän ya mäsälän bír némäyé étkéysän intérnét cävab bérméy dä. (88) äsän intérnét yıḫdo ḫob, bír dänä däkkä. (89) némäyé étkéysän qoysélä, ḫob şunı şoralä hämkarlıq ya mäsälän dolät hämkarlıq taham gäräy hämkarlıq bolsén. (90) hämkarlıq édsélä väli ḫob hämkarlıq édméylä. (91) tamam ba häm bolimän déméymän män yékkä mäsälän, şora yékkä béhyar yäkkä. (92)

némä tamam gäräy mélläto, şora o, déhyar, gäräg tamam ba häm boli (93) ba häm bolsén, väqti däst bé dästé häm midi béräsän göräsän. (94) mohkäm bolädé, väli ägé sän bíri éli ké säsé yoḫdò. (95) bír éldän mägä säs çıḫadé? ké yo bıziy rūstabız bu͡curnädé. (96) vam béréplän, taham öy qäyéréblän, taham öylä pärsudäydé bıyırdä, tamam. (97) némäydé färzéd, çūbiydé aḫanki döyélédé bı͡yıl bıltırdän ké älan indé vam béréplän. (98) vamé mäskän gälépté, häddéaqälnän dém şayäd sädo häftad häştad saḫtòman cädid qäyérébdélä. (99) qäblän taham öylä mäsälän bír ikki yıl munnäb éŋ yāyın ḫeylé gäldé. (100) tamam öylä yıḫıldé͡yo köké némä éddé ḫärab boldò. (101) vam béréplän, vamé mäskän komitä täräfdän äksärän͡äm bulä komitä rūstayé fäĝirdélän. (102) döyélän ké däramäd bolsın, mäsälän köpélä komitéidé köpléä mäsälän némädé. (103) déga älan munnän bu yöndä bír dänä rūsta ba dégä rūsta yoḫdò. / (104) ḫob äslän bilméybız qädimdän mäsälän nadér şah ké gälébdé bulä déylän (105) ozé o täräf torkdélän, väli torké o täräfläyiyn torkédélä bı͡yanı torké döyéldélä. (106) här yırdänäm gälipdélän torkän mäsälän o täräfdän gälipdélän bé qolé némälä, väli ḫob älan gäliplä, indé bız bı͡yırdä némä qoyıplän; bız͡äm görıbbız. (107) némä bolébbız väli älanäm gänäm hudäyé şokér rūsta bír käm säro saman tapébdé. (108) o zämané ḫéyli säḫtédé, o zämanlä mäsälän déymän häddéäqälän gédéydiy mälläyä gédéydiy. (109) mälläyä gédéydiy gäräy ... éşşéyıblän gédséydiy, ya mäsälän tamam zat o zäman héç väsilä päsilä yoḫdò (110) älan ḫudayé härkém ké mäsälän vozdé yétébdé. (111) bír téräktor alébdé, väsilä alébdé, ḫudayé şokér. (112) şahédmän üş dänä dört dänä mäniy baci qardaşom märiz boldò. (113) malbılän éltilän kälatä bu hämä yoli ké siz gälipsuz muni malbılän éltéylä kälatä. (114) hätta bu qardaşom yoldä tamam étdé, mäsälän öldé çon yétmädé yétmädé dä. (115) rūstayé äqäb oftadä ta gédsélä bulä malbılän älan väsilä boländä yo zäng vurä. (116) ambulans gélädé͡yo némä édädé indé bardé indé ḫodaya şokur. (117) zäng vuräsän ambulans urjans gélädé éltädé, väli qäblän ḫéylė şärayét säḫtédé qäblänlä. (118) älan gänäm bír käm väli o qädr yo gänäm hänéz. (119) älan bäḫ bı yırdä sän lébas furuşi yoḫdo mäqazä ikki dänä mäqazä ba (120) déymän araşga yoḫdo häddéäqälän ké mäsälän déymän gélén éstéydé. (121) özini qayérsén gäräy ya gédsén mäşdä ya gédsén kälatä, mäsälän häziné hayé bi ḫodi bolädé. (122) çon älan mäsälän bíri ké gédsén mäşdä häziné édsén gör .(123) näqäd häzinä bolädé gäräy maşin ya mäsälän toylärné älan bı͡yıl taham éltélän. (124) kälatä ḫob häziné éddé mäsälän väsiläläri oyi͡ké väsilé yoḫdé gäräy maşin

tutsélä. (125) minibus tutsélä, ḫob bu zatlä bı̯yırin nämäläläré sähtdé şärayétlä tamam. (126) bardé dä gäräy bé qolé nämälä saḫté bolév. (127) älan özüm déymän şı̯yırin çaĝasımän razi döyélmän rūstamnän, çon älanäm (128) öyom ba éşim ba bı̯yırdä taham zatòm ba zéndégim nämädé mäşätdä. (129) män öy̯éşim bardé gäldiy bı̯yırä mäni älan kişim héç zäman öydé yoḫdò. (130) dovarı éstéydi yéksärä bu gécälä gündüzlä biyabandädé. (131) hududé säd ta dovarbız bardé biyabandädé, çonké özü köp älaqäsi ba. (132) ḫob héç zat yoḫdé çölä gédgéysän bolsä nämä bolsä (133) pänca ta quziy bolsén väli çöldä otar gét mäsälän azqa bérmä särf édädė. (134) azqa ké bėräsän särf édméydé çon gäräg gänäm şu pulé aza boläddé. (135) män kilu saman häft hézar tomä boĝdéy pän mäsälän punzdäh hézar. (136) tomän alämän äslän särf éméydé, bír gündä ké dovar häddéäqälän bír kiludän. (137) iç kilu saman yéydé, bír kilo dänä yésén bulä näqad näzdiké çél. (138) tomänä yaḫın bolädé bésab bu mänä särf édädé? väli ḫob bıyırdä digä. (139) bıyırdä örgäniplän dä çonké şu rūstadä némä édéplän indé héç käs. (140) färzét déylä̯mä rūstadän çıḫsäm aconnän ölämän digé şöylä adät édép dédim. (141) bír nomäsé ba abo hävayé héylé tämiz tämiz mäsälän şu abo hävasé (142) tamizdé här némäsé̯äm … şu abo hävasé tämizdé digé ḫonäk mäsälän här yérä. (143) gédäsän obur rūstalärdän bıziy rūstabız abo hävasé béhtärdé yaḫşıdé. / **(Konu: Komşu Köyler Hakkında)** (144) olä lordélän olä gänä bír lähcäläré gänä färĝédiy olä lordéläälan. (145) män özüm mäsälän özüm türkmän kişim lordé, kişim lordé. (146) ba şu lor̯äm häm sohbät édämän hän düşämän néçä yıldé ḫob otuz yıldé. (147) zéndégi édäbız kişimbılän dégé, bé qolé némälä väli äz näzäré zéndégi bulä. (148) moväffäqbız ḫudayé şokr ḫodayé şokr ké otuz yıldé zéndégi édäbız özübızä. (149) bız ävvälé zéndégibız héç zatébız yoḫdé färz éd män nä babam. (150) zat bérdé nä qäynätän zat bérdé bız özübız ya äli dédiy durdiy. (151) öz äyäqläbıziy̯sinnä ḫätın kişi işläbbız här nomäyäm yıĝıbbız ḫatın kişi yıĝıbbız. (152) älhädolléllah ḫuday şokr ikki dänä çaĝabız bardé öydän çıḫärébbız béhtärin cahaz béhtärin. (153) toy tamam räĝäm älan sismoni ayrı tamam zatınnän bérépbän moväffäq̯äm bérébbän. (154) öydänäm çıḫarébbän mäşättä̯m älan ḫudayé şokér üş dänä höylom ba bíri dé özümiy. (155) şişsäd métr yır alébbän özün öy qäyırıbbän taham ... sänäm gédäy o ... . (156) film bärdarlıq étsäni nomäsé yoḫdò, tamam räqäm ... ḫuday şokor moväffäqbız. (157) mäniy kişimiy äsli işi ké bız mäşäddäydiy färzéd juşkari éskélét bā̄d édmädé dä. (158) dédé män ...bän géldé bıyır

rūtayä bé qolé nòmälä dovardarlıq ... dégä. (159) qolé némälä sizäm ḫoş gälipsizbiziy rūstabızä, ḫoşhal boldiy (160) şu qädér ké biziy élibızdän gélädé énşallah moväffäq oliysän.

9. Metin- Yerli

Kaynak Kişi	1. M.G. (Kadın)	2. Z.G. (Kadın)	3.F.G (Kadın)	4.Y.D. (Erkek)
Yaşı	26	40	20	30
Doğum Yeri	Gole Zo	Gole Zo	Gole Zo	Kelat
Eğitim	Lise mezunu	Lise mezunu	Lise mezunu	Lise mezunu
Yaşadığı Yer	Mashhad	Gole Zo	Gole Zo	Mashhad
Mesleği	Ev hanımı	Mağazacı	Ev hanımı	Tamirci

1: (1) äz bäs ... géldé keştä aşéq oldé mäniy qardaşomä.

2: (2) män gälénmän o ẖahär şohärdé o ͡yäm qızımdé.

1: (3) o qızıdı.

2: (4) buyäm hämsayämdé. / (5) yo aşéq olmädiybız o zämanlä aşéqlıq yoẖédé bír bírné äz ruyé aşnayi ézdévac édeydiy.

1: (6) mäninké kälatlédé tapdòm.

2: (7) bu aşéq boldé.

1: (8) qovdòm dédòm gäl mäni al.

2: (9) bu aşéq boldé. /

1: (10) déymän ké izinnän qoyéydém.

2: (11) kälatdä därs oẖéydé däbíréstannä géddé gäldé. ///

1: (12) al günamän, héy bélä bélä bızä iş çäkéblä aşéqlıqbız nérdä. / // /

2: (13) nänäsé. /

1: (14) hämäcurnän éşşéyé mindiriy déy géd suw gäté.

2: (15) bıziy o väẖ lulä kéşi suwıbız yoẖédé gédéydiy çahdän suw çäki gätéréydiy. ///

1: (16) ooo, qaynänäm gändädé.

2: (17) onnän démä.

1: (18) ẖoday rähmäté ölébdé. / (19) o gändädé onıybılän bírdän kälat mälatdä gédsän äslän näql édmä onıbılän. /

2: (20) säsiyŋ zäbt bolädé. /

1: (21) gédällä torkiyädä baḫällä nä ké… . (22) mäyi qäynänämnän némä déyméni némäsénnän dém.

2: (23) qäynänä yaḫşısé yoḫdé. /

1: (24) mäni nänäm yaḫşıdé bu gändädé.

2: (25) yaḫşıdé némäy déy, oĝlanläré yaḫşıdé gäräy déyäy özläré dé yaḫşıdé. /

1: (26) qowdé dä män bā̄dbäḫ ävväl yétdıom qowdé mäné. /

2: (27) mäşäddä zéndégi édädé.

1: (28) män mäşäddä zéndégi édämän. /

2: (29) çaĝalämnän bılé häm farsi häm torki.

1: (30) tazé mäniykiyäm bilä torki.

2: (31) tazé oniy çaĝaläré‿äm torki tüşädé çaĝaläbız farsi‿yäm danışälän mämulän torkidé. /// (32) älan qızım türkdé oĝlom farsdé. / (33) gälén olébdé hä. / (34) bisté yék salädé. / (35) kiçi yo bız. /// (36) yo dä bız şu bisto yék salä ézdévac… ./// (37) déymän ḫo şu qaddä béräbız yäni mänzūr bızi qäläbız ... kiçi gélén étméybız. /

-: (Qäzalärés Näcérdé?)

2: (38) qäzayé sonnätį? qäzahayé sonnäti aşé duqubız vardò bā̄d işkénä quruti déybız işkäbız vardò. / (39) qurutıo käşksabdä ézäbız bā̄d içinä gérduyo punéyé mähällidé tökäbız piyaz daĝıbınän bā̄d. ///

1: (40) gérdu tapsäŋ tökäy dä tapmäsäŋ ké… .

2: (41) ḫab yo dä hä tapäbız dä ga. / (42) hä gänä némädé qäzayé mähällıbız gänä némädé?

3: (43) işkänä.

1: (44) işknä cizzo mäḫsūsé qollä zodò. ///

1: (45) oyäm.

2: (46) dé dä.

1: (47) işkinädé dä gorcäsé bardé qormäsé bardé.

2: (48) dé ävväldän dé piyaz daĝ édäbız gorcäséné. ///

1: (49) dovar yaĝı tékälä yumurtä tékälä sib zämini qormä. ///

2: (50) aşé réştä‿yäm tökäbız. ///

1: (51) bolqur şirä barédé oniy mäḫsūs.

2: (52) gändomo asiyab édäbız şirbılän qäynätäbız, munò bād älıbızbılän äläk édäbız tämiz äläk boldé. (53) ḫōşk édäbız, bād muni işkénäyä tökäbız şu işkänäyi ké déybız işkänä cızzo onä tökäbız.

-: (Älan Siz Bir Gündä Ké Yoḫodän Turräys Sähärdän Aḫşamä‿ Cän Nämédéräys?)

2: (54) mäyi işim? ävväl ké turdòm nämaz édämän.

1: (55) ägä tursä.

2: (56) onnän némäbız bardé tıḫmäbız ba turäbız oläyi üstünä örtäbız. // (57) onnän gédäbız subänäbızé édäbız. (58) bād géläbız mäqazéyä gänä mäqazädän gédäbız. (59) öyläbız‿ içiné édäbız nahar qäyéräbız, gänä bādäzor gédäbız. (60) bír şift mäsälän gédäbız kişibıziy yérénä mäqazädä otıräbız. /

1: (61) mälängi qaḫéydiy taraq taraq taraq. /

2: (62) toḫmé şärbäti.

1: (63) toḫmé şärbäti qaḫéydiy.

-: (Älan Mäĝazä Näcérdé Däramädé?)

2: (64) yaḫşıdé gändä döyéldé ḫudayé şokır. /

-: (Räfto Amäd Säḫtédé? Kälatä Mäşädä?)

2: (65) yo indé asandé qäblänn säḫtédé némäy caddälä asfalt döyélédé. (66) minibus barédé ta kälata gédéy gänä kälatdän otubuslärnän gédéydiy. (67) säḫtédé mäsälän yırtdä ké gédéydiy çaştä yétéydiy oyırä. (68) väli älan sävari ba, mämulän sävariläwlän şu yérdä qoyällän. (69) kanaldä sävari läblän gédäbız éstäsénäm ... ta aḫşamäcän qayétäbız. //

(Konu: Gelecek ile İlgili Planlar)

2: (70) yo dä indé bélä nämä bolébdé, ké şu gündä ké bélägéran bolébdé şu gündäké fékr édäbız.

1: (71) ... némäyä fékr édädé obur yıl qızımé gélén édämän toy édämän näväräm bolädé. / (72) hä dä sismuni gäräy./

2: (73) yo hänéz gélén bolmäbdé.

1: (74) toy édmäbdé. /

-: (Toyläréz Näcérdé?)

2: (75) toyläbız bı yırdä qäblänlä, bír gécä͡o güdüzdé, indé bír gecä väli ḫob muniyké namzädé némädädé mäşäddädé, zéndégi édädé toyıné mäşäddä tutälä. / (76) şu talar bír gécä. / (77) ḫäridéné mäşäddän édäbız. / (78) cähaz väsayélé gélénbıländé, cahazé bozorg väsiläyé bozorg damadbıländé. /

(Konu: Çocukluk Oyunları)

1: (79) rògl oynéydiy léyléy oynéydiy.

2: (80) yek qol do qol vazi édéydiy, bā̄d ḫät bazi édéydi ḫät bazi zämané qädimlä ké bu indikilä kimin gänäm hä dä dé dä.

1: (81) yém muşäka.

2: (82) qayém muşäka oynéydiy, ärūsäk bazi édéydiy nä ké ärūsäkayé bazari bolsén yo özébız qäyérärdiy dästé cämi. / (83) älanäm guşinänbılän räfto amädäm yoḫdé guşiläbılän. / (84) hä dä şucırdé dä färĝ édméy dä hä kämdé. / (85) qäblän mäsälän gédéydiy torpaq gétéréydiy, özıbız͡çın ärūsäk qäyéréydiy şotor qäyéréydiy. / (86) torpaq hä torpaq şäḫä palçıq édéydiy, oärdän qäyéréydiy özıbız oynérdiy. (87) tam zadbızé özübız tähiyé édéydiy. (88) älan yo älan dégä oynäméynä hätta çaĝa do sé salä͡äm gūşibılän oyni dä. /

-: (Kélas Çändomä͡Cä Oḫédiys?)

2: (89) diplomäçän. /

-: (Néçä Yaşındäyäys?)

2: (90) älan? Çélo noh sal. (91) hä diplomäcän oḫıbbız./ (92) rahnämayi ébtédayi rahnämayi bı yırdéydé, däbiréstan kälaté mäşhäd, män mäşäddä qardaşom danéşgadé mäşäddäydé oḫıbbän. / (93) danéşgahä yo gédmädom. / (94) piş danéşgahi yoḫédé nézam qädimédé. / (95) gä bıyırdä oté bacı gä äyäqläréy aĝriy. / (96) fäqäd şu yır zéndégi édébbız sé çar salä͡m mäşädä gänä gälébbız şı yırä. (97) gäldiy ḫa élébız yétmädé, o yırä mäcbur qaldiy gänä géläy öz rūstabızä. / (98) o yır yaḫşıdé, hä, qızım mäşäddä hä mäşäddä / (99) indi térandä zéndégi édäsı? bı qızıŋdé. / (100) indé torkiyädä oḫıy dä.

3: (101) do sal oḫıdiy?

2: (102) sälam haliy yaḫşıdé? Saĝ ol. ///

-: **(Siz Näcér Aşna Oldiys?)**

4: (103) bunu män bacısınıy öyındä gördom. (104) bacısınıy öyinä gédérdom o yırdä gördom, bír ikki kärä dä o yérdä gördom onnä sora yol açıldé dä. (105) hä aşéq oldiy bir gözdä tapdom hä.

1: (106) bisto se saläydé.

4: (107) män bisto sé saläydom yirmi üş yaşındäydom. / (108) älan otéz yaşındä. ikki çaĝam ba bíri dört yaşındädé, bíri altı yaşındä män kälatliyäm. / (109) bíraz käm färĝ édi hä./

1: (110) ḫéşti torki‿yäm ba ḫa bu yırdä. /

4: (111) o yırdä tork köpdé färĝ édä, üş dört dildé lähcäläré färĝ edä. / (112) olä torkmändélä birrdélän ḫéşti lähcäsé torkmänbılän bírdé. / (113) bız ḫaténä déybız ḫätın olä déylän arvad. / (114) éyvälla täĝribän şu täbriz kimi... . / (115) män tämirkarmän. / (116) yaḫşıdé ḫoday şokr. / (117) mäşäddämän. / (118) yo tämirkaré dästgah hayé, sänätimän maşin dägélmän. /

1: (119) älbaté torkiyädään, köp gélälä şérkätläréna bu dilmäclärédé dilmäcdé bu. /

4: (120) motärcém. /// (121) torki gäpläş. / (122) siz älan torkiyälésız ya iranlısız, iranlısän. /

2: (123) torkiyädä därs oḫiyä. / (124) covéyné ésférayén? / (125) kälattä talardä tuttiy o ... zäman şu qälälärdäydé atä minélän. /

4: (126) biziy toyıbız qälädäydé.

2: (127) oté män tozih béräm toyıbız näcérdé.

4: (128) hä o déysén bizimkélä émrūzidé. ///

1: (129) biziy toyébız bélä bā̄dbäḫléqédé, bız sät séyédé toĝédiy yudiy. (130) onnän mänä zäng vurdélä dédélä gä arayéşgayä. (131) män saät çar géddom arayéşgayä ta araşgadän géldòm. (132) yoḫu talar dävazdäé şab‿äm bärqläré ötürdélän, talardä qaldiy. (133) mäno kòräkän onnän gätérdélän qäynänämäm çıḫdé gédé öyénä. (134) éngar nä éngar ké män gélénmän män géddom, öz öyémä o gétdé öz öyénä näboldé buläyi ké yaḫşıdé. /

2: (135) biziyké qädimi zämaniydé. / (136) biziy oté nämä édäm män tozih béräm hä. / (137) bız o zäman kéävvälénnän dém sänä gälélän ḫaségariyä. (138) qız oĝlan bír bíriḭbılän äslän danışméydé bír bírinän göréydé, väli ḫob şénasébız ba väli danışméydiy. / (139) tā ké bız ézdévac édéydi siqéyé märhämiyät oḫıylän o väḫ oĝlan qızlä bír bíriyni

göréydi bā̆d mäsälän gédéydi äĝd édéydi. (140) onnän soŋ bír şirini ḫori tutéylän şiriniḫorébızdä‿äm. / (141) şirini ḫori şu görmiş déybız, bā̆d mäsälan väsayélläré bu täräf oĝlaniy täräfé qoyilän mäcmäyä.

4: (142) farsi démä.

2: (143) yo déy torki dé dä ḫa.

4: (144) ḫa sän farsi déysän ké.

2: (145) hani farsi déymän baḫiŋ dä. /// (146) bā̆d buläré mäcmäyä lébasläré tamam déréylä, götärilän aléylän oĝlan täräf başınä yék saät bír saät çaşnä qaländä értéylani. (147) qız ääsini nahar yéylän, bā̆d gétér obír çador şäb döiéylän muni‿üsünnä väsayéllä, tamam ḫälĝä görsätiylän. (148) här bírnä‿äm bír boqçä bònvané hediyä täräfé ärūs bérydé ké gédéylän. (149) bā̆d dorané äqddä‿äm mäsä bız färş toḫéydiy. (150) mäsälän qaliyo pälas co‿o pälaso bu zadlä cahazbızä. (151) cahaz‿äm bucur indékédén döyéldé ké mäsälän do täräf ḫärid édsélän. (152) bızä äsbab alélän şu ké ḫälqé bír yärim şirini ḫoridä gätériylän. (153) bír sär dästi ḫärid édéylän mäsälän nä yäḫçali, nä telvéziyoni héç zat yoḫdé. (154) on‿äm bā̆d dorané äqd tükändä ärūsi tutéylän. (155) toy tutéyläni bā̆d toyiyŋ öŋki güni ḫäbär béréylän onnän suwbız yoḫédé. (156) lūlä käşibız ikki‿üş näfär dävät édéydiy. (157) gédéyläni su gétérélää şirin su onnän mäsälän üş dört näfärä déyläni gäléylän. (158) nan bişiriylän nanvayibız yoḫédé. (159) onnän bā̆d gécä ävväl géca hänabändūn tutéyläni täräfé ärūs géléni täräfi öz qom‿o ḫişinä şam béri. (160) oĝlaniy täräfi‿yäm öz qomo ḫişinä gänä yéĝnäléylän. (161) taham damadi öyénä kéräkäni öyénä onnän gänäm olä taham gédéylän gélénіŋkınä. (162) hänabändūnä ordä gäna o nani ké bişiréydi şu tıḫmäbızä, çökäli pänir déybız bulärdän çıḫäréyläni péyşan béréylän, kollé zänanäyä zänané täräf béréyé ärūsiy täräfé. (163) gänä indé baḫä durä dä mäniy aĝzımé, géléni täräfé küräkäné täräfiyäm taham märdanéyä péyşan béréylän. (163) bā̆d küräkäné béréydé hänabändūn édéylän géléylä o yırdä ärūsé hänabändūn édéylän.

4: (164) häna bändūn yo ḫınä yaḫän.

2: (165) ḫa ḫénä yaḫän ḫınä/ hänabändūn tutélän ḫınä oḫıylän onnän härkäsäm bu némäydé dä do qolo sornä vuréylän bucur némä yoḫédé gänä soŋku günäm ké értébbélän géléylän sobanä saät häştdän şuru boléy toy koşti tutéylän (166) märdanälä bā̆d zänanälä‿äm öz täräflännä mäsälän bézän bokubédé gänäm naharé béréydiy. (167)

kollän küräkäni täräfi nahar béréydé. (168) bād nahar ké bérdélän géléni‿yäm öyéndä, här néççä méhmani bardé, oniy‿äm naharnı küräkäniy öyénnä éltéylän. (169) oläri‿yäm na zohr gänä géléniy küräkäniy lébaslänné qoyéyläni, sinidä éltéylän géléniy öyénä. (170) gänä ordä bír méydan vuro çalo oynéllän, gänä géléniy lébäsläni götäréylän, kürkäniykenä gätérélä. (171) gänä öz öyläréndä lébasläréné giydéräylän. (172) onnän gédéylän gänä géléniy izinä géléni‿yäm qädimé başıné qäyérélä baĝléylän. (173) bād atä mindéréylän gétéreylän gäléylän, häva väḫ saäté sé çaré bād äz zohr ärūs kėşun boléydé. (174) géléylän mäsälän küräkän alma atéydé géleni başın üstünä, alam ono yumurtta o toḫmé morq mäsälän yumurttä, qändiy başını bulä här bírıniy mäsälän mänisé barédé.

1: (175) néméydé mäniläré? källä qänd .

2: (176) qänd şiriniyé zéndégiydé yumurttä mäsälän çéşmé zäḫmi aliydé än mäsälan sorḫiyé néméydé sib, şucur här bírnı bír mänası bardé atéylän.

4: (177) här almäniyäm ké qız tézraq götärsén şu qız kişiyä ... .

2: (178) qız téz götärséydé qız tutséydé qız kişiyä déyéydé, mänisi buydé yäni şucır‿äm boléydé oĝlanäm tutséydé oĝlan ézdévac édéydé. (179) ya mäsälän bírnı ōladé yoḫédé tutéydé göréydi ḫoda mōradéné bérädé o cırki..., bād gélén soŋki gün‿äm gäna pa täḫti tutéylä. (180) indé bu zatlä çıḫıbdé indé bolébdé, némä kollän émrūzi bolébdé dä. (181) indé mäsälän bız rūstadä zéndégi édäbız, älan rūstadä toyıbızé tutméybız éltäbéz kälatdä talardä tutäbız. / (182) taham gälsélä orä hä väli şirini ḫoribız, tébqé şu räsm hänéz motädavéldé şu räsmé tutäbız.

-: (Siz Kéşavärzlıq Édéräys Ya Yo Gäĝäd Şu Mägazädé?)

1: (183) yo. (183) kéşavärzi bızä maskä gändom‿o co‿o déymädé. /

4: (184) arpa boĝdéy 2 arpa boĝdéy.

1: (185) mälängé ba noḫod ba, ädas ba tamam zat süräbız dä.

2: (186) déymä bardé mäsälän bu yıl, hätta lobéyayäçän zatäçän özübız mäsälän némäbızi ḫärbézäyäçän dékäbız. ///

2: (187) yıldä tékrar bolädé yérläbız aşbändidé bír ayş bu täräf süräbız bir ayş o täräf süräbız, héç färĝı yoḫdò türkisiy‿äm biziydägdé, fäĝät olä déylän mén sén bız déybız män sän mén sén déylän olä bız déybız män sän oläyim torkisi biziynän héç färĝ édméy / yo gömmät.

4: (188) fäthä käsräsé ba, mäsälän bír parä kälämälärdä tahamdä yo.

3: (189) bız déybız katanänä olä déylän mama.

2: (190) hä ocurkédé bír täk o tuk väli rūstayé ḫéşt kollän färĝ édädé, torkisi färĝ édädé. (191) mäsälän kätiy öz torkisé färĝ édädé. /// (192) ḫéşy yaḫındé kälatä. /

4: (193) äslé payétäḫté nadér ḫéştdé, padéşahiy äslé qäläsé ḫéştdé. /

2: (194) rast déy äsléqäläsé ḫéştdé, yäni ḫéştdä hozé änbarläré hättä hänéz ba hoz änbaré ab suwiŋ hoz änbaré hänéz ḫéştdä ba ḫéşt dorost torkmandägé gäpläşi/ (195) tokmäné şorävi. / (196) män dilläné bilämän. /

2: (197) o dilläné bilädé, mäŋ yo, mäsälän bız déybız qéçrädé.

4: (198) olä déylän çaĝırädé.

2: (199) olä déylän qiḫérädé.

1: (200) qiḫärédé.

4: (201) qiḫérädé bız déybız qiçrädé, olä déylän qiḫérädé. / (202) séda mizäné. /

3: (203) nänä o kälätiy bír némäsé ba, bulĝur olä déylän çıĝırädé.

4: (204) kälat déydé çaĝérädé, kälatäm déy çaĝérädé bız déybız kiçrädé.

1: (205) bız tükä déybız tük olä déylän saç.

4: (206) kälat gänä déy qıl kälat déy qıl.

1: (207) kälatdän gédäy häşt kilu métr asfaltdé.

2: (208) şu adél ké kälatdän çıḫdi, şu yändänäm gédändä do rahis bardé.

1: (209) do rähisé vä yazıbdé ḫéşté nadér.

2: (210) rūstayé ḫéşt, aqdaşdé o aqdaş yolé asgalt döyéldé pänc şiş kiluméträm yolébardé. /

4: (211) ägär ḫéştdä siz yaḫşı bír adämiy yanınä gédsäys ké işizé yolä asä gédiy ésmailé, abédiniy yanınä öyé kälatdädé kälatdä otérä, o yaḫşı adämdé.

2: (212) ḫä éstäméydé ḫéştiy özünä gé/// (213) çıḫıŋ dä.

4: (214) boro birun bäççé.

1: (215) kart gätérébdé bāḫt. ///

3: (216) zähra ämmä älirézadän rädéné sorä. /

1: (217) bizdä türk köpdé.

4: (218) älan buläyi gänam kiştiniñ täräfé oläyi torké biziynän färġ édiy; ärbab budò ärbab.

1: (219) yo biziy doròbärébızdä yäm türk köpdé, hämä model tork ba mäşäddä. /

4: (220) obır häftä gédäbız mäşädä şänbäniy güné mäşäddäyız, indi buläré némédä? ///

1: (221) maniy şomarämäm yaz, älan biziy bír hämsayäbız ba, yéksärä torkiyäyä gédädé kişisé bélä … … .

Metin 10- Göçmen

Kaynak Kişi	M.İ. (Erkek)
Yaşı	45
Doğum Yeri	Heşt
Yaşadığı Yer	Heşt
Eğitim	Ortaokul mezunu
Mesleği	Tarımcı

(1) män torkäm män, tork ḫéştlé yaḫşısän? biziy säsémızé zäbt édäy ataräy iran şahrä çıḫartäy? (2) nä vardé biziy qorré qälädä? bíziy räsm‿o rūsūm rusuméz? (3) bédéhkaréé déymäkaréé béz bé qolé yaru goftäni yaĝun gälsä déymäméz olır olmäsä. (4) bíz qäläméz ḫoşkdé dä, bändä ḫodä nä vardé bíziy qäläméz (5) dur oftadä mäsälän sänä ärz édim ḫédmätiyä séfr kilumétré torkämänéstandäyäy. (6) bu märzé torkämänéstankidé ... ba daĝlar … yéylaq qéşlaĝi burdänn bésab bír nişim bändımız va (7) qéşlaĝi bírisiyäm mäsälaän zéméstan‿äm gédéydiy yéylaĝä otiyä märzdä hä qaşumuz vardé. (8) bésab ... ... damdari kéşavärzi burdäyäm kéşavärziméz va, ... bā̆d qälamız‿äm bähardä. (9) äläf säbz oliyo ... doro bärdä gällän gärdéşgär gälér nämédanom térandändé gäléllän burä. (10) ésfärayénnän gällélän ké diyräy néşaburdän gällélän haci äsġäri bändéyé ḫoda män räféqibız (11) hämişä gäli burä ... ... nä gazımız va félän hänuz nä gaz keşi éylämişiy. (12) béé qolé yaru goftäni häm… /// **(Konu: Kendi Türk Şiveleri)** biz torké täbriz‿äm ké däyéliy biziy lähcämız. (13) fäĝät torké, sizinké sizinké bir käm torkiz bizimkéndän qäliz dé. (14) bíz bé qolé yaru qolé yaru goftäni sänä déydiy mäsälän bir yérdä. (15) gälsäy déydiy ḫoş gälmişiz // / bā̆d biziy bé qolé yaru goftäni torkıbız olur. (16) mäsälän déyäy torké azärbayécaniy / näzdik olodé bälé … torké täbrizä näzdik olo. **(Siz Çaĝaläysnän Torki Danéşiy Farsi Danışiy?)** (17) äslän torkzäbaniy çaĝalämíz

mäsälän mäniy ḫanumom älan mäşädlıdé vä bulä farsi danışıb. (18) bíz bäzän uşaqlärnän farsi danışıb bíz torki danışéydiy torki. ///

Metin11- Göçmen

Kaynak Kişi	A.S (erkek)
Yaşı	50
Doğum Yeri	Heşt
Yaşadığı Yer	Meşhed
Eğitim	Ön lisans
Mesleği	Emekli öğretmen

(1) buräyin torkésé dé éyné torkiyé täĝeribän bojnorddé, bā̆d bulä bír éddädéllän. (2) nadér gätérépdé bu täräftän nadér o zämané ké hukumät hukumäté barémiş. (3) éddä torko̯ loro̯ kord̯ o gätérébdé burä bā̆d bir eddä gäléplä burä. (4) älbäté buläyiyäm bäzisiyänän néjadi qäräbaĝé azärbayécannändé, qäräbaĝlıdé äz comlé bíz ézémíz qäräbaĝlıyoḫ (5) bā̆d burdän şorävidän zämané éngar énqélabé, bolçoiç rūsiyädän bulä qaçiylä gällélä. (6) burdä sakén oléllä torkiyé qäräbaĝdé där äsl väli ḫob lähcälari burdä ba. (7) guruhayé dégä ké bärḫord éyläplä bíraz lähcäläré färĝ éyälépdé, torkiyé äsildän. (8) burdä sakén olébdélän, dégä burdä älan mäḫlutdé bu mäntäqéyé kälat änvao äqsamé qäbilälärdän (9) vardé häm türk va häm kord va häm éngar lor va. (10) buläyiyäm nadér o täräfdän gätérébdé, burdä sakén éyälébdé ké där moĝabélé torkmänlä. (11) ozbäklä o buländän o dal torkmänéstandé, bā̆d bulä sakén oléblä burdä qaléplä. (12) bu rūstayiy̯äm ké ézé béläḫärä tariḫi rūstadé yäni şahnamädä dä. (13) muniy zatí vardé, ḫéşt bälé ḫéşt hala bu bā̆dän adò olobdé ḫéşt. (14) qäblän şahnamädä muniy adò aq qälädé qäléyé séfid aq qälä ya. (15) bu kollän cängälémiş äksayé qädim vardé qäblän cängalémiş bälé cäng häyé irano turan (16) élä bu qésmätdädé / are are élä bu boländän o dal däştdé. (17) dégä däşté torkmänéstandé bā̆d cängé irano turan̯ äm élä bu däştdädé. (18) gūdärz pählévané irani o zäman burdä cängdä, éngar şékäst yéyé pählévané turannän. (19) bā̆d ḫecalätennän gétmé béläḫärä läşgärä gäyétméy gäléy, bu qälädä pänahändé olé burdä.

(20) éngar sakén olé o zämannän älbäté tariḫé çoḫ qädimédé, dégä burdä. (21) zämané rostäm zal folan bulärdä älan yer bardé ké ādı mäsälän zaliy yérédé. (22) déllä zaliy yéré éngar mäsälän o rostämiy cäryané rostämi atası. (23) bucur lähcäläré torkidé, monteha bíraz färĝ éyälépdé torki azärbäyécannän färĝ éyälépdé. (24) turan orsiyät torkmänéstan rūsiyé rusiyéyé qädimmiş turané qädim bälé şoräviyiymiş irano turan. (25) qädim yé mämlékäté marūfémişlän dégä mäsälän hättä cängläri élä bu qésmätdä. (26) o zäman ké rostäm‿o sohrab‿o zatlä ké cähannämädä va älan olä‿yäm. (27) élä bu qésmätdäyémiş täĝribän bälé, rostäm bälé pählévané irani hättä burdä turanlärdän. (28) cäng éyliyérmiş bā̄d äm béläḫärä tariḫ qädimiy tariḫé çoḫdé dégä. (29) o boländi ké älan görürsüz o asiyabadiymiş, nadériy asiyaabad märūfdé asiyaabad asiyaabad lor dä asiya qäyértärmiş kollän läşgäré padéganiyäm burdäyémiş bu‿yäm ké bír déjémiş. (30) ikki dänä yolí varémiş bíri ordä o déhçä déhçä déylä, oniy täräfénnän biri‿yäm burdä yékkä (31) ... diyälän zōd éyné bu tunél kimin ki gälipsiz içäré. (32) burayäm lo curdé buläriy ké bäĝlérmişlän dégä bu olérmiş déj bā̄d nadéri‿yäm burä. (33) éngar nadér òyliyé héç käs başarmış käsvesén. (34) bälé bā̄d ärzäm bé hūzūr béläḫäré dastané çoḫdé buräniy bā̄d buyiriyŋ dégä nä soaliz vardé déyiŋ. **(Siz Éziys Ézdévac Édébdéräys?)** (35) bälé, mäniy üş dänä oĝlém va üş dänä‿äm qızım, toyéméz ké biziŋkélä. (36) ḫob élä bir räsmo rusūmäti ké älan vardé ...dé dégä qädim. (37) ézdévac ké burdä até oĝlan qız ké éḫtiyaré yoḫémiş ata nänä éntéḫab éylirmiş. (38) ata nänä alérmiş bälénä ḫéyr äslän bír bíri ké görmaq hiç. (39) béläḫärä ata nänä päsänd éläséydé, oĝlan gäräy aléyde éydedé bā̄däm bu zamaniyké. (40) älandéki kimin däyélmiş ké mäsälän qız gälsén danışsén, nämdunäm désén näzär vérsén yo. (41) mäsälän bír bírdän rabétäläré olsén, danışsélä görsalä béläḫärä çän märdä hällacdé. (42) bu zatlä yoḫémiş ata nänä ké täsmim tutérmiş oĝläniy héç éḫtiyariy yoḫémiş. (43) qızıiy héç éḫtiyari yoḫémiş, bā̄d gäräy bulä béläḫärä ézdévac éläséymişlä, biri. (44) män ézém äslän héç éḫtiyarom yoḫédé dégä ta nänä éntéḫäb éyläyép, mänäm älan yäḫşédé. (45) älan béläḫärä näzäré qız şärtdé, näzäré oĝlan şärtdé yäni béläḫärä pişräft olébdé. (46) indé bu tilibizyon‿o nämdonäm bu moballäyo folan bälé béläḫärä gäräy görsélä bahäm. (47) danışsélä, bír bíri päsänd éyläsélä, bā̄d äz näzäré fékri zat indé yaḫşıdé. (48) indé azadi vardı bā̄d märäsémläyi‿yäm ké éynän täĝribän élä şährlä kimin olıbdé. (49) indé mäsälän burdä qäblän başlıq déyirlä, burdä alérdé qızıŋ täräfé oĝlan. (50) gäräy qızıy atasınä nänäsınä mäsälän başlıq vérséy pūl vérséydé pūl

vérérdélär mäsälän (51) éngar başlıq ya şir bäha déyärdélän mäsälän bā̆d ha älbäté déyärdélä şir bäha. (52) väli qäblän başlıq déyirdélän torki başlıq déyérdélän, väli indé océr däyé. (53) indé alméylä indé färĝ éyälépdé, qädim väli alérdélä, indé alméllä (54) indé äksärän talar oléptiy o nämdénäm mäsälän éyné şährlä kémin talardä ärūsi tutéllä. (55) véréllä folan qäbälän bucuri däyéldé dé, dégä qäblän montaha ikki gécä gündüz. (56) bir gécä éngar hänabändan tuturdélän, bir gécä hänabändan masälän dävät éylän cämaäté. (57) hänabändanédé éngar bā̆d rūzé bā̆dé toyédé ärūsi tuturdélän, bā̆d mäsälän âténän damad atä minérdé ärūsi yäm atä mindérérdélän (58) mäsälän gätérérdélän éna bu méydangahi burdä. (59) almä vurudélä bā̆d äm aparérdélä bā̆d nahar bérérdélä düz ayaĝı déyérdélä. (60) ayaĝı vérérdélä här käs éstäsäydé här näĝäd vérséydé gédérdé mäsälän pūl vérérdé ärūs o damadä (61) o gédérdé naharéniy yéyérdé bā̆d äm tätil olérdé, dä bucurké (62) indé indé färĝ éyi indé indé burdä talardä tutéllä talardä yäm bélä ocer éspänd éspänd diyélä (63) éspänd tutéllä éspänd tutélä här käs béläḫärä bälé bémizané voséş. (64) pūl véri / **(Siz Ne İş Édéräys? İşiz Nämädé?)** män baz néşästéyé āmuzéş pärväréşäm däbíré baz néşästéyé āmuzéş pärväréşäm. (65) lisans, élä bu äräbi därs vérédòm o zabané ädäbiyaté farsi därs vérérdòm älbäté. (66) o zäman moällém kämédé, açar färansé béz hammé därsläré vérérdiy dégé şagérdläm. (67) béläḫäré mäniy rabétäm şagérdlämlän çoḫ sämimi vä bé qolé märūf näzdḭkédé. (68) äziyät yo hééç häméşä älan ké älandélä här bíri mäsälän doktor nämdénäm. (69) mohändé folan här yandä görséla bé qolé märūf bänné häyé ḫoda éhtéramé ḫassi mänä qaéldélä. / (70) çaĝalämméz äm moällämdé moällémdélä älbättä bíz älan ḫanédä äşäddädé mäşäddä otérréḫ. (71) montaha burdä mélko ämlakéméz vardé bír az älaqämız va vätänéméz älbäté burädé. (72) dä kälatdi yo burä älanämké béz zaddän gäléydiy éngar / bälé palézä géméşduq burdä. (73) paléz déyirirḫ béz dä bilmeräm siz äkibdélä orä gétméşdiḫ säm vururdé. (74) az ké éngar mäsälän älan kérmo olmäsén, sépahé danéş zämané şah sépahé danéşédé (75) oläyé ké lisansélän ya foqé diplomédélä diplom bé balayédélä oläré särbazléĝä aparmédélä. (76) aparérdélä sépahé danéşä vä gédorduḫ qälälärä där vérmaĝä, bälé män sépahé danéşdä ḫedmät éélädém. (77) néşabūrdä yäm ḫédmät éélädém bā̆d hijdäh mah. (78) āmuzéş gördüḫ qūçandä bā̆däm gédduq hécdäh mah ḫédmät éélädüḫ qälädä olä. (79) märhūm olébdélän., yo rahät ké bérmérdélä o zäman béläḫärä çon o zäman. (80) qéyr äz bu zämanédé o zäman mäsälän adäm namzäd ké olérdé. (81) tazä mägä corät

éélèyédi mäsälän birbirné göräy adäm mäḫfi. (82) bälé mäḫfi béläḫärä män ké méhässélédém mäşäddäydím sali yék däfä gäléydém bıyérä éngar, bā̆d sali yék däfä‿yäm rahät bírbírné ké görméydéḫ rahät. (83) motläĝa ta bā̆dé ärūsi/ **(Konu: Bölgenin Mesleği)** (84) olä kéşavärzdélä äksärän bäĝiyé adämlä äksärän burdä kéşavärz‿o damdardélä damdar mäḫsūsän damdardélä. (85) gūsfänddardélä äksärän, burdä? buĝdä arpä giyahané darūyi mämūlän äkéllä toḫmé şärbäti. (86) zirä bucu zadlä äkéylä, koncéd äkéylä **(Konu: Bölgedeki Konuşulan Ağızlar)** (87) bu täräfdä bir qälä vardé gérowdé ādı farsdélä farsi danéşälla äslän. (88) mäḫsūs farsidé bā̆d o täräfdä‿yäm qollä zo va sirzar va. (89) gänä ärdälndélä lori danéşällä mäsälän burdä o tomoliy önündä ... o därbän. (90) därbän olä kortdélä kurdi danışälä bu täräflä layén déllä kordi danışällä béläḫäräänvao. (91) äqsamé adämlä burdä vardé väli rahätäm bírbírnän zéndéganlıq éyällä, qabaḫ därgäz därgäzdän. (92) bu täräfä gälsän layéndé layéndän bu täräfä gälsän bu kälatä yaḫındé qabaḫ. (93) bir qıssä qälädé kiçi qälädé/ kälatä yaḫındé kälatdän pänc şiş häft häşt. (94) däh kilumétr, bälé cozvé kälatdé, ordäyäm ... qabaḫ bir az torkdé ärçingan déyéllä. (95) bäzisi burdän gédébdé orä torkdélä torki danışällä tordélä zäbanläré bā̆d därgäz. (96) ézé dä torkdé montaha gänä oläyiy lähçäsé färĝ éliyä burdän oläräm älbättä. (97) torkiyé ḫalésäm varlärédé, äksärän azärbaycanlıdélä, väli ḫob bäzisé färĝ ééli lähçasé. / **(Konu: Avlanmak)** (98) şékar vardı çoḫ käm qäblän çoḫédé şékar mäsälän quç‿o mişi. (99) vähşi vä käl bozorg käl älan‿äm vardé väli kämdé. (100) bu qäd bír räviyė şékar éylädélä älan qädéqändé älbätä väli ḫob vardé kämo bişi vardé. (101) bulä taham mohacérdélä, bälé bulä mohacérdélä dégä bulä äsän äsliyätläré torkdé. (102) azärbaycandélä ärz éélädém qärébaĝdän olä élä o täräfdän mohacérät édiplä rusiyäyä rusiyädä‿yäm. (103) cängé bolşevikdäbulä ordän qaçépdélä burä yaḫınimiş burdän gälpdélä gäléblä iranä. (104) torkiyé ḫäs kälatdä‿yäm néçä ḫanévar va néçä ḫänévadä älbaté çoḫdé, däh bis ḫänévardélä. (105) indé ké älbaté äksärän indé maşadä gédéplä väli burdä kälatdä älan. (106) vardé ḫas torkdélä, älan äksärän farsi danışälä älan älan bulariy çaĝaläré élä. (107) qıssä çaĝalä rizä çaĝalä zaddé farsi danışällä torki bilméllä gäräg farsi danışäy. /(**Konu: Dilek Ve Dua Ve Beddua)** (108) indé olä çıḫıpdé arädän qäbän varédé älan bu bolänlıqıy daléndä bír çéşmä va. (109) baĝzad déllä bĝzad mäsälän motäĝéddélä ké burdä mäsälän séyédi varimiş. (110) o taraflä näzdiké gérow bír şéyḫ şabédi délä vali şéyḫ şähaboddin mänzūr. (111) déylä ordä bír näfär varmış mäsälän ziyarätgahdé gédéllä

gah bír burdä mäsälän ... . (112) bu qollé zudä vardé motaha burdä bu çéşmädä bír déräḫ vardé burdä. (113) hämméşä gédérdélä zat ... mäsälan parçä zat éélérä gérä vurudélä mäsälan arézuläré éstéydélä. (114) oléy ké mäḫsusän uşaläré bulä gédérdélä ordän baymiç deyeruq bíz. (115) gahvarä, bayniç mäsälän salérdélä bu déräḫdän avizan éédélä ké ḫuday bulärä uşaq vérsén / (116) indé yoḫdé, indé ävvälän o déräḫd äm qorrédé, moddät ha bā̄d. (117) çéşmäsé va väli montaha, çéşmäséniy üssünä év qäyértépdélä, gédélä ordä yatéllä. (118) nazr éyléyip käséllä ḫūrūsi bärréyi folani käséllä ordä yéyélä gälilä, bā̄dtärin doaläré. (119) bu dé ké zälil oläy ḫéyr görméyäy zälil oläsän ḫéyr görméyäsän.

12. Metin- Göçmen

Kaynak Kişi	H.K. (Erkek)
Yaşı	50
Doğum Yeri	Heşt
Yaşadığı Yer	Mashhad
Eğitim	Lise mezunu
Mesleği	Mağazacı

(1) äbätä biziŋ torkimiz ... şabidé bír istikan ver süt içäm mını qäşäng torkiyä diyär digä. (2) béz ébtéda bā̆dvé tävälloddän rūstadänidiy ḫeşt, buyin şomalédé tūfanédé. (3) / ḫéştdän bälé dégä ordä rūstayédé, émkanat yoḫé gäldiy buräyä bír néçä yıl, gétdiy mäşädä. (4) şuluqidé ḫoşéméz gälmädé, gänäm qäyétdiy burä. (5) älanäm uşaqlä zaddädé mäşäddädé ḫanūméméz räfto amäd éliyä bıgécä̆ yäm häramdädé kéşigdé, béz baznéşästéyé färhängi kéşavärzi éylériy. (6) älä̆ o rūstadä, här bíri éz yérindä ikkisé ba häm altı çaĝa. (7) sé bé sé üç qızlädé üç dänä̆ yäm oĝlan hä, oĝlan üçüssü̆ yäm bankdädé. (8) älhämdolléllah bangé sépäh bangé mélli bangé pasargad qızımız biré bimaréstané qaémdädé. (9) mäşäddä obér ikkisiy̆ äm ḫänédar, bälé lisans foqé lisansdélä käm tär äz lisans (116) yoḫläredé. (116) un̆ äm färhängi baz néşästdé älan piş däbéstani vuruddé, mähdé qorané va. (11) doré hayé qoranisé va, bír rūstadäyédiy häm kélasédiy häm mädrésädäydiy ävväldän bírbírné taniyärdiy. (12) / yo ézéméz, toylä mämūlän qädim zadédé tūlanitärédé, do sé şäbanä rūzédé. (13) gécä häna bändan tutärdélä qäbl äz häna bändan bír gécä éngar bír şamé vérärdélän. (14) bé onvané mäşvärät polo mäsléhät polo ké éngar här tayfädän bír sär guruhéné yéĝärdélän oniynän bésab ké näcıkınä bärgozar olsén, né éyniyäy né éynämiyäy. (15) obéré gécä häna bändanédé songki güno digé éşigdä häm ärusé atä mindérérdélä. (16) häm damadé bā̆d sib atälärdélän väli älan yo digé maşini oléddé. (17) gécä gällélän talardä tutéllä tämam biziy éz toyéméz élo bír gécä. (18) soräsiyäm zad, moällémé ébtédayidiy, çon män monzäbétédém şagérd äziyät véräbilmäsédé. (19) säḫt , bäzi moĝé hä ägé icab oläsén väli ḫob danéş amūzläméz hämméşä moväfäqédé. (20) bír ikki ay säḫt tutärdiy yolä düşärdélän dobaré moşkél yoḫidé. (21) yaḫşıdé, élo ké här nämä çoḫtär tänbih oléddé älan ḫoşhaltärdé. (22) vaqéän

tänbih olmäséydé béz oḫémäsdiy, yo çoḫ käm koronadän qäbl nésbätän yaḫşiyédé. (23) çon bonbästdé haläté émkanatiyäm kämdé väli tätilaté éyd şuluq olär, sépah danéşé. (24) qädimédiy särbaz moällémé féli cädid o zäman sépah danéş déyärdélä. (25) män amūzéşi mäşhädédiy sorä néhbändané bírcändä gétdiy amūzéşidédä, şiş häftä nézamiydé qaläné amūzéşé färhängi. (26) kétabayé rävéşé tädrisé doréi déyärdiy, nä o zämn béhtärédé yäni. (27) çahar pänc mah bézä tälim vérdélä göndärdélän rūstayä älan där suräti ké moällém tutélän. (28) särbaz moällém tutélän, bédūné amūzéşé kélas dari färhängi göndärélän ḫam kélasé ke héç gunä rävéşläré yoḫdé. (29) būrsiyä alédsiz gédsiz? (30) ézis zäräng..., béziyäm bír qızımız çoḫ zérängédé, éstärdé pézéşki olsén olmädé pärästardé. (31) yo häqqé ondän yoḫärdäyédé, moteässéfané älan pärästarlärä baha vérméylän, mäşäddädé bimaréstané qaém. (32) şuluq bi näzm, älan gäräg holohoşé bistsaldé, män salé pancaho çar päncamozdédiy päncaho şiş ta päncaho häft. (33) ḫédmätägéddiy sépahé danéş bā̄d salé päncaho häşt gäldiy, éstéḫdamé rämi oldiy vä häştado şişäm baznéşäst oldiy. (34) järf bälé vä qollä zu lähcäsé biziynän färĝé va. (35) saba motéässéfané män yoḫäm rūstayä gédäräm ägrnä ké, hämmésé torkdé. (36) éna bu täké hammésé torkdé , täh täräf torkdélä hä, järf çoḫ izaqdé, mäşädä äslän haläté. (37) bi rahädéd tablo häm varédé ordän gänäm si .él kilumétr bírahä gédär. (38) äziyät oläris, järf bärdé baĝkän sé çar rūsta toekdélä , qabaḫ yo farsdélä väli torki‿yäm bilälä. (39) yo olä yaḫındéidälig torké çoḫraqdé ärçängan torké çoḫraqdé. (40) séz gédéräys ärçänganä gédiy , o kälatdän ké çıḫdiys tūnéldän sämté rastdä tabloyé därgäzdé. (41) därgäzä täräf bir mäsäln dah pūnzdäh kilumétr gédäyés ärçängandé tabloé va närésidé. (42) bé polé hésar, hésar farsdélä élo ordän sämté rast äränganiy tablosé va déyiy. (43) ärçänganä éstérdiy gédäy, biziynän färĝé va bälé, färĝläré va bälébā̄d sorä. (45) ordän ärçangannän qäyétsäs bír az yoḫäri gédäyz idäligdé déyäys abaq idälig hardän. (46) gédäy olä görsätälän déyälän idälig gänäm lähçäsé biziynän färĝé va. (47) élo qälälärdä‿yäm mäsäläm biziy ḫéştémézdä hammésé torkdé mäsälän älan qollé zudä sé çar ta tayfä va ärdälan va. (48) tork va bäyat bā̄d tayfäläri färĝ édi. / (49) yo olmäs çoḫé kordélä , säddé kardé yä‿m daĝläre däyär. (50) yo o cozvé mäşäddé yolé ayrédé, hä yäni mäşädä gédändä näräesidé bé mäşhäd. (51) sämte rast kardéyä gedélä, täĝribän yaḫındé bíraz kardé yaḫéndé.

13.Metin - göçmen

Kaynak Kişi	M. M. (Kadın)
Yaşı	30
Doğum Yeri	Kelat
Yaşadığı Yer	Kelat
Eğitim	Lisans
Mesleği	Rehber

(1) äerz édäm ḫédmätizä bu émarät bé dästūré ḫodé nadér şāh där salé hézaro sädo bistō yéké şämsi şuru bé saḫt oléddé. (2) dälilé némädé. (3) bé ḫatéré bu ké kälat bé onvané yék déjé nézami hämişé morédé estéfadéyé hakémané iran varikändé. (4) äz doréyé sasaniyan asar vardé kälatdä ämma éhtémalé bu ké ḫéyli ondän éŋraqä‿yäm gétsén vardé. (5) näméyçén buné déylän bé ḫatéré bu ké bız bıyérdä bír qäléyé furudi varébızdé. (6) furud pésäré siyaväş där şahnaméyé férdōsi ké bé dästé färmandéhané nézamiyé öz qardaşé oläddé öldéädélän. (7) siyaväşé äksärän şahnamädä taniydélä. (8) amma furudé bír käs tanémérdé väli ordän ké bu dastan kälatdä vardé. (9) vä bız qäléyi bé namé qäléyé furud där kälat varbızdé. (10) vä çon dastané siyaväş ba furud bé bäḫşé pählévani vä osturéiyé şahnaméyä qäyitädé. (11) yäni qäbl äz doré hayé tariḫidé éhtémalé vardé ké ḫéyli qäbltär. (12) bu bu déjé kälat qäyétsä zämani ké nadér şah bé onvané hākémé kälatäm olädé. (13) kälaté bé onvané déjé nézami vä mähällé négähdariyé öz ḫäzaéné éntéḫab édädé. (14) géléy kälatdä ḫäzaéné hay qésmätdä ki rūstayi bé namé rūstayé ḫéşté nadéri var. (15) bızdä rūstayé ḫéşté nadéri o zäman nadér şah payégahé nézamıséné. (16) bıyéırdä düzätädé cävahératéniyäm bıyırdä säḫlikändé vä äslé där daḫélé déjé kälat bír déj. (17) qäyértädé bucérdé ḫo där ävaḫéré omr nadér şah täsmim tutä padéşahilä. (18) vagozar éssén kälatdä zéndégi éssén bıyırdä éhsasé ämniyät vä araméşikändé vä gozäşté. (19) cävahératiyäm ké kälatdäyikändé méslé ké hani gérsén dégä öz ḫäzaénläniyäm päléndä olsén bı yırdä. (20) äz qäbl aramgahé ilḫani varikändé bıyıré vä mäscéd camé. (21) här ikkisé aramgahé ilḫaniyanikändélä ilḫaniyan méşä moĝol ha. (22) moĝol ha där doréyé säfäviyé o aramgah täbdil bé mäscéd camé şahr olä. (23) bu aramgani üstündä‿yäm nadér şah dästūré saḫté tärhé mäqbäréyé téymur, där

sämärqänd. (24) bıyır dästūréné sadér édädé ké qäyérsélän, muni‿çén téymur çon nadér şah çoh älaqäsé varikändé. (25) téymurä bé ḫätéré o ... rūhiyeyé cähan goşayi ké téymurdä varikändé. (26) älaqäsi varikändé téymurä vä gozäşté äz un déylän téymūr on altı bar ya on yéddi däfä tälaş édéy kälatté gélsén tussén. (27) väli başärméydé çon yék déjé kamélän täbiidé. (28) başarmeydé ta inké därvazéban hayé bu kälaté gélä tämin édädé. (29) olärä pūl vérä satın allä oläré vä başarä varédé déje kälat olsén. (30) bu de ke nadér täsmim tutä bu aramgah bär géréfte şode äz aramgahé teymur‿o ruyé o aramgahé ilḫani qäyértsén. (31) mémari hayé héndiye bıyırın qäyérmaĝiné‿çén héndūstannän gätérädé. (32) be moddäté täĝribän béş yıl‿äm bu saḫto saz édamä varikände. (33) ta zämani ké nadér şah där fäth abad‿o qūçan. (34) färmandéhané nézami bär älayé şūréş édälän vä baésé märgé nadér şah olädélän. (35) ordä nadér şah ölädé quçannä bā̄d éltällän mäşädä bıyırä gétérméydélän väli nämä éttéfaq buyır‿için düşädé (36) bu némòlädé bıyıré bā̄d äz märgé nadér şah béonvané mäqärré färmandéhi ḫävanine mähälliye o zäman géllälän éstéfadé édällä. (37) çon bir saḫtéman kata saḫtémanikändé. (38) nésbät bé o zäman ké öylä kahgélo bu zadläykändé mundä färz édiy. (39) bu näqäd kata görinikändé ba inké hala aramgahikändé välikän bé onvané mäĝärré färmandéhi éstéfadé édällän (40) ta salé hézaro sisädo şunzdäh çon un moqä säbté asaré mélli olä dégä. (41) écazé éstéfadé vérméydélä käm käm baĝ täḫrib olä. (42) moteässéfanä dégä käm käm täḫrib olä béynnä gédä déräḫlä tämam väksé dähéyé çélé siz bıyırdä göräséz. (43) bıyır kamélän hätta zämaniy‿äm ké bız çaĝadiy. (44) bıyıré, ḫärabéyédé där dähé çéhél täsmim tutälä bıyıré düzältsélän märémmät étsélän. (45) väli bé ḫatéré bu ké yol ızaĝékändé caddéyäm ḫärabékändé başarméydélän räha édälä. (46) öz halénä vél édélän äz salé hézaro sisädo häftadé şämsi bé bā̄d. (47) dégä bıyırä, qäyértälä vä märémmät édällä salé häftad bé bā̄d bıyıré düzätälän. (48) bā̄d bu abrah hayi ké siz göräsız bıyırdä ḫob? lulé hayé sofali ké vardé. (49) zämani ké nadér şah bıyırı dästur saḫténé vérädé (50) çon kälatiy öz suyu yaḫşı su döyoldé, rudḫanéyi ké şähriyçéndäydé vardé. (51) sär çéşmäsé bu gördiy yaḫşı tämiy yoḫdé o zäman nadér şah dästur vérä yähşı su qälésudän éntéĝal vérsélän kälatä. (52) şu lulé hayé sofaliblän montäqél olädé bıyırä bu‿yäm ta ävaḫéré doréyé qācar vä ävayélé pähläviye ävväläm işléykändé. (53) bu fävvarälä bu su ké qäläsudän gälikändé. (54) väli käm käm ḫälq dégä vél édä öz halinä. (55) çon bé här hal märrémät vä résidégi häm hémmät éstérdé häm pul éstéydé. (56) ikkiséniy‿äm

éstéydé väli dégä märdom motéässéfanä roayät étméydélän. (57) béyndän ya bu sistémé ab résani fägät dégä här yérdä bír asari onnän vardé. (58) indé väché täs... bıyır... qäré ḫorşid ya bé éstélahé élmisé émaräté ḫorşid néméyçén bıyırä déylän émaräté ḫorşid? (59) saḫtémaniy öz rängi çon öz rängi sarıdé. (60) bād baz nim sutunlä ké bu qésmäté bähşé ostovanidä éstéfadé olébdé bunä déylän. (61) némadi äz şah hayé ḫorşiddé bād väğti sız gälisız duräsız gonbādḫänäniy içindä. (62) duräsız dörd dänämänfäz ya dörd dänä päncärä bucır déyém, sız göräsı ḫo? (63) där dörd täräfé äsli coğräfiyäli coğräfiyäi yäni şomal cunub şärqo qärb. (64) väğti ké gündéz gün déyädé onä sız motéväché oläsız ké güniy nä väğtédé. (65) äzaniy moqäséniy̆ äm väğt görälän bär äsasé o äzaniy zämaniniy̆ äm täşḫis vérikändélän (66) şudiy ké bé onvanéyék saäté nucumi täğribän munnän éstéfadé olikändé äksäré. (67) bağ aramgahlä äslän morédé éstéfadäläré haläté nucumi vä täyin konändéyé fäsl ha. (68) mäsälan saät ha häm varikändé äksärän vardé, bu dé ké bé onvané émaräté ḫorşid märuf olébdé. (69) äksärän déylän mäsälän nadér şah ḫanumiy̆ çén qäyértébdé. (70) félandé bélä, yo, fägät där äsl bé ḫatéré vä fäqäd öz... tänha. (71) äsäri ké irandä doréyé nadér şahdän qalébdé şudé sız irandä hiç yérdä. (72) äsäri äz nadér şah görméysız äfqanestandä vä héndustandä vardé väli irandä yoḫdé. (73) fäqäd şudé sız dégä hiç äsäri balé, däliliy̆ äm va çon nadér şah. (74) zämané forsät étmädé dävazdäh sal yäni on ikki yıl padéşahlıqé tūl çékdé. (75) bu on ikki yıldä tämamé väğtiy̆ äm särfé ämniyäté bu kéşvär oldé. (76) şu säbäb forsäté saḫto sazo bu zadlä yoḫidé ké éstäsén mäsälän abadiyo saḫto saz olsén . (77) tänha äsär fäqäd şudé kéqalébdé nadér şahdän dégä gänäm ägä soaliz vardé ké buyrun. / (78) déy män qäyértdım borcé märremmäténé bu édädé / **(Konu: Kätibéyé Nadér Şah)** (79) bu kätibä̆ yäm bisto çar béyt bé zäbané torkidé torkiyé doréyé nadér şahdé (80) golbäné äfşar bu şérläré débdé şaéré o zäman bu şérläré débdé (81) yı̆rmé dört béytdé där morédé mädho sénayé ḫodavänd päyambär, häzräté äli, bād nadér. (82) şah motéässéfanä bŭ yäm ba märgé nadér şah dégä motéväqqéf olébdé dégä. (83) nimä tämam qalébdiyo bād äz märgé o dégä édamä tapmäpdé. (84) déybız nimä tämam qalébdé baḫiyn gälébdélän ḫob kätibänén tén gälébdélän ḫob kätibänén téyéné. (85) saf édébdélä ḫo? ya bād väğti şérläri oḫiysän göräsän héç yérä. (86) ḫätm olmäbdé bu şérlä hänuz tazä väsfé nadér şahdé mäsälän göräsän. (87) mänidé mäsälän aḫäriy héş yérä räbti olmäbdé bélä görsätäy (88) bulä tämam motevāğéf̆ o na tämam qalébdé / älan gétérämän ketabéné

görsätämän. (89) siziy‿çén män ta hududi älan gétérémän éstésiz, bu kétabé nadér pésäré şämşir (90) bír yaḫşi kétabdé ké aḫäré där morédé fäslé aḫäré där morédé kıolé kälatdé ḫob? (91) bu kätibäniy şérédé can bälé bu kätibäyé şéré kätibə̄dé. (92) ke bé zäbané torki, bälé ḫéylä bu älanki torkiyä ḫéylé yaḫındé bäle. (93) / män rişälänné bilméymän ḫob? väli ta hududi ké mäsälän oḫıbbän déydélän. (94) bu qomiyätayé moḫtäléfi ké kälatdä vardé bız çar pänc ta qomiyät ḫo vardé. (95) çél därsäd äksäriyät kormancdélä bälé bə̄d ottéz béş därsäd torkdélän. (96) on béş därsäd farsdélän béş därsäd lordélän ke o äräb‿äm vardé bulä déylän. (97) şah ésmailé ävväl moĝéi ké şah ésmailé ävväl hukumätä yétä bu äqvamé moḫtäléfé. (98) bé sämté şomalé ḫorasan kuç vérébdé bé ḫateré bu ké äz märz häyé şärqi iran bulä mohafézät étsélän (99) där moĝabélé hämléyé ozbäk ha. (100) torkläyi ké ... hämle ... iran hämişä äz sämté şärq morédé hämléyikändé. (101) bu torklä bilméymän älan biziy torkläız be torkiyayé qäşqayi minu däşti yaḫıntärdé. (102) ta torkayé azäri zäbanbılän mäsälän oläblän ḫéyle faséläbız çoḫdé öziz hätmän qäşäng. (103) motéväccéh oläsız torkayé şomalé ḫorasan ba, torkayé mäsälän män özém qäşqayi‿yo şiraziblänlä. (104) ké danışıbbän oläyi torké bizä yaḫındé, ya minu däşt bızä yaḫındé indé. (105) män bilméräm buläyi rişäsé vaĝén hay yırdändé däĝiĝän dégä oné bilméymän? (106) äslän mähällé bé mähällä färĝ édälän lähcälä färĝ édädé äsän hätta ḫususiyäté. (107) äḫlaqiĝ yäm färĝ édädé lähcälä ké qalsén héylä färĝ édälän. / (108) älan mäsälan aĝayé ämiran‿äm torkläré bızdän äsiltär danéşädélä män ké äslän cädidän farsi olébbän yäni. (109) / bız ébtédayé şährbız bulä éntéhayé şährdélä/ bulä torkläné çoḫraq saḫläbdélä. (110) mäscéd camé bu bändé nadéri‿yäm vardé ḫob? bu doréye sälcuĝiyandändé. (111) äz doréyé sälcuĝiyandé, bu bändé nadéri şu rudḫanéyi ké şahri‿çindädé şuni‿sinä qäyértébdélän (112) o zäman ké däşté ... torkmänéstan iraniy ḫäkikändé iraniy torpaĝikändé doréyé aḫäré. (113) qācar o irannän äyırıldé o däşté abyarikändé täĝribän şayäd häfsäd sal bılä. (114) bu bänd särpayikändé işleykändé bə̄d äz bu ké där doroyé qācar iran. (115) o torpaqi éldän vérdé çon suyi ké o bändi yanénä yıĝlıkändé. (116) kälatä ya asib vuri ya o hämä häcme suyi ké varékändé bilméykändé méllät (117) muni néméssén dégä öz halénä räha édällä motéässéfané bänd täḫrib olébdé, déylän. (118) yék ikki métr muniy értéfasikändé älan yétébdé bir hä yɨrmi bir métr. (119) értéfasé ... adom märyämdé tähsilatom lisansdé, zäbané ingilisi‿yäm älan oḫiymän bə̄d ärz édäm. (120) ḫédmätiyä ké qırḫ ikki‿yäm yäşımdé, can yo kälatdä

danéşgah yoḫidé, yoḫdé. (121) mäşäddä oḫıbdéräm/ älan mäsälän ḫob bız̆ älan ämälän fars oléббéz ḫo? bız torkıbız. (122) béyndän gédébdé ḫo män yadémä gälä tärané hayé torkii ké mäsälan nänäläbız. (123) oḫéiydé biziy̆ çén ḫo bız oläré ögränmädiyä bélä sän mäsälän näĝäd ba. (124) éhsasız biläsız här zäbani öz éhsasé vardé. (125) ké bälädsız o éhsasé fäqäd o zäbanbılän başaräysız déyäys mäsälan başarmév. (126) oné farsiyä déyäy ingilisiyä déyäy färansäviyä déyäy yäni sän oşä zäbani ké sän onéblän kata olébdé (128) tämamé éhsasiy onéblän başaräysän déyäy ḫo o héyfdé. (129) mäsälän şayäd çaĝalä gälébdélä mäsälan örgänädélä farsiyé ya b̄äd gälélän mäsälan danéşgadä. (130) zäban hayé moḫtälef ögrä äma o éhsasasé vaĝéiyé yaddän édälän. (131) vaĝéiyé sän başarméysän onä éntéĝal véräy ḫob o éhsas héylä mohémdé çon énsan. (132) éhsasbélän zéndégidé, mäsälan madiyat yé çizi ké énsanıy ruhéné vaqéän taĝziyä édäbilméy. (133) dä äma éhsas dégä adämé zéndä säḫléydé särpa sähléydé başarisän oniy̆ üssünä duräy (134) vaqéän héyfdé, ḫob dälili y̆äm bu dé ké ḫob bé hätéré bu. (135) éhsasé héĝarät däst véréydé mäsälan män salé häftado häşt. (136) géddom danéşgayä män déydom torkmän kälatdänäm héç käs kälaté tanéméydé ḫob? (137) // hätta mäsälan bazi väĝtlä yüzüm olméy déyém torkmän mäsälän, väli män şocaät. (138) ḫärcä vériydım qäşäng déydım ḫob? déydım mäsälän män torkmän män mäsälan kälatdänmän. (139) mäsälän félané yérdänmän kälatä̆ yäm häméşä éftéḫar édiydım. (140) käs ärzéş qaél oliydé héç käs ähämmiyät verméydé mäsälan bi kélaslıq bilirdélän. (141) bu dé ké baés oldé ké mäsälan çoḫ bu zäbané torkiyé madäri. (142) äsilé madäribızé éldän vérébbız muni bi kélaslıq göréydiy motéässéfanä. (143) mäyim bacéläm mäsälän çaĝaläré vardé mäsälan bír ikkisé göräsän torki bäläddé. (144) ikkisé kiçiyä ké yétébdé olä bälad oldélän ayléydélän bäläd döyéldé danışsén. (145) gänam mäsälan bu cävanläyé ké älan doyä gédébdélän; olä örgätädélä çaĝalännä déybız. ... (146) néméyçon çon indé bilébdélä ké értébatat väĝti vardé sän där här qom. (147) mélliyäti ké varsän o qomo mélliyät säniy hoviyyätiydé säni ärzéşiydé dä.

Metin 14-Göçmen

Kaynak Kişi	A.A. (erkek)
Yaşı	40
Doğum Yeri	Kelat
Yaşadığı Yer	Kelat
Eğitim	Lise Mezunu
Mesleği	Müze rehberi

(1) kälat där äsl där loĝät bé maniyé qälé vä abadi bär färazé ék täppé o kuho boländidé. (2) kälatiy adé där şahnaméyé häkim aĝa qasémé férdosi. (3) där dastan hayé hémasiyé furud pésäré ... bu qälädä bé bozorgi yad olébdé. (4) vä där doré hayé moḫtäléfé tariḫi bu dej morédé morede éstéfadéymiş. (5) bärayé unayi ké sénnéşan qordräti ägär vä yä qodrätlänné äldän vérmişlän kälat .(6) ävvälin payégahé nézami éntéḫab édéymişlän bé ḫätéré hésaré täbiiyé mostähkämi. (7) varimiş bād nadér şahäm ké şu mäntäĝäniy çaĝasiymiş därgäzdä donyayä gälä ésalätän. (8) torkémişlän mäntäĝäyé urumiyé vä azärbayécan där doréyé säfäviye bulä täbid olällän. (9) mäntäĝäyä nadér äz u tayfédänmiş ké käpkané därgäzdä donyayä gälä, häräkatyé nezamiséné zäman. (10) enhétaré hukumäté säfäviyä ké äfqanlä bär äläyhe hukumäté märkäzi qiyamät édébdélän şuru édä (11) kälatiy bé onvané ävvälin payégahé nézamiyé ézé éntéḫäb édébdé bād inké mälék mähmudé. (12) sistani ḫorasandä mäşhäddä şékäst vérdé bé hémayäté tähmasb o mirza aḫärin şahzadéyé. (13) säfävi boländ oldé başardélän paytäḫté kéşvär ésféhan äz dästé äfqanlä azad étsélä. (14) bād äz inké ésféhané azad éddé qärbé kéşvär män ḫolasä édämän. (15) ké väĝtis tutélmäsén / vä qärbé kéşvär osmani azad édi şomal äz dästé. (16) rusa ké şomal şärqé ḫorasan torkémänlä o ozbäklä o mäntäqäné çoḫ tähdid édélän. (17) bir qäläm roé kéşväré äz dästi biganälä azad édädé şurä tämbiho guşmali. (18) bélä oldé ké sérqäté ziyadi äz iran oldé. (19) ké ta hättä ḫodé héndäcän piş géddé bu bänayiy‿äm ki séz älan gäldiz, baĝi‿çénä moşahédä édäbsız göräbsız. (20) bir bänayé aramgahidé nadér şah bu bänané där salé hézaro sädo päncaho päncé hécri päs äz fäthé héndustan dästuré saḫténé vérdé. (21) där salé hézaro sädo şäst. (22) motabéĝé ba salé hézaro sädo bisto şişé şämsidé. (23) tu fäth abadé quçan där vaqé éz ävaméléni

älénä éldé. (24) bād inké nadér şahi quçandä öldérdélän kälatä gätérmädélän éltélän baĝé nadériyé mäşhäddä däfn éddélän. (25) bād ordä o bänayäm bād ha täväsoté qācarlä bír méĝdar täḫrib oléddé. (26) där doréyé pählävi gäldélän oné baz sazi éddélä. (27) äslän kollän cäsädénéyäm gätérmädélän nim métr tämam bu bäna räha oldé bugün. (28) bız déybız nimé tämma ya borc mäĝbärädé ägä bänaniyçénä täşrif éltäyéz (29) divaréyé gonbād ḫané suruyé mobaräkénäbä yazılıbdı, mäfahimédär morédé mäad vä qiyamätdé.(30) mémariyé bu bäna sız déqqät édäyés bäna biştär bé bänahayé aramgahi şabidé .(31) tärho näĝşäş bär géréfté äz gūré ämir téymur där sämärqändémiş. (32) bād väli häccari ké daşläyi ssınä äncam tapébdé karé häccarané héndidé nadér şah. (33) inké héndé géddé aldé qäyéttännän sonra yé tédad häccar gätérdé hénnä dästur vérdé. (34) bu bänané bé onvané yé bänayé aramgahi onéy çén dizältsélän. (35) yéki äz där vaqé éqdamaté ḫélä caléb vä morédé täväccoh kénadér şah kälatdé äncam. (36) verébdé éntéqalé abé qärä suwé kälatdé ké holohoşé divisto häftado çahar salé piş. (37) bu işé gördé nadér şah qärä suwdän ébtéda kanali tävässote niru hayé zobdé. (38) ätraféndä varédé dästur vérdé bu suw gätérdélän. (39) kälatä çon kälatiy öz suyé där mäsiré rudḫanéyé järfrud kollékälaté rudḫanäsé, bé namé järf rud. (40) märufdé ordä bír su gugérdibılän mäḫlut ... där mäntäqéye mäsiré hämam qälädän ké (41) varéd gälädé räd yésén essaqsu hämmam qälä järfdän sär çéşmä tutä gälädé eesaqsuwä. (42) hämamqälädän kéçä orda ba yék abé gugérdi mäḫlut olä bād bé ḫatéré. (43) inké ämlahé varımiş nadér dästūr abé qälä suwé lulé kéşi édälän gätérälän. (44) kälatä bād bu fävvaré hayé ätrafé macmué hä ba éstéfadé äz sistémé. (45) séql ya féşaré ab äz säthé éhtélafé éstefadé édérmişlän fävvaré hayé ätrafé macmué (46) o zäman bé sūräté tabii işlémiş ké älan bız bu işé. (47) ba pompo bärq äncam bérä bād bu yérdän héday olérmiş doré mäscédé camé (48) qädimi tärin bänadé qäbl äz émaräté ḫorşid düzälébdé där doréyé. (49) säfäviyä ordä ab änbari varémiş ké där vaqä méllätäm suwdän éstéfadé édérmişlän. (50) / bälé şu mäscéd yäni bafté qädimiyé şähr ätrafé şu mäscédé camé. (51) käbud gonbād märufdé ordéymiş äksäré kälati hayé qädimiyäm ké vardélän. (52) päsvändé şénasnamélänné déqqät édäyes äz mäsälän ämiriyané kälat ya käbud gonbād qéyd olébdé (53) päsvändé kälämatlännä şénasnamälännä zaddé bād äz mäscédé camä där éntéhayé däşt. (54) kälat sé kilumétr pain tär äz däşté mäscédé camé bir bändé va. (55) bénamé bändé nadéri o bänd malé doréyé sälcuqiyandé där doréyé äfşariyan

märémmät oléddé (56) ävaḫeré doréyé mäşrutä bu säddän éstéfadé édérmişlän väli bā̆d ha. (57) bé ḫatéré ävamélé täbii vä féşar hayi ké séylab hayi kédär mäntâĝä cari olébdé. (58) säd asib gérébdé bé ḫatéré şékafé ämiĝi ké där divaréyé säd. (59) icad olébdé suyé poşté säd zäḫiré olméydé bā̆d un zämani‿yäm. (60) säddi vururméşlän o suwi ké bu säddin daléndä zäḫiré olérmiş. (61) täqviyäté abé rūdḫanéyé kälat olérmiş çon säré rūdḫanéyé kälat şénidé. (62) järf rūd märūfdé suw zämani ké fusūlé gärmé sal ké ba käm äbi .(63) bulä movajéh olä bu şén där su nufūz édä ... säd ... ... ké daléndä. (64) dusén taĝviyät olsén säthé ab gälsén yoḫarä çéşmälä. (65) béz där éstélahé torki ké dérbiz çéşmä bulä där vaĝä säthé rūdḫanädä yoḫaré gédä. (66) vä cari olä ké tämamé baĝat vä mäzaré ätrafé säd. (67) balatär äz o munnän éstéfadé édérmişlän émrūz‿äm bé ḫatéré hämo şékafé ämiĝ. (68) där ziré säd icad oléddé bu suw zäḫiré olméydé. (69) zämané ma bäĝi zäḫiré şodé gédérmiş däşté äréqané torkämänéstan ya hämo torkéstan. (70) bír zämani cozvé ḫaké iranéméşlän orda morédé éstéfadé qärar tapiy. (71) inşallah tu vurūdiyé şähr inşallah bändi ké gördiyz‿o mäscédé. (72) tozihéne vérdom ḫédmätizä qäyétäsız vurūdiyé şähr qäbl äz ké varédé tūnél. (73) divardä borcé ärqonşa vä kätibéyé nadéri va borcé ärqonşa malé doréyé ilḫanidé. (74) ärqonşa çaharomin särdaré ilḫanidé ké mäqärré hukūmätläré ḫorasandäymiş ilḫanilä ké ärqonşa. (75) särdaré ilḫaniymiş kälatdän där un doran bé onvcané bír déj éstéfadé édéllä. (76) borci ké énşallah géddis täsviréné kétärdisz bär divaréyé bala säré kätibä yadégari. (77) dorané ilḫanidé vä kätibéyé nadéri gozärgahé äsli şähré kontorol édérmiş. (78) namé därbändé äreonşa därvazéyé vurūdiye şährémiş därbändé ärqonşah där qärb därvazéye näft. (79) där şärqe kälatdé bā̆d oré ké rahé dästrésisé bír méqdar moşkéldé därvazéyé näft. (80) där şärq därbändé ärqonşadä zämani ké bulvarä géddiyz yétişdiyz bír pol va. (81) célo tūnél poliy‿sénnä varéd olméy ké çon gédäséz o tūnélä. (82) o ḫaréc äz şähré kälatdé sämté rasté pol bír färii va ondä. (83) bír divis métri gédiy éñä kätibéyé nadéri borcé ärqonşanikédé dédom ḫédmätisä gédäys. (84) kätibé bír şérédé där mädho sétayéşe nadér şah malé golbanéçaĝ afşar şaéré doréyé. (85) äfşariyé béyte ävvälé farsi ké ébtéda hämdé ḫodayé ähädo färdo qädim qadér.(86) béyté badisi‿yäm där morédé nadér şah. (87) bulädé ké déydé o ké bu kuno mäkané yaraté qodrätédän. (88) bu bähro bäré ḫälq édiy şokätdän, ké dégä édamäséné deyméymän väqtizé tutmeymän. (89) şénidän kéy boväd manändé didän énşallah ké éziz gédäysz géräyzo lézzät éltäyéz. (90) vä bıziy

goftäläbız̆äm énşallah morédé éstéfadä qärar olébdé ägar soali daĝan varizdé. (91) män där ḫédmätäm. / (**Konu: Binanın Geleceği**) (92) bu näzré şäḫsiyé mändé déylän qänaye här bänayé abad bé ḫatéré hūzuré, énsan hayé agah där kénaré ägär méllät bé un danéş. (93) agahi yétéşsélän ké bulä bé onvané yék sänäd hoviyät bír şénasnamädé. (94) bärayé här mélläti qätään héfz o olä bu karé şäḫs däyéldé. (95) färd däyéldé ké bír bänayé tariḫi héfz olsen bänayé tarihiy héfzé hémmät. (96) bír méllätä täläb édä, här méllätiy̆äm ké tariḫéné ähämiyät vérdé vä hefz étdé. (97) qätäan yérä dägméydé väli mélläti ké tariḫénä ähämiyät vérmäsén mäcbur olädé. (98) ké tän bé här zélläti vérsén, inşallah ké méllät bé un danéşé agahi yetéşsélän. (99) ké şénasnamä vä sänädé hoviyäténé héfz étsélän / éstéĝbal kéédälän väli ḫob déymän. (100) mélläté ma bé un häddi danéşo agahi yétéşmäbdé bír méqdari danéşo agahi. (101) péllé hayé balatär şuru olä ta péllé hayé payintär. (102) väĝti bír ostadi ké mahér oldé täbähhor oldé ba färdi ké danéş āmuzdé häné. (103) péllé bé péllé çäksén öz yanınä yétérsén, väĝti bír ostadiy yoḫardä. (104) täbähhoro tävanayisé olmäsén qätään danéş āmzuz̆äm bi rahä gédä şucır kéost̆äm. (105) bi rahä gédébdé, bélä tämamé hémmäté mäsulino dégä bozorgan baḫä ké näqäd. (106) gädäm gétärsélän énşallah déymän o danéşo agahiyä yétéşäg ké héfz édä bänaläbızé. (107) (**Konu: Bölgede Konuşulan Dilller**) zäbanlä äksärän män älan şu ... torki ké män danéşämän şucınnä danéşällän. (108) b̄äd rūstalärdä̆yäm ba rūstayé va bé namé qollä zu ordä mäsälän torkaye bäyat. (109) yéngécä va ärdälan va bulä vajé hayé ba zäban guyéş hayé (110) motéfavétdé bír kälämatläré färĝ édä där äsl çon bärayé moddät zämané tūlanidé. (111) bulä fasélä tapébdé qommiyätlänä çon bulä torklä başka yérdän gälébdélän borä borä. (112) ké gälébdéllän zäbané madärilänné un tor ké bayädo şayäd başarmäbdélän héfz édä. (113) ävvälän ké bué onvané bärdé haläté bärdé o äsir bu mäntäĝäyä gätérällän. (114) çon buläré täbid édälän, täbiid édännän sorä oqäd där féşaro mähdudiyätmişlän. (115) färhänglänné färamuş édä, b̄äd bé mururé zäman çon amuzéşé zäbané farsi där oläviyät qärar tapébdé. (116) där mädarés älan mäniy ké sizibılän bé éstélah torki danışämän. (117) ké zäbané madädärimdé içindä şayäd äz här dah tayé kälämä biştäré farsi olsén. / (118) bír méqdari kälämäläré färĝ édädé mäsälän älan şu gavaḫ ké déysiz ... deybız. (119) gavaḫ bız déybız mäsälän éŋi baḫ oläy déylän gavaḫä baḫ. (120) bäzilä déylän çäräyä baḫ, kälämälä motéfavétdé, väli där äsl hämäş birdé. / (121) gabaḫdä türk va idälik türkdé hämamqälä türkdé järf türkdé ortékän nä baĝkän

türkdé. (122) bär ortékändä‿yäm vardé kämdé biştär farsdé bā̆d gélärdé tähä qollé zu türkdé. (123) aĝdaş türkdé ḫéşté kälat türkdé ké türkläri‿yäm ḫéylä bé torkiyé azärbayécan şäbihdé rūstayé. (124) ḫéşt kälat özi‿äm ke türkdé bā̆d qomiyäté äsliyäm kälatdä türko korddé. (125) vä märkäzé şährdä‿yäm qomiyäté äslibız yäni türkläyimişlän modiriyät hayé şähri ba türkläyimiş. (126) bız bír zärbolmäsäl varıbız déybız nadér sé tayéfé qom dä kälatdä var... (127) torkané modir, kordané dälir vä lorané zähmätkéş, modiriyät hayé şähréläré vérä torklärä. (128) çon torklä adämayé mohafezé kar ab ziré kadélän, bad därvazéläré tapéşér kordlärä. (129) çon tablé vuräy gédälän cäng édélä bā̆d lorlä‿yäm ké usulän zähmätkéşdélän. / (130) şu baĝiyçınnä mädrésäyä gédébbız älan‿äm şı yırdä işléybız / bu bänayi‿yäm ké göräséz. (131) ruburudä bír bäḫşi äz mädréséyé biziy mädrésä ye o zäman bızmiş. (132) älan bír qésmäténé kutah édéblän gétärébdélän, sé çarta kélaséné‿yäm saḫlabdélän. (133) bäḫşé édari éstéfadé édélän éngar şı yırdä därs oḫébbız şı yırdä därs oḫébbız şu yırdä gänä gäläbbız ilşayäbız.

15.Metin - Göçmen

Kaynak Kişi	G.A. (Erkek)
Yaşı	80
Doğum Yeri	İdelik, Kelat
Yaşadığı Yer	İdelik
Eğitim	Lise Mezunu
Mesleği	Emekli jandarma

(1) ärz édäm ké tébĝé tariḫ ikki kétabdä. (2) bir kétabdä sisädo tägribän bist salé piş yäni munnän iläré üç yüzo otéz yıl munnän iläré bu qälä. (3) täsis olébdé, tébĝé kétabé além alaye nadéri vä mohälli‿yäm mälumdé bé onvané. (4) därréyé ähmäd ḫan märufdé indé bu ähmäd ḫan bonyan gozarédé käd ḫodayédé. (5) bilmeräm bād̄ ... män nadéré sahéb qärané aldom oḫédém. (6) o zämané nadér bír näfäri bé namé cähangir ḫäni qoçannän bír béş altı sanı kordbılän gätéréddé, bı yırä sakén oléddé. (7) çon o zäman béyné kälat ta şäms ḫan bilméräm. (8) nä qädér faséläsé vardé biläséz ya yo abadi yoḫédé bé ḫätéré ämniyät. (9) kordläré gétérdé bıyırdä sakén etdé çon farslä géléydélän o zäman bıyırdä guya. (10) päläng varédé, qort varédé, bäbr varédé, väli älan qort‿o päläng va. (11) bäbr yoḫdé, ämmä täriḫdä vardé hala bād̄ bu farslä bu héyvanatlärdän qorḫéydélän. (12) bād̄ kordläré gétérdélän bıyırdä sakén éddélän, nadér‿äm dédé här bíriz öz ändazäyizä yér tutin özisçén. (13) olä‿yäm ḫob bír yéri tuttélän‿o bulä vä nadér maliyati‿yäm baĝéşlädé. (14) aḫäré omréndä tämäyä düşdé nadér hä, dédé maliyat alıy. (15) qäläy‿äm tébĝé zävabéti ké vardé qäränähä dérdélän şilaté yoḫaré ndädér älan asaré vardé oyırdéykändé. (16) bād̄ bir ikki däfä nadér göndäräy maliyatä ta bulä billälän vurällän cängällärä. (17) oyér cängäldé qaçällän‿o néçä sané pir‿o pudä‿o çaĝa dééllän éna bulädélä. (18) bir fuzul başi här yérdä vardé äman fuzulbaşiydän bu nadérä yétérä. (19) bu ändazä olmädé gäräg buläyi başındä bét qoyäys; näcur dérdé ké siz bír karévani göndärin. (20) öylä déyin çon nadér pirūz oléddé, héndéstanä näzr édébdé. (21) här iranliyä bír yımırtä vérsén, siz‿äm gälin yımırtä payızé alın. (22) bulä bé hävayé yımırtä géllälän säfdä durällän yımırtäné ké aländä déylän yo bıyırdän dogénä. / (23) çon momkéndé öydän ... gänäm täy säḫléydélän väḫti yımırtäyä géländä görälän baba. (24) bulä yüs yįrmi näfärdéllän bād̄ o

yırdä yımırtäläri‿yäm ällälän buläré bir qarın‿äm vurällän. (25) bu néçä yılıŋ maliyaténi‿yäm bulärdän alärdélän bälé bād bu qäläniy ikki ädé vardé. (26) biri idälikdé, idä där zäbané torki yäni hämin séncédé farsi. (27) bulä yadémä gélädé o zäman idä däräḫ çoḫédé vä yaĝaçı‿yäm sänätiyédé. (28) väli bír éddé‿yäm déllän abdälik, çon abi däiy farsi olä däli. (29) torki yäni muni suyé divanädé bé in dälil älan siz rūdḫänéyä ké gédäyis älan suw. (30) bu yändändé sél ké gäldé o yänä şén vurädé poliy éltä. (31) gäräg soŋki güné gänäm bu yandä qoysélän gänäm bé här hal muniy suyé. (32) sabét bír yérdän gédméydé bé in dälil munä abdälik häm déydélän bälé. (33) motaha män yaddän eddom ké ävväl özémé‿yäm moärréflıq édäm. / (34) motévvälédé hézaro sisädo bisdo do hästäm. (35) ävvälin näfäri ké gänäm olméy män gäräg torki dey ... buläré pak éd. // (36) män ävvälin näfärédom bu mäntäĝädä. (37) şéşomé ébtédayi davtäläb pulbılän aldım çon ikki moällémom ḫoday rähmät édsén cälilé. (38) qazi ägär män bir qodrätä yétşséydom rūzé moällém gäräg oniy ädéné qoyséydom. (39) onä déydélän moällém väli ké başka bir näfäriy éléndé därs oḫédım. (40) ki bu ikki yıldä oniy altı ayçän bizä örgätmädé yäni özіy bilméydé bıza örgätsén. (41) bād män şişom aldım ävvälin näfäré bu mäntäĝädän män géddom karmändé dolät oldom. (42) o zäman bé namé şährbaniyédé yäni şähré édarä édéydé lébasi‿yo äslähäsé jandarnän färĝ édéydé. (43) ävvälin näfär mäŋiy çaĝalärım géddé danéşgayä, älan ikki oĝlım va. (44) ikkäläséi‿yäm mohännésdélän qızım väkilé payé yékdé bíri lisansé siyasi moavéné amuzéş pärväréş. (45) bír mädräsädädé bād käm käm män oldém närdévan buläré çékdom yoḫarä. (46) ké älan bıyırdän qapıdän kéçändä tébĝé zävabété diné éslam qäbréstaniy pälénnän kéçändä bír fatéhä‿m mostähäbdé vacéb döyéldé. (47) väli bír ölé‿çén mäşäddän géllélän bírä bír fatéhä väli män ké dirimän bu hämä bulärä ḫédmät édébmän (48) şu qapıdän kéçändä bír qapıné açméydélän / (49) motéässéfanä hala bu rūzi rūzégaré kim biziy başıbızä gétirdéé vä näcur déyäm? (50) bäzi zadlä olméydé, bälé çon mäniy ḫaténém‿äm bändéyé ḫoda bé hésabi märizdé. (51) bād (ikki qızım dämé bäḫtdélä bíri väkildé bíri moavéné mädrésädé géléném cävan märg oldé. (52). bír oĝlan özénnän yadégari o bizi‿çén o soĝat qoyébdé. (53) oĝlérdän äyrélmérdé mäniy‿äm äsabém zäyifdé tähté näzäré pézéşk män taĝribän bir ay munnän iläré män qälb ämäl éddém. (54) bād älanäm göräsız ké bulä mäniy darulärémdé miz‿üssünnä bıyırdä häva azaddé. (55) häm häva azaddé bād bıyırdä män ählé motaléémän ägär baḫäys älan. (56) bu bír céld kétab ikki üç dörd béş céld kétab

mizim͡ üssünnä ké bulä däsrésdä häméşä oḫéymän. (57) oyırdä͡yäm miz͡üssé dolédé kétabdän o yoḫardä͡yäm ägär yérrénnän gotärdiy kétablä säniyké. (58) män bé çar zäban täĝribän mossällätmän torki͡yäm bilämän. (59) torké täbrizi͡yäm bilämän kormanci͡yäm bilämän torkmäni͡yäm häştad därsäd bilämän. (60) kétabé mäḫdum qoli béhtärin kétabdé bu mäntäĝädä älbättä bilméymän ädéné işitibséz ya ké yo? (61) / bälé mäḫdūm qoliniŋ kimin şäér fékr édmäm donyäyé gélsén älan bu mäntäĝéyé. (62) kälat vä därgäz ägär toylärdä şér oḫéydélän, mäḫdum qoliyŋkédé zärbolmäsäl déydélän mäḫdūm qoléyŋkédé. (63) dasétan tärif édällän mäḫdūm qoliyŋkédé ké kétabé tapélméyĝé bír bändéyé ḫodadän. (64) män aldém gérogan géro qoydém dört yüz͡o qırḫ säfä ägär éstéyséz älan gätéräm. (65) / bu kétabé färĝ édméydé, bu kétabdé säniy éḫtiyariŋdä bälé män järfdän bír bändéyé ḫodadän bu kétabé aldém. (66) hala gūya o zäman çap varédé. (67) ké ya yoḫédé o zäman͡äm bu kétabé élbılän yazodélän väli o zämaniy mollaséni vaĝéän ḫatté dorostédé. (68) çon kétabé girimä gélméydé män ämanät aldom pulumäm yoḫéé çapä. (69) o zämän fotokopi͡yäm yoḫédé dört yüz͡o qırḫ säfä män élbılän yazıbbän. (70) ké bé qolé şaér şäér déydé bi sutun ra éşq käm ro şohrätäş färhad bord. (71) räncé gol bol bol kéşid haséläş bad bord o éşqé kétabédé ké män muniy alté aydä yazdòm. (72) / torkmäniydé montaha bélä yazıddé torki qäşäng başaräsän tärcomä edäy. / (73) bälé éltom çapä pulom yoḫédé, o bír iiki väräĝi͡yäm ké gördis män gécé. (74) bıyırdä motaléé édom yaĝın͡äm géléydé dédom ḫob yaĝın mänä räbti yoḫdé. (75) éltélän täḫt͡üstündéydom turdum ké öy doléddé suwdän, sél vuréddé öyümä. (76) méĝdari ḫätté bu ḫoş ḫätté män äfsäré şährbanimän, bír mämurum därägäzliydé. (77) qälän bé namé qorbanäliyé qorbani dédom säni postän göndärméymän mänį̈ çén yaz. (78) méqdaréné o yazdé bā̈d éntéĝal oldé lotf abadä bā̈d män mäcbur qaldom. (79) bäĝiyäséné özüm yazdom väli oniy ḫätténän vaĝeän ké ḫob färĝ édädéç / (**Konu: Konuşmacının Hayatı)** (80) bu qälädä donyayä gälébbän bé hésab atamiy ikki arvadé varédé män dovvominnänmän. (81) o édaläti ké éslam déydé bu iiki ḫaténläri héç birindä yoḫdé vä män gördöm bıyırdä. (82) mänį̈ çén särf étméydé olä üç qardaş bír nänädélän män yäkkä. . (83) nänädän älbätä bu bälaläri͡yäm péyĝäbärlä başıbızä gätéréddé ké häzräté yäĝub yusufiy fétvaséné vérdé. (84) çon ägär o är tämam bérabär bilséydé yusufiabär bilséydé yusufiy çahä. (85) täşläméydélän çonké oné çoḫ éséydé bulä͡yäm onnän täĝlit éddélän män gördöm. (86) mäŋiöm bıyır mäŋi͡yırım döyéldé mäŋ çıḫdom géddom

nirūyé éntézamiyä féli şärbaniyé sabéĝdä. (87) éstéḫdam oldom, salé çélo dodän mäşäddä män täĝribän üç yıldé gälébbän bıyırä érsé. (88) pédäri bíraz vardé şu yırdä mäşĝulmäŋ o‿yäm béḫätéré märizi ké bıyordä hävä. (89) yaḫşıdé bälé valla bézläri çé o zäman vä çé i zäman qäfäsä saléddélän. (90) özbéz çé qız vä çé oĝlan özläré éntéḫab édäbilméydélän bírbíré bír fuzulbaşı. (91) mäḫsūsän qocä ḫaténlä bulä vasétä olälän väli aĝébäténé fékr étméydélän ké bu näcér. (92) olädé bu çoḫ moşkéldé ké eyné ägär séz çé kétabé näsim şomali (93) oḫéyäyz zämané réza şahiŋkédé väli qädéĝänédé bā̄d äz énĝélab çap oldé; gänäm ya mäsälän. (94) iräc mirza déydé gäräg oĝlan qız özläré birbiré päsänd‿o éntéḫab étsélän. (95) nä ämmä ḫälä géssélän éyné qäbl äz énĝélabédé biziy kiçäbézdä bir qız varédé oĝlaniy nänäsé gälodé. (96) muné baḫsén muyi çadoĝné götärä ké hané görsén bu käçäldé. (97) ḫob aĝzını isléydé ké hanı görsén muniy aĝzı iş vérädé ya yo. (98) qız motévächä olädé ḫaténiy állénnän tutädé déydé çıḫ gét sän ké mäñiy éstäméysän. (99) o käsi ké mäniy éstéydé gélsén män loḫt olämän maniy tämam yérémé baḫsén. (100) päsänd éddé éntéḫab édäbéz päsäns‿äm édmädé gétsén işiniy rädénä, san fuzulbaşiysän. (101) déélän ké ho bu porrudé , siz hayériy torkläréndänsénéz? covéyn‿o särvälayät, bír şaéräm covéyn vardé. (102) ké tabdä män tariḫé néoḫébbän yo män tariḫé härékäté kord oḫédom. (103) fékr éyämmän nadéré sahébqärandé‿yäm vardé. / (104) ḫolasé o‿yérlärdä‿yäm rahçämäné vardé, bā̄d o yännän çoḫlä o mäniym hämkarédélänno ädläré älan yadomnän çıḫébdé; bulä tanéydom. (105) mururré zäman ... soltan abad‿o soltan méydan‿o kälidär‿o hä. (106) bulä çonké yadomdäé kordi cäfär qoli kétabénnä déydé soltan méydan kälidär. (107) olän géç çénar radkan‿o qızılhäsar ählämädé bol mäkan lä mäşhädé moĝäddäs. (108) kätmä éşĝé nézami bu korddé yäni iraniy tämam yéréné gézénéddé äfĝanéstané. (109) yérä ké géddé şéré vardé, män béş ildé täĝällé édämän älan yazıbbän. (110) idälikiy rusūmatını kollän täziyä ärūsi ah‿o dud‿o pählévan‿o ḫanändä‿o sazändä. (111) héyf pūlom yoḫdé çap édém hätta déymän aĝa bír milyon sén vé. (112) bír milyon sän bír milyon sän män éstéfadä istäméymän fäĝät ikki célt. (113) mänä kétab yadégari veriyn satéĝä géddé tämam sūdi‿yäm siziyké olsén. (114) qälä çon daĝiy daléndädé hänéz didläré vasi’ döyéldé fäĝät gönläré ḫoşdé. (115) géşsin şäḫo biriŋkéndän bäländdé nä ḫéyr, älan bı qälädä qässal ḫänäläré yoḫdé. (116) mizé mordé şur män gätérébbän, şu poli ké üssénnä kéçésiz buläré män gétérébbän. (117) o déräḫtiy téyyéndä ké su ... ostandaridän şuru éddém ta suw

alıbbän. (118) mäntägéyé gärdéşgäriyä gédäyis hamu‿yordä sérsisé béhdaşti‿yo nämaz ḫanä oläré (119) män düzätébbän o ké déymän män män fékr édmäyin män mälék téccarmän. (120) mänä ḫälq vérädé gärdéşgär vérädé hä, älan mänä pūl véréddélän fägir biçaréyé vérém. (121) / bıyırdä bír milyon tomän mänä véréddélän vérämän fägir biçaräyä bu çärämdä. (122) biri märiz némäs‿çén qālodé min darū‿çén qolodé vérébbän bu bír dul ḫätındé. (123) üş çaĝası vardé onä vérébbän bu bír diavanä ḫaténdé layéndä. (124) verébbän bu bír ḫätén cädidan coda oléddé bādbäḫt biçarädé onä vérébbän. (125) bír oĝlı lisans aldé éstéydé éstéḫdam olsén ampul éştébahi vurdélän öydä yıḫılıbdé. (126) darū‿çén qlodé onä vérébbän ba, tämamséné yazıbbän sahab pūlé‿yäm déy. (127) bulärä vérébbän älan altı yéddi milyon tomän pul mänä véréddélän nämazḫanä‿çén. (128) bír méĝdarını ḫarc édébbän bír méĝdaréné bangdä bir... qoyébbän ké saba män öldém. (129) çagalä démäsén ké bu pul biziykédé, älbättä kata oĝlém ké ḫob gänäm hämin. (130) éntéḫabé qocä ḫaténläyédélän sonnätidé väli kiçi oĝlém nä ḫér özläré éntéḫab édodélän. (131) älhämdolélla razidòm väli ḫob gélénom cävanlıĝdä särätan tutdé bälé. **(Konu: Düğünler)** (132) qäblän biziy toyläréméz üç günédé gäléné äyré aparéydélän hämmamä koräkäné äyré ḫätnä sūri bír räsmé varédé. (133) koştigiri varédé äsb sävari‿yo tirändazi varédé väli älan héyf bír şééri vardé. (134) älan yadémnän çıḫıddé nä taki būd‿o nä takéstani näsli äz zéméstan indé. (135) tämam zad dowdän çıḫıddé éltällän ḫalq déydé başgah ya talar väli män. (136) déymän yo bír böhöy tävléyä saladélän öŋindäyäm mivä qoyädélän bäzi bäziléyi ké vardé. (137) bír az tämäddonläré vardé mäniy baĝımdä toy tutädélän häm oynéydélän. (138) yırdä häm koşti tutädélän béhär hal saz āvaz mäniy baĝòm āzaddé. (139) indéki qışlä adimki kimin döyéldé ké ḫonoq olsén bādäm émkanat mäsälän gaz. (140) vardé näft vardé bulä océrä säḫt döyéldéo zäman mäsälän qār ké géléydé. (141) dam‿üsséné sépéréydiy qār üssünnän çıḫéydiy dam‿üssünä, väli älan şayäd on yıldän sorä. (142) bu çaĝalärä déyäy qar äslän bilméydélän ké qar némädé. (143) bé ḫatéré inéké diné zärtoşt déydé här yérä ké yalan düşdé. (144) oyırdän köş gét bäla yaĝädé éstéysän kétäbéné çıḫärtém bézäm éltäblän kéturäbız. (145) bé qolé bizim bír moällémbız vardé ählo sonnät ḫoday rähmät étsén bír yaḫşı moällémédé. (146) çaĝalä ké yalan danışändä déydé siz täĝsiriz döyéldé ataläriziy täĝsiridé bād (147) bir gün déém ḫob ataläbız némä tägsiré éddélän bézä ké déméydélän yalan danış. (148) déydé yo séziy éltäblän ké ésséydélän toĝézdérdélän nämazä déydé

balam tu. (149) gün ortäĝ oléddé, ḫob baba ägär väĝté nämazdé dé balam väĝte nämazdé. (150) némä yalandän déysän ké gün ortäĝ oléddé éluşérdän bu çaĝa yalan danışmaĝı. (151) sézlärdän örgänéddé bu yalané diktä édéddélän bézä véréddélän. (152) déymän älaan héç yérdä yaru hänéz olmäbdé oni‿çén täziyä tutméydélän. (153) budé ölänénnän sora täziyä tutäylän ḫob émam hoséyn hänéz on gün. (154) qâléddé ölsén täziyä tutällän ölännän sorä toy tutällän, ya rişäséné äslän déymédélän. (155) néméyçén bu oldé şayäd bír güni gänäm bír daneşcu bändéyé ḫoda. (156) héş yérdä yér tapmodé géldé mäniy yanomä ḫob yazi‿yo géddé qäbul oldé. (157) öz gélonom hätta hämçénan, téz géddém, män gördòm ké mäsälän kotälé dändéyé. (158) çıḫédém dändé yék moşkélä déyämän qäbl äz inké ... özém gétdom doktorä dédém. (159) ké éstéymän özémé çék édém çék éddém bā̆d dédé ké bu darūläre. (160) mäsräf ét ägär olmädé gél ikki régiy tutéléddé fänär vuréylän dédém. (161) älan täklifémé roşän étgénä dédé ämäldän qorḫméysän dédém män nä ämäldan qorḫéymän. (162) nä ölémnän dédé ... ḫälq qorḫäy késän qorḫméysän dédém doktormän bír ḫanūmdé dédé. (163) haç ḫänūm män ké qorḫméymän bé in dälil na bédéhkarmän. (164) ölännän sora gélsélän qapımä désélän täläbiy vé nä täläpkarmän. (165) vérädé ya vérméydé nä säĝir uşaĝım öydä vardé ké dalomdä yıĝläsén. (166) kottä vursélän ké säĝirdé nä cävan ḫatınım var ké başgasé alsén némä déysän. (167) fori yazdé dédé sava gét ämäl étdélän. (168) älan bu şärhé halé şährbanūdé ké näcur émam hoséyni gérénä düşdé, kétabéniy adé hézaro yék şäbé kormancdé. (169) ké näcur bé väsiléyé sädébné väĝas émam hoséyn bulä iranä hämlé éddélan. (170) şahé öldérdélän, ḫätın çaĝalärini‿yäm äsir étdélän där sūrärti ké qorannä bír sūréyi vardé. (171) bé name äcūz‿o mäcuz‿o félan yäni cängdä ḫatın qocä kişi çaĝa. (172) cängcudé öldélan olä azaddélä väli bulä tamam séné éltélän ḫatınläré araläréndä paylädélän. (173) şährbanū häm qäşängédé émam hoséyn özü‿çén éntéḫab étdé mähbänū bacéséné vérdé. (174) äbubäkriy oĝlé mohämmädä bā̆d dästé aḫér aḫérin güniy ké sährayé kärbäladä. (175) émam hoséyn ta gördé şährbanū qocäldé géddé léylané aldé ké äkbäriy nänäsé olsén. (176) o ké bir az qocäldé gétdé äsĝäriy nänäsé robabäné aldé aḫärin güni kékärbäladä. (177) şährbanuné mindérérdé ké atä bír nohéyé äräbi oḫéydé ké älan tärcoméyé torki mundä vardé. (178) déydé sän şahzadä äcämsän gét iranä géléydé iranä qärbé iran bé namé (179) väramindä kūyé bibi şährbanū märūfdé bā̆d bu nohäné émam hoséyn özé bé zäbané torkidé. (180) älbäté täcoméyé torki édéddéln şähr banū‿çén

oẖeydé‿o muni mindérädé, hooséyniy älé kūfädä … édo äraĝä. (181) éy doẖtärané zähra olén sävaré qanä şéhzadä şährbanū al. (182) äsĝäré qocaĝa qämgin olmä şad ol şähin bälaniy olsén, oniy äsirlığı, yadémä duşäydé yığlıymän fékr étméyn, suyn, syé vätän rävan şähzadä äcämsän. (183) édmä gélén hoséyni qäriĝo bähré qämsän äsir olmaĝındä éğındä éylä bäyan kämsän. (184) şähzadänin gäräg başiy macérali olsén/ bälé ẖolasä çoẖdé bu şérlä tämam oniyké götäräsän. (185) mäniy hätta mobäylém sürūdé é irandé,

(Konuşmacının Telefonu Çaldı: İzin Alarak Telefon Konuşmaları Da Metne Eklendi) : saġ‿oläy ẖoş oläy män özém. (186) biläsän ké émané zéynälabédiy kimin bimarmaän montaha fäĝät färĝém. (187) zéynäl abédin bimaréde bé qolé aĝayé şéyẖ cämali émam come kälat démäli ta qiyamätäyäm bimarédé… . (188) bé qolé bír räféqém varédé kortédé … bu torké çoẖ qäré géléydé. (189) kimin sadéydé, bā̆d bír gün bír bärnamäyédé éstéydé bu korté qärländéylén. (190) o zäman‿äm kortlä déméydélän ké gétdiy doctor yanınä bé zäbané kordi déydélan gétdiy. (191) doktori üssénä bā̆d o ké şuẖédé déydé äfsäri bildiy nomä déy dédém yo dédé bír qonşéméz vardé. (192) nänäsé marizdé här gün soréşämän nänäy näcurdé déydé nänämiy éltdom, doktoriy üssünä qänimätdé väli bugün dédém ké ẖob nänäy näcurdé dédé. (193)valla dä bugün väzé ẖärabédé olmädé nänämiy éltém doktoriy üssünä doktoriy élttom nänäm üssünä älhämdollélah hālé yahşı oléddé. (194) ké bu yarū qärländé gétdé bā̆d bızi gördiy indi‿yäm män bír ikki üş däfä gédébbän doktoriy ẖédmäténä. (195) ẖoda yaré olsén älbättä män äz täriĝé bärnaméyé kormanci‿yäm täşäkkor étdom. (196) kätbän‿äm gétdom täşäkkor étdom bulä darūläré yaẖşıdé, ẖob ämri olsén baĝışlä çon méẖmanom va, yo öydämän älän méhmanom vardé, tähĝiĝatläré vardé. (197) yo zéndä oläy, män ké ävväldän qälädänmän, ẖob män méydanä çıẖäbilméymän.

(Konu: Müzik) (198)män äksärän mähälli, mäsälän zäbnékordi‿yäm varébbän kordi‿yäm va, ärzéyäm ké torkirzéyäm ké torki‿yäm vardé, ké déydé ägär ẖälaldän yığsäyn hésabé vardé. (199) haram, hälaldän qazansäyn hésabı vardé häramnän qazansäyŋ äzabı vardé vä bu şérlärdän çon buläriy räsmé budé ävväl şéér déydélän. (200) bā̆d tarıné vurällän, mäsälän obír ẖähnnändä déydé ké zäré téz tanıydé zärgäriyn gözé näfähmä yaẖméydé. (201) aĝéliy sözé moşkélé hällétsén allahiyn özé bändädän bändäyä nä olär gänäm obér şéérändä. (202) déydé ké bilmädom soyotä péyvänd vordom alma néné

görmädom. (203) namärdä çoḫ hédmät étdom qéyräté aréné görmädom härkäsiyn ké olmäsä äslo näsäbé. (204) oné nä qéyräté vardé nä namusé bə̄d taréne kokältädé, kordé kérmanşahi varémdé bälé.

2.

(205) älan bir yırdä déydé ké un pul gélséy bír féĝiriyn élénä gönsén. (206) äçĝop sinäsénä vérär qışıy yılınä mayél olsäŋ qız o géléné ondä pul géréydé. (207) vä muniy säfäläré älan häĝiĝätän bélä döyéldé ké män. (208) bälé ya mäsälän buläré ägä qäblän déséydiz män amadä édéydém mäsälän déydé bu donyadä o donyayä köçäy köç olsäy. (209) yäkkä yäkkä gédärsän häram hälal yıĝän maliyn payläyändä bírbíriy vurälän o savaşallän. (210) ägär niyyätiy yaḫşı olsäy ḫéyr işiy sana olär yoldaş vägärnä yäkkä qäbrä gédär olärsän. (211) çoḫdé väli älan mundä ḫob män/ häĝiĝätän män salé çélo dowdän ké géddòm mäşädä. (212) män üç yıldé bu yırdämän bulärdän bír zati män bıyırdä yä vardé fäĝät ikki näfärnän tämasém va. (213) gahi gédäm män öwläréná obérläri nä öyená gédämmän nä gélsélän. (214) män öyémä qoyämän, mäsälän bir éddä gäléylän baḫäylän. (215) sän färz ét ké män néméyçén ... äkséné vurmäzsän mäsälan nadér şahiy äkséné vuräsän. (216) mäniy mahvaräm varédé géldélän fuzullıq éddélän mänééltélän cärimä yäm éttélän väli män sözimä häm ... dédom. (217) vä häm ... dédom, pärantéz tutämän bı bärnamäyédé. (218) onä dédom o dédé ké bucurdé män dédom gäräy män mänzäräné tämaşa édérdom. (219) bə̄d ... dédom néméyä baḫäsän dédom sän şu daĝiy daléndäsän män däryadä kata olébbän. (220) dédé näcur dédom bír kälatlıdän soréltélän ké surudé mélli némé olsén bıyırdä, buläriy toylärdä bír ahängläré vardé. (221) bé namé ahängé aĝam hänä mibändä golé räna mibändä dédom kälatlı. (222) mäyi näzäromä ahängé aĝam häna mibändä golé räna mibändä olsén çoḫ béhtärdé. (223) väli ägär männän soréşsélän ké sürūdé mélli némé olsén. (224) män déymän pärvärdégar şokré to sézast in yadégar méhri äz ḫodast kéşväré cäm. (225) mirasé mast vä éla aḫér bə̄d dédé. (226) sän némä buläré qolaĝ asäsän dédom häĝiĝätän molla näsräddin birinän sohbät édéydé. (227) o täräf ... ... vurdé äyaĝéni yäm vurdé yérä yäni äyäĝém säs étdé molla dédé ... . (228) ḫob säséné qäbul étdom ké äyäĝi... dé väli isséné némédäsän dédom. (229) sän mahvarämé tutdiy mäniy mäĝzémé némédéysän mobaylé némédäsän bu hämä bazardä. (230) mobayl vardé oläré némédäsän./ ikki mahvarädé bu bírdé bíri yäm muniy çındä zapasdé. (231) dişäm ikkédé ägär ägär obérné éltélän obér gün gänäm

bu‿yäm ... . (232) o ké déymän män här käsi yol vérméymän. (233) éna munä cähät hala ba /// bälé fékr éddélän mäsälän mäniy némédä. (234) ... o dé ké män ḫatınlä häm ké hiç kişilarinän‿äm tämasom yoḫdé. (235) çon buläyi daĝé dalomdä... älan bu nohäné nohä ḫänlärä déymän géliyn baba tékrari oḫéméyiyn. (236) bu nohéyé émam hoséyn özé oḫéddé dä män ké özém déméymän mäsälän bíri déydé. (237) ḫoşiy gälädé şudé ké äzbärbız obéré géléydé déydé ké män bilméymän. (238) obéré géldé ahängéné bilméymän. (239) ḫéylé ḫob väĝti buläré oḫésélä bilällän ké émam hoséyn nä karädé älan kétabé öz öyımdä däyélde. (240) bé namé sädo däh hékayät aĝayé haci şéyḫ äli qäräni‿yé golpayégani färzändé. (241) ébrahim yazéddé mäsäléyé cängé émam hoséyn‿o yäzidbılän. (242) bír arvad bé namé ornéyb kétabdä géléddé zäné äbdollahé amér motéälléĝä bír gün émam hoséyn. (243) mädinädä ämro asiy göräde ké sän némä sän déy gälébbän géyäm. (244) ornäybé yäzid çén ḫaségarlıq éyém dédé. (245) ḫob sän ké gééüäsän mäni‿çénäm dégénän bu géddé o‿yırä‿o b̄äd soréşdé. (246) ké män gälébbän säné üş näfärçé ḫaségarlıq édäm kim. (247) yäzid émam hoséyn mänäm varmän ḫolasä mäşvérät géldé. (248) o bu émam hoséyni arvadé oldé kinéyé yäzid bıyırdän şuru oldé. (249) nä ...i üssénä tébĝé kétabiy ké özläré yazıddé väli buläré déydélän. (250) bu dé ké män tämasom yoḫdé fäĝät män gédämän. (251) nanvayä‿o hätta män älan mäscédi ké ... . (252) olsén gétméymän, mägär bıyırdä räsmdé särbazlıqdän gäländä bír rozä oḫétälän. (253) ... bíriniy atasé oléddé bıyırdä bír puli yıĝıştırälän bulärä gédämän. (254) väli äz näzäré in ké ... cäténä män gédméymän. (255) bir séri gétdom ... bu torkiydä ké därs oḫéydé. (256) ämro asdé kétabé ké olänän véréddélän‿o némä véréddélän‿o bulé. (257) o zäman kétabéné aldom män altı min tomänä älan şayäd yüz min tomän olsén. (258) ämro asiy honärläré o‿yäm mändä vardé çon män ärz éddom. (259) män ählé motaléämän vä oläyi dili bizimké. (260) bír méĝdaré färĝ édädé väli bu olmäé séz géläys. (261) / män hiç väĝt säm‿äm bulärä vurméymän. (262) / bu izimlé bé hésabé angur şärabédéydélän qärä izomdé hänéz tazä bişiddélän. (263) bé qolé märūf özém hänéz yıĝmäbbän ké kamél göyäm näcér olsén. (264)/ bälémän mäsälän bärnaméyé kormanci män gétérdém öyémä bıyırdä tähĝiĝat étdom. (265) yäni ägä ḫolasäséné désäm idälikin bu qäläsé tariḫdä yoḫédé yäni näĝşädä yoḫédé. (266) ha näĝşädä, män bärnaméyé kordi gätérdom ärz édäm. (267) säyi ḫedmätiyä ké néçä märtäbä bärnaméyé kordiyä gétdom. (268) mäniy dävät édélän soḫänranlıq étdom bulä ta géldé. (269)

näĝşäyä gänäm ägär dorané qädimnän bír zati yadomä gäldé. (270) oté bägışlä ké män ... älbätä tariḫdä çoḫdé väli ba mädräk vardé. (271) bir zämané irandä ḫoşksali gäldé, bu qälädän bír näfär ikké qızıné vérdé. (272) on altı kilo arpaya ikké qızıné torkmänä vérdé, on altı kilo arpaya bā̆d äz şayäd şäst häftad sal ké orestéydé, birbiré trokmänéstan bärĝärar oldé. (273) ḫatın äkséné göndärdé naméyé rūsi tärcoméyé ba. (274) farsi ké mäniy ädém äléfdé bacım zärifédé ḫolasä atam mämmäd äli nänäm ḫéyronnésa. (275) bızé bír çalış yäni väzn put yäni şunzdäh kilu arpaya satdélän äksi‿yäm mändä vardé. (276) ägär éstéysän oni‿yäm män ikk‿üş kétabdä yazdım. (277) ḫolasä torkmänéstannän näväräsé gäldé ké män kétabıné vérdom. (278) älbätä pulini‿yäm vérdé. (279) bändéyé ḫoda déymémän dédé män byné yadégarlıĝ böhöy nänämnän saḫléymän ikk‿üş kétabdä yazıbbän. (280) muné ägär bír väĝt o‿yäm siziy därdizä döyär gätéräm äkséné. (281) / män ba mädräk déymän /cäddä‿o maşin mäsälän älan momkéndé covéyndä ḫoşksali olsén. (282) väli idäliktä färavandé mäşin ... mäsälan kéçä kérmanşadän saman gätérdélän. (283) mäsälän covéynnä mivä olmäsén bıyırdän aparélén ya oyırdä va bıyırä gätérällän. (284) indé ké bu émkanatdä ḫälq ḫoşksali çändan därk étméydé. (285) / bälé bulä ärz éyém ké bír zämané qäblän bérncé gérdéydé. (286) o zäman kémalariya çoḫédé bäna bé goftéyé hac aĝam doĝĝéz yıl qädéĝän étdélän. (287) ké bérénc äkélmäsén bu mäntäĝädä montaha mäniy böhöy nänäm häm varidé. (288) häm fähmé varédé bír méĝdari bäzr säḫlodé ... surä azad oldé. (289) tägribän on kilu oniy bäzré götärdé tämam yéré. (290) bā̆d bé mururé zäman ké kälsädri gäldé‿o ämbäru béhtärin béréncédé. (291) sorä,bir sepahé danéş bu bäzré dom siyahé şomaldän gétérdé bıyırdä‿yäm märūftäréné. (292) älan béréncé dom siyadé älan kiluyi häm yüz yiĝirmi miŋ tomändé. (293) väli bémururé zäman bu täĝällob här yérdä ké... vardé. (294) täĝällob oyırdä vardé gätérdélän, bir béréncé por mähsūl. (295) aĝa kälatiy béréncédé dérägäzdän durungärdän kisäné doldérdélän. (296) bu kälatiy béréncédé bír méĝdari bäd nam étdélän kälatiy béréncéné. (297) väélla äslé béréncé béḫtäin béréncdé bulä, bā̆d séz covéyniy özéndä ya ké torkiyä. /// (298) téhrandä‿yäm mäniy räféĝom vardé, bé namé aĝäyé hac musayé qorbani qardaşı bé namé bdollahéqorbani. (299) bongaläré vardé bıyırdän ḫolasä älan oyırdä o gézä. (300) män zäng vurdom téhraniy väzé näcurdé dédo. (301) ottéz apartémanım vardé téhrandä väli bazar késatdé (302) / hä bazar késatdé bā̆d o qardaşé dédé bärnamäyédé män sohbät étdom. (303) bā̆d dédé ké şomaré hésabiyn vé mänä.

(304) şomaré hésab vérdom ikki milyon mäniy͡çén tökdé, älbätä bír ẖeyr iş éstéydom. (305) bír konä mädrésädé muniy kudäkéstan qoyım. (306) väli çon nä şoramän nä déhyarmän şu ändazé puli͡yäm élémdä qalıddé. (307) oni͡yäm şora déhyar movaféĝätlıq étméydé, män gäräg téhranä gédém. (308)oläriy öyénä män kétab göndärdom oniy͡çén bā̆d qardaşé dédé. (309) mäniyçén ahängayé mähälli göndär älan bir ikki günnän sora. (310) bir méĝdari ahängé mähälli tänzim édébmän. (311) ké gänäm buläçén göndäréém o dé ké män äksärän téhran. (312) mäsälän méslé kaşmär ésfähan bulärdä yoldaşım vardé qoçan bojnor bulärdä. (313) män özömän mäzérät éstéymän. cozvé ... män mädräkém͡mäm vardé. (314) äksärän här yırdä özémé yäni vurubbän. (315) o yolä ké här yırdä mani ké tutméydélän déymän. (316) aĝa män éşşäymän héç zad başımä gélméydé. (317) ta ké yékké däfä͡yäm mäniy ... väli obér ẖätla özémkédé ézafä édébbän. (318) här ké başäd näzäräş där péyé namūsé käsan péyé namūsé véy äftäd näzäré bol häväsan. (319) biz éstérdiy kälatdä bonyadé, mäskännän bähsébız oldé. (320) dédom çoẖ danışmä män cozvé hézbé ẖäranmän mädräkém͡äm vardé. (321) éna bu͡yäm mädräkom coftäk vurub säné atämän. (322) ẖiyabaniyçénä sän fékr étmä ké män obérläbbılän ẖolasä o baẖté munä bír äẖnūm varédé. (323) bénamé häşémi dédé cénab särvan. / (324) bälé män bu işlärdä͡yäm varmän. / (325) älan séz bu qälälärä ké gédäyés män ké déymän poşté kuhdé. (326) héş yérni şu kälatiy özéni͡yäm çoẖ käm mäsälän gäräy léngé käfşnän vuräy. (327) väli mäniyké bisimdé bu zängé baĝdé bu ayfondé.

16. Metin - Göçmen

Kaynak Kişi	F.İ. (Kadın)
Yaşı	40
Doğum Yeri	İdelik, Kelat
Yaşadığı Yer	İdelik
Eğitim	Orta Okul Merzunu
Mesleği	Ev hanımı

(1) üç qız bie oğlan, qoméḫişbız, bälé yaḫşı, ḫoş abohäva yaḫşı qaynänä yaḫşı. (2) éhäva yaḫşı, qaynänä yaḫşı éyné bir madärkim, toybız mäsälän märasém toybızé déy... toyıbızé. (3) mäsälän bızi rustabızä räsm bucur ké toy tutällän hala in do rūs. (4) ärūsi toy tıtällän iki gün bälé, mäsälän bír gün räsmıbız bucurséna. (5) ävväl némä hämmamé éssiyäbäbız bād̄ şäb häna bändi rūzé bād̄äm mäsälän ärūsé gétérälän. (6) damadiy öyéna bızıy ärusébız bucursänä älan océrséna döyéldé älan märasémé koşti varédé. (7) o zäman indé olä räsmnän çıḫıddé ärūsi yék rūzé äz sobh. (8) tutälä şäb‿äm tämam oliyä géyä hala yék rūzä tutällän, bälé bucurséna. (9) bé ḫatéré ḫärchayé géran yék rūzä tuttélän, bälé farsi biştär danışäy. (10) mädréséyä gédiyä, bälé rusta häm farsi häm torki. (11) rustadabız çon özébızdä zämin var... şu rūstadä şalilkarbız bérénckarbız şu rustadä zéndéĝi édäbız (12) şali karo gändom‿o co, bälé zämané bérénc gäbız komäk édäbız. (13) // biziy çaĝalä o zäman o zäman biziy çaĝalä nä o zäman nä älan. (14) bızıy çaĝaläbız gédälän mähdé kudäk yazäm bızi nä mähdé kudäk nä .... män.... özémäm. (15) ta diplomäcän därs oḫémän danéşgayä émtéhab vérébbän ämma o zäman émkanat yoḫidiyä. (16) älan ama bulayiy zäman émkanat vardiyä mähdékudäkä ... hézar émkanat. (17) émkanat.. nänä babaläyäm ké bi sävad bızäm şu qattä özbız öz äyäĝıbıziy. (18) üsséna otériy oḫiy dä olä ké bızä örgätmäélän bír zadi ké bilméydélän. (19) bād̄bäḫlä ämma bız mäsälän biläbız bulärä örgätäbız dä, bulä mäsälän çaĝaläyi cäténá? (20) çaĝayidiy turärdiy därs oḫeydiy dä o zäman nä bärĝ varidé nä väz varidé. (21) fanūs bız déybız çéraĝ dästi taştırdiy çéraĝ dästti qoyérdiy därso émtéhanıbızä. (22) därs oḫerdiy älanäm ké maşallah bu bärĝo bu émkanat intérnét. (23) bu väzo zäman nämä va héç tämä yoḫidé/ bız értälän turäbız gavä baḫ. (24) qäza bír günäm mäsälän şuhärom

märdébız gédä biyabanä gändom déroä .... qärom gélä. (25) biyabanän gällän kargär bayäd qäza pişirgénäm zor ruz karayé ruzané nanvayi‿o säré zämin géd. (26) abé şali baḫ gänäm ké gänäm ... ... bıziy qäzayé ... . (27) qädimlämız qäzayé mäḫsus ya zämané ḫänlä déydélän mäsälän fétér mäskäo zäman. (28) bız älan déydiy méhman gélä bérénco guş bişirä olä o zäman fétér mäskä bişirä. (29) ämma bız älan o zadlä qädimki qäzalä némä étméy bızä. (30) äslän ḫoşém gélméy ké bişiräm şu méhman gélä bérénco guşt bérénco guşté gusfänd (31) morĝo ya mahiänd ya morĝo ya mahio éna şulä fétér. (32) mäskä ḫämirä sän bir méydännä ocaĝ qäyéräsän bir qädimlä towalä qoyäsän oniy‿ üssénä. (33) bişiräsän ba käréyé gusfänd bā̄d onu ḫordäsän käräyäm qoyäsän şékäräm tökä .. déylän. (34) fétér mäskä, bu olä qäzayé mäḫsusé zäman qädim ké bir méhman bala bala. (35) éstiy bu qäzayé mäḫus fétér méskä bişiriy dä ämma bu dorä bérénc. (36) indé ké o zämané qädimiyé ḫoşom o qäzalärdän gélméy bişrém şu bérénco. (37) néşano bír märasémä gédäm bu gécä gédäm félaniy qızınä néşanénä bír märasém tutidélän (38) bu bi şirini ḫorlıĝıdé bā̄d gänä toy‿äm mäsälän indé bír aydän. (39) ikki aydän ... toy éyéydélän, bälé vardé bıyırdä taham o zäman ké däbíréstan indé. (40) çon danéş amuz käm oldéddé ta mäsälän inca ta kélasé çändom. (41) miḫuni? ta häştom, ta kélasé nohomäçän oḫéydiy, bā̄d gélélän. (42) kälat ya ... mäsälän däbíréstani‿yäm oyırdä oḫéydiy/ mäyi qızım älan bu yıl nohomä. (43) géyä oḫesén yäni salédégä gétsén kälatä/ üç qız‿o bir oĝlan, älan bélä. (44) käsifdi‿yäm torpaĝlä çindä män älan färş yuyäm baḫmämän bulärä bu öylärıbızä. (45) vamé mäskän véréydéläŋ vam aldiy qäyérdiy, ali, tämam qaçéllän şährdän géléllän bıyırä. (46) täfrihä bıyırä géléllän dä, émkanat bärq va gaz va téléfon va postbani va, var. (47) dä hämé émkanat vardé/ korona gélde mädrésäyä, biltérédé ha bil tätil oldiz? (48) mäni pédärémiy ḫäläsénéiy näväsé olä şohäré män, mäsälän bulä pédärbozorgbılän. (49) pédärom pésär ḫalä yo bız hä géldélän o zäman éyné älan inde doroyé géléllän. (50) danışälän o zäman bıziy némä danışmaq yo ḫob bu dé tanéy dä. (51) géldélän mäsälän bozorgtärlä täsmim bız éstäméydiy ké bız täsmim bozorgtär désén hä hä. (52) desen yo yo,bız katalä sözinä géyä mäsälän géldélän atam déé. (53) ḫälämiy novärásé o atam déé män äslän nä déḫalät édämän yo éstéymän. (54) déyém atam här zat déy atam désén ya qardaşläm. (55) bír bírbíriy äḫlaĝéné ... nä yaḫşı älanké dorä yaḫşı indé gézén. (56) görsén hanı danışälän hanı bír näzärlä bír éstéydé hanı äḫlaĝlä bír bírä yéy (57) o zäman bu räsmlä yoḫéé indé täzä räsm oléddé.

(58) şunzdä salä ḫänädaräm o zäman bu räsmlä yoḫi ké mägä écazé véri. (59) pédär mädär ḫälĝiy oĝlinän danışiy qoyméydélän/ indé bu dorä yaḫşıraĝdé; kata çaĝabız. (60) bu, nécä bız gäldiy nécä bız gäldiy toy éddiy yék mahé digäm. (61) qäynänäm diyä çäĝay némä olmä mäno, ḫälq déydé bír sal kéçsén .... bulä. (62) mäni yolléän gét doktorä téz olsén mänäm géttom doktorä ké téz bılä .(63) olsén / ḫo indé här yérä qäbul olä gäräg o şährä. (64) şagérdé zérängdé şägérdé némunä bā̄d réştéyé pézéşki‿yäm bu çoḫ éstéy ,ḫoday diyäy komäk éssén (65) réştéyé täcrobiyä gétsén déy mäsälän pézéşki ḫoday özé komäk éssén, yo. (66) dä şu irandä, här väĝt géddé öz zéndégisénä o väḫ déyäbzı gä hä. (67) /// bu yırdä sénné mäḫsus yo göräsän bugün dävazdäh salä gélén édéddélän/// (68) yırdä vardé qız vardé ké älan bändéyé ḫoda si sal. (69) hänız öydä ézdévac édmäbdé yäni mäsälän ḫässégarläriyäm varédé mäsälän bozorgtärlä moĝässérdélä vérméydélä. (70) indé mäsälän bír ikké dägä gédéllän vérméllän ḫo qız qaläyyä. (71) éna bucursınä/ inşallah hänéz näsib étmädé ḫoday énşällah näsib éssén väli madär. (72) çän séri gétdé mäkkäyä kärbälayä do bar mäkkéyä gétdé. (73) kärbälayä suriyäyä gétdé çon çon bılä ämuläré némä zävvar értä kärbälayä mäkkäyä. (74) bıyırdä torkäm var kordäm va / one valla bilméy kälatiy torkläré bír cursınä danışällän. (75) bız torké némäbız dä, bız zämınbız şali ékäbız. (76) zadlä çıḫdé täk‿o tuk va indé taham hazér ḫordani, nanvayiyä értäynän. (77) saäté şiş häft bír nan bişirä bā̄d saäté no dähäm do bar bişirä. (78) där rūz / bıyırı‿yäm bír déräḫtiy va bé anmé déydélän, mınä sıĝdı. (79) dä bala értä bu olä gédiy munä néméydé şunnänäm ḫuday bulayiy némäné. (80) näzro niyazini vérérdiyä indä män bu zadlä héç étéĝädom yoḫdé bu däräḫt. (81) ämma çon déydélän mäsälän bu déräḫtiy késändä qân çıḫıddé bā̄d ziyan gätéddé. (82) mäsälän oni käsä / yo rast mäsälan déylän bu déräḫtnän qân çıḫıddé. (83) méslé éyné şähr şährdä väsayélé bozorg damad väsayélé kuçiki‿yäm täräfé doḫtär bucursınä. (84) /rustayä ké mäsälän ḫanä bé ḫänä géélän dävät édélän ämmä mäsälän şährläré. (85) mäşäd olärä kart vérälän ämma bu rūstalä boländgudä çaĝırälän. (86) dävät édälän, qış ḫob bu yıl älhämdolléllah färavan gaz géldé här sal. (87) säḫtiydé ta gédäy bír boşkänäft aläsän candä vuräsän bız gédmiy märdaläbız géey. (88) déy äslän sähärdän géd oyırdä nobätdä du ta bír boşgä näft véräy. (89) bu yıl gaz géldé gaz yaḫşı oldé / ḫoş häm va nahäti häm va. (90) zéndéganilä bélä säḫt ké ḫatéré ḫoş yoḫdé qämgin. (91) äsä özém bír énsané némämän çoḫ şad döä hämäş qämginmän. (92) rustadäyédiy dä mäsälän gusfändbız

varidé qäynänämiy yannä otéréydiy bād bu‿yäm ävvälin bälaydé. (93) mäsälän babasé biyabannäydé buyäm bir qaliçäydé çékiydé ... ké éltém döşém gézém. (94) bu şir‿äm qäynänäm qäynäti‿yo qoyi ... bu gétdéläbäsé déydé bu némäyä bu mäni ... (95) bu bélä yandé bu‿yäm mäni ḫatéréyé tälḫim, döném sänä ḫob géliy; séz danéşcuyé hay şähr?

17. Metin - Göçmen

Kaynak Kişi	M.İ. (Kadın)
Yaşı	70
Doğum Yeri	İdelik, Kelat
Yaşadığı Yer	İdelik
Eğitim	Okul Eğitimi Görmemiş
Mesleği	Ev hanımı

(1)män nämazidom bägışléyi/ mäyi bír ämém varéé fot‿odo. (2) o väḫ säĝirlä qalodé üç oĝlanéé bir‿äm qızdé üç oĝlé varéé ämomé bir‿äm qızé varéé. (3) o väḫ némä madär şohärém ké şu ölodé, çaĝaläséné otorodé. (4) mänäm ondä on bír yaşındäydım tä zämäné vérändé. (5) bír yıl äĝdä qaldım o väh dävazdä salä géldém ḫänädar oldém. (6) o väh atam déy ké bu ämémiy säĝirlänné män yéĝém. (7) o atam özé géldé gördé özénnäm pul vérdé. (8) ḫärc étdé mäné vérdé ämé oĝlémä o väḫ buläyäm mäniy ämémiy çaĝaläyidé. (9) bíri qäyéném üç yaşındäyé bíri dört yaşiyde. (10) män buläré böhöy étdom bulä ézdévac étdiy‿o här bíriniy ikki‿üç çaĝası‿yäm oldé. (11) män äyréldém o väḫ gäldiy öz zendégibızä géldiy (12) o väḫ ḫoday mänä dört oĝlan vérdé, béş çaĝam oléddé. (13) o väḫ dört oĝlém varédé bir‿äm qızım yäni bír oĝlém cävan märg oldé. (14) néçä, o väḫ kişim‿äm yirmi yıl öléddé o väḫ män çoḫ äzab çıkıbbän dä. (15) çoḫ mäşäĝĝät çäkébbän sänä dönim. üç qardaşom na morad oldé. (16) qardaşémiy oĝlé na morad oldé qardaşémiy oĝlé na morad oldé bacémiy oĝlé täsadof étdé. (17) na morad oldé älan‿ä bír sekkiz toḫéz aydé, bír géléném na morad oldé. (18) ké mäné kämär şékän étdé bír oĝlé va bír qızı va. (19) / korona tutodé yaḫşidé gétdé bu ịnä vurdélän koronaniy iğnäséné vurdélän. (20) / o väḫ män älan päncaho çar saldé pänc saldé zéndégi éämän. (21) bıyırdä o väḫ zendégimnän rézam älhämolléllah qäyénlarém‿äm yaḫşıé, yäyrélärém‿äm. (22) yaḫşıé çaĝaläm yaḫşı ḫodaya häzar märtäbä şokr ḫed ... här nämä ... män. (23) män häzräté zéynäbiy gärdo ḫakiy olméymän şu... gündä déymän ḫodaya sännän täşäkkor mämnun. (24) çaĝaläm‿äm älhämdoléllah yaḫşı gélénlämäm yaḫşı bír oĝlém bír qızım mäşhäddä. (25) ikki oĝlém‿äm bıyırdä o väḫ oĝlanläm ikkésé molällémdé. (26) bíri‿yäm kéşavärzdé sänä déném näväräm älhämdollélah yétäram. (27)

qäyén çaĝaläm qäyénläm ḫéylé éhtärammé, rézaman ḫodayi där yasénä. (28) ḫodayä täşäkkor éyämän sänä qorban olén sänä déném aĝébät bé ḫéyr oläyz işallah. (29) / çaĝaläm bız özébız éntéḫab éddiy çaĝäläbızçén. / (30) çaĝaläbız kata oĝlım därs oḫidé päncomnän gétdé. (31) doläté moällém oldé o väḫ yérmé altı yaş oldé. (32) yérmé yéddi yaş oldé bız här némä déyä öylän déy yo män öylänmän çonké qäyénläm kiçidé. (33) ävväl déy ämäläm öylänsén älan mäyi kata oĝlım qäynımnän dört yaş kiçidiya üç dört yaş kiçidé. (34) o väḫ män on béş yaşındéydım ḫuday mäyi älan män, on béş yaş kata oĝlımnän böhöymän on béş yaşındä. (35) ḫoday oné vérérdé o väḫ här némä déy... öylän déy ké yo öylénmän. (36) o väh danéşgahä därs oḫeylän muni bír räféĝé varéé. (37) bız gétdiy némä muniy räfığıniy gördiy o väḫ män déém. (38) bu räféĝénä déyém ädé aĝa mortäzayédé déém. (39) aĝa mortäza mäyi bu oĝlım öylänmiy sän muniçén bír qız sän ké şährdän öylänsän. (40) muni sän‿äm tap bız déybız ... öylän bu öylänméydé o väḫ. (41) räféĝé ézi ké häsab ämmäséné qızını alodé, dayısıné qızıné muni‿çén éntéḫab étdé o väḫ bız gétdiy ḫaségarlıĝä gétdiy. (42) ḫaségarlıĝä ävvälé ävväl ḫoda biyamorz kişimlän kişimo bu oĝlım gétdiy. (43) bız gétdiy o väḫ dayısıné qızı gétdé çay gété bu kişi mäné aramgénä. (44) déy ké, şu géléndé o väḫ män déém yo muniy bír çaĝası va. (45) bu yırdä yatıréddé män baḫtom bu ḫänädardé bu döyéldé. (46) muniy qızı sora mäyi öz géléném çay gétéé gétéé. (47) / o kata gélén ké şähréé o väh män déém ké bu män bír gélén ḫodaya déém. (48) qorninim säné éstéymän äcir olsén çoḫ çaq olmäsén bélä yaḫşı olsén. (49) hä o väḫ géldé laĝär fäĝät älan fatmä ḫanum‿äm şuni säni qiyafändä säni qädiyndä. (50) ... o géléné ädé fatmä bu çay gétéé bız déybız géléybız. (51) qızızé ata nänäséna deyiy ḫaségarlıĝına o väḫ déélän. (52) géléném bír dayısı‿yäm varédé térannän gélo o yaḫşiydé. (53) o väḫ déy ké bız danışilän bız déybız kälatliĝız bıziy héç zatbız‿äm yoḫdé. (54) qoyıbız varéé malıbız varéé yér‿o molkımız‿äm varéé. (55) bız déybız héç zatbız yoḫdé bız déybız. (56) älannän bız tärif éélläan buläré o väḫ déybız ké bız sälamätlıĝ. (57) bıziy bız‿äm çay gäterlä yédiy‿o içdiy‿o çıḫ némä tränna bu nänäsé atasé ... géldé. (58) män‿äm baĝışlä män çoḫ danışdım. (59) / män‿äm märiz olodom säktä étdım néçä yıl o kata oĝlım dört yaşındä. (60) säktä étdım nabina oldém na bina oldém‿o fäläc oldém. (61) şayäd ikk‿üç ay na binaydım dä. (62) o‿yäm nä déélän ké sän doḫtorä gét män déymän doktoriy ädéné tutäsız. (63) géämän özémé öldérämän män fäĝät géämän imam rézayä. (64) imam réza mäné ya bír şäfa vérsen ya bír märiz

män gétdım. (65) émam rézayä qorban olé boynémé däḫil étdım. (66) émam rézayä émam réza mäni şäfamé vérdé ävvälké ké mäni salém étdé. (67) yıĝläm kata qardaşımlän gétdım ḫoday rähmät étsén. (68) qardaşımäm öldé yaḫşı o väḫ bu trändä bu oĝlém. (69) mäni nänäm şéfa dähndéyé émam réza déyä kişim danışdé ‿o kata qaraşım‿ äm bizläblän gälo. (70) bulä déé o väḫ män turändä bu qız géléném ké ata nänäsé otérodé. (71) bulä otérodé män‿ äm nä farsiné bilämän torkbız dä. (72) héç zaté bilméymän éna bulä cévab véréddé bız ävväl ... (73) bulä bír qäribä äslän görmäbbız ta älanä män däru bir hézar tomän o moĝä hézar tomän. (74) yérmé béş mundän éŋ ärzéşé varéé ḫa bír hézar tomän fori nä hä nä yo. (75) bulä cévab véréddé o nä némä biz çay gétédélän. (76) biz içdiy déélän ké bız hané danışilén görév. (77) yoli oldé véräbız déy muniy doḫtor géléddé mohändés géléddé. (78) ḫaségarlıĝä içäré qoymäddé bu nécér oldé. (79) sız géldiz biziy çayıbızé içdiyz bız déybız kälatlıbız bé qolé bız‿äm kälat .(80) päncom géléddé dolätiy moällémdé‿yäm män bír hézar tomän çıḫärdom‿o bu gélénémiy başınä dolandırdım. (81) män déém ké haç ḫanūm säné émam rézayä tapışéräm äbolfäzlä tapışärämän. (82) sän gäräy bı qızı véräy mäniy gélénémdé bu hézar tomän dolandırdım‿o qoydém. (83) dalannä bu némä rahrolännä färşti öndä déém siz biliy ya émam réza ya äm abolfäzlä. (84) sızi tapéşérébbän gräy muniy véräy män géléném bulä güldé. (85) meslé bulä éyné mäné güldéln déy bíri va bu bi tork nä farséné bilä män. (86) ... né déém bız géldiy dä o väḫ nänämä déém näsib oldé. (87) értäsi gün bulä zäng vurdé ké siz géliŋ bız véräbız o väḫ onnän éŋ démän bir yérä ḫaségarlıĝä gétdiy. (88) bír yıl munnän öŋé o väḫ o qız géldé män qızé oĝlémä déém ké bu mäniy tabémé tutméy bu därdä. (89) déyméy déy némäyä déém sän bír öziyn äḫémésisän béra, öziyn némäsän. (90) bélä sängin däyé ägä yüz näfär gélsén bu mäyi bu çaĝam tikälu baḫméy ké bu kımdé déém. (91) sän munnän ... ḫatıniyäm ké olsén sän téz qocäläsän. (92) bíri olsén ké dél zéndé olsén o väḫ gétdiy män aḫşam gäldom déém yo. (93) bu mäyi tabımé tutmä balam bız gédäbız qäläyä. (94) ataynän bız bu yéré gétméybız aḫşam yatodom ḫabdä gördom. (95) qorban olém bie séyyédi géldé bír séyyéddé, başga‿yäm bír kişi bulä éŋdä kişiyäm räddä. (96) bu éstéydé mänä bír şämşiré bír némäyé qorban olém. (97) şu häzräté äli şämşiri kimin dastäséi‿yäm yäşil déy ké nänä yérénnän şor yémä. (98) héç bi‿ yérä gétmä bu şämşiri‿yäm al qäymét muné héç kémä vérmä. (99) män bu şämşiré aldom yoḫoyä räḫté ḫablä kéynénnä qoydém. (100) déé yérénnän şor yémä mén értällän

turdım ḫoday rähmäté kişimä déém géy. (101) qäläyä déyém déé hay gäli bulärdän ḫabär olsén déém. (102) yo män bu gécä diş gördom déy yérizdän şor yeméyn. (103) muniy soraĝénä‿yäm gétméyn duriy bír yıl durdiy soŋki yılä şu gélénom näsib oldé. (104) bu‿yäm şu gétdé ḫoday älan älandé, nänäsé atasé déy bilméräm. (105) hac ḫanum sän biziy aĝzıbızé baĝläyn. (106) sän bızé nemétdiy män déém ĝob män bir aĝaniy qapısénä yıḫıldım. (107) démän sizi tapışämän oné qapısınä bıziy bu yırdän na omid étméyn. (108) dä sänä déném o väh näsib oldé bu gélénémiy ḫaségarlıĝınä gétdom déém. (109) ké gétdiy ḫaségarlıĝınä o väḫ atasé nänäsé kişiblän famildélän, ḫo bulä älan ḫalä qızé ḫälä oĝlé. (110) oĝlımnän bu o väḫ gétdiy bulä déé ké, bız bir qızı dé sézä vérdiy baĝéşläyi gétdiyä. (111) bu‿yäm séziy qızıys o väḫ män déém haniy göräm qızıyz mäné oĝlémé aläy. (112) ya almév männä halé hoséläm yoḫdé, mäyi çaĝammén oldé kişimmén oldé qardaş mändä çoḫ hosélä yoḫdiyä män sava bu oĝlémnän üzéné tolásén oĝlımiy cävabénévérmäsén oĝlımé éstämäsén. (113) ya yatsén ärḫäséné çoréssén şunna déém morzéné düşérsén män onnän gélén éstäyémän, hané görém qızıyz indé dorovärdä bulä gélénlä varéé famillä‿yäm varéé. (114) mänä gülällän déylän sän némä déém yo män vaĝiyäté mén görém bu oĝlémé éstéydé. (115) män além oĝlémçén dä éstämäsä ké gétsén ḫoday yari olsén. (116) girdım öyä déém ké ozra can nänäm bacım sän mäyi oĝlımé aläsän ya alméysän. (117) bu ... ḫabläé danışmäé déém ḫob aläsän ya alméysän nänäsé déé. (118) ḫo alä ké bız vérébız déé ... män bā̄d dédé ḫäli atä nänäm här némä désäy çäşom bā̄d gördém. (119) yo rahé vardé älhämdoléllah ḫéylé rézamän‿äm gélénnämnän. (120) qızımnän bír dänä qızım va qızımnän artıqdélä héylä oĝlımiy‿äm héyléhävaséné. (121) säḫlä oĝlım qardaş... atasé ... yiräĝé dar oldé. (122) äsäbani dä bu kén géldé bu ḫéylä ḫéyro bährä gössén mäkkékärbäla. (123) tamambızä näsib éssén işallah buläri‿yäm näsib éssén moméniy siyaĝäsénä sänä dénäm. (124) o géléném ḫoday biyamorzé‿yém gétdom oniy‿äm şunna déyém déém. (125) oĝlımé alémé aläsän män dowä géliy ägä alméysän déy yo män dayımé oĝlıymän. (126) nänäséniy dayısé olérdé o väḫ oniy häsab dayısıniy némä. (127) o väḫ déy ké éstéymän o väḫ aldé yérmi‿ikki yıl‿äm zéndégi étdé. (128) älan maşallah oĝlé moällémlıĝä. (129) qäbul oléddé qızıy‿äm böhöydé bu nävärämé böhöydé. (130) çaĝaläré o väḫ yaḫşiydé rézamänäm älanäm gécä gündüz dua éyém. (131) oniy çén déyém män fatéméyé zähra älé ayaĝıné ölém. (132) bu donya o donyayä sänä déném yaḫşı älhämdolléllah ...lärémnän. (133) rézamän

qäyénlämnän çaĝalämnän ḫodaya şokér ḫodavändé aläm ta älani. (134) mänéhäné bír yérdä ḫaro zälil étmäbdé häméşä sär färaz étdé. (135) ḫoday işallah tamamis särfäraz oläyz, bír yoli‿yäm mäkkäyä gédébbän. (136) yäné oĝlım yazıddé. (137) indé pul tékétté nä mälum näsib olä olméy, dört däfä‿yäm kärbälayä gédébbän. (138) suriyäyä‿yäm gédébbän ziyarät édébbän häzräté zéynäbiy qorbaniyém. (139) ḫoday sézä‿yäm näsib étsén, yo mäkkäyä häccé omré can hä. / (140) mäkké yaḫşı ḫanéyé ḫodayé qorbaniy‿äm ḫänéyé ḫoda qorban oléym. (141) häzräté mohämmädiy zéndégi ... yéré qorbaniy‿äm get. (142) némä äbaséniy‿issénä daş qoyéddé, daşé géteréddé qorban oléyém. (143) o nemäyä qoyeddé mäyi sävatém yoḫdé çoḫ tämam yérä gétdiy. (144) / oĝlrmnän kata oĝlémnän‿o kata géléném bılän gétdiy. (145) älan géléném ikki däfä gétdé. (146) oĝlım üç däfä gétdé oĝlım modiré karévandé kärbälayä éltä gätérä mäkkäyä éltä. (147) gätérä moällémé o väḫ moällémlıĝé baznéşäst oldé, lisansé modiré. (148) mädrésäyédé o väḫ baznéşäst oldé gétdé ädéné yazdé qäbul oldé. (149) modiré karévanlıĝä o väḫ älan altı yéddi yılıyä. (150) mosafér éltä gätérä‿yo modiré karévandé sänä déném/ näcäfä qorban oléyém. (151) kärbälayä häzräté äbélfäziy häräménä, émam hoséyniy cani qorban olém. (152) tanmam yérä gétdiy bız ḫoday séza‿yäm näsib étsén işallah qorbaniy géyäm. (153) häzräté ruĝiyäniy gétdom qäbréné ziyarät étdom. (154) häzräté ruĝiyäni qorbani géyäm. (155) häzräté zéynäb sizi sävatiz va gänä biläsélä bír kiçig päncérä. (156) bu äynäniy böhöylındä içi péréncdé qorban olém émam hoséyniy. (157) başıné éltodélän o yırdä ävväl qäymodélän dä o väh gétdiy oläyi taham ziyarät étdiy. (158) tämäm dorost bír ay bız gétdiy kärbälayi märzéndä. (159) qaldiy déélän yol baĝländé oyırdän. (159) on günnän sorä gétdiy suriyäyä doros yérmé toĝĝéz gün (160) bız suriyäyä o kärbälayä gétdiy bír ay o düzäländä géldiy. (161) mäşädä gétdiy ... gänä kärbälayä ke yolé açıldé gétdiy. (162) dört däfä män géébbän kärbälayä gélénomlän o ḫoda biyamorznän gétdom. (163) onnän oniy oĝlınnäm gétdom gänäm o oĝlımnän gétdom. (164) ḫoday sizä‿yäm näsib étsén ḫodayé şokér gänäm häzar märtäbä şokér zändägimnän. (165) çaĝamnän ḫodaydän rézamän täşäkkor ḫodaydän qorbaniŋ géyém. (166) inde äm ḫodavände aläm özé häzräté zéynäb çekeddé, buläré bızäm mälum oniy ommätébız. (167) şu ... sänä döném älan‿äm mäyi öyım bıyırdä zéndégim va ävvälki, şu kişimiy öyé ävvälki zéndégimdé o oĝlım oyırdä qäyérdé. (168) o oĝlım oyırdä otérä män bu yırdä otérämän obír oĝlımäm o caddäniy üssünnä bír do täbäĝä va täydän. (169) géläsän o

väḫ, täydän kégéldiy bír kuçä bélä rast gä yoḫaré o kuçä oŋké şu némä bu bäḫtärä ékkéddé bélä. (170) dugaliy‿üssénnän mälum olä bız déybız günä baḫär o némä‿äm o gélénimkiydé. (171) oĝlımké ol‿äm oyırda zendegiyä gündä bír däfä géyämän gécä bäzi moĝälä géyämän. (172) maşallah qızı kata tamam yétä némäsénä. / (173) hä bu näväräm déylän sänä gétdé, bu gah déylän obír mamasénä gétdé, nänäsiniy sänä döném baĝışléyiy män danışdom. / (174)ḫodaya pärvärdégara öziy aĝébät bé ḫéyr ét ḫodaya özin réza ol. (175) ḫodaya ruzim ba rézayé to öziy därdé bälané räf éd öziy säḫlä, qorbaniŋ géyém can saĝıq. (176) sälamätlıq vé hälal rozé. / bu nänäŋdé, mäşädlisiz, oyäm mäşäddä famil. (177) aĝayé ämini purdé oväḫ mäĝazasıniy némaséndä yazıddé. (178) béréncé kälat, bu yazızzé özé kälatlı rūstayi çaĝası. (179) béréncé kälatäm o älan näväräm bilä hay oĝérdä. (180) mäĝazäsé géléném‿äm şäréé o şärééllän yaḫşıdélän. (181) bızdän bā̄d ḫéylä bi pédärdardéllän yaḫşı ḫanévadädéllän. (182) némäéllän bu némä déllän çoḫ ké, gélénlämmän‿äm rézamän ḫéylé yaḫşı bír dänä qızım vardé. (183) üç oĝlım‿o bir dänä qızım vardé. (184) ḫéylé qızımnän gélénläm artıĝédé ḫéylmayi hävamé säḫléylän éhtäramémé häné mäyi qäyénläm bíré üç yaşiydé. (185) bíri dört yaşındä géldom häné mänä bír démäbdélän. (186) ké säyin gözüyn üssénnän qaşiy va, gélénläm‿äm yaḫşı ḫodaylıq. / (187) qändanlä dolädé gété, män bulyi şansınä‿yäm némä, mäsum yäḫçaldä ḫorma va gété şokolatlä bugün géyéydiy o oĝlım. (188) bu abméyvé olodo kés olodo şärbät biziy räsmébızdé daĝétälän. (189) män bíraz şokolatém‿äm varédé män götääm oyırdé séyyét vardé déém séyétläy‿éssénnä. (190) şokolat daĝétäm sävabdé o väḫ baĝışlayiyn sizi şansdän. (191) män héç yol... älan qätliy güni‿yäm oldé, çoḫ ḫoşgéllédséz, siz baĝışläyiyn män danışdım. /// (192) yo näväräm yaḫşı maşallah déymän näväräm o kata oĝlımiy üş qızı vardé älan qızläré biré väkillıĝé oḫéddé boléddiyä bu yıl därséné bíri gänäm. (193) bu moällémlıĝé oḫiydé mäyräm‿äm qäbul oldiyä. / (194) katasé väkillıĝé oḫéydé boléddé‿yäm işallah bu yıl. (195) sälamätlıq olsén kiçiyi zéynäbédé katasé zära ortäncésé maryämdé mäyi ädémdé, oĝlım déy. (196) nänä rézasän män sayi ädiy qoyäm déém qoygänä o väḫ kiçi zéynäbédé, gétdé. (197) mäkkäyä bilmodo ké oladé va mäkkäyä bilodo äyä. (198) oĝlan olsén mohämmäd qoyämän némä mohämmäd äli qoyämän, o oĝlım ké na morad oldé. (199) äli rézayédé o väḫ déé qız‿äm olsén zéynäb o väḫ qızıniy ädéné zéynäb qoyéddé çaĝaläm şu ädläyé, özém déymän yaḫşi imamiy ädéné qoyällän. (200) o väḫ oniykélä

bíri zähra biri märyäm bíri zéynäbédé, bélä bu mäsumdé bu méhäddésä obéré mähsayé oğliy‿äm mohämmäd cävaddé. / (201) bu géléném dé bulä oğlımiydé, o väh qızımdä ikki oğlan va biri hoséyndé. (202) bíri äbälfäzldé olä‿yäm mäşäddä otérä. (203) qızım‿äm, bír oğlım‿o bír qızım mäşäddä otérä bír oğlım obéyḫdän danışdom. (204) bacimçén déém moälléméé lisansdé o väḫ baznéşäst oldé älan karébandé modiré karéban kärbälayä géä. (205) mäkkéyä éltä gélä kata oğlım kiçi‿yäm gänäm lisansé oḫéddé. (206) bu yıl o‿yäm täzä géléném bu yıl‿äm béynnän gétdé na morad oldé géléném. (207) / korona tuudé o väh halé yaḫşı olmoodé, ịnäséné vurdélän doḫtéré namé verusän ịnäné vur. (208) inäné vurdé bisto çar saat çékdé ịné öldérdé. / (209) bír oğlı va oğle biltér qäbul oldé méällémlığä o väḫ qızıy‿äm bu nävärämnän ikki yaş kata mädiyä o‿yäm bír oğlı va. (210) bír qızı va o väḫ oğlım‿äm älan häsab ikki ay qaléddé ké gélénémiy ilé olsén. (211) o väḫ män déém çonké balam géléném yaḫşiydé mäné kämär şéiyän iç qardaşom na morad oldé. (212) qardaşımiy oniy‿äm ikki çaĝası varéé o‿yäm namorad oldé bacımiy oğlı ḫatıné haméläydé ikki‿yäm oğlı vardé. (213) gétde täsadof etdé ca bé ca öldé bu qäd yoruldum. (214) némä bu géléném mäyi kämär şiyän étdé bu qäzér ké yaḫşiyédé géléném. (215) ké öldé qırḫıné vérdélän çéléméné déélän ké bu bír yérdä bír ... (216) çéksén ävvälo aḫer némä o évındä‿yäm bír gécä şu ... doldé yıĝléyém déém balam. (217) äyär sän éstéy män sännän réza olém sännän rézayätém olsén iléná gäräy duräy. (218) o héyfé sän oniy äyär öylänäyn oniy öléséné bu ḫärciyä bu kétäro qoymaĝä. (219) yäni oğlanläm o kata oğlım bu bu qäzér déybız bız qardaşomız namorad oldé nahät olmäyä yıĝlämäélän. (220) kata oğlım qarda atasé öldiyä qardaşı öldé dayılä gözénnän bír yaş çıḫmädé. (221) munisé bu qäzri ké nahätidé yıĝléydé/ yaḫşi dédé. (222) baba déém gäräy sä ilinä duräy o väḫ déé yo nänäm déé män déém ävväl bé. (223) ḫatéré ḫoda dovärä çaĝa némä ḫatıniy ḫatérä dovarä‿m bu çaĝaläriy bulä. (224) gona qoy buläri qälbé némä olmäsén ké nänämiy némädé ikki ay qaléddé ili olsén. (225) buyriy nänä bacım o väḫ oniy çaĝlä‿yäm oğlıniy äéé mähdidé qızıniy äéé mädiyä. / (226) ḫoday yâriz olsén çoḫ ḫoş gélizsiz. / (227) män dävazdä salä ézdévac éddém kiçiydém, o väḫ géldém (228) o väḫ bu baĝiy bu yérlä‿yäm biz tämam ḫoday biyamorz kişim aldé biz aldiy aldiy. (229) qardéşlä ké säĝirdélä böhöy oldé täĝsim éddiy dä här bíriniy sähméné vérdiy. (230) ämmémnän ḫéylä män ké géldém bu yırä bız bulä özbız satın aldiy. (231) bu baĝé kollän bu içälä öylä älan zéndégilä göräy. (232) ké çé

zéndégidé sekkiz miñ͡o béş yüz tomän aldiy. (233) häşt tomän/ äslän bulä älan métré häşt tomän älan bir corab étméydé. (234) oniy͡äm ta bız vérdiy biläsän nécä ta bír bısınä gétdiy tapélméydé pul yoḫéé ḫo. / (235) siziy nänäyéz madär bozorgiz şayäd sizçén͡äm danışıddé. (236) qädimnän ké qädim nécä zéndégiy éélä, ḫoşélän bälé, bız tämam bu cämaät géédé. (237) bír hozéé bír hämamé tämam şu koldä bír kolformiydé şu koldä. (238) tämamséniy géréniydé kiçi͡o kata géréydélän hôziy abiy téyénä çıḫıydélän (239) bu gérénéydélän, odéŋ gétéréylän. (240) bız ḫämir éérdiy tändérdä nan bişiréydiy çaĝaläbızçén boyni içidiy çaĝaläbız. (241) ärḫäbızä bäĝléydiy älan zäbt édäsän nänä bäĝléydiy çaĝaläbızé hämmamä éltméydiy. (242) bız déydiy bız bıziy bız zadbız yoḫdé bız hä... bulä öydä géréndéréydiy ḫo gäräy häḫl éstéydiy. (243) yäkkä özbız géyéydiy, şayäd özébız͡äm o väḫ gändém éltéydélän. (244) co éltéydélän hämamä bír piyaläyä saliylän éltéylän bu hämamöiyä véréylän. / (245) här dävä gäländä bír némäyä zärfä bír a gändom saléydiy. (246) ya bír a co saléydiy muniy éltéydiy o yırdä hämamçiyä véreydiy. (247) qädim mundaĝä, älan här zéndégidä bír hämamé vardé. (248) älan män kébír yäkkä näfärmän älan hämmamém vardé. (249) gazu içirdiy nänä, o väḫ vardé bız munna néméy tändérdä nan bişiréydiy. / (250) älan nanvayidän allélä nanvayidän aläbız, äyär bír yaĝlınä roĝänénä göyénıbız éstäsén. (251) bír némä olsén ḫämir aläbız götäbız bu némä va ocaĝ gaz ondä bişiräbız. (252) qädim palas toḫéydiy ḫorcin toḫéydiy. / (253) o färşläyi ké bız toḫéydiy bu gélénlä indé bu çaĝalä éstéfadé étméydé, män ikki dänä élttém älan bir dänä öydä. (254) va muni͡yäm saḫläbbän bíri oliyayä éltém ikki dänäé éltébbän méçéddä qoyıbbän. (255) älan muniy görsätämän, sézä män bılärdän toḫiydém bisté pänc ta toḫéém qäyénlämä. (256) payläm öz çaĝalä här bírinä vérébbän älan o ḫoda biyamorz gélénémiy͡äm bír palas vérdém. (257) ké toḫébbän näĝéş bulärém ḫorcin vérdém bír qälé vérdém. (258) déém yadégari ɛ́lizdä qalsén biz bu işläyé éédiy tärä toḫéydiy ké bu pirä. / (259) kélacä déydiy pirän toḫéydiy déréydiy kortlä giyä bız olä özbız taham toḫéydiy. /// (260) o déydé nänä sälam déydé nänä sälam män här némä işléymän. (261) gavä géyämän gusfändä géyämän älan qoydän gélom. (262) séziy şansiyzä. / harĝımé alämän ḫéylé ba tärbiyätdélän. (263) / o ḫoda biyamorz oĝlım͡äm varéé o qäşäng häm oḫéydé häm véréydé.

Metin 18-Yerli

Kaynak Kişi	M.İ. (Erkek)
Yaşı	50
Doğum Yeri	Hammam Kale
Yaşadığı Yer	Hamam Kale
Eğitim	İlk Okul Mezunu
Mesleği	Tarımcı

(1) biziy ämécan däramädbız boĝdéydé o baĝdärıbızäm qoozdé bād kéşavärzbız. (2) dä damdarbız mäsälän şulädé dä bādéş äm biziy rstabızı. (3)dévisté däh ḫanévardé bu rusta dévisto däh ḫanévardé mäsälän bíri ba gäléddé. (4) mäşädä bıyırdä zéndégäsé to yémérdé mäsälän cävanlä äksäri gédälä mäşädä, bıyırdä zéndégiläréné başarmélän tämin éssélän. (5) bulä gédéllä mäşädä bír éddä mäsälän älan salḫordälä. (6) bıyırdä qalébdé, tämam äksärän çon yétérméylän mosälmanlä. (7) ḫob bardé dä mäsälän äksärän şu damdäbız, yäni bu yıräm géräsän séyläm gäldé tamam zadbız äm séyl äm éltäbızi. (8) älan hazér tämam zadbızé séyl élté ämé qooz o baġ o mäsälän séyl éltébızi tamam zatbız äm / (9)bälé buläré tamam séyl vurdé o saḫtémanläré tamam séyl éltébdé / (10) bälé méniy älan bu saḫtémanémiy öz içinä séyl giribdé, o néçä yıldän géldé, girdié içinä séyl öyläm hättä içinä girdé, éltté séyl (11) biz äm şu kéşavärzbız dä bız indé bírdän bıyırdän gédäy başka yérdä iş édäy ... . (12) bilmäybız biz zéndégibı şuwérdädé, bız baĝlärdä mäsälän gorcä badémcan. (13) ékäbız o onnän ḫiyar zad ommäräçäri ékäbız ḫolasä ḫiyar miyar buläré ékäbız. (14) indé bu yäm ké séyl tämam bul yıldé éltä ämé, älan äm dolät géldéyazdé indé. (15) mälum dégé bír zad bérar bérmäs dolät géldé, yazdı yäm şu bir ikk iç gündä. (16) zéndégibız éna şu dé bız kéşavärzbız dä başka işibız yoḫdé. (17)déém mäsälän säbä ba bız bu yırdän gédäy başka yırä iş édäy. (**Konu: Düğünler**) (18) töylä bıyırdä töylä ämé éltällän äksäre talarä indé bıyırdä. (19) ḫéylé käm mäsälän töyé mähälli tıtällän ḫéylé käm mäsälän éltéllä. (20) talarä o yırdä talardä töy oşér édällä mäsälän sazändä gélädé yo. (21) ḫanändä gélädé yo oloşérdé oḫéydélä ḫälq äm cävanlä jäşn tutäd dä şı yırdä. (22) talar éna bu talardé dä bıyırdä bu düzälmädé, talar kalat nadéri çindän äm bardé ordä üşdé sé

ta talar kalatda vardé. (23) bazélä mäsälän mäşäddädé mäşäsddä oşérlä töylä mäşäddä talar vardé mäşäti talarländä tutällä. (24) / méniy çaĝaläm töyéé? bälén mén gélén kéräkän édébbän älan çar ta. (25) géléném bardé mén tamamséné töy étdom sälamätlòq olän tämam. (26) mosälman̆äm sälamälòqbılän töy étsén çaĝasénä, tän sälamätlòq tämamsénikĭyäm. (27) sälamätlòq bolsén, ämé can, naväräm̆äm bardé näväräm̆äm on on béş näväräm bardé. (28) däh ta hä här bírindä mäsälän ikké qızdé dört oĝlandé, bulä här bírindä mäsälän üş dört çaĝa va kimdä ikkédé, kimdä üşdé kimdä bírdé vardélän dä şuniy rustaniy yırıŋdä. (29) ägänä moşkélat ämé säḫt bolébdé indé. (30) rustayilä̆yäm éstäméydé mäsälän çaĝa océr bolsén, mäsälän göréydiy bír näfäriy. (31) çaĝasé varédé, väli ḫob indé émkanat yoḫdé moşkélat köpté başarméylän. / (**Konu: Köyde Yaşayan Kavimler**) (32) muniy ämé can torkĭyäm bardé éna ŏyırdä bír neçä bär bär̆äm va. (33) bulä̆yäm parsdé bulä parsdé äksäré bız torkbız kord mundä yoḫdé. (34) äslän äslän kordiy yoḫdé tama torkdélän bulä cädo äbadlä̆yäm bulä torkdélä (35) / bu rustalä bäzélä torkläbız färĝ édädé mäsälän äksäré torkdélä mäsälän lor̆äm bardé. (36) mäsälän kord̆äm bardé. (37) bu tähdä bír rusta vardé loriy danışädé, hiç käs haliy bolmädé bızlä haliy bolmä ézläré haliy bolädé. (38) / olä kälätdän bu yandä éna bu daĝi göräsän şu ru bé rudäşuniy dalınä düşä. (39) olä oläyiy lahcäläré färĝ édä bizibılän, biziy äslé torkläbız némädändé némädé ādı yadımnän çıḫdé. (40) tävriz äslé biziy torkläbız tävrizdändé cädde abaddän älan kalatdä̆yäm bir aläm tork va. (41) şu biziy éyné biziy lähcämız, bız älan äslétabrizdändé bulä qädimnän déylän. (42) täbrizdän bír néçä näfär gätéréb täşlabdélä, qädimlä bā̄d odé torkdélä. (43) qädimdä här lähcädän bír näfäri gétéréb bıyırä täşlänlä bir kord bir tork bir ardalan. (44) här lähcädän bir qädimkélä şunnä sohbät édéylän bír näfär bıyırä. (45) täşläbdélän mäsälän némä mäsälän zéndégi köp bolébdé. (46) zéndégiläré tork̆äm köp bolébdé, kord̆äm köp bolébdé. (47) par̆äm köp bolébdé, bulä tamam köp bolébdéllän, yaḫşıdélän bıyırdä älhämdolléllah ḫélyé yaḫşıdélän. (48) kord̆o tork̆o älan şu kälatdä bızdän yoḫardä tork̆äm ba kord̆äm ba yaḫşıdélän. (49) qätışdélän zéndegilıqläré yaḫşıdé, ḫoşhaldélän birbinnän zéndégilär ḫéyli yaḫşıdé. (50) méniy gélenläm bälé tamam torkdélä, gélénlärém valla bız bir gélén kata géléném. (51) méşétdéydé oĝlém̆äm gétdé mäşädä, mädräsädän çıḫdé gétdé mäşadä. (52) bā̄d mäşäddän bir üş ay dört ay mäsälän kéşdé géldi.y (53) oĝliy masälän bír qız éstéydé, bā̄d bız gétdiy o täräfläriy öyénä täräflä̆yäm

bändéyé ḫodalä dédélä. (54) bälé bızäm razıbız bā̆d onnän oĝlan qız bír bíriné gördélän. (55) bā̆d bír bíriniy ḫoyé diliné bäläd boldélän bā̆d onnän bız dobarädän dédélän. (56) ké bälé bız bir bíriné ésteybéz, ägär séz sälah bilsä biz bírbírmézé éstéybız bā̆d gétdiy. (57) ḫaségarlıĝä onnän ḫaségarlıqımızé étdiy şirni yédiy, qädimnä şirini bardé. (58) ikké üş qänd séndéréydélän mäsälän ikké cäbä şirini‿yäm némä kişmiş aléylän gétéréllän. (59) qänläré rézä rézä édéylän mäsälän biri na qazér bā̆d tökéylän. (60) mäsälän sén ké ootoydi çar dorä har käsä bir käsä şirini béréydélän; şu kişmiş‿o qänd‿o tökéylän iç ... bā̆d béréylän. (61) onnän har käsä ké béréylän turéydé gédéydé aḫşam‿äm bā̆d şam béréydiy. (62) şu tédadi ké gélodé şiriniyä şayäd şam béréydé qäza béréydélän şam béréydélän; hä dä olä özläré éntéḫab édiy. (63) ḫob qız oĝlan ta bri birini éntéḫab étmäsén ké başka bir näfär. (64) bír iş göré bilméydé ämécan, här moşkélé bolsén. (65) äḫérdä özénnän görädé, mäsälän ḫodayi näkärdä (66) bir moşkéli piş gélsén déyméyd,é baba sän bu işi étdiy. (67) muniy étméydom sén étdiy mén moşkélä düşdüm väli öziy éssén bir söz. (68) déyébilméy moşkél‿äm çännan ḫodayé nakärdä piş gélméydé. / **(Konu: Yemek)** (69) biziy qäzaläbız şu öydä ḫanumlä qäyértädé, mäsälän bıyırdä. (70) qäza gédo şähréstannän alméydélän, kalatdän gédéb alméydélän. (71) bir méylés bolsén sängin méylés bolsén, gédib kalatdän gétéréllän. (72) qäzaläré gändä döyél béhtärin qäzalädé ämé qäzaläri yaḫşıdé. / (**Konu: Günlük Hayat**) (73) mäsälän értä turdiy géäbız bağıbızä otéräbız , mäsälän dovarbız ba oteräbız ot tökäbız ... . (74) mäsälän bağıbıziy içinä gédäbız mäsälän almäsé düşébdé, almäsini yıĝäbız. (75) üzümi düiébdé üzümi yıĝäbız éna şu işläré édäbız. (76) / qızım bardé bälé qızım öydä ké yoḫdé kişi... / (77) nä héyr yoḫdé bız ḫatın kişi ikkéméz qalıbbı, fäĝät bír näväm bardé oniy nänäsé., öz qomim‿äm boléydé. (78) tälağıné aldé, uşäniy qızı yanımdädé mén aldom éz yanımä éz oĝlım ké ... (79) älan däh saldé älan‿äm mäşäddän ...çén zäng vurodé baba éstéymän gélém babam qoyméydé. (80) bā̆d zäng vurdom, dédém qoy gélsén bıziy yambızdädé märizédé. (81) babası élté mäşädä çaĝam märizédé, bír sékkiz dänä ampul vérérdélän. (82) çaĝayä déém ampullä vur dä gélib aläm. (83) mädrésä şu mädrésé äm pälıbızdädé şu yırdä mädrésäyä gäliy. (84) hä bıziy köp éstéy nänässénnän köp éstéydé, buläyiy yanınnä durméydé. (85) älan bir häftädé gédebdé mäşädä, gündä zäng vurä, älan mén ké ... gélméymén. (86) väli şu gélém bilädé zäng vurädé, ḫodavändé. (87) aläm‿äm här käs här işi édiy aĝébat bé ḫéyr

bolsén ḫoşbäḫt bolsén. (88) tämam mosälmänlä tämam märizlärä‿m şäfa bérsén ḫoday o äziz güllä mohärrämiy günläré. (89) tämam märizlärä ḫoday şäfa bérsén, héç käs hiç şirin aĝzını ämé tälḫ étmäsén ḫodavänd. (90) bír näfär bír näfäré ädäm bildé sän‿äm ädäm boläy dä, häyvan bolmäyäyäy. (91) çaĝaläm bolséy ké siziy işi ḫéylé némä édéydé şansiyä bız yoḫardä ... (92) baĝdäbız ordä älan méném géldém gédém älan péysälärdä bír téréyli badem bala gétérém. (93) téraktor tabmädom bu väsilälä taham gédébdé ḫärmän dĕmaĝä bā̆d tabmädom yo. /// (94) älan géräy çıḫıllän dä/ häm şu téraktorçiyä déém bär bärdélän hätmän kişitännän... (95) hosélä étmäbdé./ bız torké déybız bäzélä délä kişisé bäzélä délän indé äksärän déméylän kişi déylän mäsälän pésäré.

19. Metin -Yerli

Kaynak Kişi	Z.H. (Kadın)
Yaşı	35
Doğum Yeri	Kelat
Yaşadığı Yer	Hammam Kale
Mesleği	Ev hanımı

(1) éyb’ yoḫdé némolä, üş dänä çaĝam ba, bız zadgahıbız kollän şıyırdé. (2) dä väli ḫob néççä yıl gétdiy kälatä, gänä gélébbız şıyırä, kälatdän géldiy. (3) qäläyä bír ikké ay daĝannän bā̆d géldélän ḫaségarlıĝımä, qomo ḫişbız duradur familbız. (4) yo bändé ḫodalä yaḫşıdéllän, mén yolä gédämän dä gäräy zéndégi édäy dä. (5) bıziy qäläbız kéşavärz o damdar délän äksärän baĝdarélän bā̆d dévisso päncah ḫanévardé näzdiké. (6) şişsäd häfsäd näfärdéllän kollän ädämédé bā̆d adabo rusum äm yaḫşıdéllän dä, yaḫşı ädämlädéllän. (7) gändä döyéllän qäza? şu aşé duĝ ba fäslé mäsälän dovarläré saĝällän. (8) dugdé bā̆d aşé käşk déylän éşkényé käşk déylän bardé dä, aşé dūĝ? (9) käräniy duĝénnän aş qäyértällän kärä qäyértällän dovariy qätıqıblän ävväl kärä qäyértällän. (10) bā̆d oniy duĝébılän aş qäyértäbız / néméy suw bardé väli ḫob bu yır. (11) konä lättämé suw köp oländä gélémén buyırä öydänän suw ba. (12) qabélé némä döyéldé, çay mayıbızçén çéşädän gätéräbız, bolädé éstéfadé édäy, väli ḫob çayoı lay bolädé. (13) väli ḫob gélébız çéşmädän suw gétéräbız, oniy çayé ḫoşmäzzé tär bolä. (14) ḫoş rang tär bolädé, cän hä dä ba bız bulä taham divar. (15) dor ta dor divaridé häyatiydé bıziy taham zadbızı éltdé o qäynätäm täviläsédé. (16) bıziy némäbız barédé bozqaléydé, bozidé bulä taham täviládéydélän éltdé qäynätäm tamam azuĝälänné. (17) éltdé dovarlänné azuĝälänné bıyırdä bızä köp ḫésarät indé ikki üş yıldé. (18) gélädé séyl ikké üş däfädé gélä bız kolän taham zadbızééltä ävvälké séyllä géléy. (19) méniy öyémä girdé, kolän tämam zatımı héççä étdé. (20) yır ḫodayé şokr ḫoday rähm étdé mänä gélmédé girépdé öyımä käm girépdé. (21) älan mäniy öyım bud dé o yändäkilä qäynätämläkidé väli bu yändäki sari päncärä göränä (22) bu méniy öylämde öyläm äm päncärälamnän lay girdé oyän täräfdän divarbız kollän sarälépdé. (23) gäclä älan nä väĝtdé bız buyırdän lay o luş çıḫartäbız bu laylä. (24) tamam méniy kişim çıḫärtépdé, bu bir ikké yıldä ké géldé séyl

némä bérdélän (25) väli ḫab océr ké bız ḫésarät yédiy océr bérmädélän käm bérdélän. (26) näzdiké däh tomän bérdélän qäynätämlän bızä ikkémızä däh tomän däh tomän némäbolä. (27) hämä ḫésarät bızä dḗdé tämam zadbızé qäyértdiy, düzélttiy väli ḫob gänä dobarädän. (28) géldé éltdé dä, älan ikké üş séri ké salé nävädo çar. (29) géldé nävädo şişédé ya nävädo pänc bíri géldé ké o‿yäm kataydé. (30) onnän ḫéylé kätayédé yäni gétdé o mäscédiy kuçäsénä nanvayıbızä girdé. (31) holnak bír zatidé nä bu yırdä bír sutuné bärq barédé. (32) kimindé munnänäm béländédé élté séndérdé élté, bu polé göräsän şuniy ké cädid qäyértébdélän. (33) şuniy‿ üsünnän géédé muniy räd étdé baḫmädiys filmlänné muniy‿üssünnän vıuréyde géddé. (34) o ru bé ru mäĝazädé tamam oläyi‿çinä girdé héç étdé väsayéllänébändé. (35) / ḫodayé şokér tälafaté maliydé cani döyéldé, mén çaĝalämé éltämén dä şu häva. (36) bír käm äbri boldé çaĝalämé götärämän géyämän gäläm dalé hä éttéla béréllän. (37) çon bír yaĝışe tutdé ké äslän sabéĝäsé yoḫédé görmödöm munnä yaĝış tutä. (38) ta bu sénnomä ḫéylé şädidédé kollän tämam yérdän suw turdé ägénim. (39) édamä bérséydé qälämézé bütün éltéydé ḫéylé ḫätärnakidé ḫéylé älan‿äm räddé bardé. (40) dä/ bu ru bé ru baĝiydé säbziydé némäy yoncäsé baridé déräḫté barédé. (41) tämam lay luş éltdé bulä tamam divaridé täviléydélän täzzä qäyértoydiy gazlärébézé. (42) göräsän ḫärab olébdé kontrobızdé/ älan biziy héç satbız yoḫdé nä gazbız ba. (43) fäĝät suwbız bardé hämam mämam taham zatbız tätil bolébdé héç zatbız yoḫdé. (44) / budcäébız‿äm yoḫdé dobarä qäyértéy ḫéylé väzebız ḫärab bolébdé géranılıq bolébdé äslän. (45) / yo o yoḫari yo qäläniy‿çınnän mäsälän kuçälännän gétdé öylärä girépdé täk o tuk. (46) yoḫarlärä yo gétmäpdé / hä dä härimé rudḫanäbız biştär‿äm şayäd härimé rudḫanäbız (47) bızä bänd édépdélän déylän éviys ḫatärnakdé gärag çıḫäyz bu yırdän.(48) däĝé évbız yoḫdé bıyır‿äm ké biri almäy çıḫäy qalépbız mätäl némé‿déy. (49) / mén älan çahardäh sal ḫanédarmän mostäĝim gälépbän şu yırä dä / méndä bardélan taham. (50) mäşäddädélän fäĝät nänäm bıyırdädé, babam‿äm ba, babam ikké ḫanūmı ba ga mäşäddädé. (51) ga qäládädé bändé ḫoda väli ḫob nänäm bu yérdädé ... qardaşläm tamam mäşäddädé. (52) bıyırdä qäynänämdé qäynätämdé ikkälä qäynémdé baldézom, némäy bardé, yaḫşıdéllän yolä gélémén dé. (53) / hä baba yo yaḫşıdéllän taham, katamän, qızım sizdähdé väsatdäki oĝlom häştdé kiçiy oĝlom‿äm yék salädé. (54) bardé dä çardäh punzdäh şunzdäh bé bala méñ hicdéydém hä qızımé häniz ké kiçiydé hänéz ḫéylé kiçiydé. (55) / cahaz härkäs éz

tävanénä görä bérä dä mäsälän qız éz tavanénä görä bérä. (56) oğlan éz tävanénä görä bérä kata tikkälänné täräfé damad bérädé. (57) ḫurdä rizäläré täräfé ärūs sérvis çubo yäḫçalo télvéziyon bulä täräfé damad bérä. (58) pänc şiş tikkä bā̆d o ḫordä rizäläré sérvisé aşpäz ḫanä sérvis ḫabo buläré. (59) tääfé ärus bérädé; şu maşinbılän işléy dä şu nisanbılän şuniybılän déhyar çıḫärtdélän. (60) indé şu néysan‿äm déhyäriykédé éléndédé şuniybılän işléydé däğän işi yoḫdé. (61) ru mädrésäbızdé o yan täräfä düşä/ nohomäçän fékrédäm ba. ḫabgahä gééllä här kasiy. (62) väsiläsé bolsén gélä, qäläsénä här käs‿äm väsiläsé bolmäsén şu cérä ḫabgädä. (63) durä män sévvomé rahnämayimän kälatdä oḫébbän mén sévommom aldom géliy qäläyä babam. (64) baznéşäst boldé bimaréstandäyédé négähbaniydé babam bā̆d äz baznéşäst boldé géldiy qäläyä. (65) väğtä‿yäm ké ézdévac éddiy dä, män mäşädä gétdom çon sézariyäniydòm mäşädä gétdiy kälatdä täbii bolä. (66) fäğät otağé ämäli yoḫdé bimarétaniy, néméyé ambulans bardé dä yo ambulans ba. (67) ambulansbılän éltällän éttéfağän biltér şu yérdäşu qälädä bír bändé ḫoda nänämläyin häyaténdä. (68) bír ḫatın öydä çağası boldé, çağası zäyifédé özü boluğdé dä çağaı zäyifidé. (69) tamam torkdélan çağaläbızbılän farsi danışäbız çağaläblän çağaläm farsdé üçésé farsi danışäbız. (70) mädrésäyä gééllän, män märiz bolépdém älan bri häftä näzdikédah rūzdé turäybilmäm yérémnän. (71) mäsälän hol märiz bolıbbän halom ḫéyli ḫarabidé bucäbız‿äm yétmädé doktorä gédé. (72) évdä yıḫıldém dä néçä väğtdä bā̆d çağaläm märiz boldé kişim märiz boldé. (73) taham märiz boldiy qoréḫdiy ḫo ḫéylé vähşätnakidé ménä o yän täräfdäydım. (74) nanvayi kiçäséndäydém bir ḫatın géldé dédé öylariy éltdé séyl qoréḫdém şu dédé. (75) bi häva dḗdém yérä dä qoréḫdém ḫéylé qoréḫdém çon bizy öyläbız. (76) divaré göräsän qapıné bulä käl bulä täzzä qoydélän bulä taham éltoydé, bulä şu (77) üş gindä işläpdélän bulä bā̆dé séyl bännayi épdélän biziy qapıläbız. (78) tämam gétdé bizy qapıbız ḫéééylé katayidé éltdé bu qapidän‿äm şayäd katayidé. (79) zäḫimédé éltdé, éna o ru bé rudän film bärdäri yéépdélän guşilärdä bardé. (80) väli bız guşibızdä qoréḫdiy héç hävasébız yétmäde film bardarlıq édéy. (81) qäynätäm tävilälänné baḫdém näcir étdé äslän halom bélä gändä boldé ḫéylé. (82) bändé ḫodalä qorḫdélän néméyä olä‿yäm ḫéylé qorḫdélän äslän fékr étméyäy qäynätäm. (83) päncärä ba o yändä o öy doludé ändazéyé bír ädämidé girudi. (84) qäddi tutséyidé näzdiké do métr köpidé girudé évä väsayéllä taham héç boldé. (85) bıziy öyébızääm girdé väli bu séyl ḫodayé şokér méniy öyémä girmädé

qäynätämiy öyénä girdé .(86) ḫarab boldélän dä oné ké éltélan dobarädän tämir etdélän bändé ḫodalä äslän bélä. (87) bızä ḫésarät bolébdé bu néçä yıldä qalıbméñ ké älan qalıbız némédiyä şu divarläbız başaméybız. (88) lärzäsé bír ikké yérdä géludé éna bu néççä yıldä bız motéväccéh olmäbbız öyläbız. (89) täädädé bu ikké iç aydän‿äm kanuné mésléinké layinédé bu yér‿äm bir némä tékan bérudé; älan näzdiké sé bardé. (90) qädimnän bu yanä sé bar éttéfaĝ düşdé nävädo çar. (91) buyäm çaesädo dobız? qorḫamän şu häva äbri bolädé mén yürāimä hol düşä. (92) fäĝät éstéymé öydän çéḫém éstérés tutıpbän äslän märşz boldém dä, bélä butcäbız‿äm yétméydé çıḫéy. (93) / fäĝät kälatdä bír näzdiké dävazdäh sizdäh sal zéndégi étdiy väli bı yérdä donyayä. (94) gälıbbän kélasé ävalim‿ä bu yérdäoḫébbän bād gétdiy kälatä sévomom aldém géldiy. (95) qäläyä gänäm, babam baznéşäst boldé kälatdä evibız yoḫiydé onnän géldiy qäläyä. (96) öy barédé şu yérä géldiy, séyl olmäsä hä väli ḫob séyl qoyméydé dä zéndégi édäy.

Dizin

āb (Far.) su.
ā**.** (1-22), (1-132)

ābadi (Far.) köy, *bk.* ***abadi.***

ā. (5-31), (5-32), (5-35)

ād isim, *bk.* ***ad.***
ā. +ı (2-12), (11-21), (11-87)
, (11-89), (18-39)

ā. +ıy (1-170), (1-171)

āmuzéş (Far.) eğitim, *bk.* ***amuzéş.***
ā. (11-64), (11- 78)

āré (Far.) evet.
ā. (1-1)

āş (Far.) bir tür çorba.
ā. (1-19)

āvaz (Far) şarkı.
ā (15-138)

abadi (Far.) köy, *bk.* ***ābadi.***
a. (14-1), (15-8)

a.+ymiş (11-29), (13-76)

aç- açmak.
a. -ar (11-66)

a. -ıldé (9-104)

a. -méy (8-86)

a. -méydélän (15-48)

ad isim, *bk.* ***ād.***

a. +é (14-2), (15-168)

a. +ò (11-13), (11-14)

adäm insan.
a. (11-80), (11-81), (14-128)

a. +é (13-133)

a. +iy (9-212)

a. +dé (9-212)

a. +lä (11-84), (11-91)

adät (Ar.) alışkanlık
a. (8-140)

aĝa ağa.
a. (14-2), (15-295), (15-316), (17-38),

(17-39)

a. +m (15-221), (15-222), (15-286)

a. +niy (17-106)

a. + yé (2-4), (13-108), (15-187), (15-240)

aĝdaş Kelat bölgesinde beyaz taş anlamında bir köy.
a. (14-128)

aĝébät (Ar.) sonunda
a.(17-28,)(17-174)
a. +éné (15-91)

aĝz ağız
a. +ıbızé (17-105)

a. +ımé (9-163)

a. +ını (15-97), (18-89)

aha evet, dikkat çekmek için kullanılan ünlem.
a. (1-94)

ahäng (Far.) müzik.
a. +ayé (15-309)

a. +é (15-221), (15-222), (15-310)
a. +éné (15-238)

a. +läré (15-220)

aḫärin (Ar.) son, *bk.* ***aḫérin***.
a. (14-12), (15-176)

aḫér (Ar) son, *bk.* ***äḫir***.
a. (15-174), (15-225)

aḫérin (Ar) son, *bk.* ***aḫärin***.

a. (15-174)

aḫşam akşam.

a. (1-12), (17-92), (17-93), (1-130)
a. +äcän (9-69)

a. +iy (3-3)

al- almak.
a. (1-200), (9-8), (9-12)
a. -ä (1-184)

a. -ädı (1-184)

a. -ämän (8-136)

a. -ändä (15-22)

a. -asän (8-18), (8-71)

a. -äy (17-111)

al. -dı (1-84)

a. -dıg (1-85)

a. -diy (1-185)

a. -dom (15-5)

a. -ébbän (8-155)

a. -ébbäni (1-64)

a. -édsiz (12-29)

a. -éllä (1-181), (8-70),

a.- élläп (9-152)

a. -érdé (10-49)

a. -érmiş (10-38)

a. -ıbbız (8-7), (8-33), (17-248)

a. -ın (15-21)

a. -iläni (1-35)

a. -iy (1-13)

a. -iyädéni (1-188)

a. -méylä (8-32), (8-33)

a. -sén (15-166)

além (Ar.) alim.
a. (15-3), (17-115)

alma elma.
a. (5-11), (5-12), (9-174), (15-203)

amadä (Far.) Hazır.
a. (1-118), (3-5), (15-208)

ampul (Fra.) iğne

a. (15-125)

a. +lä (18-82)

amuzéş (Far.) eğitim, *bk.**āmuzéş***.

a. (14-115), (15-44)

apar- götürmek.
a. -élén (15-283)
a. - érdéläa. (11-59)
a. -médélä (11-75)

apartéman (Fra.) apartman.
a. + ım (15-301)

arä ara
a. +dän (11-108)

araméş (Far.) huzur.
a. +ikändé (13-18)

aramgah (Far.) mezar
a. (13-22), (13-30)

arayéşgah (Far.) kuaför.
a. (4-26)
a. +ä (3-2)

ard (Far.) un
a. (1-182)

artıq artık
a. +délä (17-120)

arvad kadın
a. (9-113), (15-242)
a. + é (15-60)

as- asmak
a. -ä (9-212)135
a. -äsän (15-226)

asar (Ar.) eserler
a. (13-4)

aşéq (Ar.) aşık.
a. (5-16), (9-1), (9-5), (9-7), (9-9), (9-105)
a. +lıq (9-14)

a. +lıqbız (9-12)

asib (Far.) zarar.
a. (13-116), (14-58)

asiyab (Far.) değirmen.
a. (9-52)

aşna (Far.) tanıdık.
a. (4-82)
a. +yi (9-5)

a. +yiyäté (4-1)

at at.
a. +ä (5-11), (5-12), (9-124), (9-173), (11-58), (15-177)

at- atmak .

a. -aräy (10-1)

a. - aydiy (5-11)

a. -älän (3-2), (9-176)

a. -älärdélän (12-16)

a. -ällä (1-10)

a. -ämän (15-321)

a. -éydé (9-174)

ata baba, *bk. **atä.***
a. (11-37), (11-38), (11-39), (11-42), (17-51)
a. +läriziy (15-146)

a. +m (15-274), (16-52), (16-56), (17-6), (17-7)

a. +miy (15-80)

a. +sı (11-22), (11-50)
a. +sınä (11-50)

atä baba, *bk.* ***ata.***

a. (1-94), (17-118)

aya (Far.) acaba.
a. (8-28), (8-64)

ayrı ayrı.
a. (8-25), (8-46), (8-54), (8-153)
a. +lmişäm (6-2)

az az.
a. (1-22), (1-188), (7-10), (7-15), (7-23), (15-53), (7-66), (7-69), (11-71), (11-74), (12-45), (15-137), (15-176)

azad (Far.) özgür.
a. (4-12), (14-13), (14-14), (14-15), (13-17), (15-288)
a. +dé (15-54), (15-55)

a. +délä (15-172)

a. +i (11-48)

a. +idé (4-29)

azäri Azeri.
a. (7-9), (13-102)
a. +lärä (6-11)

azqa az. *bk.* ***azqä***.
a. (8-133), (8-134)

äcäm (Ar.) acem.
ä. +sän (15-178), (15-182)

ädäbiyat (Ar.) edebiyat.
ä. + é (11-65)

ädäs (Ar.) mercimek.
ä. (1-23)

äfqan Afgan.
ä. +estandä (12-72)

ä. +lä (14-10), (14-13)

äfsär (Ar.) subay.
ä.+i (15-34), (15-191)

äfşariyan Afşarlar.
ä.(14-55)

ägä (Far) eğer, *bk.* ***ägär***, ***äyär***.
ä. (1-21), (8-55), (9-55), (13-77), (14-28), (15-208), (15-265), (17-90), (17-125)

ägär (Far) eğer, *bk.* ***ägä***, ***äyär***.

ä. (1-131), (1-159), (9-211), (14-5), (14-92), (15-38), (15-55), (15-57), (15-62), (15-65), (15-84), (15-92), (15-149), (15-160), (15-210), (15-223), (15-231), (15-269), (15-276), (15-280), (18-56)

äĝd (Ar.) nikah.
ä. +ä (17-5)
a. +dä (17-5)

a. éd- (9-139)

ägrnä (Far.) yoksa.
ä. (12-35)

ähäd (Ar.) tek.
ä. +o (14-85)

ähämiyät (Ar.) ehemmiyet.
ä.(14-96), (14-97)

äẖir (Ar) son, *bk.* ***äẖér.***

ä. (1-43)

äẖlaĝ (Ar.) huy
ä. +éné (16-55)
ä. +lä (16-56)

äkä erkek kardeş, *bk.* ***äké.***

ä. (1-95)

äké erkek kardeş, *bk.* ***äkä.***
ä. (1-160)
ä. +m (1-84)

äks (Ar.) resim.
ä. +éné (15-215), (15-273), (15-280)

ä. +i (15-275)

äksärän (Ar.) çoğu.
ä. (1-23), (1-152), (1-168), (11-54), (11-84), (11-85), (11-97), (11-105), (11-106), (13-67), (13-69), (14-107), (15-198)

äksäri (Ar.) çoğu.
ä. (18-4)

äksäriyät (Ar.) çoğu.
ä. (1-141), (1-142), (4-16),(4-32), (4-35), (4-63), (4,95)

äläf (Far.) ot.
ä. (10-9)

älan (Far.) şimdi
ä. (1-6), (1-15), (1-17), (1-29), (1-31), (1-45), (1-69), (1-73), (1-76), (1-97), (1-100), (1-107), (1-110), (1-124), (1-135), (1-137), (1-144), (1-148), (1-149), (1-153), (1-157), (1-158), (1-161), (1-179), (1-189), (1-193), (2-5), (2-10), (3-12), (4-44), (4-52), (4-64) (4-74), (4-82), (5-5), (5-6), (5-15), (5-17), (5-32), (6-2), (6-15), (7-1), (7-3), (7-14), (7-21), (7-22), (8-4), (8-5), (8-6), (8-11), (8-21), (8-25), (8-26), (8-29), (8-33), (8-34), (8-49), (8-59), (8-66), (8-68), (8-84), (8-85), (8-86), (8-97), (8-97), (8-106), (8-107), (8-110), (8-115), (8-118), (8-122), (8-127), (8-153), (8-154), (9-32), (9-68), (9-83), (9-88), (9-90), (9-108), (9-122), (9181), (9-218), (9-221), (10-17), (11-8), (11-21), (11-26), (11-29), (11-36), (11-44), (11-68), (11-70), (11-74), (11-100), (11-105), (11-106), (11-108), (12-5), (12-10), (12-16), (12-21), (12-27), (12-31), (12-47), (13-88), (13-89), (13-101), (13-108), (13-118), (13-121), (13-145), (14-19), (14-46), (14-107), (14-116), (14-118), (14-131), (15-10), (15-15), (15-29), (15-43), (15-46), (15-54), (15-55), (15-61), (15-64), (15-104), (15-109), (15-115), (15-120), (15-127), (15-133), (15-134), (15-141), (15-161), (15-168), (15-177), (15-205), (15-207), (15-211), (15-235), (15-239), (15-251), (15-257), (15-281), (15-292), (15-299), (15-309), (15-325), (16-6), (16-13), (16-16), (16-22), (16-28), (16-29), (16-42), (16-43), (16-44), (16-49), (16-68), (17-20), (17-33), (17-34), (17-49), (17-73), (17-104), (17-109), (17-128), (17-130), (17-145), (17-149), (17-179), (17-191), (17-192), (17-204), (17-210), (17-231), (17-233), (17-241), (17-127), (17-248), (17-250), (17-253), (17-255), (17-256), (17-261), (18-5), (18-8), (18-10), (18-24), (18-40), (18-41), (18-48), (18-79), (18-85), (18-92), (18-94), (19-21), (19-23),

(19-28), (19-42), (19-49), (19-70), (19-87), (19-89),
ä. +dé (17-104)

ä. +déki (11-40)
ä.+ké (16-55)

ä. +ki (13-92)

ä. +nän (17-56)

älaqé (Ar.) ilgi.
ä. (7-9), (7-23)

älbaqi (Ar.) geri kalan.
ä. (4-44)

älbättä (Ar.) tabi.
ä. (11-70), (11-96),(15-60), (15-129), (15-195)

äman aman.
ä. (15-18)

ämanät (Ar.) güven.
ä. (15-68)

ämé amca, *bk.* ***ämu***.
ä. (17-8), (18-8), (18-14), (18-27), (18-32), (18-72), (18-89)
ä. +läm (17-33)

ä. +m (17-1)

ä. +miy (17-6)

ämiĝ (Ar.) derin.
ä. (14-57), (14-68)

ämma (Ar.) ama.
ä. (13-4), (16- 15), (16-19), (16-29), (16-35), (16-81), (16-85).

ämmé (Ar.) hala.
ä. (1-89)
ä. +mnän (17-230)

ämniyät (Ar.) emniyet.
ä.(13-18), (15-8)
ä. + é (13-75)

ämu amca, *bk.* ***ämé***.

ä. (1-168), (2-17), (3-11)

ä. +läré (16-73)

ä. +su (1-150)

änä anne, *bk.* ***nänä***.
ä. +m (2-16)79

änbari (Far.) depo.
ä. (14-49)

äqäb oftadä (Far.) geri kalmış.
ä. (8-115)

äqvam (Ar.) akraba.
ä. (13-97)

äräbi (Ar.) Arapça.
ä. (11-65), (15-177)

ärḫä arka.
ä. + bızä (17-241)
ä. +séné (17-113)

ärus (Ar.) gelin, *bk.* ***ärūs***.
ä. (4-4), (4-6), (4-61), (4-62), (9-173), (19-57)
ä. +iy (9-162)

ärūs (Ar.) gelin, *bk.* ***ärūs***.

ä. (4-3), (4-6), (4-61), (4-62), (9-148),

(9-159), (9-163), (9-173), (11-60), (19-

57).

ä. +é (4-3), (16-5)

ä. +dé (4-68)

ärūsäk (Far.) oyuncak.
ä. (9-82)

ärūsi (Ar.) düğün.
ä. (1-193), (3-3), (4-72), (4-73), (4-74), (9-154), (11-54), (11-57), (11-83), (15-110), (16-4), (16-7)
ä. +di (4-71)
ä. +y (9-162)
ä. +iydé (4-74)

ärzan (Far.) ucuz.
ä. (8-67)

äsab (Ar.) sinir.
ä. + ém (15-53)

äsb (Far.) at.
ä. (15-133)

äsil (Ar.) asil.
ä.(13-142)

äsiliyät (Ar.) özgünlük.
ä. (4-19)

äslän (Ar.) asla
ä. (1-13), (1-17), (1-56), (1-57), (1-71), (1-136), (1-179), (8-86), (8-104), (8-136), (9-19), (9-138), (10-17), (11-38), (11-44), (11-87), (12-36), (13-67), (13-106), (13-108), (14-27), (15-142), (15-154), (16-30), (16-53), (16-88), (17-72), (17-233), (18-34), (19-37), (19-44), (19-81), (19-82), (19-86), (19-92)

äşrar (Ar.) kötüler.
ä. (1-27), (1-28), (1-32), (1-53), (1-60)

ätraf (Ar.) etraf.
ä. +éndä (14-38)

ävväl (Ar.) birinci.
ä. (1-111),
ä. +in (1-50)
ä. +é (1-113)

äyäq ayak.
ä. + läbıziy (8-151)
ä. +lärév (0-95)

äyär (Far) eğer, *bk.* ***ägär***, ***ägä.***
ä. (17-217), (17-218), (17-250)

äyré ayrılmak, *bk.* ***ayrıl.***
ä. (15-132)
ä. +läräm (17-21)
ä. +ldém (17-11)
ä. +lmérdé (15-53)

äz (Far.) Farsçada ayrılma hâli eki, -dAn.
ä. (1-46), (1-68), (1-83), (1-189), (1-202), (4-27), (4-34), (4-63), (4-80), (4-84), (6-8), (7-14), (7-14), (7-17), (7-18), (7-21), (8-147), (9-1), (9-5), (9-173), (11-4), (11-47), (11-80), (12-9), (12-13), (13-4), (13-11), (13-20), (13-26), (13-30), (13-36), (13-46), (13-61), (13-72), (13-83), (13-98), (13-100), (13-111), (13-114), (14-9), (14-13), (14-14), (14-15), (14-17), (14-18), (14-20), (14-31), (14-35), (14-44), (14-45), (14-48), (14-52), (14-53), (14-54), (14-67), (14-72), (14-82), (14-117), (14-131), (15-93), (15-95), (15-134), (15-158), (15-195), (15-224), (15-254), (15-272), (16-7), (19-64)

äzab (Ar.) azab.
ä.(17-14)
ä. +ı (15-199)

äzadari (FAr.) yas.
ä. (1-179)

äziz (Ar.) aziz.
ä. (18-8)

bāran (Far.) yağmur, *bk.* ***baran***.
b. (1-46), (1-47)

ba (Far.) Farsçada "ile" anlamında kullanılmaktadır.
b. (1-12), (1-19), (1-24), (1-25), (1-38), (1-44), (1-98), (1-119), (1-123), (1-150), (1-154), (1-155), (1-171), (1-181), (2-7), (2-15), (2-18), (4-2), (4-10), (4-67), (4-82), (5-2), (5-9), (7-16), (8-4), (8-5), (8-7), (8-9), (8-21), (8-26), (8-39), (8-56), (8-85), (8-91), (8-92), (8-93), (9-103), (8-119), (8-128), (8-141), (8-146), (8-154), (9-56), (9-108), (9-110), (9-138), (9-185), (9-194), (9-219), (10-6), (12-6), (13-10), (13-39), (13-82), (14-22), (14-42), (14-44), (14-47), (14-62), (14-102), (14-108), (14-109), (14-125), (15-233), (15-270), (15-281), (16-33), (17-175), (17-262), (18-3), (18-17), (18-48), (18-73), (19-7), (19-14), (19-50), (19-83)

baba baba *bk.* ***bua***.
b. (1-95), (15-23), (18-79)
b. +mnän (1-52)
b. +läblän (1-107)
b. +sıdı (2-5)
b. +mız (7-2)
b. +m (8-150), (18-79)
b. +sé (16-93), (18-81)

baci kız kardeş, *bk.* ***bacı***, ***bacu***.
b. (2-16), (6-2), (8-111)
b. +délä (2-18)
b. +m (17-204)

baft yapı.
b. (14-50)

baĝéşlä- bağışlamak, *bk.* ***bäĝişlä-***.
b. -dé (15-13)
b. -iy (17-110)

baĝlé- bağlamak, *bk.* ***bäĝlé***.
b. -llän (4-56)
b. -ylän (4-172)

baŋ- bakmak.
b. (7-29), (14-119), (14-120), (16-22)
b. -ä (9-163), (14-105)
b. -ällä (9-21)
b. -är (17-171)
b. -äsän (15-219)
b. -äylän (15-214)
b. -äys (15-55)
b. -dém (19-81)
b. -iŋ (9-154)
b. -iyn (13-84)
b. -mädiys (19-33)
b. -mämän (16-44)

b. -méy (17-90)

b. -sén (15-96), (15-99)

b. -té (15-322)

b. -tom (17-45)

bala bala, yavru.
b. +m (15-148), (15-211)

baldéz görümce, baldız, *bk. baldız.*
b. -om (19-52)

bar var.
b. (1-112), (13-26), (16-72), (16-77), (19-90)

b. +äm (4-68)

b. +dé (1-19), (1-42), (1-70), (1-76), (1-77), (1-81), (1-150), (4-17), (4-35), (4-38), (4-41), (4-42), (4-54), (4-55), (4-64), (4-66), (8-116), (8-126), (8-129), ,(8-131), (8-152), (9-47), (9-56) , (9-168), (9-176), (9-186), (9-208), (11-21), (18-7), (18-22), (18-25), (18-27), (18-32), (18-35), (18-36), (18-57), (18-76), (18-77), (19-8), (19-10), (19-39), (19-43), (19-52), (19-54), (19-66), (19-79), (19-89)

b. +délä (4-53), (4-63)

b. +délän (4-52), (4-55), (19-49)

b. +dı (8-11), (8-31), (8-40)

b. +do (1-54)

b. +ébézdé (4-46)

b. +ébızdé (1-20)

b. +édé (4-73), (4-76), (5-8), (9-51), (9-66), (9-174), (19-16), (19-31), (19-40), (19-96)

b. +éké (1-157)

b. +émdé (1-116), (4-28)

b +émiş (11-2)

b. +émizidé (4-1), (5-10)

b. +ıbolsın (1-182), (1-183)

b. +ıdı (1-112), (1-179)

b. +ıdılän (1-162)

b. +ımdé (4-7)

b. +ımdı (4-7), (4-9)

b. +i (1-21)

b. +idé (1-107), (4-84)

b. +ikän (1-146), (1-147)

b. +ikändé (1-147), (1-153)

b. +imedi (4-2)

b. +ké (1-156)

b. +lärédé (1-32), (1-69), (1-143)

b. +läridé (4-12)

b. +ŏdı (1-180), (1-181)

baş baş.
b. +ıbızä (15-83)

b. + ın (9-174)

b. +ınä (9-146)

b. + ınnän (5-12)

b. +ka (14-111)

b. +lıq (11-49)

başar- başarmak, *bk.* ***başär***-.
b. -ä (14-28)

b. -äys (4-46)

b. -äysän (13-128)

b. -äysız (13-125)

b. -isän (13-133)

b. -mäbdélän (14-112)

b. -meydé (13-28)

b. - méydélän (14-45)

b. -mış (11-33)

b. -sä (1-15)

başgah (Far.) spor salonu.
b. (15-135)

baran (Far.) yağmur, *bk.* ***bāran***.

b. (1-49)

baymiç beşik.
b. (11-114).

baz (Far.) yine.
b. (7-25), (11-64), (12-10), (13-60), (14-26)

bazi (Far.) oyun.
b. (9-80), (13-137)

bäbr (Far.) kaplan.
b. (15-10), (15-11)

bād (Ar.) sonra
b. (1-5), (1-7), (1-12), (1-17), (1-21), (1-23), (1-24), (1-55), (1-58), (1-68), (1-83), (1-113), (1-115), (1-125), (1-127), (1-184), (1-189), (1-17), (3-2), (3-4), (3-5), (3-6), (3-7), (3-8), (3-13), (4-1), (4-17), (4-23), (4-25), (4-36), (4-47), (4-48), (4-49), (4-52), (4-69), (4-71), (4-76), (5-16), (5-27), (5-28), (5-30), (7-14), (7-21), (8-6), (8-44), (8-157), (9-38), (9-39), (9-52), (9-53), (9-58), (9-80), (9-139), (9-141), (9-146), (9-147), (9-149), (9-154), (9-155), (9-154), (9-155), (9-159), (9-163), (9-166), (9-168), (9-173), (10-8), (10-15), (11-1), (11-3), (11-5), (11-11), (11-17), (11-19), (11-28), (11-32), (11-34), (11-43), (11-48), (11-51), (11-57), (11-59), (11-79), (11-82), (11-88), (11-95), (12-16), (12-33), (12-48), (13-35), (13-36), (13-47), (13-60), (13-81), (13-83), (13-95), (13-114), (13-119), (13-129), (14-7), (14-14), (14-25), (14-32), (14-42), (14-44), (14-47), (14-53), (14-56), (14- 59), (14-79), (14-108), (14-115), (14-122), (14-124), (14-129), (15-5), (15-11), (15-12), (15-16), (15-24), (15-25), (15-41), (15-45), (15-51), (15-54), (15-78), (15-93), (15-104), (15-146), (15-159), (15-174), (15-179), (15-189), (15-191), (15-194), (15-200), (15-204), (15-219), (15-225), (15-245), (15-272), (15-290), (15-297), (15-302), (15-308), (16-5), (16-33), (16-38), (16-41), (16-64), (16-77), (16-81), (16-92), (17-118), (17-181), (18-1), (18-42), (18-52), (18-54), (18-59), (18-61), (18-80), (18-93), (19-3), (19-5), (19-8), (19-10), (19-58), (19-64), (19-72), (19-94)

bäĝlé- bağlamak, *bk.* ***baĝlé-***.

b. -rmişän (11-31)

b. -ydiy (11-241)

bäĝişlä- bağışlamak, *bk.* ***bäĝéşlä-***.

b. -yén (4-47)

bähş bölüm.
b. (13-60)

bälé (Far.) evet.
b. (4-8), (4-11), (4-70), (4-73), (4-74), (4-79), (5-2), (5-7), (5-8), (5-15), (5-17), (7-10), (7-14), (10-16), (11-13), (11-15), (11-24), (11-27), (11-34), (11-46), (11-63), (11-72), (11-76), (11-82), (11-94), (11-101), (12-3), (12-9), (12-34), (13-91), (13-92), (13-95), (14-50), (15-25), (15-50), (15-61), (15-65), (15-73), (15-89), (15-184), (15-208), (15-233), (15-285), (15-324), (16-1), (16-8), (16-9), (16-10), (16-12), (16-39), (18-10), (18-50), (18-54), (18-56), (18-76)

bännayi (Far.) inşaatçılık.
b. (19-77)

bärbäri Fars bir kavim.
b. (1-40)

bäräks (Far.) ters.
b. (1-85)

bärayé (Far.) için.
b. (7-28), (14-5), (14-94), (16-41)

bärnamä (Far.) program.
b. +yédé (15-189), (15-217), (15-302)

bärq (Far.) elektrik.
b. (1-131), (8-21), (14-47), (16-46)
b. -läré (9-132)

bärré (Far.) kuzu.
b. +yi (11-118)

bästégi (Far.) bağ.
b. bar (1-97), (4-64)

bāzar (Far.) pazar.
b. (15-301)
b. + dä (15-222)

bäzi (Ar.) bazı.
b. (12-19), (15-50), (15-136), (17-171)

bé (FAr.) Farsçada yönelme hâli eki
b. (1-17), (1-19), (1-21), (1-35), (1-41), (1-45), (1-48), (1-180), (1-199), (4-5), (4-22), (4-36), (4-41), (4-57), (4-79), (4-80), (7-3), (7-8), (7-12), (7-16), (7-19), (7-20), (8-10), (8-47), (8-48), (8-57), (8-93), (8-10), (8-126), (8-147), (8-158), (10-3), (10-14), (10-15), (11-33), (11-67), (11-69), (11-75), (12-7), (12-14), (12-42), (12-50), (13-1), (13-3), (13-5), (13-6), (13-9), (13-10), (13-12), (13-13), (13-14), (13-22), (13-25), (13-38), (13-39), (13-45), (13-46), (13-47), (13-55), (13-58), (13-66), (13-68), (13-70), (13-79), (13-92), (13-98), (13-106), (13-134), (14-1), (14-3), (14-6), (14-11), (14-12), (14-30), (14-34), (14-39), (14-57), (14-58), (14-67), (14-75), (14-92), (14-93), (14-98), (14-100), (14-103), (14-108), (14-115), (14-116), (14-123), (15-3), (15-6), (15-8), (15-22), (15-29),

(15-31), (15-32), (15-50), (15-58), (15-70), (15-77), (15-80), (15-143), (15-145), (15-163), (15-169), (15-171), (15-178), (15-179), (15-187), (15-188), (15-190), (15-221), (15-240), (15-242), (15-262), (15-263), (15-286), (15-290), (15-298), (16-9), (16-78), (16-84), (17-28), (17-79), (17-174), (17-213), (18-38), (18-87), (19-34), (19-40), (19-54), (19-79)

bédéhkar (Far.) borçlu.
b. +éé (10-3)
b. +män (15-163)

béhdaşt (Far.) hijyin.
b. (1-17)
b. +dı (8-27)
b. +i (15-118)

béhyārį (Far.) sağlık.
b. (1-17)

bēkar (Far.) işsiz, *bk.* ***bikar***.
b. (1-136)

bélä böyle.
b. (1-12)

bélafāsélä (Ar.) hemen.
b. (1-6)

béläḫärä (Ar.) sonunda.
b. (1-70), (11-12), (11-19), (11-28), (11-39), (11-41), (11-43), (11-45), (11-46), (11-63), (11-79), (11-82).

bér- vermek, *bk.* ***vér***-.
b. -adé (4-61)
b. -ä (1-170), (2-13), (14-47), (19-55), (19-56), (19-57)
b. -äbéläni (1-186)
b. -äbdı (185)
b. -äbéz (4-39), (8-60)
b. -äm (9-127), (9-136)
b. -abız (9-37)
b. -ädé (1-189), (9-179), (19-56), (19-59)
b. -ädäni (1-182), (1-183)
b. -ädi (1-23)
b. -älä (8-80)
b. -ämä (1-128)
b. -ängiy (1-201)
b. -äsän (8-93)
b. -dé (8-150)
b. -délä (1-49), (11-59)
b. -délän (9-168), (19-24), (19-25), (19-26)
b. -ébbän (8-153)
b. -ébdé (1-33), (4-80)
b. -ébdélä (1-190)
b. -ébélä (1-102)
b. -éblä (1-114)
b. -élä (4-61)
b. -éllä (1-13)

b. -éllän (19-36)
b. -élläni (1-78)
b. -épbän (8-153)
b. -éplän (8-96), (8-97), (8-101)
b. -érdé (1-192)
b. -éye (9-162)
b. -éylä (8-67)
b. -éydé (18-62)
b. -éydélän (18-60), (18-62)
b. -éydiy (18-61)
b. -éylän (9-155), (9-162), (18-60), (18-61)
b. -i (1-14), (9-159)
b. -im (1-130)
b. -mä (8-133)
b. -mädélän (19-25)
b. -mäs (18-15)
b. -mérdélä (11-72)
b. -méy (8-87)
b. -méylä (1-13)
b. -sén (4-56), (4-84), (8-64), (18-88), (18-89)
b. -séydé (19-39)
b. -udé (19-89)

bérénc (Far.) prinç.
b. (15-287)
b. +édé (15-290)
b. +éné (15-297)

béyn (Far.) ara.
b. (4-16), (4-60)
b. +dän (13-57)
b. +nä (13-42)
b. +nän (17-206)

bįçāré (Far.) çaresiz.
b. (15-120)

bįganä (Far.) yabancı.
b. +dé (1-8)
b. +lä (14-17)

bil- bilmek.
b. -ädé (3-13)
b. -ämän (9-196), (15-58)
b. -äsän (15-186)
b. -äsız (13-124), (15-8)
b. -dé (18-90)
b. -diy (15-191)
b. -ébdélä (13-146)
b. -irdélän (13-140)
b. -lälän (15-16)
b. -méddé (1-104)
b. -méllä (11-107)
b. -meräm (11-73), (15-15)
b. -méybız (8-104)
b. -méydélä (1-152)
b. -méykändé (13-116)
b. -modo (17-197)
b. -odo (17-197)
b. -séydé (15-83)

bılän ile.

b. (2-10), (8-3), (8-38), (8-113), (8-115), (8-187), (9-19), (9-52), (9-83), (9-88), (9-112), (9-138), (13-102), (13-125), (14-40), (14-116), (15-6), (15-37), (15-67), (15-69), (15-322), (17-144), (18-26), (19-10), (19-59), (19-60), (19-67), (19-69)

bıltır geçen yıl, *bk.* ***bıltér***.
b. -dän (8-97)

bıltér geçen yıl, *bk.* ***bıltır***.
b. (17-207), (19-67)
b. +édé (16-47)

bimaréstan (Far.) hastane.
b. (1-18), (4-79), (12-8)
b. +däyédé (19-64)

bír bir, *bk.* ***bir***.
b. (1-12), (1-14), (1-17), (1-20), (1-21), (1-23), (1-25), (1-31), (1-33), (1-38), (1-58), (1-82), (1-83), (1-84), (1-87), (1-146), (1-147), (1-156), (1-159), (1-166), (1-181), (1-184), (1-186), (1-188), (1-189), (1-191), (1-202), (2-1), (2-11), (2-12), (3-3), (4-11), (4-50), (4-51), (4-64), (4-66), (4-68), (4-70), (4-77), (4-84), (5-3), (5-4), (5-9), (5-18), (5-34), (6-1), (7-10), (7-15), (8-3), (8-6), (8-7), (8-26), (8-27), (8-35), (8-49), (8-51), (8-59), (8-64), (8-74), (8-77), (8-87), (8-88), (8-95), (8-99), (8-103), (8-107), (8-11), (8-118), (8-136), (8-137), (8-141), (8-144), (9-5), (9-60), (9-75), (9-76), (9-104), (9-138), (9-139), (9-140), (9-146), (9-148), (9-152), (9-153), (9-170), (9-176), (9-187), (9-188), (9-190), (9-203), (9-211), (9-221), (1-6), (11-1), (11-29), (11-38), (11-41), (11-47), (11-71), (11-100), (11-108), (11-110), (11-111), (11-112), (12-1), (12-3), (12-13), (12-14), (12-17), (12-20), (12-30), (12-45), (13-5), (13-8), (13-16), (13-57), (13-90), (13-143), (14-25), (14-40), (14-70), (14-75), (14-79), (14-80), (14-82), (14-83), (14-84), (14-93), (14-95), (14-96), (14-100), (14-102), (14-103), (14-110), (14-118), (14-126), (14-131), (14-132), (15-6), (15-13), (15-19), (15-21), (15-28), (15-32), (15-45), (15-47), (15-48), (15-52), (15-56), (15-63), (15-65), (15-73), (15-76), (15-82), (15-90), (15-101), (15-111), (15-112), (15-121), (15-122), (15-123), (15-124), (15-125), (15-128), (15-132), (15-136), (15-137), (15-145), (15-155), (15-162), (15-170), (15-176), (15-188), (15-191), (15194), (15-205), (15-212), (15-220), (15-242), (15-253), (15-160), (15-269), (15-271), (15-275), (15-280), (15-285), (15-288), (15-296), (15-304), (15-305), (15-322), (16-4), (16-18), (16-24), (16-37), (16-55), (16-56), (16-61),

(16-70), (16-74), (16-77), (16-87), (16-88), (16-91), (17-1), (17-4), (17-13), (17-17), (17-18), (17-24), (17-36), (17-39), (17-44), (17-52), (17-64), (17-73), (17-80), (17-88), (17-89), (17-95), (17-103), (17-120), (17-134), (17-155), (17-160), (17-168), (17-169), (17-171), (17-182), (17-203), (17-209), (17-210), (17-215), (17-220), (17-234), (17-243), (17-247), (17-250), (17-257), (18-5), (18-15), (18-30), (18-32), (18-37), (18-42), (18-43), (18-53), (18-55), (18-64), (18-77), (18-81), (18-90), (18-92), (19-3), (19-31), (19-36), (19-37), (19-67), (19-83), (19-88), (19-93)

bíraz bir az.
b. (1-13), (7-22), (9-104), (11-8), (11-23), (12-51), (17-189).

bir bir, bk. **bír**.
b. (1-24), (1-26), (1-38), (1-61), (1-77), (1-101), (1-141), (1-147), (1-149), (1-177), (2-9), (3-11), (4-47), (4-56), (4-65), (5-11), (5-12), (9-105), (9-187), (10-13), (10-14), (11-3), (11-36), (11-87), (11-93), (11-94), (12-41), (13-37), (13-118), (14-17), (14-20), (14-54), (15-2), (15-16), (15-18), (15-24), (15-38), (15-39), (15-53), (15-95), (15-128), (15-147), (15-176), (15-205), (15-214), (15-255), (15-271), (15-294), (15-309), (15-310), (16-2), (16-32), (16-34), (16-43), (16-93), (17-73), (17-87), (17-106), (17-110), (17-183), (17-233), (17-253), (18-40), (18-43), (18-44), (18-50), (18-52), (18-56), (18-60), (18-63), (18-66), (18-67), (18-71), (18-85), (19-24), (19-74), (19-89)
b. +dé (14-120)
b. +é (12-8), (15-94), (15-272), (17-192)
b. +né (11-81)
b. +rdélän (9-112)
b. +i (1-24), (1-107), (1-1), (11-30), (11-43), (15-26), (15-122), (17-200), (17-201), (18-59), (19-48)
b. +inän (15-226), (18-49)
b. +indä (15-81)
b. +ini (18-63)
b. +iŋkéndän (15-115)

bis (Far.) yirmi, bk. **bist**
b. (1-29), (1-370), (5-31), (5-32), (11-104)

bist (Far.) yirmi, bk.**bis**.
b. (3-10), (9-34), (9-36), (9-106), (9-107), (13-1), (14-22), (15-2), (17-208), (17-255)

bişir- pişirmek.
b. -ä (16-28)
b. -äbız (17-251)
b. -ämä (1-125), (16-30)

b. -ämäni (1-125)
b. -dom (1-125)
b. -éydi (9-162)
b. - iyälä (8-17)

biyaban (Far.) çöl.
b. +ä (1-107)
b. +dädé (8-130)
b. +lärdän (1-19)
b. +nän (1-23)
b. +näydé (16-93)

bız biz, *bk.* ***biz.***
b. (1-60), (1-85), (1-91), (1-94), (1-95), (2-1), (2-21), (3-11), (5-13), (6-5), (8-18), (8-36), (8-44), (8-63), (8-78), (8-106), (8-149), (8-150), (8-157), (9-36), (9-113), (9-129), (9-137), (9-139), (9-181), (1-189), (9-197), (9-204), (9-205), (13-5), (13-9), (13-43), (13-94), (13-109), (13-121), (13-123), (14-119), (14-126), (16-19), (16-21), (16-29)
b. +ä (9-12), (9-12), (9-152), (9-183), (13-104), (16-18), (16-24)
b. +é (1-12), (1-51), (1-54), (1-56), (15-275), (16-21), (16-29), (26-49), (6-51), (16-75), (16-87), (17-29), (17-41), (17-43), (17-50), (17-53), (17-55), (17-72), (17-87), (17-91), (17-118), (17-152), (17-160), (17-170)
b. +i (1-13), (1-31), (1-197), (4-73), (5-6), (7-19), (8-11), (15-194)
b. +ibılän (8-52)
b. +im (5-24), (7-2), (7-16), (7-26)
b. +imnän (6-7)
b. +iy (1-189), (5-10), (8-1), (8-32), (8-33), (8-62), (8-69), (8-70), (8-72), (8-84), (8-95), (8-160), (9-15), (9-37), (14-90), (16-6), (16-13), (16-26)
b. +dä (13-15)
b. +lä (1-80), (1-83), (1-93), (1-160)
b. +mış (14-131)

biz biz, *bk. bız.*
b. (10-12), (17-258), (17-228), (18-12)
b. +ä (13-103), (15-40)
b. +i (15-52)
b. +im (15-145)
+iy (10-1), (10-2), (10-12), (10-13), (10-15), (12-17), (12-47), (13-101), (15-49), (15-95), (15-132), (16-13), (18-2), (18-39), (18-41), (18-69)
b. +iykédé (15-129)
b. +iynän (12-34), (12-43), (12-46)
b. +imké (15-259)
b. +imkindän (10-13)
b. +iŋkélä (11-35)
b. +iŋ (12-1)

boĝdéy (Far.) boğday
b. (8-31), (8-57), (8-135), (9-184)
b. +dé (18-1)

bol- olmak, *bk.* ***ol-***.

b. -adé (1-6)
b. -ädé (1-121), (1-150), (3-5), (4-14), (4-37), (8-51), (8-55), (8-71), (8-94), (8-122), (8-123), (1-138), (9-20), (9-71), (9-187), (18-37), (19-12), (19-14), (19-91)
b. -äy (18-90)
b. -dom (1-6), (1-7)
b. -ébdélän (18-55)
b. -ébdéllän (18-47)
b. -llag (1-16)
b. -sén (1-17), (1-78), (4-58), (8-61), (8-89), (8-93), (8-134), (9-82), (18-27), (18-65), (18-71), (18-87)
b. -sä (1-21), (1-131), (8-55), (8-78), (8-132)
b. -äbdä (1-22)
b. -äbdé (1-128), (1-173)
b. -ä (1-22), (1-34), (1-90), (1-104), (1-130), (2-16), (8-49), (19-13), (19-65)
b. -ädı (1-23), (8-13), (8-49)
b. -gékändé (1-28)
b. -léddé (1-29)
b. -ällä (1-30)
b. -ébdôô (1-33)
b. -éblän (1-36)
b. -ébdé (1-37), (1-69), (1-85), (1-96), (1-140), (4-31), (4-73), (4-74), (8-68), (18-45), (18-46)
b. -ébdéni (1-43)
b. -äsäni (1-86)
b. -älä (1-87), (1-89)
b. -i (1-98), (1-99), (8-92)
b. -mä (18-37)
b. -mädé (1-100), (1-108), (18-37)
b. -mäyäyäy (18-90)
b. -äsädé (1-120)
b. -dé (1-133), (1-138), (9-7), (9-9), (9-52), (19-36), (19-64), (19-68), (19-72), (19-81), (19-84), (19-95)
b. -mäsä (1-138)
b. -sé (1-148)
b. -dı (1-151)
b. -sa (1-158), (8-50)
b. -dä (1158)
b. -ıbbän (19-71)
b. -ıbbıllä (1-161)
b. -ıbbızı (1-163)
b. -ämén (1-163)
b. -äm (1-164)
b. -äbéz (2-9), (2-15)
b. -dig (3-11)
b. -sın (4-15), (4-22), (4-34), (8-102)
b. -ébd (4-18), (9-70), (9-180), (18-29), (19-43), (19-44), (19-87)
b. -ébdélä (4-19)
b. -mäbdé (4-34), (9-73)
b. -mäsén (4-58), (19-62)
b. -ällän (4-71)
b. -dom (4-74), (4-82)
b. -dém (4-82), (19-92)
b. -säy (8-26)

b. -méydé (8-55)

b. -ıbdı (8-66)

b. -mädé (8-81)

b.-sän (8-82)

b. -géysän (8-82), (8-85)

b. -imän (8-91)

b. -dô (8-100), (8-112)

b. -ébbéz (8-108)

b. -ändä (8-116)

b. -éy (8-126)

b. -äddé (8-1340)

b. -diy (8-159), (19-73)

b. -ey (9-165)

b. -éydé (9-173), (9-178)

b. -éddé (17-194)

b. -éydé (18-77)

b. -séy (18-9)

b. -délän (19-86)

boländ (Far.) uzun.
b. (11-29), (14-13)
b. +idé (14-1)

b. +iyä (1-192)

boluĝ (Ar.) ergenlik dönemi.
b. +dé (19-68)

bonbäst (Far.) çıkmaz.
b. +dé (12-23)

boqçä (Far.) bohça.
b. (9-148)

borc gökdelen.
b. (14-27), (14-67)

boyn boyun.
b. (17-65)

b. +iy (17-240)

bozorg (Far.) büyük
b. (1-24), (8-75), (9-75)
b. +bılän (16-48)

b. +édé (1-27)

bozqalé (Far.) keçi.
b. +(19-16)

bu bu.
b. (1-12), (1-17), (1-19), (1-24), (17-36), (1-137), (1-42), (1-43), (1-45), (1-59), (1-63), (1-78), (1-86), (1-98), (1-122), (1-127), (1-137), (1-155), (1-161), (1-165), (1-173), (1-187), (1-190), (1-193), (2-2), (2-3), (2-13), (4-3), (4-16), (4-28), (4-38), (5-7), (5-8), (5-10), (5-11), (5-14), (5-26), (5-32), (5-35), (6-6), (6-10), (6-11), (7-1), (7-2), (7-7), (7-8), (7-14), (7-28), (8-2), (8-11), (8-20), (8-27), (8-37), (8-63), (8-67), (8-71), (8-88), (8-83), (8-103), (8-113), (8-114), (8-125), (8-130), (8-138), (9-7), (9-9), (9-24), (9-80), (9-110), (9-119), (9-141), (9-150), (9-165), (9-180), (9-186), (9-187), (10-6), (11-2), (11-18), (11-12), (11-15), (11-16), (11-17), (11-19), (11-25), (11-27),

(11-31), (11-32), (11-39), (11-42), (11-46), (11-58), (11-65), (11-80), (11-87), (11-90), (11-92), (11-100), (11-108)
b. +läré (1-14), (11-112), (11-115), (11-119), (12-36), (13-1), (13-3), (13-4), (13-5), (13-8), (13-12), (13-23), (13-28), (13-30), (13-32), (13-36), (13-38), (13-39), (13-45), (13-48), (13-51), (13-53), (13-57), (13-60), (13-68), (13-75), (13-76), (13-78), (13-79), (13-80), (13-86), (13-89), (13-91), (13-92), (13-94), (13-97), (13-98), (13-101), (13-110), (13-11), (13-114), (132-134), (13-141), (13-145), (14-3), (14-4), (14-19), (14-20), (14-27), (14-30), (14-34), (14-37), (14-38), (14-44), (14-46), (14-47), (14-56), (14-60), (14-63), (14-68), (14-87), (14-88), (14-92), (14-94), (14-113), (14-130), (15-2), (15-4), (15-11), (15-18), (15-19), (15-25), (15-30), (15-31), (15-36), (15-40), (15-47), (15-49), (15-56), (15-60), (15-66), (15-67), (15-76), (15-80), (15-83), (15-91), (15-96), (15-101), (15-101), (15-108), (15-121), (15-123), (15-124), (15-129), (15-142), (15-150), (15-155), (15-159), (15-168), (15-179), (15-184), (15-188), (15-194)
, (15-208), (15-212), (15-229), (15-230), (2-235), (15-245), (15-250), (15-255), (15-260), (15-162), (15-265), (15-271), (15-284), (15-287), (15-291), (15-293), (15-296), (15-325), (15-327), (16-22), (16-23), (16-34), (16-37), (16-38), (16-42), (16-44), (16-50), (16-58), (16-59), (16-60), (16-64), (16-67), (16-79), (16-80), (16-82), (16-85), (16-89), (16-94), (16-95), (17-6), (17-19), (17-38), (17-40), (17-42), (17-45), (17-47), (17-50), (17-57), (17-70), (17-78), (17-80), (17-82), (17-83), (17-90), (17-93), (17-94), (17-96), (17-99), (17-102), (17-108), (17-110), (17-112), (17-117), (17-122), (17-129), (17-132), (17-156), (17-168), (17-169), (17-173), (17-176), (17-178), (17-182), (17-188), (17-192), (17-194), (17-221), (17-206), (17-209), (17-215), (17-218), (17-221), (17-223), (17-228), (17-230), (17-231), (17-236), (17-239), (17-244), (17-251), (17-258), (18-3), (18-7), (18-10), (18-17), (18-22), (18-35), (18-37), (18-38), (18-66), (18-93), (19-10), (19-21), (19-23), (19-31), (19-32), (19-40), (19-47), (19-51), (19-78), (19-85), (19-87), (19-88), (19-89), (19-90), (19-94)
b. +lä (1-46), (2-7), (4-42), (4-55), (4-57), (4-71), (5-14), (5-22), (7-4), (8-6), (8-41), (8-68), (8-86), (8-101), (8-105), (8-115), (8-137), (9-174), (10-17), (11-1), (11-5), (11-11), (11-43), (11-101), (11-114), (13-88), (13-98), (13-109), (14-8), (14-63), (14-65), (14-93), (14-

111), (15-13), (15-16), (15-22), (15-27), (15-54), (15-56), (15-91), (15-104), (15-106), (15-140), (15-169), (15-196), (15-268), (15-285), (16-19), (16-48), (17-10), (17-71), (17-73), (17-74), (17-85), (17-87), (17-95), (17-109), (17-110), (17-113), (17-201), (17-230), (17-233), (17-242), (18-5), (18-28), (18-33), (18-34), (18-41), (18-47), (19-15), (19-16), (19-41), (19-57), (19-76), (19-77),

b. +lärä (1-128), (11-115), (15-47), (15-127), (15-253), (15-261), (16-19), (16-44)

b. +lärdän (7-10), (9-162), (15-25), (15-212), (17-101)

b. +läré (1-14), (1-126), (1-128), (1-184), (1-184), (5-35), (9-146), (9-220), (14-114), (15-24), (15-35), (15-45), (15-116), (15-208), (15-239), (15-249), (17-10), (17-56), (17-166), (17-257), (18-9), (18-13), (19-58)

b. +lärı (6-14)

b. +lärié (1-125)

b. +läri (1-183), (6-14), (17-224)

b. +läriy (5-30), (11-32), (15-199), (15-220)

b. +läy (2-19), (2-23), (4-42), (17-8)

b. +nä (1-93), (13-60)

b. +ndän (2-7)

b. +niy (2-17)

b. +nun (7-5)

b. +ra (5-20), (5-35), (11-32)

b. +rä (1-61), (1-62), (5-33), (7-3), (7-28), (10-9), (10-11), (11-3), (11-72), (11-103)

b. +ränı (7-12)

b. +rdä (5-25), (5-26), (5-34), (6-9), (6-12), (6-16), (7-22), (7-26), (11-6), (11-8), (11-9), (11-11), (11-18), (11-27), (11-30), (11-49), (11-62), (11-84), (11-89), (11-91), (11-105), (11-109), (11-111), (11-112)

b. +rdän (5-3), (11-5), (11-95), (11-96), (11-103)

b. +zä (5-16)

bua baba, *bk.* ***baba***.

b. +m (2-17)

ca (Far.) yer.
c. (1-82), (4-33), (17-213)

cahāz (Far.) çeyiz, *bk.* ***cahaz***, ***cähāz***.
c. (1-14)

cahaz (Far.) çeyiz, *bk.* ***cahāz, cähāz***.

c. (8-152), (19-55)

c. +bızä (9-150)

c. +é (9-78)

cari (Far.) elti.
c. (14-57)

c. +bız (1-80)
c. +lärebız (1-89)

cäd (Ar.) ata.
c. +de (18-39)

cädid (Far.) yeni.
c. (8-98), (12-24), (19-32)

cähan (Far.) dünya.
c. (13-25)

cähāz (Far.) çeyiz, *bk.* ***cāhaz, cahaz.***

c. (4-60)

cäm (Ar.) toplu.
c. (8-24), (9-82), (15-224)

c. +i (6-14)

cämaät (Ar.)
c. (4-67), (11-57), (17-236)

cäng (Far.) savaş
c. (11-17), (11-128)

c. +dä (11-18), (15-171)

c. +läri (11-25)

cängäl (Far.) orman.
c. +dé (15-17)

c. +émiş (11-15)

c. +lärä (15-16)

cäryan (Far.) cereyan.
c. (11-22)

cäsäd (Ar.) ceset.
c. -éné

cävahérat (Ar.) cevahir.
c. +éni (13-16)

coda (Far.) ayrı.
c. (1-80), (1-162), (15-124)

c. +bız (1-8)

corab (Far.) çorap.
c. (17-233)

corät (Ar.) cüret.
c. (1-154), (11-81)

cunub (Ar.) güney.
c. (13-63)

cuvab (Ar.) cevap.
c. +éné (1-102)

çadoĝ (Far.) çadır.
ç. +né (15-96)

çaĝa çocuk.
ç. (1-141), (1-144), (1-155), (1-167), (12-6), (15-17), (15-150), (15-171), (17-223), (18-28), (18-30)

ç. +äy (1-87), (16-19)

ç. +bız (1-98), (1-161), (3-10), (4-1), (8-152), (16-14), (16-59)

ç. +diy (13-43)

ç. +lä (1-100), (11-107), (13-129), (15-146), (16-13), (17-253), (17-256)

ç. +läbız (1-66), (9-31), (17-30), (17-240)
ç. +läblän (16-69)
ç. +läm (18-24), (19-35), (19-36)
ç. +lämiz (10-17)
ç. +lämnän (1-105), (1-166), (4-8), (9-29), (17-133)
ç. +lämméz (11-70)
ç. +lännän (13-145)
ç. +läré (1-78), (1-104), (1-156), (1-166), (9-31), (11-106), (13-143), (15-142), (17-10)
ç. +läréné (1-152)
ç. +lärım (8-7), (15-43)
ç. +lärini (15-170)
ç. +läriy (1-127), (1-165), (17-223)
ç. +läséné (17-3)
ç. +läyiydé (17-8)
ç. +m (1-2), (8-7), (9-107), (17-12), (17-90), (19-1)
ç. +né (1-153)
ç. +sé (1-157)
ç. +sı (1-165), (15-123), (17-10), (17-44), (17-178), (17-212), (19-68)
ç. +sınä (18-26)
ç. +sımän (8-75), (8-167)
ç. +siymiş (14-7)
ç. +yä (18-82)
ç. +ydiy (16-20)

çağır- çağırmak.
ç. -ädé (9-198)
ç. -älän (16-85)

çah (Far.) kuyu.
ç. +ä (15-84)
ç. +dän (9-15)

çahar (Far.) dört.
ç. (12-27), (14-36).
ç. +däh (19-49).

çal- çalmak.
ç. -dé (1-200)
ç. -ébdéni (1-197)
ç. -ıb (1-202)
ç. -o (9-170)

çap yayım.
ç. (15-66), (15-93)

çaq (Far.) **şişman**.
ç. (17-48)

çäk- *çekmek, bk. çék.*
ç. -dé (4-48)
ç. -ébbän (17-15)
ç. -éblä (9-12)
ç. -i (9-15)
ç. -sén (14-103)

çän (Far.) kaç.
ç. (1-43), (1-60), (1-179), (4-8), (6-13), (11-41), (16-72)
ç. +dom (14-40)
ç. +nän (18-68)

çäp (Far.) sol.
ç. (5-24)

çél dışarı *bk.* ***çöl.***
ç. (5-5), (9-90), (13-95), (15-211)

çéşmä (Far.) göl.
ç. (11-108)

ç. +dä (11-112)

çıŋ- çıkmak
ç. (15-98)

ç. -adé (8-95)

ç. -arıbbän (8-8)

ç. -äbilméymän (15-197)

ç. -äŋdéllän (1-10)
ç. -ärlä (4-69)
ç. -äréyläni (9-162)

ç. -ärtém (15-144)

ç. ärtépdé (19-23)

ç. -äy (19-47)

ç. -de (9-133)

ç. -di (9-208)

ç. -dom (15-86)

ç. -ıbdı (1-96), (8-44)

ç. -ıddé (15-136)

ç. -ıŋ (9-215)

ç. -säm (8-140)

çoŋ çok
ç. (6-10), (6-15), (7-21), (11-20), (1167), (11-98), (12-22), (12-30), (12-36), (13-141), (14-16), (15-85), (15-92), (15-320), (16-64), (17-14), (17-15), (17-48), (17-58), (17-112), (17-143), (17-182), (17-191), (17-226)

ç. +aléddé (5-32)

ç. +dä (15-184)

ç. +dé (5-26), (11-28), (11-34), (11-104), (13-102)

ç. +dı (6-12)

ç. +é (7-9), (12-49)

ç. +édé (11-98), (15-27), (15-286)

ç. +lä (15-104)

ç. +o (5-20)

ç. +odı (7-18)

ç. +odo (7-17)

ç. +raq (13-109)

ç. +räqdé (12-39)

çokäli ?
ç. (8-14)

çon (Far.) çünkü.
ç. (8-32), (8-53), (8-63), (8-72), (8-75), (8-83), (8-114), (8-122), (8-127), (8-134), (11-79), (12-18), (12-23), (13-10), (13-24), (13-27), (13-37), (13-40), (13-50), (13-59), (13-73), (13-115), (13-131), (13-146), (13-146), (14-39), (14-61), (14-81), (14-110), (14-114), (14-115), (14-128), (14-129), (15-7), (15-9), (15-20), (15-23), (15-28), (15-37), (15-50), (15-68), (15-84), (15-114), (15-196), (15-199), (15-235), (15-258), (15-

306), (16-11), (16-40), (16-73), (16-81),

(18-6), (19-37), (19-65), (19-75)

çöl dışarı.

ç. +ä (8-11), (8-132)

ç. +dä (8-133)

ç. +dädé (8-11)

dadaş (Far.) erkek kardeş.
d. (1-95), (1-161)

daĝ dağ.
d. +iy (15-114)

d. +lar (10-6)

d. +läre (13-49)

daĝan daha, bk. ***dägan***.

d. (1-38), (14-90)

d. +nän (19-3)

daĝét- dağıtmak.
d. (17-188)

d. -älän (17-189)

dal arka.
d.(11-11)

d. +é (19-36)

d. +éndä (11-108), (14-160), (15-114)

d. +ınä (18-38)

d. +omdä (15-235)

danéş (Far.) bilgi.
d. (11-75), (12-19)

daneşgah (Far.) üniversite.
d. +sı (4-10)

danéşga (Far.) üniversite.

h. +i (1-115)

d. +im (1-64)

danış- konuşmak.
d. -ay (16-9)

d. -äbız (19-69)

d. -ädé (18-37)

d. -älä (5-34), (6-10)

d. -älän (9-31)

d. -ämän (14-116)

d. -ändä (15-46)

d. -dägi (1-101)

d. -dım (17-58)

d. -dom (17-173)

d. -éydiy (10-18)

d. -ıb (10-17), (10-18)

d. -ıbbän (13-104)

d. -ılän (5-25)

d. -ır (6-11)

d. -iylän (17-53)

d. -ma (15-320)

d. -maĝı (15-150)

d. -mamışam (7-9)

d. -maq (16-50)

d. -maqläro (6-9)

d. -maqlärı (6-11)

d. -méydé (9-138)

d. -méydiy (9-138)

d. -sälä (11-90), (11-106)

d. -sélä (11-41), (11-47)

d. -sän (11-40)

d. -sén (13-144)

daru (Far.) ilaç, *bk.* ***darū***.
d. +lärémdé (15-54)

darū (Far.) ilaç, *bk.* ***daru***.

d. (15-126)

d. +läré (15-196)

d. +yi (11-85)

daş taş.
d. (17-142)

d. +é (17-142)

d. +läyi (14-32)

dä de.
d. (1-12), (1-13), (1-17), (1-19), (1-23), (1-30), (1-34), (1-45), (1-74), (1-76), (1-79), (1-86), (1-87), (1-90), (1-102), (1-116), (1-117), (1-121), (1-130), (1-137), (1-139), (1-145), (4-19), (5-8), (5-19), (7-27), (8-56), (8-86), (8-126), (8-129), (8-139), (8-26), (9-26), (9-40), (9-41), (9-47), (9-70), (9-72), (9-80), (9-84), (9-104), (9-143), (9-163), (9-165), (11-29), (11-61), (11-72), (11-73), (11-96), (13-133), (14-126), (15-193), (15-236), (16-18), (16-20), (16-35), (16-47), (16-66), (16-79), (16-88), (16-92), (17-86), (17-108), (17-115), (17-122), (17-157), (17-229), (18-2), (18-7), (18-11), (18-16), (18-21), (18-22), (18-28), (18-62), (8-82), (19-2), (19-4), (19-14), (19-35), (19-46), (19-49), (19-55), (19-59), (19-66), (19-68), (19-72), (19-75), (19-86), (9-96)

där (Far.) Farsçada bulunma hâli eki, -dA eki.
d. (1-15), (1-19), (1-23), (1-29), (1-70), (1-131), (1-143), (1-154), (1-158), (1-194), (4-7), (4-26), (4-39), (4-61), (5-17), (7-5), (11-6), (11-10), (11-76), (12-27), (13-1), (13-6), (13-16), (13-17), (13-22), (13-23), (13-3), (13-44), (13-63), (13-70), (13-81), (13-90), (13-99), (13-114), (13-146), (14-1), (14-2), (14-3), (14-4), (14-8), (14-20), (14-21), (14-23), (14-26), (14-31), (14-35), (14-39), (14-40), (14-49), (14-53), (14-55), (14-58), (14-63), (14-65), (14-68), (14-75), (14-78), (14-80), (14-84), (14-86), (14-91), (14-92), (14-110), (14-115), (14-116), (14-120), (15-26), (15-170), (15-318), (16-78), (17-27)

däbéstan (Far.) ilk okul.
d. (12-10)

däbíréstan (Far.) lise.
d. (1-113)

d. +nä (9-11)

dädä kız kardeş.
d. (1-90)

d. +lärdän (1-161)

d. +sını (1-84)

däg- değmek, *bk*. ***dév***-.
d. -méydé (14-97)

däĝan daha, *bk*. ***daĝan***.
d. (1-107), (1-158)

däĝiĝän (Ar.) aynen.
d. (4-37), (13-105)

däh (Far.) on.
d. (1-50), (11-94), (11-104), (13-44), (15-240), (18-3), (18-28), (19-26).
d. -omäcän (1-189)

däli (Far.) divane.
d. (15-28)

dälil (Ar.) sebep.
d. (1-2), (13-73), (15-32), (15-163)
d. +i (13-134)

dänä (Far.) tane.
d. (11-35), (12-7)

däramäd (Far.) kazanç, *bk. **däramät***.
d.(8-61), (6-102),
d. +ıbız (8-54), (18-1)

däramät (Far.) kazanç, *bk. **däramäd.***

d. +ıbız (8-61)

därd (Far.) dert.
d. + ä (17-88)

d. +izä (15-280)

därk (Far.) anlayış.
d. (15-284)

därs (Ar.) ders.
d. (1-11), (1-119), (2-4), (4-77), (9-11), (9-123), (11-65), (4-133), (16-15), (16-20), (16-22), (17-30), (17-36)

d. +ém (4-75), (4-76), (15-39), (15-255)

d. +éné (17-192)

d. +läré (11-66)

därvazé (Far.) giriş.
d. (14-79)

d. +läré (14-128)

däst (Far.) el.
d. (13-6)

däşt (Far.) ova.
d.(13-104), (14-53)
d. +dé (11-16)

dästūr (Ar.) ferman.
d. (14-43)

däva (Far.) kavga.
d. (12-18)

dävazdä (Far.) on iki, *bk. **dävazdäh***.
d. (17-5), (17-227)

dävazdäh (Far.) on iki, *bk.* ***dävazdäh***.
d. (13-74), (16-67), (19-93)

däy- değmek, *bk.* ***däg***-.
d. -är (12-49)

dé- demek.
d. (9-46), (9-48), (9-80)
d. -dé (8-158), (9-143)
d. -délä (9-130)
d. -ymädé (9-183)
d. -dig (1-54), (1-58)
d. -dim (8-140)
d. -diy (8-150)
d. -dom (1-169), (9-8)
d -béz (1-90), (1-91), (1-93)
d. -éém (8-82)
d. -ydé (1-102)
d. -lä (1-94), (1-95), (1-143), (5-22)
d. -län (4-59)
d. -llä (1-95), (1-98), (1-110), (1-111), (4-51)
d. -llän (1-12), (1-93)
d. -m (1-159), (8-98), (9-22), (9-137)
d. -mä (9-17), (9-142)
d. -mäbiz (1-19)
d. -mélä (5-23)
d. -méymän (8-91)
d. -rdé (15-18)
d. -rdélä (5-23)
d. -y (1-142), (5-18), (5-19), (8-62), (8-78), (9-14), (9-25), (9-143)
d. -yäy (4-32), (9-25)
d. -ybız (1-90), (8-22), (9-38), (9-52), (9-113), (9-141), (9-162)
d. -ybiz (1-19), (1-94), (1-95)
d. -yém (8-40)
d. -yéém (1-144)
d. -yémän (1-42), (1-163), (1-190), (2-13), (8-38), (8-42), (8-47), (8-49), (8-76), (1-108), (1-120), (1-127), (9-10), (9-37), (9-145)
d. -ymä (1-186)
d. -yéydé (9-178)
d. -yméni (9-22)
d. -ylä (1-91), (8-140)
d. -ylän (1-91), (8-2), (8-104), (9-113)
d. -läni (9-157)
d. -ysän (9-144)
d. -sén (9-128)
d. -mäni (1-55)
d. -län (1-77)
d. -räm (1-155)
d. -sélän (1-54)
d. -sén (1-127)

dej (Far.) kale.
d. (14-4)

déqqät (Ar.) dikkat.
d. (14-30), (14-52)

déräḫt (Far.) ağaç.
d. (4-55)

d. +iy (15-117), (16-78)

d. +nän (16-82)

dén- dönmek, *bk.* ***dön-***.

d. -äm (17-123)

d. -ém (17-26), (17-28), (17-108), (17-132)

did (Far.) görüş.
d. +läré (15-114)

didän (Far.) görmek.
d. (14-89)

digé (Far.) başka, *bk.* ***digä***.
d. (3-13), (8-140), (12-15)

dil dil.
d. +ä (8-26)

d. +dé (9-111)

d. +i (15-258)

d. +iné (18-54)

d. +läné (9-196)

d. +mäc (9-119)

diri diri.
d. +män (15-47)

divar (Far.) duvar, *bk.* ***divār.***
d. (14-29), (19-14)

d. +bız (19-22)

d. +dä (14-73)

d. +idé (19-15)

d. +läbız (19-87)

divist (Far.) iki yüz.
d. (14-36)

do (Far.) iki.
d. (1-39), (1-41), (1-42), (1-44), (1-112), (1-137)

, (1-143), (3-7), (3-10), (4-2), (4-4), (4-10), (4-44), (4-49), (4-55), (4-68), (4-69), (5-5), (5-17), (8-75), (9-80), (9-88), (9-101), (9-151), (9-165), (9-208), (9-209), (12-12), (15-34), (16-3), (16-72), (16-77), (17-168), (19-84)

doa (Ar.) dua.
d. (4-58)

d. +läré (11-118)

doĝ- doğmak.
d. -adı (8-12)

d. -sın (8-64)

dögél değil, *bk.****däyél***.
d. (1-13), (1-17), (1-82)
d. +lä (1-136)

dohol davul.
d. (4-66).

doḫtär (Far.) kız.
d. (1-88), (1-168).

dolan- dolanmak.
d. -dırdım (14-80)

dol- dolmak.
d. -dé (218-17)

d. -dérälä (4-28)
d.-dérdélän (15-296)

d. -édé (15-57)

dön- dönmek, *bk.* ***dén***-.
d. -ém (16-95), (17-167)

d. -im (17-15)

donya (Ar.) dünya.
d. +dä (15-208)

d. +yä (1-155), (14-7), (15-80).

dorost (Far.) doğru.
d. (5-34), (9-194), (17-158)

d. +dé (8-76)

d. +édé (15-67)

doroşt (Far.) büyük.
d. (1-16)

dovar koyun.
d. (1-123), (8-57), (28-73)
d. +ä (8-131)

d. +darlıq (8-158)

d. +dı (1-122)

d. +du (8-54)

d. +é (8-11)

d. +ıbız (8-5)

d. +iy (19-9)

d. +läré (19-7)

dovvom (Far.) ikinci.
d. (1-111)

d. +ä (2-2), (2-4)

d. +ké (1-5)

d. +innänmän (15-80)

dow ortam.
d. +dän (15-135)

dön- dönmek, *bk.* ***dén***-.

d. -ém (16-95), (17-167), (17-173)

d. +im (17-15)

dul dul.
d. (15-123)

dur- durmak.
d. (3-3)
d. -ä (9-163)

d. -ällän (15-22)

d. -äsız (13-61)

d. -äy (13-134)

d. -diy (8-150)

d. -muşäm (7-23)

dūst (Far.) arkadaş.
d. (4-1)

düş- düşmek.
d. -ä (19-91)

d. -ädé (13-35)

d. -ämän (8-146)

d. -ärdélän (12-20)

d. -dé (15-14), (15-143)

d. -érsén (17-113)

d. -mäbdé (4-33)

d. -übdé (4-31)

düz düz.
d. (11-59)

d. +äländä (17-160)

d. +ältirdi (7-7)

d. +ältmışuq (7-13)

d. +ältsélän (13-44)

d. +äq (7-13)

d. +ätädé (13-16)

d. +ätébbän (15-120)

d. +élmişdi (7-5)

d. +élttiy (19-27)

ébtéda (Ar.) önce.
é. (1- 67), (2-92), (12-2), (14-37).

écazé (Ar.) izin
é. (13-41)

écbāri (Ar.) zorunlu.
é. (4-62)

éd- etmek.
é. -ämän (1-99)

é. -äsän (1-23)

é. -dé (1-60)

é. -dom(1-66)

é. -é (1-56)

é. -ébdé (1-32)

é. -éllän (1-35)

é. -éylän (1-32)

é. -ilä (1-34), (1-98)

é. -iy (1-59)

é. -mäbdé (1-27)

é. -méyäy (1-103)

édalät (Ar.) adalet.
é. (15-81)

éhsas (Far.) duygu.
é. (13-124)

é. +bélän (13-132)

é. +ız (13-124)

é. +iy (13-128)

éhtäram (Ar) ssygı, *bk.* ***éhtéram***.
é. (17-27)

é. +émé (17-184)

ék- ekmek.
é. -äbız (16-75), (18-13)

é. -ébdélä (3-13)

é. -kéddé (17-169)

él el, bk. **ēl**.
é. +bılän (15-69)

é. +énnän (1-130)

é. +dän (13-142)

é. +énä (15-205)

é. +éndé (15-39)

é. +éndédé (19-60)

é. +i (8-93)

é. +ibızdän (8-160)

élt- götürmek, *bk.* ***ért-***.
é. -ä (15-30), (17-143)
é. -äbız (8-80), (9-181)
é. -äbızi (18-8)
é. -ädé (8-72), (8-117)
é. -ämén (19-35)
é. -äyéz (14-28), (14-90)
é. -dom (15-192)
é. -élä (8-50)
é. -ém (16-93)
é. -éydélän (243)
é. -ilän (8-113)
é. -méydiy (18-241)
é. -om (15-73)
é. -oydé (19-76)
é. -sén (1-78), (8-73)
é. -ylä (8-113), (9-168)

émsal (Far.), bu yıl.
é. (1-180)

éna ?
é. (11-58), (12-36), (15-17), (15-233), (15-321), (16-31), (16-71), (17-72), (18-16), (18-32), (18-28), (18-75), (18-79), (18-88)

éntéḫab (Ar.) seçim.
é. (11-37), (13-13), (14-6), (15-90), (15-130).

éŋ ön.
é. (8-99),(17-74)
é. +dä (17-95)
é. +i (14-119)
é. +raqä (13-4)

ért- götürmek, *bk.* ***élt-***.
é. -ä (16-73), (16-79)
é. -äblän (8-23)
é. -älä (3-5), (8-11)
é. -älän (16-23), (3-2)
é. -ällän (17-100)
é. -äyg (1-35)
é. -ébbélän (9-165)
é. -élä (3-2)
é. -élläni (1-35)
é. -éyläni (9-146)
é. -méllän (1-12)

értä erte.
é. (1-122), (3-13), (4-22), (4-40), (16-73), (16-79), (18-73)

éşik kapı.
é. (1-93)

éspänd (Far.) üzerlik.
é. (11-62)

éşq (Ar.) aşk.
é. (3-80), (15-70)

éştébahi (Far.) yalnışlıkla.
é. (15-125)

estéfadé (Ar.) istifade.
e. (13-3)

éstéḫdam (Ar.) istihdam.
é. (12-33), (15-87), (15-125)

éstélah terim.
é. (4-5), (13-58), (14-65), (14-116)

éstérahät (Ar.) istirahat.
é. -ébézé (3-8).

étéĝäd (inanç).
é. +om (16-80)

éz öz, kendi, bk. **öz**.

é. (12-6), (14-22), (18-78), (19-55), (19-56)

é. +äbız (9-38)

é. +é (11-12), (11-96), (14-11)

é. +ém (11-44)

é. +éméz (12-12)

é. +émiz (11-4)

é. +i (17-41)

é. +iz (14-89)

é. +is (12-30)

é. +läré (18-37)

ézafä (Far.) fazla.
é. (15-317)

ézdévac (Ar.) evlilik.
é. (1-6), (1-23), (1-65), (4-75), (4-81), (8-3), (8-77), (9-5), (9-36), (9-139), (9-178), (11-37), (16-69), (17-10)

famil (Far.) akraba.
f. (5-18), (6-16)

f. +bız (19-3)
f. +délän (17-109)

f. +ibız (4-14)

faréqotähsil (Ar.) mezun.
f. (4-77).

fasélä (Ar.) ara.
f. (14-111)
f. +bız (13-102)

fäaliyyät (Ar.) aktivite.
f. (8-16)

fäĝät (Ar.) sadece.
f. (8-37), (8-54), (8-59), (9-187), (10-38), (13-57), (14-70), (14-114), (15-186), (15-213), (17-49), (18-77), (19-50), (19-93)

fäĝir (Ar.) fakir.
f. (8-101), (15-120), (15-121).

fäläc (Ar.) felç.
f. (17-60)

fänär (Far.) fener.
f. (15-160)

färamuş (Far.) unutulmuş.
f. (14-115)

färavan (Far.) bol.

f. (16-86)

f. +dé (1-135), (15-282)

färĝ (Ar.) fark.
f. (1-161), (1-167), (9-84), (9-109), (9-111), (9-187), (9-190), (9-191), (11-7), (11-23), (11-53), (11-62), (11-96), (11-97), (12-48), (13-106), (13-107), (14-110), (14-118), (15-42), (15-65), (15-79), (15-260), (18-35), (18-39)

färhäng (Far.) kültür.
f. (4-68), (12-5), (12-10)

färş (Far.) halı.
f. (9-149), (16-48), (17-83), (17-258)
f. +läyi (17-253)

f. +ti (17-83)

fäsl (Ar.) mevsim.
f. (4-41), (13-67), (19-7)

fékr (Ar.) fikir.
f. (9-70), (11-47), (15-61), (15-91), (15-102), (15-119), (15-182), (15-322), (19-82)

félän (Ar.) şimdilik.
f. (1-131), (8-124), (10-11)

fori (Ar.) hızlı.
f. (15-167), (17-74)

forsät (Ar.) fırsat
f. (13-74)

f. +om (4-83)

furud (Far.) iniş.
f. (13-8), (13-9)

furūş (Far.)satış.
f. (1-49)

fuzullıq (Far.) meraklılık.
f. (16-216)

ga (Far.) bazen, *bk.* ***ga****h.*

g. (9-41), (19-50), (19-51)

gabaḫ önce.
g. (7-6), (7-21), (14-121)

gah (Far.) bazen, *bk.* ***ga****.*
g. (11-111), (11-115), (15- 213), (17-173)

gaz gaz, ocak.
g. (1-61), (15-139), (16-46), (16-86), (16-89)
g. +bız (19-42)

g. +ımız (10-11)

g. +iy (4-51)

g. +lärébézé (19-41)

g. +u (17-249)

gä- gelmek.
g. (6-10), (9-95), (9-130), (16-66), (17-169)

gäl- gelmek.

g. (9-8)

g. -ä (4-66), (13-122), (14-7)

g. -ädé (14-41)

g. -älän (1-30), (2-1), (12-17)

g. -äm (19-36)

g. -ämän (4-37)

g. -ändä (15-252)

g. -ärmän (6-10)

g. -äsän (1-118)

g. -dé (15-269), (15-290), (18-7)

g. -délän (1-61), (14-26)

g. -di (7-21)

g. -dis (4-85)

g. -diy (5-22), (8-129), (9-97), (12-33), (16-60), (17-11)

g. -diz (14-19)

g. -dom (17-92)

g. -ébbän (8-77), (15-80), (15-243), (19-94)

g. -ébbız (9-97)

g. -ébdäni (1-50)

g. -ébdé (1-75), (4-21)

g. -ébdélän (4-17), (13-84), (14-111)

g. -éddé (18-4)

g. -élä (7-17), (11-5)

g. -éllän (10-10)

g. -éplä (11-3)

g. -épsiz (11-31)

g. -ér (10-9)

g. -éy (11-19)

g. -éydém (11-82)

g. -éydiy (8-18), (11-72)

g. -éydom (4-24)

g. -éylän (9-157), (9-173)

g. -ıb (7-13)

g. -i (5-27), (10-11), (17-101)

g. - ibbız (8-2)

g. -ibsiz (8-1)

g. -ikändé (12-52)

g. -ilä (11-118)

g. -im (1-125)

g. -ipdiräm (7-3)

g. -ipsiz (7-28)

g. -ipsuz (8-113)

g. -ir (7-23)

g. -iy (18-83)

g. -mädé (12-4)

g. -mişäm (6-2)

g. -mişiz (6-2), (10-15)

g. -odé (15-95)

g. -sä (10-3)

g. -sän (11-93)

g. -säŋ (5-18)

g. -säy (10-15)

g. -sélä (9-182)

g. -séno (4-33)

g. -sın (7-18)

gälén gelin, *bk.* ***gälin***.
g. (9-33)

gälin gelin, *bk.* ***gélin***.

g. (1-13), (15-21)

g. +iy (1-12)

gänä gene, *bk.* ***gänäm***
g. (1-38), (1-128), (3-3), (4-21), (4-85), (8-4), (8-33), (8-43), (8-66), (8-77), (8-144), (9-42), (9-58), (9-65), (9-97), (9-160), (9-170), (9-206), (11-89), (14-133), (16-38), (17-155), (17-161), (19-2), (19-27)

gänäm yine.
g. (1-60), (1-93), (5-24), (5-28), (5-30), (6-8), (8-15), (8-18), (8-21), (8-26), (8-36), (8-107), (8-118), (8-134), (9-80), (9-161), (9-166), (12-4), (12-37), (12-46), (13-77), (15-23), (15-31), (15-35), (15-93), (15-129), (15-155), (15-201), (15-231), (15-269), (15-311), (16-26), (17-163), (17-164), (17-192), (17-205), (19-95)

gändä (Far.) kötü.
g. (9-64), (18-72), (19-7), (19-81)
g. +dé (9-16), (9-19), (9-24)

gändom buğday.
g. (1-182), (4-13), (9-52), (17-245)
g. +dé (4-14)

gäpläş- konuşmak.
g. (9-121), (9,194)

gäräg gerek, *bk,* ***gäräy***.
g. (1-67), (1-117), (1-191), (8-92), (8-134), (11-107), (12-32), (15-19), (15-31), (15-37), (15-93), (15-184), (15-307), (16-63)

gäräy gerek, *bk.* ***gäräk***.
g. (8-34), (8-53), (8-72), (8-82), (8-89), (8-92), (8-109), (8-121), (8-123), (8-124), (8-126), (9-25), (9-72), (11-39), (11-43), (11-46), (11-50), (15-218), (15-326), (17-82), (17-217), (17-222), (17-242), (19-4)

gärdéşgär (Far.) seyyah.
g. (4-33), (10-8), (15-119)

gärdo ḫäk (Far.) toz toprak.
g. (12-2)

gärm (Far.) sıcak.
g. (14-62)

gäté- getirmek. *bk.* ***gätir***, ***gätér***.
g. (8-83)

gätér- getirmek. *bk.* ***gätir***, ***gäté***.
g. -ä (17-145)
g. -äbız (19-12)
g. -älän (14-43), (14-113)
g. -äm (1-160), (15-64)
g. -äy (1-155)
g. -dé (14-32)
g. -délän (9-133)
g. -dom (15-266)

g. -éb (18-42)

g. -ébbän (15-115)

g. -ébdé (1-145), (1-167), (5-32), (9-217), (11-3), (11-10), (11-58), (18-85)

g. -éddé (15-66)

g. -élä (1-142), (9-170)

g. -érdélän (11-58)

g. -éydiy (9-15)

g. -iylän (9-151)

g. -mädélän (14-24)

g. -tté (5-33), (6-5)

gätir- getirmek. *bk.* ***gäté-*** , ***gätér-***.

g. -äkänläni

gäz- gezmek, *bk.* ***géz.***
g. -dirälä (1-186)

géç- geçmek, *bk.* ***keç-***.

g. (15-107)

g. -äsän (8-2)

gécä gece.
g. (5-10), (9-76), (9-159), (11-56)
g. +lä (8-129, (12-15), (14-109), (16-17), (17-102), (17-130), (17-171), (17-216)

géd- gitmek.
g. (1-196), (1-202), (9-14), (16-25), (16-88)

g. -ä (4-79), (13-42), (14-65), (14-104), (16-24)

g. -äbéz (2-8)

g. -äbız (9-57), (9-58), (9-59), (9-60), (9-69), (9-220), (17-93), (18-74)

g. -ädé (9-221)

g. -äduyälä (1-202)

g. -älä (18-4)

g. -älän (1-19), (3-2), (14-129), (15-14)

g. -állä (1-17), (1-29), (1-77), (9-21)

g. -álläni (1-12)

g. -äm (1-65), (1-124), (1-39), (15-213), (16-37)

g. -ämän (4-23), (4-37), (15-250), (15-253), (19-4)

g. -ämmän (15-213)

g. -är (11-37), (15-210)

g. -äräm (12-35)

g. -ärmän (6-10)

g. -ärsän (15-209)

g. -ändä (9-208), (12-50)

g. -äsän (1-15), (8-25), (8-29), (8-81), (8-143), (9-19)

g. -äséz (14-81)

g. -äy (1-17), (1-40), (1-128), (1-134), (1-192), (8-155), (9-207), (12-43), (12-46), (16-87), (18-11), (18-17)

g. -äyis (15-29), (15-118)

g. -äys (4-46), (9-211), (12-41), (14-83), (15-325)

g. -äysz (14-89)

g. -äyz (12-45)

g. -dä (1-134)

g. -dé (1-173), (9-11), (14-19), (14-33), (15-43), (15-109), (15-156), (15-175), (15-244), (16-66), (19-33)
g. -dém (15-157)
g. -di (1-199)
g. -dis (14-76)
g. -diy (8-39), (8-62)
g. -diyz (14-80)
g. -dom (9-131), (9-134), (13-136), (15-41), (15-86), (15-211)
g. -duq (11-78)
g. -é (9-133), (19-71)
g. -éb (18-70)
g. -ébbän (8-77), (15-194), (17-135), (17-137), (17-138)
g. -ébbız (14-130)
g. -ébdé (8-30), (11-95), (13-122), (14-105), (18-93)
g. -ébdélän (8-8), (13-145)
g. -élä (1-67), (1-107), (1-136), (1-138), (1-198), (7-13), (11-117)
g. -élän (1-66)
g. -éllä (1-123), (11-111), (18-5)
g. -éllän (16-70)
g. -ém (15-307), (18-92)
g. -éplä (11-105)
g. -éräm (6-18)
g. -éräys (12-40)
g. -érdé (11-60), (11-61)
g. -érdélä (11-113), (11-114)
g. -érdom (9-104)
g. -ériḫ (6-10)
g. -érmiş (14-69)
g. -éy (9-66)
g. -édé (18-61)
g. -éydém (1-76)
g. -éydi (8-22), (9-139)
g. -éydim (1-73)
g. -éydiy (8-23), (8-24), (8-108), (8-109), (9-15), (9-66), (9-67), (9-85), (10-7)
g. -éyläп (9-148), (9-161), (9-172)
g. -éyläni (9-157)
g. -géysän (8-132)
g. ib (18-71)
g. -iy (9-211), (12-40), (14-83), (16-79)
g. -iyä (16-10)
g. -mädom (9-93)
g. -méydé (8-73), (15-32)
g. -méymän (15-254)
g. miy (16-87)
g. -o (18-70)
g. -orduḫ (11-76)
g. -sélä (8-115)
g. -sén (8-121), (8-122)
g. -séydiy (8-109)
g. -siz (12-29)

gér- görmek, *bk.* ***gör-***.
g. -äsän (18-7)
g. -äy (18-94)
g. -äyz (14-89)

g. -ébdé (14-58)

g. -éndéréydiy (17-242)

g. -énéydélän (17-239)

g. -éniydé (17-238)

g. -érsän (13-19)

g. -éydé (15-206)

g. -éydélän (15-238)

gérä göre.*bk.* ***göre***.
g. (11-113)

géran (Far.) ağır.
g. (8-57), (16-8)

g. +dı (8-33)

g. +lıq (19-44)

gérdu (Far.) ceviz.
g. (4-42), (9-39), (9-40)

géz- gezmek.

g. -ä (15-299)

g. -éddé (15-108)

g. -ém (16-93)

g. -én (16-55)

g. -inälä (1-182)

gin gün, *bk.* ***gün***.

g. (2-1)

g. +dä (19-77)

gir- girmek.
g. -dé (18-10), (19-19), (19-34) , (19-85)

g. -dım (17-116)

g. -épdé (19-20), (19-45)

g. -ibdé (18-10)

g. -udé (19-84)

g. -mädé (19-85)

g. -udi (19-83)

giy- giymek.
g. -ä (17-259)

g. -ällä (1-194)
g. -ärdä (5-12)

g. -ärdiy (5-13)

g. -dérälän (3-2), (6-15)

g. -dòm (4-4)

g. -ilän (6-15)

g. -ir (6-16)

g. -méy (5-13)

g. -näni (1-200)

gol (Far.) çiçek.
g. (15-71)

golabi (Far.) armut.
g. (4-43)

goman (Far.) tahmin.
g. (1-107), (1-108)

gona (Far.) günah.
g. (17-144)

göndär- göndermek.
g. (15-309)

g. -äy (15-16)

g. -dé (15-273)

g. -dom (15-308)

g. -éém (15-310)

g. -élän (15-27), (15-28)

g. -in (15-19)

g. -méymän (15-77)

gönl gönül.
g. +äré (15-114)

g. +ü (5-12)

gör- görmek, *bk.* ***gér***-.
g. (8-122)

g. -äbsız (14-19)

g. -ädé (15-244), (18-65)

g. -älän (13-65), (15-23)

g. -äm (17-111)

g. -änä (19-21)

g. -äsän (13-85), (13-86), (13-143), (16-67), (17-38), (19-32), (19-76)

g. -äséz (13-42), (14-130)

g. -äsı (13-62)

g. -äsız (13-48), (15-54)

g. -äy (11-81), (17-231)

g. -dé (14-37), (15-175), (17-7)

g. -élän (18-54)

g. -dém (17-118)

g. -dis (15-73)

g. -diy (13-51), (15-194), (17-37)

g. -diyz (114-71)

g. -dom (4-82), (9-103), (17-94), (17-102)

g. -döm (15-81), (15-85)

g. -dòm (15-157)

g. -düḫ (11-78)

g. -ém (17-113), (17-114)

g. -éy (17-76)

g. -éydé (9-138), (9-179)

g. -éydiy (13-142), (18-30)

g. -ıbbız (8-106)

g. -ikändé (13-39)

g. -maq (11-38)

g. -mäbbız (17-73)

g. -mäbdĭm (1-11)

g. -mädom (15-202), (15-203)

g. -méyäsän (11-119)

g. -méysız (13-72)

g. -méyäy (11-119)

g. -méydéḫ (11-82)

g. -miş (9-140)

g. -mödöm (19-42)

g. -öni (1-67)

g. -salä (11-41)

g. -sän (5-25), (8-57), (8-66)

g. -sätälän (12-46)

g. -sätämän (13-88), (17-255)

g. -sätäy (13-88)

g. -sätiylän (9-147)

g. -sélä (11-46), (11-59)

g. -sén (15-96), (15-97), (15-56)

g. -üb (5-16)

g. -ürsüz (11-29)

gorcä (Far.) domates.
g. (1-21), (9-47), (18-12)

g. +sé (9-47)

götär- götürmek.
g. -ä (15-96)
g. -ämän (19-36)
g. -äsän (15-184)
g. -dé (15-289)
g. -éylän (9-170)
g. -ilän (9-149)
g. -sén (9-177)
g. -séydé (9-178)

göz göz, *bk.* ***géz.***
g. +é (15-200)
g. +dä (9-105)
g. + läré (1-41)

gozäri (Far.) geçici.
g. (4-27)

gozäşté (Far.) geçmiş.
g. (13-18), (13-26)

gün gün, *bk.* ***gin***.
g. (7-11), (8-62), (13-64), (15-150), (15-192), (15-231), (16-4), (17-87), (17-187)

gündéz gündüz, *bk.* ***gündüz***.
g. (13-63)

guş (Far.) kulak.
g. (16-28)

gusfänd (Far.) koyun.
g. (16-31)
g. -ä (17-261)
g. +bız (16-92)

guşt (Far.) et.
g. (16-30)

gündüz gündüz, *bk.* ***gündéz***.
g. (11-5), (17-130)
g. +lä (8-130)

hāla (Far.) henüz, *bk.* ***hala***.
h. (4-6)

hāmélä (Ar.) hamile.
h.(1-6)

hāzér (Ar.) hazır.
h. (4-7)

hal (Ar.) hâl.
h. (13-55), (15-31), (15-138)
h. +i (1-104), (1-148)
h. +ım (4-29)
h. +iz (8-1)
h. +iy (9-102), (18-37)
h. +énä (13-46) , (13-117)
h. +inä (13-54)
h. +om (19-71), (19-81)

hammésé hepsi, *bk.* ***hammısı***.
h. (12-36), (12-47)

hammısı hepsi, *bk.* ***hammésé***.

h. (6-17)

hani hani, *bk.* ***hanı***.

haram (Ar.) haram.
h. (15-119)

hay (Far.) hangi.
h. (13-14), (13-105), (16-95), (17-179)

hä evet, onaylamak için kullanılır.
(1-19), (1-30), (1-145), (2-12), (5-8), (8-78), (8-84), (9-42), (9-84), (9-86), (9-98), (12-19), (12-50), (16-51), (17-74), (17-173), (18-62), (18-84), (19-36), (19-46), (19-53), (19-54), (19-96)

häddé (Ar.) had, sınır.
h. (1-28), (1-15), (1-70), (1-131), (1-144), (1-158), (1-194), (4-26)

häddéäqälän (Ar.) en azından.
h. (8-108), (8-120), (8-136)

häfsäd (Far.) yedi yüz.
h. (13-113), (19-6)

häftad (Far.) yetmiş.
h. (1-37), (8-70), (8-99), (13-47), (15-272)

häfté (Far.) hafta.
h. (1-77), (1-112)

häftom (Far.) yedinci.
h. (1-110), (2-5)
h. +män.

häĝiĝätän (Ar.) gerçekten.
h. (15-207), (15-211), (15-226)

hälal (Ar.) helal.
h. (15-209), (17-176)
h. +dän (15-199)

häm hem.
h. (1-44), (1-48), (1-73), (1-88), (1-120), (1-166), (4-2), (4-3), (4-7), (4-25), (4-35), (4-76), (4-79), (4-81), (5-2), (5-29), (7-6), (8-4), (8-39), (8-91), (8-146), (9-29), (11-9), (12-6), (12-11), (12-37), (13-55), (13-68), (15-32), (15-55), (15-138), (15-173), (15-216), (15-234), (15-287), (15-292), (16-10), (16-89), (17-263), (18-94)

hämä (Far.) herkes, bütün.
h. (8-113), (9-223), (13-116), (15-47), (15-229), (16-91), (19-26)

hämam (Far.) hammam, *bk.* ***hämmam***.
h. (2-19), (4-9), (4-16), (4-17), (4-20), (4-43), (4-69), (6-7), (14-40), (14-42), (19-43)
h. +ä (3-1), (17-244)
h. +çiyä (17-246)

hämin (Far.) şu.
h. (1-17), (1-192), (6-7), (15-26), (15-129)

ḫämir (Ar.) hamur.
ḫ. (17-240), (17-251)
ḫ. +ä (16-32)

hämkarlıq (Far.) iş birliği.
h. (8-52), (8-53), (8-89), (8-90)

hämlä (Far.) hamle.
h. (1-27), (1-31), (1-32)

hämméşä (Far.) her zaman.
h. (1-133)

hämsayä (Far.) komşu.
h. +bız (9-226)
h. +mdé (9-4)
h. +ydiy (5-4),

häna kına.
h. (15-221)

hänabändan kına gecesi, *bk.* ***hänabändun***.
h. (11-56), (11-57)

hänabändun kına gecesi, *bk.* ***hänabändan***.
h. (4-68)

hänéz henüz.
h. (1-15), (1-27), (1-51), (1-53), (1-62), (4-33), (4-54), (8-118), (9-73), (9-182), (9-194), (15-114), (15-152), (15-153), (15-262), (15-163), (16-71), (19-54)

här (Far.) her.
(1-12), (1-15), (1-17), (1-33), (1-78), (1-89), (1-112), (1-135), (1-182), (4-14), (4-28), (4-30), (5-13), (5-34), (6-5), (8-106), (8-142), (8-151), (9-148), (9-168), (9-174), (9-176), (9-177), (11-60), (11-63), (11-68), (11-69), (12-6), (12-14), (12-21), (13-21), (13-53), (13-57), (13-123), (13-146), (14-92), (14-94), (14-96), (14-98), (14-117), (15-12), (15-18), (15-21), (15-31), (15-143), (15-192), (15-232), (15-293), (15-314), (15-315), (15-318), (16-54), (16-63), (16-66), (16-86), (17-10), (17-22), (17-32), (17-35), (17-118), (17-229), (17-245), (17-247), (17-256), (17-260), (18-28), (18-43), (18-44), (18-64), (18-87), (19-61), (19-62)

häräkat (Ar.) hareket, *bk.* ***härékät***.
h. (11-9)

härékät (Ar) hareket, *bk.* ***häräkät***.
h. +é (15-102)

häşt (Far.) sekiz.
h. (5-10), (17-18), (8-3), (9-207), (11-93), (13-33), (13-35), (17-233)
h. +dän (9-165)
h. +dé (19-53)

hätmän (Ar.) kesinlikle.
h. (1-202)

hätta (Ar.) hatta, *bk.* ***hättä***.
h. (1-156), (1-190), (1-193), (1-199), (8-60), (8-114), (9-88), (9-186), (13-43), (13-106), (13-137), (14-67), (15-111), (15-157), (15-185), (15-251)

hätta (Ar.) hatta. *bk.* ***hättä***.
h. (1-156), (1-190), (1-193), (1-199), (8-60), (8-114), (9-88), (9-186), (13-43), (13-106), (13-137), (15-111), (15-157), (15-185), (15-251)

hättä (Ar.) hatta. *bk.* ***hätta***.
h. (8-22), (9-194), (11-25), (11-27), (14-19), (18-10)

häva (Far.) hava.
h. (8-141), (9-173), (15-22), (15-54), (15-55), (19-35), (19-75), (19-80), (19-91)
h. +sé (8-141), (8-142), (8-143)

häyä (Ar.) tavazu.
h. (16-63)

häyati (Ar.) acil.
h. (19-15)

häyvan (Ar.) hayvan, *bk.* ***héyvan***.
h. (18-90)

häzar (Far.) bin. *bk.* ***hazér***.
h. (17-22), (17-164)

häzinä (Far.) harç, masraf, *bk.* ***häziné***.
h. (8-123)
h. +läre (1-114)

häziné (Far.) harç, masraf, *bk.* ***häzinä***.
h. (8-121), (8-122), (8-124)

häzrät (Ar.) hazret.
h. (13-81), (15-83), (17-23), (17-97), (17-138), (17-141), (17-151), (17-153), (17-154), (17-155), (17-166)

héç (Far.) hiç.
h. (8-22), (8-28), (8-30), (8-42), (8-45), (8-54), (8-71), (8-74), (8-86), (8-109), (8-129), (8-132), (8-139), (8-149), (9-153), (9-187), (11-33), (11-42), (11-43), (11-44), (12-28), (13-85), (13-136), (13-140), (15-81), (15-152), (15-316), (16-23), (16-80), (17-53), (17-72), (17-98), (17-191), (18-89), (19-34), (19-42), (19-43), (19-80), (19-84)

hédiyä (Far.) hediye.
h. (1-200)

hékayät (Ar.) hikaye.
h. (15-240)

hémasi (Ar.) himasi.
h. (14-2)

hémayät (Ar.) destek.
h. (14-12)

hémmät (Ar.) gayret.
h. (14-12)

hénd hint.
h. (13-31)

h. +äcän (14-19)

h. +é (14-33)

h. +idé (14-32)

ẖésarät (Ar.) zarar.
ẖ. (19-17), (19-25), (19-27), (19-87)

héyf (Ar.) yazık.
h. (15-111), (15-133)

hézb (Ar.) parti.
h. (15-320)

hicdä (Far.) on sekiz.
h. (3-1)

hifdä (Far.) on yedi.
h. (3-1), (14-75)

holnak (Far.) korkunç.
h. (19-31)

holohoşé (Far.) yaklaşık

honär (Far.) sanat.
h. +läré (15-258)

hoviyät (Ar.) kimlik.
h. (14-93)

h. +éné (14-99)

hôz (Ar.) havuz.
h. (17-238)

hududän (Ar.) yaklaşık.
h. (7-4), (7-6), (7-20)

hukumät (Ar.) devlet, *bk.* ***hukūmät***.
h. (11-2), (14-10)

h. +ä (13-97)

huzur (Ar.) mevcudiyet.
h. (7-20)

ẖāndān (Far.) hanedan.
ẖ. (1-35)

ẖabgah (Far.) yurt.
ẖ. (1-112), (1-114), (1-115), (1-118), (1-120)

ẖ. +ä (19-61)

ẖ. +däydòm (1-113), (1-114)

ẖahär (Far.) kız kardeş.
ẖ. (1-90), (1-91), (1-163)

ẖak (Far.) toprak.
ẖ. (14-70)

ẖ. +iy (17-23)

ẖalés (Ar.) hâlis.
ẖ. (11-97)

ḫan han.
ḫ. (15-4), (15-7)

ḫanändä (Far.) şarkıcı.
ḫ. (18-21)

ḫané (Far.) ev.
ḫ. (1-17), (14-29)

ḫanédar (far.) ev hanımı, *bk.* ***ḫänédar***.
ḫ. (19-60)
ḫ. +dé (5-19)
ḫ. +män (19-49)

ḫanévadä (Far.) aile, *bk.* ***ḫanévadé***.
ḫ.(7-24)
ḫ. +déllän (17-181)

ḫanévadé (Far.) aile, *bk.* ***ḫanévadä***.
ḫ. +yä (4-64)
ḫ. +yé (6-2)

ḫanévar (Far.) aile.
ḫ. (1-29), (1-37), (11-104), (18-3), ()
ḫ. -dé (18-3)

ḫanum hanım, *bk.* ***ḫanūm***.
ḫ (17-105)
ḫ. +ii (4-30)
ḫ. +iy (13-69), (5-10)
ḫ. +lä (14-53), (6-15), (18-69)
ḫ. +om (10-17)

ḫanūm hanım, *bk.* ***ḫanum***.
ḫ. (17-81)
ḫ. +éméz (12-5)
ḫ. +dé (15-162)
ḫ. +ı (19-50)

ḫas (Ar.) özel.
h. (1-19), (11-106)

ḫaségar (Far.) görücü, *bk.* ***ḫässégar***.
ḫ. -iyä (9-137)
ḫ. +lıĝä (17-41), (17-42), (17-78), (18-57)
ḫ. +lıĝım (10-3)
ḫ. +lıĝınä (17-59), (17-108), (17-109)
ḫ. +lıq (15-244), (15-246)

ḫatın kadın, *bk.* ***ḫätın***.
ḫ. (8-43), (8-151), (15-171), (15-273), (18-68), (18-77)
ḫ. +é (17-212)
ḫ. +ı (1-162)
h. +ım (15-166)
ḫ. +iy (17-223)
ḫ. +lä (1-156)
ḫ. +läré (15-172)

ḫälä (Ar.) teyze.
ḫ. (2-19), (15-95), (17-109)
ḫ. +miy (16-55)
ḫ. +sénéiy (16-48)

ḫälas (Ar.) tamam, bitmiş.

ḫ. (1-158), (1-159)

ḫälq (Ar.) halk.
ḫ. (13-54), (14-88), (15-120), (15-162), (15-284), (16-61)
ḫ. +ä (9-154)
ḫ. +dä (8-56)

ḫänédar (Far.) ev hanımı, *bk.* ***ḫanédar***.
ḫ. (12-9)

ḫärab (Far.) bozuk.
ḫ. (1-149), (8-100), (19-42), (19-44)
ḫ. +dé (1-54)
ḫ. +édé (15-193)
ḫ. +ékändé (13-45)
ḫ. +éyédé (13-44)

ḫärbézä (Far.) kavun.
ḫ. (9-186)

ḫärid (Far.) alışveriş.
ḫ. (9-151), (9-153)

ḫärmän (Far.) har
ḫ. (18-137), (19-93)

ḫässégar (Far.) görücü, *bk.* ***ḫaségar***.
ḫ. +läriyäm (16-62)

ḫätın kadın, *bk.* ***ḫatın***.
ḫ. (8-151), (9-113), (15-170)
ḫ. +dé (15-122)

ḫäyyati (Ar.) terzilik, *bk.* ***ḫäyyäti***.
ḫ. (4-30)

ḫécalät (Far.) utanç.
ḫ. (1-108)

ḫédmät (Ar.) hizmet.
ḫ. (11-77), (11-78), (15-47)
ḫ. +ä (12-33)
ḫ. +äm (14-91)
ḫ. +énä (15-194)
ḫ. +isä (14-83)
ḫ. +iyä (10-5), (13-120)
ḫ. +izä (13-1), (14-72)

ḫéyli (Far.) çok.
ḫ. (1-13), (1-23), (1-85), (1-96), (1-115), (1-140), (1-195), (1-196), (1-197), (1-200), (4-6), (4-27), (4-49), (4-59), (4-62), (4-78), (4-81), (4-82), (8-19), (8-20), (8-24), (8-69), (8-108), (13-4), (13-11), (18-49), (19-71)

ḫeyr (Ar.) hayır.
ḫ. (4-53), (15-304), (16-10)

ḫiyär (Far.) salatalık.
ḫ. (4-42)

ḫob (Far.) peki.
ḫ. (1-96), (4-7), (4-12), (4-13), (4-14), (4-29), (4-30), (4-32), (4-57), (4-83), (5-1), (6-5), (6-6), (7-14), (8-18), (8-21), (8-34), (8-50), (8-52), (8-53), (8-68), (8-71), (8-72), (8-77), (8-85), (8-88), (8-

90), (8-104), (8-106), (8-124), (8-125), (8-132), (8-138), (8-146), (9-75), (9-138), (11-6), (11-36), (11-97), (11-100), (12-19), (13-84), (13-121), (13-131), (13-134), (14-99), (15-13), (15-74), (15-79), (15-97), (15-129), (15-131), (15-147), (15-149), (15-153), (15-156), (15-192), (15-196), (15-197), (15-211), (15-228), (15-239), (15-245), (16-50), (16-86), (16-95), (17-117), (18-7), (18-31), (18-63), (19-2), (19-10), (19-12), (19-13), (19-27), (19-51), (19-96)

ḫod (Far.) kendi.
ḫ. (4-44), (4-45).

ḫoda (Far.) Allah, *bk.* ***ḫuday***.
ḫ. (1-133), (1-150), (3-13), (4-36), (5-8), (9-179), (10-10), (11-69), (15-50), (15-195), (15-297), (16-68), (17-42), (17-140), (17-162), (17-223), (17-256), (17-263), (19-51), (19-67)

ḫuday Allah, *bk.* ***ḫoda***.
ḫ. (8-152), (8-156), (10-115), (16-79), (17-34)

ḫolasä (Ar.) özet.
ḫ. (14-14), (15-184), (15-247), (15-265), (15-175), (15-279), (15-299), (15-322)
ḫ. (12-31), (14-36)

ḫonäk (Far.) serin.
ḫ. (8-142)

ḫorcin (FAr.) çanta.
ḫ. (17-252), (17-257)

ḫord (Far.) küçük, *bk.* ***ḫordä***.
ḫ. (1-23), (2-8).

ḫordä (Far.) küçük, *bk.* ***ḫord***.
ḫ. (19-58)
ḫ. +sän (16-33)

ḫordani (Far.) yiyecek.
ḫ. (16-76)

ḫorma (Far.) hurma.
ḫ. (17-187)

ḫorräm (Ar.) mutlu.
ḫ. +délä (4-81)

ḫorşid (Far.) güneş.
ḫ. (13-58), (13-68), (14-48)
ḫ. +dé (13-61)

ḫoş (Far.) hoş, *bk.* ***ḫōş***.
ḫ. (4-81), (7-27), (8-1), (8-159), (10-15), (15-76), (15-185), (16-1), (16-89),(16-90), (17-226), (19-4)

ḫoşksāli (Far.) kuraklık.
ḫ. (1-43)

ḫoşmäzzé (Far.) lezzetli
ḫ. (19-13)

ḫūb (Far.) iyi, *bk.* ***ḫub***.
ḫ. (1-115)

ızaĝ uzak, *bk.* ***ızaq***, ***izaq***.
ı. +ékändé (13-46)

ızaq uzak, *bk.* ***izaq***, ***ızaĝ***.
ı. (1-19)
ı. +dé (1-19)
ı. +ékändé (13-45)

iç iç.
i. +äré (11-31), (17-78)
i. +inä (1-21), (1-23), (1-198), (9-39), (18-10), (18-74)
i. +indä (4-52), (7-19), (13-61), (15-117)
i. +iné (9-59)

iç- içmek.
i. -äm (12-1)
i. -diy (17-57), (17-76)
i. -diyz (17-79)

içir- kapatmak.
i. -diy (17-249)

įdä **ide**, *bk.* ***idä***.
i. (15-26), (15-27)

ikki iki, *bk.* ***iki***.
i. (1-160), (1-167), (3-10), (6-1), (8-7), (8-29), (8-59), (8-79), (8-80), (8-99), (8-119), (8-152), (9-103), (9-108), (11-30), (11-55), (12-20), (13-74), (13-75), (13-118), (15-1), (15-16), (15-25), (15-37), (15-40), (15-43), (15-56), (15-80), (15-112), (15-160), (15-194), (15-212), (15-230), (15-304), (15-309), (16-39), (17-25), (17-137), (17-145), (17-201), (17-210), (17-210), (17-212), (17-224), (17-253), (19-17)
i. +sé (12-6), (13-21), (13-143)
i. +séniy (13-56)
i. +si (4-29)
+sinnänäm (4-28)
i. +(12-9)

iläré ileri.
i. (15-2), (15-53)

inäg inek.
i. +ém (1-123), (1-124)

inca (Far.) burada.
i. (16-40)

indé şimdi.
i. (1-43), (1-69), (1-73), (1-74), (1-79), (1-100), (5-23), (5-34), (8-4), (8-17), (8-29), (8-97), (8-106), (8-139), (9-65), (9-70), (9-75), (9-100), (9-151), (9-163), (9-180), (9-181), (11-46), (11-47), (11-53), (11-62), (11-105), (11-116), (13-58), (13-146), (15-5), (15-134), (15-139), (15-284), (16-7), (16-36), (16-38), (16-55), (16-70), (16-76), (17-113), (17-137), (17-253), (18-11), (18-14), (18-31), (18-31), (18-95), (19-17), (19-60)

iş iş.
i. (1-131), (1-133), (1-135), (1-138)

i. +i (1-120), (1-129), (8-11), (8-71)

i. +imé (4-36)

i. +iméz (1-43)

i. +lä (1-155)

i. +läbézé (3-7)

i. +läbdélän (4-20)

i. +läné (4-23)

i. +läni (1-36)

i. +länné (4-39)

i. +läri (1-107)

i. +léymän (4-25), (4-29)

işit- işitmek.
i. - ibséz (15-60)

istä- istemek, *bk.* ***iste-***, ***isté-***.
i. -dé (1-84)

i. -mäsä (5-13)

i -méräm (1-159)

i. -méylä (1-179)

iste- istemek, *bk.* ***istä-***, ***isté-***.

i. -sä (5-12)

isté- istemek, *bk.* ***istä-***, ***iste-***.

i. -ybézi (1-86)

istikan (Ru.) Çay bardağı.
i. (12-1)

izaq uzak.

i. +dé (12-36)

jandarmari jandarma.
j. +däydım (5-19)

jäşn (Far.) tören.
j. (18-21)

jävan genç.
j. +lä (1-12)

käbud (Far.) morarmış.
k. (14-51), (14-52).

kāl kel.
k. (11-99), (11-93), (19-76)

kamél (Ar.) tam, *bk.* ***kamélän***.
k. (4-1), (15-263)

kar (Far.) iş.
k. (4-25), (14-32), (15-239), (16-25)

kargah (Far.) atölye.
k. +ä (3-7), (3-8)

kargär (Far.) işçi.
k. (16-25)

k. +i (4-12)

karmänd (Far.) memur.
k. (14-41)

kart kart.

k. (4-65), (9-216), (16-85)

kata büyük, *bk.* ***kätä***.
k. (2-10), (3-11), (4-9), (4-19), (8-40), (13-37), (13-39), (13-128), (15-129), (15-219), (16-59), (17-30), (17-33), (17-34), (17-47), (17-59), (17-67), (17-69), (17-144), (17-172), (17-192), (17-205), (17-209), (17-219), (17-220), (17-238), (18-50), (19-56)
k. +dı (2-7)
k. +lä (16-52)
k. +läbéz (4-19)
k. +läbézdän (1-53)
k. +män (2-7), (19-53)
k. +rägdéni (1-165)
k. +sé (17-194), (17-195)
k. +sı (8-41)
k. +ydé (19-29)
k. +yidé (19-78)

källä (Far.) kafa.
k. +sé (2-8)
k. +sındä (5-8)

käm (Far.) az.
k. (1-56), (1-142), (2-15), (4-17), (8-107), (8-118), (10-13), (12-9), (12-22), (14-54), (14-62), (14-122), (15-45), (15-70), (15-326), (16-40), (18-19), (19-20), (19-26), (19-36)
k. +dé (9-84), (11-99), (12-23), (13-41)
k. +édé (11-66)
k. +sän (15-183)

kämär (Far.) bel.
k. (1-25), (17-18), (17-211), (17-214)

kämtär (Far.) daha az.
k. (1-143)

kärä (Far.) tereyağı.
k. (19-9)
k. +niy (19-9)
k. +yäm (16-33)

käs- kesmek.
k. -ä (16-82)
k. -éllä (11-118)

käs (Far.) şahıs.
k.(1-191), (13-7), (15-99), (15-318), (18-60)

käsif (Ar.) pis.
k. +di (16-44)

käşk (Far.) kurut.
k. (19-8)

kätä büyük, *bk.* ***kata***.
k. (2-9)

kätbän (Ar.) yazı olarak.
k. (15-196)

kätibé (Ar.) yazıt.
k. (14-73), (14-79), (14-83), (14-84)

ké (Far.) ki.
k. (1-12), (1-15), (1-18), (1-19), (1-23), (1-26), (1-28), (1-31), (1-34), (1-37), (1-42), (1-43), (1-44), (1-45), (1-46), (1-47), (1-48), (1-49), (1-51), (1-55), (1-60), (1-64), (1-65), (1-66), (1-67), (1-69), (1-71), (1-75), (1-77), (1-78), (1-80), (1-82), (1-83), (1-100), (1-104), (1-118), (1-122), (1-124), (1-131), (1-133), (1-135), (1-138), (1-142), (1-145), (1-146), (1-153), (1-154), (1-158), (1-162), (1-169), (1-183), (1-186), (1-187), (1-188), (1-193), (1-194), (1-197), (2-21), (3-9), (4-4), (4-8), (4-17), (4-21), (4-23), (4-27), (4-28), (4-32), (4-33, (4-38), (4-48), (4-51), (4-55), (4-56), (4-62), (4-64), (4-70), (4-79), (4-84), (6-5), (6-13), (7-1), (7-2), (7-3), (7-4), (7-6), (7-9), (7-10), (7-13), (7-15), (7-16), (7-23), (7-24), (7-28), (8-21), (8-27), (8-28), (8-29), (8-30), (8-32), (8-53), (8-56), (8-61), (8-67), (8-78), (8-82), (8-94), (8-97), (8-102), (8-108), (8-110), (8-112), (8-120), (8-122), (8-124), (8-134), (8-136), (8-148), (8-157), (8-160), (9-70), (9-134), (9-151), (9-152), (9-162), (9-168), (10-12), (11-2), (11-7), (11-10), (11-12), (11-21), (11-26), (11-29), (11-35), (11-36), (11-37), (11-38), (11-40), (11-42), (11-48), (11-68), (11-74), (11-75), (11-80), (11-82), (11-105), (11-109), (11-114), (11-119), (12-14), (12-21), (12-27), (12-40), (13-4), (13-5), (13-6), (13-8), (13-11), (13-19), (11-24), (11-25), (11-33), (11-37), (11-43), (13-45), (13-48), (13-49), (13-50), (13-60), (13-64), (13-68), (13-70), (13-71), (13-76), (13-77), (13-91), (13-93), (13-94), (13-97), (13-104), (13-107), (13-108), (13-110), (13-115), (13-116), (13-120), (13-122), (13-125), (13-132), (13-134), (13-141), (13-144), (13-146), (13-147), (14-4), (14-7), (14-9), (14-10), (14-15), (14-16), (14-18), (14-19), (14-32), (14-36), (14-40), (14-46), (14-49), (14-51), (14-57), (14-58), (14-62), (14-63), (14-65), (14-66), (14-71), (14-72), (14-73), (14-74), (14-76), (14-79), (14-80), (14-81), (14-86), (14-87), (14-88), (14-89), (14-93), (14-95), (14-96), (14-97), (14-98), (14-99), (14-101), (14-102), (14-106), (14-112), (14-113), (14-116), (14-117), (14-118), (14-123), (14-129), (14-130), (15-15), (15-19), (15-22), (15-29), (15-30), (15-33), (15-35), (15-39), (15-46), (15-54), (15-56), (15-60), (15-63), (15-67), (14-70), (14-71), (14-73), (15-79), (15-81), (15-83), (15-88), (15-91), (15-92), (15-96), (15-97), (15-98), (15-99), (15-102), (15-109), (15-116), (15-

117), (15-119), (15-128), (15-129), (15-139), (15-142), (15-143), (15-146), (15-147), (15-148), (15-150), (15-157), (15-159), (15-165), (15-166), (15-168), (15-169), (15-170), (15-174), (15-175), (15-176), (15-178), (15-190), (15-191), (15-192), (15-194), (15-197), (15-198), (15-200), (15-202), (15-203), (15-207), (15-211), (15-215), (15-218), (15-220), (15-223), (15-232), (15-234), (15-236), (15-237), (15-243), (15-245), (15-246), (15-250), (15-251), (15-254), (15-255), (15-256), (15-270), (15-272), (15-274), (15-284), (15-285), (15-290), (15-297), (15-303), (15-311), (15-315), (15-317), (15-318), (15-322), (15-325), (16-17), (16-18), (16-22), (16-26), (16-30), (16-34), (15-36), (16-39), (16-51), (16-58), (16-62), (16-68), (16-84), (16-90), (16-93), (17-6), (17-18), (17-35), (17-39), (17-41), (17-47), (17-53), (17-56), (17-62), (17-66), (17-75), (17-81), (17-87), (17-88), (17-90), (17-91), (17-92), (17-97), (17-109), (17-114), (17-118), (17-127), (17-186), (17-197), (17-198), (17-211), (17-213), (17-215), (17-221), (17-224), (17-228), (17-229), (17-239), (17-236), (17-253), (17-257), (17-258), (18-56), (18-60), (18-61), (18-62), (18-75), (18-78), (18-85), (18-90), (19-24), (19-25), (19-28), (19-29), (19-32), (19-36), (19-48), (19-54), (19-65), (19-86), (19-87)

kéç- geçmek, *bk.* ***geç***-.
k. -ä (14-42), (15-282)
k. -ändä (15-46), (15-48)
k. -sén (16-61)
k. -ésiz (15-116)

kélas sınıf.
k. (12-28), (19-94)
k. +dän (1-118)
k. +édiy (12-11)
k. +éné (14-139)
k. +lıq (13-140)

kém kim, *bk.* ***kim***.
k. (1-12)
k. +in (11-54)
k. +ä (17-98)

kérayä (Far.) kira.
k. +sinä (5-9)
k. +sini (1-78)

kéré kere.
k. (1-101)

kérm (Far.) solucan.
k. (11-74)

kéşavärz (Far.) ziraatçı.
k. (1-48), (4-40), (5-20), (8-55), (9-183), (10-8)

k. +bız (18-11), (18-15)

k. +dé (17-26)

k. +délä (11-84)

k. +déllän (4-11)

k. +dı (3-12)

k. +idé (1-43)

k. +iméz (10-8)

k. +iyäm (7-25)

k. +léĝläré (1-45)

k. +lıq (8-6)

k. +lıqdı (8-11), (8-54)

kéşid (Far.) çekti.

k. (15-71)

kéşvär (Far.) ülke.
k. (13-75), (14-13), (14-14), (14-15),

(14-17), (15-224)

kétab (Ar.) kitap.
k. (15-56), (15-308)

k. +ayé (12-26)

k. +ä (13-89), (15-3), (15-60), (15-63),

(15-92), (15-113)(15-220), (15-239)

k. +dä (13-90), (15-1), (15-2), (15-242),

(15-176), (15-279)

k. +dän (15-57)

k. +énä (15-106)

k. +inä (15-277)

k. +iyä (15-249)

k. +lä (15-57)

kétär- bir yerden almak.
k. -dis(14-76)

k. -o (17-218)

kéy (Far.) ne zaman.
k. (14-89)

kiçä (Far.) sokak.
k. +bézdä (15-95)

k. +séndäydém (19-74)

kiçi küçük.
k. (2-12), (9-35), (9-37), (15-130), (17-

196)

k. +yä (13-144)

k. +dé (17-32), (17-33)

kisä (Ar.) çuval.
k. +né (15-295)

kişi erkek.
k. +bıziy (9-60)

k. +lä (1-136), (1-137), (8-151)

k. +läyi (1-198)

k. +m (3-12), (8-3), (8-129), (8-145),

k. +mbılän (8-147)

k. +miy (8-157)

k. +yä (9-177), (9-178)

kişmiş (Far.) kurumuş üzüm.
k. (18-58)

kohnä (Far.) eski, *bk.* ***konä***.
k. +dé (1-26)

kök gök, mavi.
k. (8-100)

kollän (Ar.) toplam.
k. (1-17), (1-81), (1-137), (1-199), (4-19), (4-21), (4-37), (4-47), (6-14), (6-15), (9-167), (9-180), (9-190), (11-15), (11-29), (14-27), (15-110), (17-231), (19-1), (19-6), (19-22), (19-38)

komäk (Far.) yardım.
k. (16-12).

koncéd (Far.) samsa.
k. (11-856)

konckav (Far.) meraklı.
k. +de

konkūr (Far.) üniversite giriş sınavı.
k. +ä (1-65)

konsantérä
k. (8-67)

köp çok.
k. (1-32), (1-177)
k. +dé (1-142)
k. +édé
k. +ékän (1-156)
k. +räg (1-120)
k. +té (4-16)

kor kör.
k. (2-9), (2-15)

kòräkän damat.
k. (1-12), (1-13), (1-14), (9-133)
k. +é (3-2)

kord kürt.
k. (4-22)
k. +dé (4-46)
k. +délä (4-44)
k +déllä (1-199)
k. +déllän (1-17)
k +éstan
k. +déllän (1-17)
k. +lärä (15-12)

kormanci kurmanç.
k. +dé (15-168), (15-267)
k. +délä (13-95)

korona korona.
k. (1-75)

koşti (Far.) güreş.
k.(9-165), (15-138)

kot (far.) ceket.
k.(5-12)

köynä gömlek.
k. +läbızı (8-22), (8-24)
k. +lärı (8-22)

kuçä (Far.) sokak
k. (17-169)

k. +lännän (19-45)

k. +sénä (19-29)

kudäkéstan (Far.) kreş.
k. (15-305)

kūh (Far.) dağ, *bk*. ***kuh***.
k. (1-25)

kuh **Kūh** (Far.) dağ, *bk*. ***kūh***.

(14-1)

k. +dä (15-325)

kūy (Far.) mahalle.
k. (15-179)

lahaf (Far.) yorgan.
l. (1-14)

lay bulanık, sıvı maddeler için kullanılır.
l. (19-12), (19-22)

l. +lä (19-23)

lähçä (Far.) lehçe, bk. lähcé.
l. +(1-39)

lähcé (Far.) lehçe, *bk*. ***lähçä***.
l. (6-6), (6-9)

l. +sé (11-96), (12-46)

lähzä (Far.) an.
l. (4-84)

läşgär (Far.) ordu.
l. +ä (11-19)

l. +é (11-29)

lättä bir parça kumaş.
l. +mé (19-11)

lébas (Ar.) kıyafet.
l. (1-194), (1-196), (1-197), (1-198), (3-2), (4-4), (4-6), (6-14), (8-119), (15-42)

l. +länné (9-169)

l. +lännänäm (1-200)

l. +läré (1-201), (9-146)

l. +läréné (9-171)

lézzät (Ar.) lezzet, haz.
l. (14-89)

loĝät (Ar.) sözcük.
l. (14-1)

loḫt (Far.) çıplak.
l.(15-99)

lor (Far.) İran'da irani bir boy.
l. (4-46), (5-25), (14-127), (11-9), (11-29), (11-89)

l. +dé (5-19), (8-144)

l. +délän (8-144), (13-96)

l. +lä (14-129)

l. +iy (14-39)

lulé (Far.) boru, *bk*. ***lūlé***.

l. (13-48), (13-52), (14-43)

lūlé (Far.) boru, *bk.* ***lulé.***
l. (1-57), (1-132)

macéra (Far.) macera.
m. +li (15-184)

madär (far.) anne.
m. (16-71), (17-3)
m. +i (13-142)
m. +ibızé (13-143)
m. +ilänné (14-112)

mah (far.) ay.
m. (11-77), (11-78), (12-27), (16-60)

mahér (Ar.) deneyimli.
m. (14-102)

mahi (Far.) balık.
m. (16-131)

mahvarä (far.) uydu.
m. +dé (15-230)
m. +m (15-216)
m. +mé (15-229)

maliyat (Ar.) maliye.
m. (15-13), (15-16)
m. +ä (15-16)

maşin araba.
m. (1-12), (1-146), (8-123), (9-118), (12-16)

mäad (Ar.) diriliş.
m. (14-29)

mäcbur (Ar.) mecbur, *bk.****mäcbūr***.
m. (9-97), (14-97), (15-78)
m. +bız (8-34)
m. +lä (1-138)
m. +säy (1-185)

mäclés (Ar.) meclis, düğün.
m. (4-67), (4-71)
m. +béz (4-4)
m. +ébéz (4-73)
m. +i (1-194), (1-197)

mädh
m. (13-81), (14-84)

mädräk (Ar.) belge.
m. (15-170), (15-281)
m. +ém (15-313), (15-320)
m. +om (15-321)

mädrésä (Ar.) okul.
m. (1-77), (14-131), (18-83)
m. +bızdé (19-61)
m. +däydiy (12-11)
m. +dé (1-67), (15-51)
m. +yä (2-3), (16-47), (18-83)
m. +yédé (17-148)

mäfahim (Ar.) mefahim.
m. (14-29)

mägä (Far.) yoksa, *bk*. ***mägär***.
m. (6-3), (8-95), (11-81), (16-58)

mäĝaza mağaza, *bk*. ***mäqazä***.
m. +sınıy (17-177)

mähälli (Ar.) mahalle.
m. (1-196), (1-198), (6-15), (15-309),
(15-310), (18-19)
m. +dé (9-32)

mähdékudäk (Far.) kreş.
m. +ä (16-16)

mähdudiyät (Ar.) sınırlılık.
m. (14-114)

mäḫfi (Ar.) gizli.
m. (11-81)

mäḫlut (Ar.) karışık.
m. (14-40)
m. +dé (11-8)

mähsül (Ar.) ürün.
m. (15-294), (4-42)

mäḫsüs (Ar.) özel.
m. (5-12), (9-144), (9-51), (11-88)

mäḫsüsän (Ar.) özellikle.
m. (11-84), (15-91)

mäkan (Ar.) mekan.
m. (14-87), (15-107)

mälék (Ar.) sahip.
m. (14-111), (15-119).

mälum (Ar.) belli.
m. (15-137)
m. +dé (15-3)
m. +é (1-118)

mämlékät (Ar.) memleket.
m. (11-25)

mämnun (Ar.) memnun.
m. (17-23)

mämulän (Ar.) genellikle, *bk*. ***mämūlän***.
m. (4-57), (4-63)

mämūlän (Ar.) genellikle, *bk.*
***mämūlän*.**
m. (4-72), (11-85), (12-12)

mämūli (Ar.) normal.
m. (1-21)

män ben.
m. (1-7), (1-22), (1-77), (1-122), (1-144), (1-146), (1-164), (2-3), (2-5), (2-7), (4-6), (4-8), (4-22), (4-37), (5-1), (5-6), (5-20), (5-32), (6-17), (7-9), (7-23),

(8-3), (8-38), (8-91), (8-129), (8-135), (8-145), (8-158), (9-2), (9-26), (9-28), (9-92), (9-103), (9-108), (9-127), (9-134), (9-136), (9-196), (9-133), (10-1), (10-10), (11-44), (11-64), (11-69), (11-76), (11-82), (12-18), (12-25), (12-35), (13-78), (13-89), (13-93), (13-105), (13-108), (14-14), (14-91), (14-107), (15-5), (15-33), (15-36), (15-41), (15-47), (15-55), (15-58), (15-69), (15-73), (15-80), (15-85), (15-99), (15-109), (15-116), (15-119), (15-119), (15-128), (15-135), (15-158), (15-161), (15-185), (15-194), (15-207), (15-208), (15-212), (15-216), (15-218), (15-224), (15-232), (15-236), (15-246), (15-250), (15-257), (15-259), (15-261), (15-276), (15-200), (15-313), (15-316), (15-324), (16-14), (17-6), (17-10), (17-14), (17-20), (17-23), (17-32), (17-44), (17-47), (17-58), (17-64), (17-73), (17-80), (17-82), (17-84), (17-85), (17-162), (17-168), (17-187), (17-189), (17-191), (17-217), (17-222), (17-230), (17-248), (17-255), (17-260)
m. +ä (7-8), (8-138), (16-44), (16-48), (16-53), (16-80), (17-112), (17-114), (17-96), (17-185), (19-20), (19-63), (19-65), (19-70)
m. +dän (6-3)
m. +dé (4-30), (14-92)
m. +é (4-24)
m. +i (1-21), (5-19), (9-8), (9-24), (16-48), (16-62), (16-94), (16-95)
m. +idé (13-87)
m. +inké (9-6)
m. +im (2-13)
m. +isé (9-174),
m. +iy (2-12), (2-16), (2-17), (5-15), (5-18), (8-82), (8-157), (9-1), (9-163), (10-17), (11-35), (11-67), (14-116), (15-50), (15-54), (15-99), (15-138), (15-156), (15-185), (15-216), (15-229), (15-233), (17-8), (17-82), (17-88), (19-21)
m. +iyké (9-30)
m. +män (8-41)

mäni (Ar.) anlam.
m. (1-21)

mäntäĝä (Ar.) bölge.
m. (14-57)
m. +dä (15-36), (15-60), (15-287)
m. +niy (14-7)
m. +yä (14-9), (14-113)

mänzärä (Ar.) manzara.
m. +né (17-218)

märasém (Ar.), märāsém.
m. (4-72), (16-2), (16-37)
m. +ä (16-37)
m. +béz (4-69)
m. +é (16-6)
m. +läré (6-14)

märāsém (Ar.) merasim.
m. +é (4-70)

märd (Far.) erkek.
m. (11-41)
m. +ébız (16-22)

märdom (Far.) insanlar, halk.
m. (13-56)

märg (Far.) ölüm.
m. (13-34), (13-36), (13-82), (13-83), (13-88), (15-51), (17-13)

märiz (Ar.) hasta.
m. (2-14), (8-26), (8-112),
m. +dé (15-50), (15-88)

mäşäĝĝät (Ar.) zorluk.
m. (17-15)

mäsälän (Ar.) örneğin.
m. (1-12), (1-13), (1-15), (1-16), (1-17), (1-18), (1-20), (1-23), (1-24), (1-26), (1-29), (1-30), (1-33), (1-34), (1-35), (1-36), (1-51), (1-54), (1-55), (1-57), (1-58), (1-60), (1-72), (1-80), (1-84), (1-86), (1-91), (1-98), (1-101), (1-102), (1-110), (1-111), (1-122), (1-124), (1-131), (1-134), (1-141), (1-144), (1-145), (1-151), (1-155), (1-162), (1-173), (1-179), (1-180), (1-187), (1-189), (1-192), (1-193), (1-194), (1-195), (1-197), (2-18), (3-2), (3-3), (3-7), (4-16), (418), (4-30), (4-32), (4-33), (4-45), (4-50), (4-54), (4-56), (4-65), (4-67), (4-67), (4-76), (4-80), (5-34), (6-6), (6-7), (6-8), (6-13), (6-16), (7-4), (8-3), (8-5), (8-8), (8-12), (8-19), (8-20), (8-25), (8-28), (8-34), (8-43), (8-47), (8-53), (8-54), (8-62), (8-64), (8-67), (8-78), (8-85), (8-91), (8-99), (8-102), (8-106), (8-109), (8-114), (8-122), (8-124), (8-135), (8-143), (9-60), (9-67), (9-85), (9-139), (9-150), (9-153), (9-157), (9-166), (9-174), (9-186), (9-191), (9-197), (10-5), (10-14), (10-16), (10-17), (11-21), (11-25), (11-40), (11-41), (11-49), (11-50), (11-51), (11-57), (11-58), (11-60), (11-68), (11-80), (11-90), (11-98), (11-109), (11-111), (11-115), (13-69), (13-7), (13-86), (13-87), (13-102), (13-103), (13-121), (13-123), (13-129), (13-137), (13-143), (14-52), (14-108), (14-118), (15-93), (15-139), (15-140), (15-157), (15-198), (15-200), (15-208), (15-214), (15-233), (15-236), (15-264), (15-283), (15-312), (15-326), (16-2), (16-3), (16-4), (16-5), (16-19), (16-24), (16-27), (16-38), (16-42), (16-48), (16-51), (16-65), (16-69), (16-70), (16-82), (16-84), (16-92), (16-93), (18-2), (18-3), (18-4), (18-5), (18-7), (18-8), (18-12), (18-19), (18-20), (18-23), (18-28), (18-30), (18-35), (18-45),

(18-52), (18-58), (18-59), (18-60), (18-73), (18-74), (18-95), (19-7), (19-45), (19-55), (19-71)

mäscéd (Ar.) cami.
m. (13-20), (13-110), (14-50), (14-51)
m. +iy (19-30)

mäsir (Ar.) yol.
m. (14-39)

maskä tereyağı.
m. + nı (8-15), (9-183)

mäskän (Ar.) ev.
m. (16-45)
m. +nän (15-319)

mäsräf (Ar.) tüketim.
m. (15-160)

mäsulin (Ar.) görevliler.
m. (14-105)

mäsum (Ar.) masum.
m. (17-187)

mäşvärät (Ar.) danışma.
m. (12-14)

méhässél (Ar.) öğrenci.
m. -édém (11-82)

méhman (Far.) misafir.
m. +om (15-196), (16-28)

mélk (Ar) mülk.
m. (11-71)

méllät (Ar.) millet.
m. (14-49)
m. +ä (14-96)

mén ben, *bk*. ***män***.
m. (1-6), (1-11), (1-51), (1-64), (1-80), (1-84), (1-99), (1-103), (1-105), (1-110), (1-111), (1-113), (1-123), (1-126), (1-142), (1-159), (1-161), (1-167), (1-169), (1-196), (2-1), (2-3), (2-8), (2-1), (2-3), (2-8), (3-1), (4-1), (4-3), (4-6), (4-9), (4-17), (4-74), (4-82), (9-187), (17-100), (17-104), (18-24), (18-25), (18-67), (18-78), (18-85), (19-4), (19-35), (19-49), (19-63), (19-91)

méqdar (Ar.) miktar.
m. (14-100), (14-118)

méşä (Far.) olur.
m. (13-21)

mésl (Ar.) gibi.
m. (13-19), (15-311, (16-83)

miḫuni (Far.) okuyorsun.
m. (16-41)

min bin.
m. (15-122), (15-257)

min- binmek.
m. -déréylän (9-173)

m. -dérérdélän (11-58)

m. -dirirdélä (5-11)

m. -diriy (9-14), (9-125)

m. -érdé (11-58)

miz (Far) masa.
m. (15-116)

m. +im (15-56)

moällém (Ar.) öğretmen.
m. (2-4)

mocäddäd (Ar.) tekrardan.
m. (4-24)

moddät (Ar.) süre.
m. (11-116), (13-32), (14-110)

modir (Ar.) müdür.
m. (14-127), (17-146)

modiriyät (Ar.) müdürlük.
m. (14-127)

moĝä (Ar.) vakıt.
m. (17-73)

m. +lä (1-12), (17-171)

moĝabélé (Ar.) karşılaşma.
m. (11-10), (13-99)

moĝäddäs (Ar.) kutsal.
m. (15-107)

moĝässér suçlu.
m. +délä (16-70)

moḫ (Far.) akıl.
m. +i (2-9)

mohacér (Ar.) göçmen.
m. +délä (11-101)

mohafezé kar (Ar. +Far.) muhafazakar.
m. (14-128)

mohändés (Ar.) mühendis.

m. (17-77)

mohännés (Ar.) mühendis.
+délän (15-44)

mohkäm (Ar.) sıkı.
m. (8-94)

moḫtäléf (Ar.) farklı.
m. (6-6), (13-94), (13-130), (14-4)

molaqat (Ar.) mülakat.
m. (4-24)

monaséb (Ar.) uygun.
m. (4-84)

montaha (Ar.) ancak.
m. (1-39), (1-132), (1-150), (11-55),

(11-96), (15-79), (15-186)

monzäbét (Ar.) uslu.
m. +édém (12-18)

morad (Ar.) murat.
m. (17-15), (17-17), (17-198), (17-219)

mordé (Far.) ölü.
m. (15-116)

morĝ (Far.) tavuk.
m. (16-31)

morräbi (Ar.) hoca.
m. (6-17)

mosafér (Ar.) yolcu.
m. (17-150)

mosälman (Ar.) müslüman.
m. +lä (18-5)

moşäḫäs (Ar.) belli.
m. (4-40)

moşahédä (Ar.) gözlem.
m. (14-19)

mosälman (Ar.) müslüman.
m. +lä (18-5)

moşkél (Ar.) sorun.
m. (12-20)

m. +ä (15-158), (18-67)

m. +bız (8-42)

m. +dé (14-79)

m. +é (15-201)

m. +lä (8-51)

moşkélat (Ar.) sorunlar.
m. (18-29)

m. +dé (8-84)

mossällät (Ar.) musallat.
m. +män (15-58)

mostäĝim (Ar.) düz.
m. (19-49)

mostähkäm (Ar.) dirençli.
m. (14-6)

mostäqél (Ar.) bağımsız.
m. (1-116)

m. +räg (1-119)

motärakém (Ar.) dağınık.
d. (1-31)

moteässéfanä (Ar.) malesef, *bk.* **motéässéfané**.
m. (7-22), (13-42)

motéässéfané (Ar.) malesef, *bk.* ***moteässéfanä***.
m. (12-31)

moväfäq (Ar.) başarılı, bk. moväffäq.
m. (8-44)

m. +édé (12-19)

nār (Far.) nar, *bk*. ***nar***.
n. (1-12), (3-1)

nabina (Far.) görme engelli.
n. (17-60)

nahar (Far.) öğle yemeği.
n. +dä (5-11)

n. +ébéz (3-8)

namzäd (Far.) nişan.
n. -é (9-75), (11-80)

nan (Far.) ekmek.
n. (1-128), (3-6), (4-53), (8-17), (8-83),

(9-158), (17-240)

nanvayı (Far.) fırıncı, *bk*. ***nunvayi***.
n. (8-17)

n. +bızä (19-30)

nunvayi (Far.) fırıncı, *bk*. ***nunvayı***.

n. (1-62), (4-52)

n. +dé (4-52)

n. **nā̄** (Far.) hayır, *bk*. ***nä***.
n. (1-8)

nä. (Far.) hayır, *bk*. ***nā̄***.

n. (2-21), (5-34), (8-16), (8-26), (8-29),

(8-30), (8-31), (8-40), (8-85), (8-149),

(8-150), (9-21), (9-82), (9-134), (9-153),

(10-2), (10-4), (10-11), (11-34), (12-26),

(13-64), (14-121), (15-8), (15-95), (15-

115), (15-130), (15-134), (15-161), (15-

164), (15-165), (15-166), (15-201), (15-

204), (15-213), (15-239), (15-249), (15-

306), (16-13), (16-14), (16-20), (16-53),

(16-55), (17-62), (17-71), (17-74), (17-

85), (17-137), (18-77), (19-23), (19-31),

(19-42).

näcık nasıl.
n. +ınä

näcur (Ar.) nasıl.
n. (15-19)

näfähm (Far.) aptal.
n. +ä (15-200)

näft petrol.
n. (8-20), (14-78)

näĝéş (Ar.) nakış, *bk*. ***nägş***.
n. (17-257)

näkärdä (far.) yapmamış.
n. (18-65)

nämä ne.
n. (1-15), (1-61), (1-102), (1-145), (1-182), (5-6), (8-132), (9-70), (9-136), (12-21), (13-35), (16-23), (17-22
n. +dé (8-128)

n. +lä (8-10), (8-126)

n. +lälär (8-125)

nämaz (Far.) namaz.
n. (1-123), (4-53), (9-54)
n. +dé (15-142)
n. +idom (17-1)

nämazẖanä (Far.) mescit.
n. (15-127)

nämdonäm (Far.) bilmiyorum.
n. (11-46)

nänä anne.
n. (11-37), (11-38), (11-39), (11-42), (11-44), (16-97)
n. +ä (16-86)
n. +dän (15-83)
n. +délän (15-82)
n. +läbız (13-122)
n. +läméz (2-20)
n. +m (1-151), (2-11), (2-18), (2-21), (5-15), (5-17), (9-24), (9-203), (16-69), (17-116), (17-118), (17-196), (17-225), (17-241), (17-249), (17-260), (19-50), (19-51)
n. mläyin (19-67)
n. +miy (15-192), (15-193)
n. +mnän (15-279)
n. +sé (2-11), (2-16), (2-18), (2-21), (9-13) , (17-104), (18-77)
n. +sé (15-95), (15-175), (15-176), (15-192), (16-57), (17-109), (17-117)
n. +sénnän (18-84)
n. +sıdé (8-44)
n. +sınä (11-50)
n. +sénä (16-51)
n. +sénnä (2-10)
n. +séniy (17-126)
n. +y (15-192), (16-17)
n. +yéz (17-235)

närdévan (Far.) merdiven.
n. (15-45)

näsl (Ar.) nesil.
n. +dän (5-33)
n. +i (15-134)

näticä (Ar.) sonuç.
n. +sé (5-34)

näväd (Far.) doksan.
n. (7-11), (19-29), (19-90)

näzdik (Far.) yakın.
n. (1-89), (5-5), (8-137), (10-16), (19-5)
n. +dé (1-12)

néççä kaç.
n. (8-10), (8-41), (9-167), (19-2)

nefrin (Ar.) beddua.
n. (4-58)

némunä (Far.) örnek.
n. (16-64)

néşan (Far.) belirti.
n. (16-37)

n. +énä (16-37)

nésbät (Ar.) nisbet.
n. (4-13), (13-38)

nézami (Ar.) askeri.
n. (13-3), (13-13), (13-34), (14-6), (15-108)

nim (Far.) yarım, *bk.* ***nimä***, ***nimé***.
n. (3-7), (13-60), (14-27)

nimä (Far.) yarım, *bk.* ***nim***, ***nimé***.

n. (13-83), (13-84)

nimé (Far.) yarım, *bk.* ***nimä***, ***nim***.

n. (14-28)

niru (Far.) güç.
n. (14-37)

niyaz (Far.) ihtiyaç.
n. (4-54)

n. +ini (4-80)

nobät (Ar.) sıra.
n. (8-19), (16-88)

noh (Far.) dokuz.
n. (1-5), (1-157), (9-90)

nucumi (Ar.) astronomik.
n. (13-67)

ōlad (Ar.) evlat.
o. +é (9-179)

o o.
o. (1-12), (1-17), (1-22), (1-27), (1-37), (1-40), (1-41), (1-45), (1-55), (1-56), (1-57), (1-67), (1-71), (1-84), (1-102), (1-111), (1-119), (1-144), (1-146), (1-148), (1-150), (1-151), (1-157), (1-167), (1-185), (1-86), (2-16), (2-17), (2-7), (4-13), (4-20), (4-31), (4-33), (4-41), (4-49), (4-54), (4-64), (4-66), (4-72), (4-79), (4-84), (5-13), (5-14), (5-20), (5-25), (5-26), (5-30), (5-35), (7-4), (7-12), (7-13), (7-17), (7-26), (8-34), (8-57), (8-63), (8-75), (8-80), (8-105), (8-106), (8-108), (8-110), (8-118), (8-155), (9-98), (9-104), (9-134), (9-159), (9-161), (9-174), (9-183), (9-197), (11-3), (11-10), (11-11), (11-16), (11-18), (11-20), (11-22), (11-26), (11-29), (11-30), (11-46), (11-54), (11-60), (11-61), (11-65), (11-66), (11-79), (11-80), (11-84), (11-88), (11-98), (11-102), (11-110), (11-116), (12-24), (12-26), (12-40), (12-50), (13-22), (13-25), (13-30), (13-33), (13-36), (13-38), (13-51), (13-65), (13-80), (13-83), (13-88), (13-96), (13-112), (13-113), (13-115), (13-116), (13-125), (13-128), (13-130), (13-147), (14-12), (14-

16), (14-25), (14-46), (14-55), (14-60), (14-67), (14-71), (14-81), (14-82), (14-87), (14-94), (14-106), (14-113), (14-131), (15-7), (15-9), (15-10), (15-13), (15-17), (15-24), (15-26), (15-30), (15-42), (15-52), (15-57), (15-64), (15-66), (15-67), (15-69), (15-71), (15-63), (15-78), (15-81), (15-84), (15-89), (15-94), (15-99), (15-101), (15-104), (15-105), (15-17), (15-110), (15-117), (15-119), (15-171), (15-176), (15-180), (15-191), (15-208), (15-209), (15-210), (15-218), (15-227), (15-232), (15-234), (16-241), (16-245), (15-248), (15-251), (15-256), (15-257), (15-281), (15-286), (15-290), (15-299), (15-302), (15-311), (15-315), (15-322), (16-12), (16-13), (16-15), (16-20), (16-25), (16-28), (16-29), (16-36), (16-39), (16-43), (16-49), (16-50), (16-53), (16-57), (16-58), (16-63), (16-66), (16-76), (17-3), (17-5), (17-6), (17-7), (17-8), (17-10), (17-11), (17-12), (17-13), (17-14), (17-20), (17-21), (17-25), (17-31), (17-34), (17-35), (17-36), (17-37), (17-40), (17-41), (17-43), (17-44), (17-47), (17-49), (17-50), (17-51), (17-52), (17-53), (17-54), (17-56), (17-57), (17-59), (17-60), (17-68), (17-69), (17-70), (17-73), (17-75), (17-80), (17-82), (17-86), (17-87), (17-88), (17-92), (17-108), (17-109), (17-110), (17-111), (17-124), (17-126), (17-127), (17-130), (17-131), (17-132), (17-143), (17-144), (17-147), (17-148), (17-149), (17-157), (17-160), (17-162), (17-163), (17-167), (17-168), (17-169), (17-170), (17-179), (17-180), (17-183), (17-187), (17-190), (17-192), (17-196), (17-198), (17-199), (17-200), (17-201), (17-203), (17-204), (17-207), (17-209), (17-210), (17-211), (17-216), (17-218), (17-219), (17-219), (17-222), (17-225), (17-227), (17-228), (17-232), (17-238), (17-243), (17-246), (17-249), (17-253), (17-256), (17-260), (17-263), (18-8), (18-9), (18-10), (18-13), (18-20), (18-48), (18-53), (18-60), (18-88), (19-15), (19-21), (19-23), (19-30), (19-34), (19-45), (19-58), (19-61), (19-63), (19-79), (19-83)

o. +lä (1-19), (1-38), (1-41), (1-93), (1-94), (1-95), (1-104), (1-158), (1-198), (1-199), (1-201), (1-202), (2-19), (4-80), (5-2), (5-15), (5-16), (5-21), (5-22), (6-2), (6-3), (6-9), (6-16), (6-17), (8-52), (17-170), (17-202), (17-259), (18-38), (18-39), (18-62)

o. +läblän (1-76), (8-52)

o. +lärdän (1-21)

o. +lärä (1-201)

o. +läré (1-75), (1-124), (1-188)

o. +läri (8-43), ()

o. +läyi (1-133), (17-157), (19-34), (19-82)
o. +läyin (5-34)
o. +läyiy (18-39)
o. +nä (9-53), (13-64), (13-131), (15-39), (15-123), (15-124), (15-126), (15-218)
o. +nän (8-36), (8-39), (9-17), (9-56), (9-57), (9-130), (9-133), (9-140), (9-154), (9-157), (9-159), (9-165), (9-172), (17-163), (18-13)
o. +ndä (14-82), (15-206), (17-4), (17-113), (17-251)
o. +ndän (12-31), (13-4)
o. +né (1-85), (13-105), (1-126), (14-26), (15-85), (15-204), (16-74), (17-107), (19-86)
o. -néblän (13-127), (13-128)
o. -néy (14-34)
o. +nı (1-11), (1-164)
o. +nıblän (9-19)
o. +nıyblän (9-19)
o. +ni (1-23), (15-152), (15-276), (15-307), (16-82)
o. +ninkidé (5-8)
o. +niy (2-16), (2-18), (9-31), (9-51), (9-168), (11-30), (13-133), (15-38), (15-40), (15-79), (15-181), (15-289), (16-308), (16-32), (17-124), (17-126), (17-131), (17-163), (17-136), (17-212), (17-218), (17-225), (17-234), (18-77), (19-10), (19-13)
o. +niykélä (17-200)
o. +niylé (15-184)
o. +niynän (12-14)
o. +nnä (9-103)
o. +nnän (15-85), (17-78), (18-54), (18-55), (18-57), (18-61), (19-30), (19-95)
o. +nu (1-103), (16-32)
o. +uŋlä (2-116)

obér öbür, bk. ***obír***, ***obur***.
o. (2-13), (7-3), (12-9), (15-316)
o. +é (12-15), (15-188), (15-238), (17-200)
o. +lä (1-20), (1-161)
o. +läbbılän (15-322)
o. +läri (15-213)
o. +né (15-231), (17-35)

obír öbür, *bk*. ***obér***, ***obur***.
o. (1-164), (9-147), (15-200), (17-168), (17-173)

obur öbür, *bk*. ***obér***, ***obír*****.**
o. (1-20), (8-81), (8-143), (9-71)
o. +lä (6-11)

ocaĝ ocak.
o. (16-32), (17-251)

oĝlan oğlan.

o. (9-139), (9-146), (9-178), (11-37), (11-38), (11-45), (11-49), (12-7), (12-52), (15-90), (15-94), (16-1), (16-43), (17-12), (17-198), (17-201), (18-54), (18-63), (19-56)
o. +dé (18-28)
o. +déllän (1-3), (1-4)
o. +éé (17-2)
o. +lä (8-44)
o. +läm (17-25), (17-219)
o. +läré (9-25)
o. +niy (9-141), (9-160), (15-95)

oŋı- okumak, *bk*. ***oŋo***.
o. -bbän (14-9), (9-92)
o. -bız (1-119), (9-91)
o. -bdéräm (13-121)
o. -dém (4-75), (4-78)
o. -ıy (9-100)
o. -rmişäm (6-17)

ol- olmak.
o. (9-102), (15-182), (17-174)
o. -adé (17-197)
o. -ä (13-22), (13-41), (13-144), (14-66), (14-94), (14-101)
o. -ädé (13-12), (13-52), (14-97), (15-92), (15-98)
o. -ädélän (13-34)
o. -älän (15-91)
o. -ällän (14-8)
o. -ämän (15-99)
o. -än (15-107), (18-25)
o. -ändä (5-32), (19-11)
o. -ännän (15-256)
o. -äsän (11-119)
o. -äsén (12-19)
o. -äsız (13-103)
o. -är (6-11), (12-23), (15-201), (15-210)
o. -äris (12-38)
o. -ärsän (15-210)
o. -äsız (13-64)
o. -äy (14-119) (15-185), (15-197)
o. -äyiy (18-39)
o. -äyz (17-135)
o. -dé (3-11), (7-8), (7-22), (9-1), (13-75), (13-141), (14-13), (14-18), (14-27), (14-102), (15-52), (15-78), (15-93), (15-155), (15-156), (15-248), (15-272), (15-288), (15-319), (16-89), (15-10), (15-13), (15-16), (15-17), (17-77), (17-78), (17-86), (17-101), (17-108), (17-112), (17-121), (17-147), (17-148), (17-191), (17-198), (17-204), (17-206), (17-109), (17-211), (17-212), (17-219), (17-229)
o. -dém (15-45), (17-5), (17-60)
o. -diy (5-21), (9-105), (12-33)
o. -diyä (17-193)
o. -diz (16-47)
o. -dom (15-41), (15-87)
o. -ébbéz (13-121)
o. -ébdé (5-15), (5-19), (9-33), (11-13), (11-45), (13-60), (13-68), (13-82), (13-

117), (13-126), (14-3), (14-52), (14-57), (14-90), (15-3), (19-42)
o. -ébdélän (11-79)
o. -ébbän (13-108), (15-219)
o. -éblé (11-11)
o. -ébdéräm (4-9)
o. -éblän (8-52), (11-8)
o. -éddé (12-16), (12-21), (13-1), (14-25), (14-55), (15-6), (15-20), (15-124), (15-149), (15-150), (15-193), (15-253), (16-40), (16-57), (17-12), (17-129)
o. -élä (5-16)
o. -ém (17-96), (17-126), (17-151), (17-156), (17-217)
o. -érdé (11-61), (11-80)
o. -érmiş (11-32), (14-47), (14-60), (14-61)
o. -éptiy (11-54)
o. -éy (11-114)
o. -éydiy (8-24)
o. -éyém (17-142), (17-150)
o. -éyim (9-187)
o. -éym (17-140)
o. -ıbdé (11-48)
o. -ır (10-3)
o. -ırmişäm (7-26)
o. -ikändé (13-66)
o. -iy (10-9)
o. -iyä (16-8)
0. -iyäyä (17-254)
o. -iydé (13-140)
o. -iyändän (7-7)
o. -iysän (8-160)
o. -iyélä (11-6)
o. -masa (10-3)
o. -mä (15-182), (16-61)
o. -mäbbız (19-89)
o. -mäbdé (13-86), (13-87), (15-152)
o. -mädé (12-30), (15-19), (15-160), (15-193)
o. -mäé (15-260)
o. -mäs (12-49)
o. -mäsä (15-203), (19-96)
o. -mäsén (11-74), (15-283), (17-224)
o. -mäséydé (12-22
o. -mädé (6-2)
o. -mädiybız (9-5)
o. -mäsén (14-104), (17-48)
o. -mäyä (17-219)
o. -méy (13-137), (14-81), (15-35), (17-137)
o. -méydé (14-59), (14-68), (15-50)
o. -méymän (17-23)
o. -moodé (17-207)
o. -o (10-16)
o. -odé (10-16)
o. -odo (17-188)
o. -odom (17-59)
o. -sän (6-3)
o. -säŋ (15-206)
o. -säy (15-208), (15-210)

o. -sén (11-41), (12-14), (12-30), (13-19), (13-29), (13-76), (14-64), (14-95), (14-117), (15-113), (15-125), (15-139), (15-176), (15-182), (15-184), (15-195), (15-196), (15-220), (15-222), (15-223), (15-252), (15-257), (15-263), (15-281), (15-62), (16-63), (17-48), (17-91), (17-92), (17-101), (17-115), (17-195), (17-198), (17-199), (17-210), (17-217), (17-224), (17-226), (17-251)

o. -sın (7-1)

o. -ur (7-5), (10-15)

omaç bir tür çorba.
o. (1-19)

omid ümüt.
o. (17-107)

omr (Ar) ömür.
ö. (13-17)

ö. +éndä (16-113)

onnäḫ önce.
o. (1-12), (1-88)

ortäĝ ortak.
o. (15-149), (15-150)

oşér şenlik.
o. (18-20)

o. -dé (18-22)

o. -lä (18-23)

ostad (Far.) hoca.
o. +iy (14-103)

ostakar (Far.) usta.
o. +béz (4-26)

otaĝ oda.
o. (1-12)

o. +é (7-4), (19-66)

o. +i (7-3)

o. +lä (7-8)

ot ot.
o. +ar (8-133)

otér- oturmak, *bk.* ***otır***.
o. -ä (17-203)

o. -ämän (17-168)

o. -érdiy (1-56)

o. -iy (5-10), (16-18)

o. -räm (5-1)

o. -räm (9-212)

o. -réḫ (11-71)

o. -ode (17-70)

otéz otuz, *bk.* ***otız.***
o. (9-108), (15-2)

oynä- oynamak, *bk*. ***oyné***-.
o. (1-198)

o. -méynä (10-88)

öz öz, kendi, *bk*. ***éz.***

ö. (1-166), (5-14), (6-35), (8-151), (9-97), (9-134), (9-159), (9-160), (9-166), (9-171), (9-191), (13-6), (13-13), (13-19), (13-46), (13-50), (13-59), (13-70), (13-117), (13-124), (14-39), (14-103), (15-12), (15-157), (15-239), (16-17), (16-66), (17-11), (17-46), (17-250), (18-10), (18-77)
ö. +béz (15-90)
ö. +bız (16-17), (17-230), (17-243), (17-259)
ö. +é (15-179), (15-201), (15-236), (16-65), (17-6), (17-166), (17-178)
ö. +ébız (9-82), (17-29), (17-243)
ö. +ébızdä (16-11)
ö. +ém (13-103), (5-33), (15-158), (15-236), (15-263), (16-14), (16-91), (17-199)
ö. +émé (15-158), (15-314), (17-63)
ö. +émézké (6-5)
ö. +émkédé (15-317)
ö. +éndä (15-297)
ö. +énnän (4-14), (15-52), (18-64)
ö. +éni (15-326)
ö. +ıbız (9-85), (9-86), (9-87)
ö. +i (4-15), (7-6)
ö. +ini (8-121)
ö. +is (15-12)
ö. +iy (8-83), (14-124), (15-40), (17-174), (17-76), (18-67)
ö. +iyäm (5-29)
ö. +iyn (17-89)
ö. +iz (13-102)
ö. +läré (4-53), (4-61), (9-25), (15-90), (15-94), (15-130), (15-249), (18-62)
ö. +ömän (15-313)
ö. +ü (8-131), (15-137), (19-68)
ö. +übız (8-17), (8-150), (9-186)
ö. +übızä (8-148)
ö. +übızé (8-46, (8-50))
ö. +üm (3-12), (4-25), (7-24), (8-3), (8-76), (8-127), (8-145), (15-79)
ö. +ümkédé (4-8), (4-26)
ö. +ümiy (8-154)
ö. +ün (8-155)
ö. +ünä (9-212)
ö. +üni (1-187)

ozbäk özbek.
ö. (13-99)
ö. +lä (11-11), (14-16)

ozr (Ar.) özür.
ö. (4-49), (4-83)

oyné- oynamak, *bk*. ***oynä***-.
o. -délän (15-137)
o. -ybéz (2-8), (2-13)
o. -llän (9-170), (3-3)
o. -rdiy (9-86)
o. -ydiy (9-79), (9-82)

öl- ölmek.
ö. -ädé (13-35)
ö. -äddé (13-6)
ö. -ämän (8-141)
ö. -ännän (15-154), (15-164)
ö. +dé (5-9), (8-114), (17-68), (17-213), (17-215), (17-220)
ö. -délän (14-24), (15-171)
ö. -dém (15-129)
ö. -dérämän (17-63)
ö. -dérdé (15-208)
ö. -dérdélän (15-170)
ö. -diyä (17-220)
ö. -é (15-47)
ö. +ébdé (9-18)
ö. +éddé (17-15)
ö. -ém (17-131)
ö. -éséné (17-218)
ö. -odé (17-3)
ö. -sén (15-154)
ö. übdé (8-42)
ö. -dérébdé (1-145)

örgän- öğrenmek.
ö. -ädé (1-103)
ö. -ädélä (13-129)
ö. -ébdé (1-102)
ö. -iplän (8-139)

ört- örtmek.
ö. -äbız (9-56)

öy ev.
ö. (1-115), (1-120), (1-133), (1-182), (4-20), (8-7), (8-196)
ö. +ä (3-7)
ö. +dädé (1-107)
ö. +dälä (1-138)
ö. +dän (8-8), (8-152), (15-23)
ö. +dé (1-141), (1-169)
ö. +é (9-211)
ö. +émä (9-134), (9-169)
ö. +i (1-12),
ö. +lä (8-96), (8-100), (13-38), (15-20)
ö. +läbız (2-20), (9-59)
ö. +länıbdé (8-43)
ö. +lärä (1-57)
ö. +läréndä (9-171)
ö. +läsé (2-19), (2-20)
ö. +om (8-128)
ö. +ümä (15-75)

padéşah padişah.
p. +ilä (13-17)
p. +iy (9-193)

pakizä (Far.) temiz.
p. (1-170)

palçıq çamur.
p. (9-86)

palto (Far.) palto.
p. (5-14)

parä (Far.) tür.
p. (9-188)

parsal geçen sene.
p. (1-179)

pasga (Far.) karakol.
p. (5-31)

paybänd (Far.) vrfalı.
p. (4-55)

payétäẖt (Far.) başkent.
p. (9-193)

payin (Far) aşağı.
p. +édé (1-114)

paylä- paylaşmak.
p. -délän (1-172)

p. -m (17-256)

p. -yändä (15-209)

päẖş (Far.) paylaşım.
p. (4-65)

päläng (Far.) leopar.
p. (15-10)

pänahändé (Far.) sığınmacı.
p. (11-19)

pänc (Far.) beş.
p. (1-83), (4-44), (4-60), (9-210), (11-93), (12-27), (13-94), (17-20), (19-29)

pänir (Far.) peynir.
p. (1-126), (1-127), (9-162)

pärväréş (Far.) eğitim.
p. (11-64), (15-44)

päsvänd (Far.) sonda gelen ek.
p. (14-52), (14-53)

paybänd (Far.) vrfalı.
p. (4-55)

payétäẖt (Far.) başkent.
p. (9-193)

payin (Far) aşağı.
p. +édé (1-114)

paylä- paylaşmak.
p. -délän (1-172)

p. -m (17-256)

p. -yändä (15-209)

pédär (Far.) baba.
p. (16-59)

péllé (Far.) merdiven.
p. (14-102), (14-103)

pésär (Far.) oğlan, erkek.
p.(1-88), (1-89), (1-168), (13-6), (14-3), (15-45), (18-95)

péyĝäbär (Far.) peygamber.

p. +lä (15-83)

pézéşk (Far.) doktor.
p. +lä (15-83)

pir (Far.) yaşlı.
p. (1-153)

pirūz (Far.) muzaffer.
p. (15-20)

piş (Far.) önce.
p. (1-72), (1-115), (4-76), (9-94), (12-10), (14-36), (15-2), (19-66)

pişräft (Far.) ilerleme.
p. (11-45)
-äbız (8-72)

piyädé (Far.) yaya.
p. (1-12)

piyalä (Far.) kâse.
p. +yä (17-244)

piyaz (Far.) soğan.
p. (1-21), (9-39), (9-48)

pol köprü.
p. (14-80), (14-82)

por (far.) dolu.
p. (15-294)

porru (Far.) yüzsüz.
p. +dé (15-101)

poşt (Far.) arka.
p. (14- 59), (15-325)

pul (Far.) para.
p. (1-183), (1-184), (1-185), (8-65), (13-55), (15-127), (15-129), (15-205), (15-206), (17-7), (17-137), (17-234)
p. +bılän (15-37)
p. +é (8-134)
p. +i (1-77), (15-253)
p. +ini (15-277), (15-306)
p. +om (15-73)
p. +um (15-68)

punsäd (Far.) beş yüz.
p. (8-68)

pūnzdäh (Far.) on beş, *bk*. ***punzdäh***.
p. (12-41)

punzdäh (Far.) on beş, *bk*. ***pūnzdäh***.
p. (3-1), (8-66), (8-135), (19-54)

pust (Far.) deri.
p. +ä (8-15)

qāl- kalmak, *bk*. ***qal-***.
q. -odé (15-122)
q. -ébdé (4-57)

qān kan, bk. **qan**.
q. (16-81), (16-82)

qār kar, *bk*. ***qar***.
q. (15-140), (15-141)

qaç- kaçmak.
q. -ällän (15-17), (16-45)
q. -épdélä (11-103)
q. -iylä (11-5)

qadér (Ar.) kadir.
q. (14-85)

qal- kalmak, bk. **qāl**
q. -ändä (9-136)
q. -äné (12-25)
q. -äyyä (16-70)
q. -ébdé (13-71), (13-84), (13-88), (18-6)
q. -ébdi (13-83)
q. -éddé (17-210), (17-224)
q. -épbız (19-48)
q. -éplä (11-11)
q. -dım (17-5)
q. -diy (9-97), (9-133), (17-159)
q. -dom (15-78)
q. -ıbbä (1-161)
q. -ıbbı (18-77)
q. -ıbız (19-87)
q. -ıbmén (19-87)
q. -ıddé (15-306)
q. -iy (9-150)
q. -odé (17-2)
q. -sén (13-107), (17-258)

qaliçä (Far.) halı.
q. +ydé (16-93)

qan kan, *bk*. ***qân*.**
q. +ä (15-181)

qapı kapı, *bk*. ***qapu***.
q. +dän (15-46)
q. +läbız (19-77)
q. +né (15-48)
q. +mä (17-184)
q. +sénä (17-106)

qapu kapı, *vk*. ***qapı***.
q. (1-93)

qara siyah, kara, *bk*. ***qärä***.
q. +nĝılòḫ (8-22)

qardaş kardeş, *bk*. ***qardoş***, ***qardeş***.
q. (1-95), (7-29), (17-112), (17-121)
q. +déllä (2-17)
q. +déllä (2-17)
q. +é (13-6), (15-302)
q. +émiy (17-16), (17-212)
q. +ı (15-299)
q. +ımlän (17-67)
q. +lä (8-41)
q. +läm (16-54), (19-51)

q. +om (2-12), (6-2), (8-114), (9-92), (15-82), (17-15), (17-211)

q. +omız (17-219)

qaş kaş.
q. (17-186)

q. +umuz (10-7)

qayét- dönmek, *bk.* ***qäyét***-.

-äbız (9-69)

qazan- kazanmak..
q. -säyŋ (15-199)

qäbilé (Ar.) kabile.
q. (6-5), (6-13)

qäbl (Ar.) önce.
q. (1-202), (7-17), (12-13), (12-22), (13-11), (14-47), (14-72), (15-95), (15-158)

q. +idé (4-37)

qäblän (Ar.) önceleri.
q. (5-20), (6-15), (8-17), (8-21), (8-99), (9-65), (9-75), (9-85), (11-49), (11-55), (11-98), (15-132), (15-208), (15-285)

q. +lä (8-117)

qäbli (Ar.) önceki.
q. (4-1)

q. +dé (4-232)

qäbr (Ar.) mezar.
q. +ä (15-210)

q. +éné (17-153)

qäbréstan mezarlık.
q. +iy (15-46)

qäbūl (Ar.) kabul.
q. (1-143)

qäd (Far.) boy.
q. (17-213)

q. +diy (19-84)

q. +iyndä (17-49)

qädéqän (Far.) yasak.
q. (11-100)

qädim (Far.) eski zamanlar.
q. (5-10), (5-22), (9-172), (11-15), (11-53), (12-12), (14-85), (17-252)

q. +dä (4-57)

q. +dän (8-104)

q. +édé (9-94)

q. +édiy (12-24)

q. +iläbéz (4-54)

q. +iy (11-28)

q. +iyä (7-9)

q. +ki (16-29)

q. +lä (9-80)

q. +lämız (16-26)

q. +lén (1-100)

q. +liläglä (1-144)

q. +miş (11-23)

q. +nän (15-268)

qäfäs (Far.) kafes.
q. +ä (15-89)

qälä köy.
q. (4-16), (4-17), (4-44), (14-41), (14-43), (15-2), (15-15), (15-114)
q. +bézdä (4-55)
q. +bız (9-37), (19-5)
q. +bızä (8-4)
q. +dä (2-11), (2-19), (2-20), (4-9), (8-5), (8-10), (10-9), (11-19), (11-78), (14-3), (15-80), (15-115), (19-67)
q. +dädé (2-10), (19-51)
q. +dän (8-30), (14-40), (15-271)
q. -dänmän (15-197)
q. +däydé (9-126)
q. +dé (4-42), (11-14), (11-93)
q. +lärä (11-78), ()17-325
q. +lärdä (12-47)
q. +lärdäydé (9-125)
q. +méz (5-3), (10-4)
q. +mézé (19-39)
q. +niy (4-66), (15-25), (19-45)
q. +sé (9-193), (15-265)
q. +sénä (19-62)
q. +yä (7-27), (17-93), (17-101), (19-3), (19-63), (19-64), (19-95)
q. +ydom (4-3)

qälé köy, *bk.* ***qälä***.

q. (4-16), (6-7), (11-14), (13-5), (14-1), (17-257)
q. +yé (13-9)

qälb (Ar.) kalp.
q. (15-53), (17-224)

qäliz (Ar.) yoğun.
q. (10-13)

qäm (Ar.) üzüntü.
q. +sän (15-182)

qämgin (Far.) üzgün.
q. (15-182), (16-90)
q. män (16-91)

qänd (Far.) şeker.
q. (1-175), (18-58)
q. +iy (1-174)

qändan (Far.) şekerlik.
q. +lä (17-187)

qärä kara, *bk.* ***qara***.
q. (11-5), (14-36), (15-262)

qärb (Ar.) batı.
q. (13-63), (14-78)

qäribä (Ar.) yabancı.
q. (17-73)

qärlän- küsmek.
-dé (15-194)

-déylén (15-189)

qäşäng (Far.) güzel.
q. (1-101), (3-5), (6-14), (12-1), (13-102), (13-138), (15-72), (17-263)
q. +dé (1-196)
1. +édé (15-173)

qätään (Ar.) kesinlikle.
q. (14-94), (14-104)

qätıq yoğurt.
+ıblän (19-9)

qätış- karıştırmak.
-délän (18-49)

qätl (Ar.) katıl.
+iy (17-191)

qäyén kayın.
q. +ém (17-9)
q. +läm (17-27)
q. +lämä (17-255)
q. +lämnän (17-133)

qäyér- yapmak, bk. **qäyır**.
q. -ıbbän (8-155)
q. -ıbbız (8-7), (8-14)

qäyét- dönmek, *bk.* ***qayét***.
q. +diy (12-4)
q. +é (8-77)
q. +sä (13-11)

qäyır- yapmak.
q. -äbız (8-14)
q. -ıbbän (8-155)
q. -ıbbız (8-6)

qäymağ kaymak.
q. +ı (8-13)

qäymét (far.) paha, *bk.* ***qéymät***.
q. (17-98)

qäynät- kaynatmak.
q. -äbéz (3-4), (9-52)
q. -i (16-94)

qäysélé görümce.
q. (1-184), (19-81)

qäza (Far.) yemek.
q. (1-117), (1-189), (16-24), (16-25), (18-62), (18-70)
q. +lä (16-29), (19-7)
q. +läbız (18-69)
q. +lärdän (16-36)
q. +lädé (18-72)
q. +läré (16-72)
q. +y (1-118)
q. +yé (1-186), (6-3), (9-38), (9-42), (16-26), (16-27), (16-34)

qéçrä- çağırmak.
-dé (9-197)

qésmät (Ar.) nasip, kader, bölüm.
q. +dädé (11-16)
q. +dé (4-85)

qıçlä- çağrmak.
q. (4-66)

qıl kıl.
q. (9-206)

qış kış.
q. (16-86)
q. +lä (15-139)
q. +ıy (15-206)

qıssä kısa.
q. (11-93), (11-107)

qiyafä görünüş.
q. +ndä (17-49)

qiyamät kıyamet.
q. (14-10)

qız kız.
q. (1-84), (1-158), (1-159), (2-5), (9-138), (9-147), (9-177), (9-178), (11-37), (11-40), (11-46), (15-90), (15-94), (15-95), (15-98), (15-206), (16-1), (16-43), (16-68), (16-70), (17-39), (17-70), (17-88), (17-199), (18-53), (18-54), (18-61)
q. +bız (1-160), (19-55)
q. +dé (17-2), (18-28)
q. +dı (8-9)
q. +é (17-2), (17-109)
q. +ı (3-11), (5-9), (17-18), (17-43), (17-46), (17-82), (17-110), (17-172), (17-192), (17-210), (18-78)
q. +ıdı (9-3)
q. +ım (5-2), (5-9), (6-1), (8-7), (9-32), (9-98), (11-35), (15-44), (15-51), (15-42), (17-13), (17-25), (17-120), (17-182), (17-183), (17-203), (18-76), (19-53)
q. +ımdé (9-2)
q. +ımé (9-71)
q. +ımız (12-8), (12-30)
q. +ımnän (17-119), (17-184)
q. +ıné (15-270), (15-272)
q. +ıniy (17-199), (17-225)
q. +ıŋ (11-49)
q. +ıŋdé (9-99)
q. +ıy (11-50), (17-128), (17-209)
q. +ıys (17-111), (17-113)
q. +ızé (17-51)
q. +lä (8-24), (8-45), (9-139)
q. +lädé (12-7)
q. +lämnän (6-18)
q. +läré (17-192)

qocä yaşlı.
q. (15-91), (15-130), (15-171)
q. +ldé (15-175)
q. +läsän (17-91)

qocaĝ kucak.
q. +a (15-182)

qol kol.
q. -dä (5-24)

qolaĝ kulak.
q. (15-225)

q. asäsän (15-225)

qorban (Ar.) kurban.
q. (17-77), (17-298)

q. +iŋ (17-165)

q. +iy (17-140)

qorḫ- korkmak.
q. -äy (15-162)

q. -délän (19-82)

q. -éydélän (15-11)

q. -éymän (15-161)

q. -méymän (15-163)

q. -méysän (15-161)

qorré kuru.
q. (10-2)

qort kurt.
q. (15-10)

qow- kovmak.
q. -dé (9-26)

qoy- koymak.
q. -äbéz (3-5)

q. -ämän (15-214)

q. -éllän (4-50)

q. -äys (15-19)

q. -ébdé (15-52)

q. -éydém (9-10)

q. -ıplän (8-106)

q. -sélä (6-89)

q. -séydom (15-38)

qoyén koyun.
q. -darédélän (5-21)

quç koç.
q. (11-98)

quzu kuzu.
q. (8-64)

q. +bızı (8-69)

q. +niy (8-65)

rabétä (Far.) ilişki, *bk*. ***rabété***.
r. +läré (11-41)

r. +m (11-67)

rah (Far.) yol.
r. (1-40), (14-79)

r. +ò (1-55)

rahät (Ar.) rahat.
r. (11-79), (11-82),
r. +äm (4-78), (11-91).

+édé (1-118)

+rägsäni (1-120)

rahnämayi yönlendirme.
r. (1-111), (9-92), (19-63)

rast (Far.) doğru, düz.
r. (2-194), (12-42), (12-51), (14-82),
(17-169)
r. +tän (2-13)

razi (Ar.) memnun.
r. (8-127)
4. +dòm (15-131)

räha (Far.) özgür.
r. (13-45), (13-117), (14-27)

ränc (Far.) acı.
r. (15-71)

räng (Far.) renk.
r. (1-23), (13-59)

räsm (Ar.) âdet.
r. (1-15), (4-74), (9-182), (16-3), (16-57)

rävabét (Ar.) ilişkiler.
r. (4-34)

rävéş (Far.) yöntem.
r. (12-26)
r. +läré (12-28)

rég (Far.) taş.
r. + iy (15-160)

rézä (Far.) küçük, *bk*. ***riz***, ***rizä***.
r. (18-59).

rişä (Far.) kök.
r. +länné (13-93)
r. +sé (13-105)
r. +séné (15-154)
r. +sı (5-30)

riz (Far.) küçük, bk. **rézä**, **rizä**.
r. (1-21)
r. +édé.

rizä küçük, bk. **rézä**, **riz.**
r. (11-107)
r. +läré (19-57), (19-58)

roayät (Ar.) uyma.
r. (13-53)

rob (Ar.) çeyrek.
r. (5-3)

roĝan (Far.) yağ.
r. (1-183)

roşän (Far.) aydınlık.
r. (15-161)

rozé (Ar.) roza.
r. (17-176)

rūdḫané (Far.) ırmak.
r. (14-61)

rūsta (Far.) köy.
r. (1-10), (1-17), (1-26), (1-27), (1-31), (1-32), (1-36), (1-37), (1-38), (1-41), (1-42), (1-122), (1-145), (1-190), (8-103), (8-107), (12-38)
r. +dä (1-10), (1-66), (1-70), (1-91), (1-186), (1-191), (1-193), (1-194)
r. +bézä (1-197)
r. +bızä (1-31), (8-86), (8-95), (8-128)
r. +lärä (1-32), (1-36)
r. +mnän (8-127)

rūz (Far.) gündüz.
r. (4-39), (16-78)
r. +ä (16-8), (16-9)
r. +dé (4-68), (19-70)
r. +é (4-5), (4-69), (11-57), (15-38), (16-5), (16-6)
r. +édé (12-12)
r. +i (15-49)

ruz (Far.) gün, gündüz, *bk*. ***rūz***.
r. (4-25),
r. +om (4-37), (16-25)

saät saat.
s. (9-131),(9-146),(9-165),(13-68),(19-38)
s. +é (3-6),(4-23),(8-23),(9-173),(13-66),(16-76)
s. +édé (5-10)

saba yarın.
s. (1-121),(4-39),(12-35),(15-128)
s. +yäçän (8-80)

sabéĝ (Ar.) eski.
s. +äsé (19-37)
s. +dä (15-86)

sabét (Ar.) sabit.
s. (15-32)

saf (Far.) düz, saf.
s. (1-127), (13-85)

saĝ sağ.
s. (5-24)

saĝ sağ, salam.
s. (9-102)

saĝ- sağmak.
s. -äbézi (1-129), (8-12)
s. -ämäni (1-124)
s.-élä (2-13)

sal (Far.) yıl.
s. (1-50), (1-60), (1-83), (1-94), (1-96), (4-10), (9-90), (101), (13-74), (13-117), (14-62), (15-272), (16-68), (16-86), (19-93)
s. +ä (9-36), (9-88), (9-96), (16-58), (16-67), (17-5), (17-277)
s. +äbız (8-14), (8-15)
s. +om (8-75)

s. +ädé (1-5), (1-100), (9-34), (19-53)
s. +äydom (4-75), (9-107)
s. +ämän (3-1)
s. +dé (1-137), (5-4), (5-5), (17-20), (18-79)
s. +dı (1-166), (8-4)
s. +é (1-72), (1-112), (1-135), (1-189), (4-76), (7-11), (7-18), (8-3), (13-32), (12-33), (13-1), (13-40), (13-46), (13-47), (13-135), (14-20), (14-21), (14-22), (14-36), (15-2), (15-87), (15-211), (19-28)
s. +édé (5-17)
s. +i (11-82)

saḫlé- saklamak.
s. -ymän (15-279)

saman saman.
s. (8-57), (8-108), (8-105), (15-282)

sanı tane.
s. (15-6)

sarı sarı.
s. (8-14)

sat- satmak.
s. -äläni (1-126)
s. -délän (15-275)
s. -égä (15-113)
s. -ın (1-184), (13-29), (17-230)
s. -iy (8-65)
s. -télä (1-49)

saz (Far.) saz.
s. (13-32), (13-76), (15-138).

säbzi (Far.) sebze.
s. (4-42)
s. +sé (1-23)
s. +ydé (19-40)

säd (Far.) yüz.
s. (4-100), (8-70), (8-131), (9-58), (9-68).

säĝir (Ar.) küçük.
s. (15-165)
s. +dé (15-166)
s. +lä (17-2)
s. +länné (17-6)

sähär (Far.) sabah.
s. +dän (16-88)

sähm (Ar.) pay.
s. +éné (17-229)

sähra (Far.) çöl.
s. (1-190), (15-174)

säḫt (Far.) zor.
s. (1-139), (4-62), (4-78), (12-20), (16-87)
s. +dı (8-19)
s. +édé (8-108), (9-65)

sälamät (Ar.) sağlam.
s. +lı1 (17-56), (17-176)
s. + lòq (18-26)

sämt (Ar.) semt, taraf.
s. (1-135), (4-59), (4-79),(12-51), (14-82)

sän sen.
s. (8-82), (8-95), (8-119), (9-144), (9-187), (13-123), (13-126), (13-131), (13-146), (15-98), (15-112), (15-178), (15-322), (16-32), (17-39), (17-40), (17-62), (17-82), (17-89), (17-91), (17-105), (17-106), (17-114), (17-116), (17-217), (17-218), (18-66), (18-90)
s. +ä (1-127), (1-200), (8-82), (9-137), (10-14), (16-95), (17-15), (17-26), (17-28), (17-108), (17-123), (17-132), (17-150), (17-167), (17-173)
s. +dä (2-14), (2-16)
s. +é (17-48), (17-81)
s. +i (13-147), (17-77), (17-49)
s. +iy (13-147), (15-65)
s. +iyké (15-57)
s. +nän (17-23), (17-217)

sänäd (Ar.) tabu.
s. (14-93), (14-99).

sängin (Far.) ağır.
s. (1-195), (17-90), (18-71).

sär (Far.) kafa, baş.
s. (1-195), (8-107), (9-153), (12-14), (15-106)

särätan (Ar.) konser.
s. (15-131)

särbaz (Far.) asker.
s. (5-18), (12-24)
s. +dé (13-59)
s. +léĝä (11-75)
s. +lıqdän (15-252)

säs ses.
s. (8-95), (15-227)
s. +é (8-94)
s. +émızé (10-1)
s. +éné (15-228)
s. +iyŋ (9-20)

sävab (Ar.) sevap.
s. +dé (17-190)

se (Far.) üç.
s. (9-106)

sél (Far.) sel, **bk. séyl**.
s. (15-30), (15-75)

sélah (Ar.) silah.
s. (1-33)

séncéd (Far.) ide.
s. (15-26)

séndér- kırmak.
s. -dé (10-32)

s. -éydélän (18-58)

sépér- süpürmek.
s. -éydiy (15-141)

séqqız sekiz.
s. (8-5)

sérqät (Ar.) hırsızlık.
s. (14-18)

sérvis servis.
s. (19-47), (19-58)

sévvom (Far.) üçüncü.
s. (19-63)

séyl (Far.) seyl, *bk.* ***sél***.

s. (18-8), (18-9), (18-10), (18-14), (19-18), (19-24), (19-74), (19-77), (19-85), (19-96)

s. +lä (19-18)

sib (Far.) elma.
s. (4-43), (9-49), (12-16)

sibzämini (Far.) patates.
s. (1-19)

sığ- sığmak.
s. -dı (16-78)

sini (Far.) tepsi.
s. +dä (9-169)

siyah (Far.) siyah.
s. (15-291)

siz siz.
s. (4-24), (8-113), (8-159), (9-122), (9-211), (11-73), (13-42), (13-48), (13-61), (13-64), (13-71), (13-73), (14-29), (15-19), (15-21), (15-29), (15-101), (15-146), (17-79), (17-83), (17-87), (17-107), (17-191)

s. +ä (7-1), (7-27), (17-164)

s. +ibılän (14-116)

s. +i (4-82), (17-154), (17-190)

s. +iy (13-89), (15-280), (17-235), (18-91)

s. +iyké (15-113)

s. +inké (10-14)

sizdäh (Far.) on üç.
s. (19-93)

s. +dé (19-53)

soal (Ar.) soru.
s. (4-37), (14-90)

s. +iz (11-34)

sob (Ar.) sabah, *bk.* ***sobh***.
s. (8-23)

sobanä (Far.) kahvaltı.
s. (1-128), (9-165)

sōbät (Far.) konuşma, muhabbet.
s. (1-98), (1-101), (1-103), (1-104)

soĝat (Ar.) hediye.
s. (15-52)

soḫänran (Far.) konuşmacı.
s. (15-268)

sonnäti (Ar.) geleneksel.
s. (4-5), (6-1), (6-3), (9-38)
s. +dé (4-2), (4-3), (15-130)

sonra sonra, bk. **sora**.
s. (14-33)

soŋ son, bk. **song**.
s. (8-39)

sor- sormak.
s. -äddé (1-170)
s. -éşämän (15-192)
s. -éşdé (15-245
s. -éşsélän (15-223)

sorḫ (Far.) kırmızı.
s. (4-48)

sūrūd (Far.) marş.
s. (15-185), (15-223)

su su, bk. **suw**.
s. (1-129), (8-20), (8-21), (9-157), (13-50), (13-51), (13-53), (14-40), (14-63),
y +yé (14-39), (14-59), (15-29), (15-31), (15-117)
s. +yi (13-115)
s. +yu (13-50)

suw su, *bk*. ***su***.
s. (1-22), (9-14), (9-15), (14-38), (14-62), (14-68), (15-29), (15-117), (19-10), (19-11), (19-13), (19-38)
s. +bız (19-48)
s. +dän (14-37), (14-49), (15-75)
s. +é (14-36), (14-43)
s. +ıbız (9-15), (9-155)
s. +i (14-60)
s. +iŋ (9-194)

ta (Far.) ta.
(1-42), (1-70), (1-80), (1-141), (1-143), (1-144), (1-156), (1-157), (1-158), (3-7), (3-8), (4-24), (4-37), (4-44), (4-55), (4-72), (8-115), (8-131), (8-133), (9-69), (11-83), (12-47), (13-33), (13-40), (13-52), (13-89), (13-93), (13-94), (13-102), (14-101), (15-16), (15-17), (15-317), (16-40), (16-41), (16-87), (16-88), (17-133), (17-234), (17-255), (18-28), (18-63), (19-38)

sür- sürmek.
s. -äbız (185),(187)

süt süt.
s.(8-12), (12-1)

s. +ü (1-125)

surät (Ar.) yüz.
s. (7-12), (7-18), (12-27)

şabi (Ar.) benzeyen.
ş. +dé (12-1)

şad (Far.) neşeli.
ş. (15-182), (16-91)

şaér (Ar.) şair.
ş.(13-80), (14-84), (15-70)

şagérd çırak**,** öğrenci.
ş. +ébéz (4-26)

ş. +läm (11-66)

ş. +lämlän (11-67)

şah (Far.) kıral.
ş. (5-35), (7-17), (11-74), (13-15), (13-35), (13-72), (13-97).

ş. +inkédé (6-4)

şam (Far.) akşam, akşam vyemeği.
ş. (9-159), (12-13), (18-62)

ş. +obézé (9-9)

şayäd (Far.) belki.
ş. (1-28), (1-104), (1-134), (1-151), (1-200), (4-39), (4-84), (5-32), (8-98), (13-113), (13-129), (14-112), (14-117), (15-141), (16-155), (15-257), (15-272), (17-161), (17-235), (17-243), (18-62), (19-46), (19-78)

şäb (Far.) gece.
ş. (1-24),(4-25),(9-147),(16-5)

ş. +édé (1-24)

şäfa (Ar.) şifa.
ş. (17-64), (18-88)

şäẖs (Ar.) kişi.
ş. (14-94)

şälvar (Far.)
ş. (5-13)

şämşir (Far.) kılıç.
ş. (13-90), (17-98).

şärbät (Ar.) şurup.
ş. (9-62), (11-85), (17-188).

şärq (Ar.) Doğu.
ş. (13-100), (14-16), (14-80)

şäs (Far.) altmış, *bk.* ***şäst***.
ş. (1-37)

şäst (Far.) altmış, *bk.* ***şäs***.

ş. (8-3), (8-70), (14-21), (15-272)

şéér şiir, *bk.* ***şir***, ***şér***.
ş. (15-133), (15-199)

ş. +éndä (15-201)

şékäst yenilme.
ş. (11-18), (14-12)

şénaḫt (Far.) tanıma.
ş. (4-1)

şénasnamé (Far.) kimlik.
ş. +länné (14-59)

şénidän (Far.) duymak.
ş. (14-89)

şift (Far.) nöbet.
ş. (9-60)

şirni tatlı, *bk*. ***şirini***.
ş. (18-57)

şiş (Far.) altı.
ş. (1-70), (1-144), (4-23), (4-61), (9-210), (11-93), (12-25), (16-77)

şoĝl (Ar.) meslek.
ş. (4-12), (4-29)

şohär (Far.) koca.
ş. (16-48), (16-72)

şomal (Ar.) kuzey.
ş. (14-63), (14-15).
ş. +dän (15-291)
ş. +édé (12-2)

şora (Ar.) konsey.
ş. (8-91), (8-91), (15-307)
ş. +lä (8-52), (8-89)
ş. +män (15-306)

şorävi soviyet.
ş. (9-195)
ş. +dän (11-5)
ş. +yiymiş (11-24)

şuḫ (Far.) şakacı, neşeli.
ş. +édé (15-191)

şuluq (Ar.) kalabalık.
ş. (12-23), (12-32)
ş. +idé (12-4)

şunzdäh (Far.) on altı.
ş. (3-1), (13-40), (15-175), (19-54)

şūréş (Far.) isyan.
ş. (13-34)

şuru (Ar.) başlangıç.
ş. (4-14), (9-65), (13-1), (14-10), (14-101), (15-117), (15-248)

tāzé (Ar.) taze. *bk*. ***täzzä***.
t. (1-134)

tablo (Far.) tablo.
t. (12-37), (12-42)

taham bütün.

t. (1-30), (1-47), (1-119), (1-162), (1-177), (4-57), (8-44), (8-52), (8-58), (8-72), (8-94), (8-97), (8-123), (9-161), (9-182), (9-188), (16-39), (17-259), (18-93), (19-14), (19-16), (19-73), (19-84)

tamaşa (Far.) izleme, *bk.* ***tämaşa***.
t. (8-40)

tap- bulmak.
t. (17-40), (17-81)

t. -äbız (9-41)

t. -dòm (9-16), (4-103)

t. -ébdé (8-108), (14-32), (14-111)

t. -élméyĝé (15-63)

t. -iy (14-70), (14-128)

t. -modé (15-156)

t. -säŋ (9-40)

täbdil (Ar.) dönüş.
t. (13-22)

täbid (Ar.) sürgün.
t. (5-33), (14-8), (14-114)

täbliĝat (Ar) reklam.
t. (4-31)

täbriz tebriz.
t. (9-114), (15-59)

t. +inkédé (6-6)

tädris (Ar.) öğretim.
t. (12-26)

täfrih (Ar.) eğlence.
t. (7-29)

t. +ä (16-46)

täĝällé (Ar.) telaş.
t. (15-109)

täĝlit (Ar.) taklit.
t. (15-85)

täĝribän (Ar.) yaklaşık.
t. (1-50), (1-201), (3-10), (4-5), (4-16), (4-26), (9-114), (14-16), (15-2), (15-57), (15-87)

täĝsim (Ar.) paylaşım.
t. (17-229)

tägsir (Ar.) suç.
+idé (15-146)

t. +iz (15-146)

täẖrib (Ar.) tahrib.
t. (13-41), (13-117), (14-26)

tähsil (Ar.) eğitim.
t. (4-77), (16-41)

tälẖ (Far.) acı.
t. (18-89)

t. +im (16-95)

tämaşa (Far.) izleme, *bk.* ***tamaşa***.

t. (15-217)

tämäddon (Ar.) uygurluk.
t. -läré (15-137)

tämirkar (Ar.) tamirci.
t. (9-115), (9,118)

tän (Far.) ten.
t. (14-98)

tänbih (Far.) tembih.
t. (12-21)

tändır tandır.
t. (4-52)

tänha (Far.) yalnız.
t. (6-13), (13-70), (13-77)

tärbiyät (Ar.) terbiye, *bk.* ***tärcomé***.
t. +délän (17-261)

tärcomä (Ar.) tercüme.
t. (15-72)

täsadof (Ar.) kaza.
t. (17-16), (17-213)

täşäkkor (Ar.) teşekkür.

täşkil (Ar.) teşkil.
t. (4-18), (7-8)

täşlä- acele etmek.
t. -bdélän (18-45)
t. -méydélän (15-85)
t. -nlä (18-43)

täsmim (Ar.) karar.
t. (11-42), (13-17), (13-44), (16-51)

täsvir (Ar.) resim.
t. +éné (15-76)

täväccoh (Ar.) ilgi.
t. (7-16), (14-35)

tävällod (Ar.) doğum.
t. +dän (12-2)

tayfä (Ar.) tayfa, boy.
t. (13-47)
t. +dän (12-14)
t. +läri (12-48)

täziyä (Ar.) yas.
t. (15-110), (15-153)

télofon telefon.
t. +bilän (2-9)

télvéziyon televezyon.
t.(19-57)

téréyli tır.
t.(18-92)

téz hızlı.

t. (9-178), (15-157), (15-200), (16-62),

(16-64).

t. +raq (9-177)

toĝĝéz dokuz, *bk.* ***doĝĝéz***.
t. (17-159)

toḫmé morq (Far.) yumurta.
t. (9-174)

tök- dökmek, *bk.* ***dök***.
t. -ä (16-33)

t.-äbız (9-39)

t. -äsä (1-21)

t. -ällän (1-23)

t.-äy (9-40)

t. -dį (1-22)

t. -éylän (4-51)

t. -éysän (8-86)

tonĭk seyrek.
t. (1-36)

türkmen, *bk.* ***türkmen***.
t. (1-200), (13-137), (15-59)

t. +bılän (9-112)

t. +délä (9-111)

t. +éstandé (11-16)

t. +iydé (15-72)

t. + lä (11-10)

torpaq toprak.
t. (9-85), (9-86), (13-115)

toy düğün.
t. (8-49), (9-165), (16-60)

t. +ébéz (4-2), (9-127)

t. +édé (11-57)

t. +éméz (11-35)

t. +ıné (9-75)

t. +iyŋ (9-125)

t. +lä (12-12)

t. +lämés (5-10)

t. +lärné (8-123)

tozih (Ar.) açıklama.
t. (9-127), (9-136)

t. +éné (14-72)

tūfan (Far.) fırtına.
t. +édé (12-2)

tüffäng tüfek.
t. (2-8)

tükän- tükenmek.
t. -ä (3-3)

t. -dä (9-154)

t. -dé (3-3)

tūlani (Far.) uzun.
t. +dé (14-110)

t. +tärédé (12-12)

tur- kalkmak.
t. -äbız (9-56)

t. -ämän (4-22), (4-36), (4-40).

t. -ändä (17-70)

t. -ämängénäy (3-6)

t. -ärdiy (16-20)
t. -äybilmäm (19-70)

t. -dé (19-38)

t. -diy (18-73)
t. -dòm (9-54)

t. -dum (15-75)
t. -éydé (18-61)
t. -sä (9-55)

tut- tutmak.
t. -ä (4-70), (13-17), (13-30), (14-40),

(19-37)

t. -äbız (9-181)

t. -äd (18-21)

t. -ädé (15-99)

t. -ädélän (9-138)

t. -älä (1-197), (4-71), (9-75), (13-44),

(16-8)

t. -állä (1-77), (18-23)

t. -állän (9-154), (16-3), (16-8)

t. -álläni (1-12), (1-193)

t. -ämän (15-217)

t. -ärdélä (12-13)

t. -ärdiy (12-20)

t. -sıäz (17-62)

t- äylän (15-153)

t. -dé (15-137), (19-37)

t. -diy (17-229)

t. -élän (3-4), (9-165), (12-27), (12-28)

t. -élébdé (15-160)

t. -éllä (11-54), (11-62), (11-63), (12-17)

t. -élmäsén (14-15)

t. -érmiş (11-42)

t. -éylän (9-165)

t. -géysäni (1-115)

t. -kékäni (1-141)

t. -ıpbän (19-92)

t. -idélän (16-37)

t. -im (1-51), (1-52), (1-53)

t. -in (15-12)

t. -ä (17-93)

t. -méy (188)

t. -méybız (9-181)

t. -méydélän (15-152), (15-315)

t. -méylän (4-63)

t. -méymän (14-88)

t. -odé (17-19)

t. -sélä (8-124), (8-125)

t. -sén (1-12)

t. -séyidé (19-84)

t. -télän (15-13), (16-9)

t. -téylän (9-140), (9-154)

t. -téyläni (9-155), (9-159)

t. -tiy (9-125)

t. -séydé (9-178), (9-179)

t. -ubodı (1-32)

t. -ubdom (1-116)

t. -urdélän (11-56), (11-57)

uşaĝ çocuk.
u. +ıdı (5-7)

u. +ım (15-165)

üst üst.

ü. +ünä (4-50), (9-57), (9-174)
ü. +ünde (4-22), (4-58), (13-23)

üz yüz.
ü. +i (1-108)
ü. +éné (17-112)
ü. +ümi (18-75)

vabästégi (Far.) bağımlılık.
v. (4-16)

vacéb (Far.) zorunlu
v. (15-46)

vajé (Far.) sözcük.
v. (14-109)

var var.
v. (13-14), (15-166), (16-46), (16-74)
v. +bızdé (13-9)
v. +dé (10-2), (10-4), (10-9), (10-13), (11-15), (11-34), (11-36), (11-71), (11-87), (11-91), (11-99), (11-100), (11-106), (13-48), (13-50), (13-57), (13-67), (13-72), (13-77), (13-94), (13-96), (13-110), (13-124), (13-143), (13-146), (14-122), (15-8), (15-11), (15-14), (15-15), (15-18), (15-25), (15-88), (15-101), (15-103), (15-104), (15-109), (15-123), (15-136), (15-138), (15-140), (15-145), (15-165), (15-170), (15-178), (15-191), (15-196), (15-198), (15-192), (15-204), (15-212), (15-220), (15-230), (15-258), (15-270), (15-275), (15-293), (15-294), (15-298), (15-301), (15-312), (15-313), (15-320), (16-39), (16-47), (16-68), (17-119), (17-182), (17-183), (17-189), (17-192), (17-212), (17-247), (17-248), (17-249), (18-22), (18-37)
v. +délän (14-51), (18-28)
v. +dı (5-17), (5-18), (5-26), (6-6), (6-13), (7-10), (8-17), (11-48), (11-98), (11-112), (13-4), (13-8)
v. +do (9-38)
v. +édé (5-34), (11-108), (12-37), (13-29), (14-38), (14-72), (15-10), (15-66), (15-80), (15-95), (15-132), (15-188), (15-216), (15-288), (15-322), (16-6), (16-69), (17-13), (17-52), (17-189), (18-31)
v. +éé (17-1), (17-2), (17-36), (17-54), (17-74), (17-113), (17-212), (17-263)
v. +émdé (15-204)
v. +émiş (11-30), (14-49)
v. +lärédé (11-97)
v. +ıbız (15-8)
v. +ıdı (7-13), (7-16), (17-17), (17-19)
v. +ımdı (7-9), (7-23)
v. +ımış (7-9), (14-43)
v. +idé (15-287), (16-20), (17-92)
v. +ikändé (13-3), (13-20), (13-24), (13-25), (13-26), (13-32), (13-116)
v. +imiş (11-109), (14-7)

d. +iyä (16-16)
v. +izdé (14-90)
v. +män (15-247), (15-324)
v. +mış (11-111)
v. +sän (13-147)
v. +uḫ (7-22), (7-24)

vä (Ar.) Ar. ve.
v. (4-8), (4-43), (4-52), (4-81), (4-82), (7-16), (7-20), (7-22), (7-23), (7-26), (11-76), (11-99), (13-10), (13-13), (13-16), (13-18), (13-20), (13-26), (13-29), (13-34), (13-47), (13-52), (13-55), (13-67), (13-70), (13-72), (14-4), (14-5), (14-8), (14-15), (14-35), (14-57), (14-66), (14-73), (14-77), (14-90), (14-96), (14-99), (14-125), (14-127), (15-13), (15-27), (15-49), (15-62), (15-81), (15-89), (15-90), (15-217), (15-225), (15-259), (16-23), (17-245)

vä élla (Ar.) yoksa.
v. (7-24), (15-297)

vägärnä (Far.) yoksa.
v. (15-210)

vaĝéän (Ar.) gerçekten.
v. (1-191), (4-83), (15-67)

väĝt (Ar.) zaman.
v. (3-9), (13-61), (13-85), (14-102), (15-142), (15-238), (16-66), (19-23)
v. +édé (13-64)
v. +iy (13-75)
v. +is (14-15)
v. +lä (13-137)

vähşätnak (Far) korkunç.
v. (19-73)

väkil (Ar.) avukat.
v. (15-41)
v. +dé (15-51)
v. +lıĝé (17-192)

väli ama.
v. (1-13), (1-15), (1-20), (1-62), (1-91), (1-96), (1-121), (1-136), (1-153), (1-157), (1-165), (1-169), (4-13), (4-17), (4-29), (4-30), (4-32), (4-60), (4-63), (4-83), (6-8), (6-14), (6-15), (7-21), (8-47), (8-50), (8-53), (8-58), (8-71), (8-77), (8-90), (8-94), (8-105), (8-106), (8-107), (8-117), (8-118), (8-133), (8-138), (8-147), (9-138), (11-52), (11-53), (11-91), (11-97), (11-99), (11-100), (11-105), (11-117), (12-19), (12-23), (12-38), (13-27), (13-35), (13-45), (13-54), (13-56), (13-72), (13-93), (13-137), (14-56), (14-97), (14-99), (14-120), (15-28), (15-39), (15-47), (15-67), (15-79), (15-91), (15-130), (15-131), (15-135), (15-141), (15-172), (15-192), (15-216), (15-223), (15-228), (15-249), (15-254), (15-260), (15-270), (15-282), (15-293), (15-301), (15-

306), (15-317), (15-327), (18-67), (18-86), (19-10), (19-12), (19-13), (19-21), (19-25), (19-27), (19-51), (19-80), (19-85), (19-93), (19-96)

väräĝ (Ar.) kağıt.
v. (15-73)

väsät (Ar.) orta
v. +dä (4-28), (4-38)

väsāyél (Ar.) aletler.
v. (4-61)

väsf (Ar.) vasıf.
v. (13-86)

vasi' (Ar.) geniş.
v. (15-114)

väz (Ar.) durum.
v. (15-193), (16-20)
v. +é (15-300)
v. +ebız (19-44)

vér- vermek.
v. -ä (13-29), (13-51), (13-127)
v. -äbilméséydé (12-18)
v. -äbız (15-77), (17-87)
v. -älän (16-85)
v. -ämän (15-121)
v. -ärdélän (12-13)
v. -ädé (13-49), (15-97), (15-120), (15-165)
v. -ändé (17-4)
v. -är (15-206)
v. -äy (13-131), (16-88), (17-82), (17-84)
v. -dé (13-115), (14-12), (14-20), (14-33), (14-38), (14-96), (15-83), (15-173), (15-271), (15-272), (15-278), (16-7), (16-8), (16-11), (17-66)
v. -délä (12-27)
v. -délän (17-215)
v. -dém (17-256), (17-257)
v. -di (7-11)
v. -diy (17-110), (17-229), (17-234)
v. -dom (14-72), (15-277), (15-304)
v. -ébbän (15-122), (15-123), (15-124), (13-126), (13-127), (16-15), (17-256)
v. -ébbız (13-142)
v. -ébdé (13-98), (17-72), (17-75)
v. -ébdélän (15-121)
v. -ébız (17-118)
v. -éddélän (15-120), (15-127), (15-151), (15-256)
v. -édom (11-65)
v. -éllä (11-55)
v. -ém (15-120)
v. -érdé (11-60), (16-35)
v. -érdélä (11-60)
v. -érdélän (18-81)
v. -érdélär (11-50)
v. -érdiy (11-66)
v. -érdiyä (16-80)

v. -érdom (11-65)

v. -éydé (13-135), (17-263)

v. -éydélän (16-45)

v. -éydiy (17-246)

v. -éylän (17-244)

v. -i (11-64), (16-58)

v. -ikändélän (13-65)

v. -iydım (13-138)

v. -maĝa (11-76)

v. -mä (17-98)

v. -mäsén (13-97)

v. -méllän (16-70)

v. -méydé (15-165)

v. -méydélä (13-41), (16-69)

v. -méylän (12-31)

v. -méymän (15-232)

v. -mişlän (14-5)

v. -sélän (13-51)

v. -sén (11-40), (11-115), (14-98), (15-21), (17-64)

v. -séy (11-50)

v. -séydé (11-50), (11-60)

vur- vurmak.
v. -äbéz (2-9)

v. -ällä (1-177)

v. -äm (2-9)

v. -sélän (4-60)

vurūdi (Far.) giriş.
v. (14-71), (14-78)

ya ya.
y. (1-68), (4-58), (8-62), (8-70), (8-87), (8-89), (8-109), (8-121), (8-123), (8-150), (11-51), (11-75), (13-57), (13-58), (13-85), (13-104), (13-116), (13-129), (14-45), (14-52), (14-69), (15-60), (15-67), (15-93), (15-97), (15-154), (15-165), (15-283), (15-297), (16-31), (16-42), (16-54), (17-64), (17-83), (17-119), (17-113), (17-116), (17-117), (17-246)

yadégar hatıra, *bk*. ***yadégari***.
y. (15-223), (8-15)

y. +lığ (15-279)

yaĝ yağ.
y. (3-5), (8-64)

y. +ı (9-49)

yaĝaç ağaç.
y. +ı (15-27)

yaĝın yağmur, *bk*. ***yaĝun*.**
y. (15-74)

yaĝış yağmur.
y.(8-64), (19-37)
y. +e (19-37)

yaḫın yakın.
y. (1-87), (1-162), (8-138), (12-51)
y. +dé (9-192), (11-92)

y. +imiş (11-103)

y. +tärdé (13-101)

yaḫşı iyi.
y. (1-22), (1-65), (1-85), (4-15), (9-211), (13-50), (13-90), (16-1), (16-2), (16-55), (16-89), (17-21), (17-22), (17-24), (17-48), (17-68), (17-140), (17-181), (17-182), (17-186), (17-192), (17-199), (17-207), (17-221)
y. +dé (1-90), (4-14), (4-28), (4-35), (9-24), (8-143), (9-24), (9-25), (9-64), (9-98), (9-102), (9-116), (9-134), (11-47), (12-21), (15-196), (15-210), (17-19), (18-49), (18-72)
y. +délän (6-2), (18-47), (18-48)
y. +déllän (19-4), (19-6), (18-52), (18-53)
y. +dı (8-21), (8-40), (8-143)
y. +dilän (4-15)
y. +dini (1-115)
y. +rägdé (1-188)
y. +räĝdé (16-59)
y. +sän (10-1)
y. +sé (9-23)
y. +yédé (17-214)
y. +ydé (1-114), (12-22), (16-52), (17-131), (17-211)

yarat- yaratmak
y. -é (14-87)

yaru herif.
y. (10-3), (10-15), (15-152), (15-163)

yat- yatmak.
y. -äbéz (2-13)
y. -éllä (11-118)
y. -ıréddé (17-45)
y. -odom (17-94)
y. -sén (17-113)

yaz- yazmak.
y. (7-13), (15-77)
y. -älän (4-64)
y. -äm (16-14)
y -dé (15-78)
y. -dòm (15-71)
y. -ıbbän (15-69)
y. -ıbdé (9-209)
y. -ıddé (15-72), (17-137)
y. -ılıbdı (14-28)
y. -i (15-156)
y. -odélän (15-67)

yazdäh (Far.) on bir.
y. (1-71)

yalan yalan.
y. (15-147), (15-150), (15-151)

yäḫçal (Far.) buzdolabı.
y.(9-153), (17-187)

yäkkä (Far.) yalnız
y. (1-161), (15-82), (15-209), (15-245)

yäni (Ar.) yani
y. (4-35), (4-39), (4-40), (4-77), (11-45), (12-50), (13-63), (13-74), (13-126), (14-

125), (15-26), (15-29), (15-40), (15-42), (15-108), (15-265), (15-275), (15-314), (16-69), (17-219)

yär yer, *bk.* ***yér***.
y. +lärä (1-202)

yé- yemek.
y. -délä (1-178)
y. -diy (17-57), (19-25)
y. -mérdé (18-4)
y. -sén (1-119), (8-60), (8-137), (14-41)
y. -y (16-56)
y. -yäbézgénä (3-9)
y. -yämän (3-6)
y. -ydé (8-137)
y. -yé (11-18)
y. -yélä (11-118)
y. -yérdé (11-61)
y. -ylän (9-147)

yéddi yedi.
y. (8-5), (8-10), (13-26), (15-127), (17-32), (17-149)

yéĝ- toplamak.
y. -andérämä (1-128)
y. -äläni (1-183)
y. -ämäni (1-124)
y. -ärdélän (12-14)
y. -äy (1-134)
y. -ébdélän (1-73)
y. -éllän (1-78)
y. -ém (17-6)
y. -éştéräm (1-128)
y. -iygiysäy (1-187)

yék (Far.) bir.
y. (1-112), (3-10), (4-5), (9-34), (9-36), (9-146), (11-82), (13-1), (13-2), (13-27), (13-118), (14-42), (14-93), (15-158), (15-168), (16-7), (16-8), (16-90), (16-60), (19-53)
y. +dé (15-44)
y. +i (14-35)
y. +idé (4-72), (7-26), (7-28)
y. +kä (8-91), (11-30)
y. +ké (15-317)
y. +särä (8-130), (9-221)

yét- yetmek.
y. -ädé (4-41), (8-66)
y. -ébdé (8-110), (13-144)
y. -érméylän (18-6)
y. -érsén (14-103)
y. -éşmäbdé (14-100)
y. -éşsélän (14-93)
y. -şséydom (15-38)
y. -éydiy (9-67)
y. -işdiyz (14-80)
y. -mädé (8-114), (19-80)

yığlä- ağlamak.
y. -m (17-65)
y. -mäélän (17-219)

y. -sén (15-165)

yıŋıl- yıkılmak.
y. -dé (8-100)

y. -ıbdé (15-125)

y. -dım (17-106)

y.- dém (19-72)

yıl yıl.
y. (3-13), (7-2), (7-5), (7-7), (7-25), (8-37), (8-79), (8-97), (8-99), (8-123), (9-71), (9-186), (12-3), (13-32), (13-74), (15-2), (15-286), (16-42), (16-86), (16-89), (17-5), (17-59), (17-88), (17-103), (17-127), (17-192), (17-194), (17-206), (29-1)

y. +ä (8-63), (17-103)

y. +bız (8-79)

y. +dän (8-63), (15-141), (18-10)

y. +dä (9-187), (13-75), (15-40), (19-24), (19-87)

y. +dé (8-10), (8-146), (8-148), (15-87), (15-202), (18-14), (19-17)

y. +dı (8-5), (8-8), (8-10), (8-42), (8-59)

y. +dıy (8-29)

y. +ınä (15-206)

y. +ıyä (15-149)

y. +iŋ (15-25)

y. +mış (7-4)

yogäl
y. -älläy (2-12)

yoŋ yok, *bk.**yo***.
y. -édé (1-12).

y. -dé (1-45)

y. -déni (1-47)

yòŋar 70, 72
y. -dä (1-39), (1-56), (5-9),.

y. -ä (5-73)

yol yol.
y. (9-103), (13-45), (15-232), (17-159), (17-191)

y. ä (4-27), (4-31), (12-20), (15-315), (19-4), (19-52)

y. +daş (15-210)

y. +daşım (15-312)

y. +dä (8-114), (9-211)

y. +dé (5-3)

y. +é (9-210), (12-50), (17-161)

y. +élän (4-65)

y. +i (8-113), (11-30), (17-77), (17-135),

yu- yıkamak.
y. -yéydiy (8-23)
y. -yıydı (8-24)

y. -diy (9-129)

y. -yäm (16-44)

yumurtä yumurta.
y. (1-49)

yüz yüz, *bk. **iz***.

y. (7-5), (15-257), (15-292), (17-90),

(17-232)

y. +üm (13-37)

zaman (Ar.) zaman.
z. (1-56), (11-39).

zat şey, bk. **zad**.
z. (1-43), (8-6), (8-27), (8-54), (8-109),

(9-153)

z. +bız (19-43)

z. +ébız (8-148)

z. +ınnän (8-153)

z. +idé (15-213)

z. +lä (8-20), (8-125), (9-180), (11-33),

(11-113), (15-213)

z. +òm (8-149)

zäban (Far.) dil.
z. (4-46), (10-17), (13-79), (13-119), (13-141)
z. +bılän (13-102)

z. +läré (11-95)

zäḫiré (Ar) birikim.
z. (14-60)

zälil (Ar.) zavallı.
z. (4-59), (11-119), (17-134)

zäng (Far.) zil.
z.(8-116), (15-300), (9-116), (15-327),

(18-87), (18-86).

zärbolmäsäl (Ar.), atasözü.
z. (14-126), (15-62)

zärf (Ar.) kap
z. +ä (17-245)

zärgär (Far.) kuyumcu.
z. (6-8)

zärtoşt (Ar.) Zertüşt.
z. (15-142)

zävvar (Ar.) ziyaretçi.
z. (16-73)

zäyif (Ar.) güçsüz.
z. +dé (15-63)

z. +édé (15-68)

z. +idé (15-68)

zéhn (Ar.) zihin.
z. +im (7-21)

zéméstan (Far.) kış.
z. (15-134)

zéndä (Far.) canlı
z. (13-133), (15-197).

zéndégi (Far.) hayat.
z. (1-59), (1-81)
z. +bız (1-81)

zéräng (Far.) zeki.
z. +édé (12-30)

z. +dé (16-64)

zir (Far.) alt.
z. +é (14-68), (14-128)

zirä (Far.) zira
z. (11-86)

ziyan (Far.) ziyan.
z. (16-81)

ziyarät (Ar.) ziyaret.
z. (11-111), (17-138)

zobdé (Far.) profesyonel.
z. (14-38)

zohr (Far.) öğlen.
z. (9-169), (9-173)

zor (Far.) güç, *bk.* ***zūr***.
z. (16-25)

zūr (Far.) güç, *bk.* ***zor***.
z. (4-58)